Table of Contents

Cuvânt înainte
CAPITOLUL I. Anii de formare
Copilăria pe Strada Cetăţii
Adolescent în comunism

Primii ani ca dascăl
Educaţia: cea mai preţioasă şansă
Ucenicia într-ale politicii – FDGR
Faţă în faţă cu presa: respect pentru curiozitatea genuină
CAPITOLUL II. Comunitatea aleasă
Administraţie din pasiune
Primii paşi către proiecte de proporţii. Investiţia în Sibiu
Despre farmecul baroc al Sibiului
Oraşul care le răspunde oamenilor
Armonia urbană: fântâni şi spaţii deschise
Un oraş pentru biciclete
Tradiţii sibiene: plăcerea bunului gust
Sibiul şi criza economică. O excepţie fericită
Cultura ca mod (el) de viaţă
Sibiu, oraşul fără graniţe
Cum devine cunoscut un loc frumos
Despre Sibiu, în America
Alai de sărbătoare: Sibiul festiv
Ce înseamnă un oraş primitor
Cartierele: ofensiva modernizării
Priorităţile dintotdeauna: spitale şi şcoli performante
CAPITOLUL III. Cea mai frumoasă capitală
Capitala Culturală Europeană: triumful schimbării
Cum s-a construit o Capitală
O relaţie de sute de ani: Sibiu-Luxemburg
O primărie care calmează
Sibiul renăscut
Un concept pentru ca totul să meargă ceas
Cultura: demonstraţie de excelenţă
CAPITOLUL IV. Decizii pentru viitor
Primii paşi în politica mare
Alături de PNL, în opoziţie
Dreapta solidară: consolidarea marelui Partid Naţional Liberal
Drumul către prima funcţie în stat
Pentru o campanie cu prestanţă: proiecte, nu

scandaluri
Un proiect de anvergură: prosperitate şi respect pentru lege
Relaţia cu Familia Regală. Despre rostul protocolului
Un preşedinte mediator şi echilibrat. Un nou model de conduită publică
Împotriva migraţiei politice
O misiune urgentă: reforma sistemului de educaţie
Practici curate, instituţii depolitizate
CAPITOLUL V. Idei în acţiune. Despre lucrul bine făcut
Respect pentru individ. Domnia legii
Pentru o administraţie performantă: descentralizare şi regionalizare
Orientarea în politica externă: axele de referinţă
Securitatea energetică: pentru implicarea comunităţilor locale
Economia liberală, garant al prosperităţii
România lucrului bine făcut
Klaus Iohannis
Pas cu pas
CURTEA VECHE PUBLISHING
2014

Volum apărut cu sprijinul
Institutului Liberal „Ion C. Brătianu“

Klaus Iohannis
Pas cu pas
© CURTEA VECHE PUBLISHING, 2014
pentru prezenta ediţie
CURTEA VECHE PUBLISHING
str. Aurel Vlaicu, nr. 35, Bucureşti tel.: (021)260 22 87, (021)222 57 26
redacţie: 0744 55 47 63
fax: (021)223 16 88
distribuţie: (021)222 25 36
e-mail: redactie@curteaveche.ro internet: www.curteaveche.ro
ISBN ePUB: 978-606-588-772-5
ISBN PDF: 978-606-588-773-2
ISBN Print: 978-606-588-756-5
Editor: Grigore Arsene
Redactor: Ana-Maria Datcu
Corector: Carmen Terţiu
Tehnoredactor: Crenguţa Rontea
Coperta: Barna Némethi
Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

Lectura digitală protejează mediul
Versiune digitală realizată de elefant.ro

CUVÂNT ÎNAINTE

O viaţă se construieşte pas cu pas. La fel şi o carieră, o comunitate sau chiar o naţiune. Nimic nu vine peste noapte, cel puţin nimic durabil şi statornic. În acelaşi timp, orice lucru ar face un om în viaţă poate fi un avantaj sau un dezavantaj. Depinde cum foloseşte acel lucru. Mereu am spus că, despre un om, vorbesc cel mai bine faptele. Am fost sigur că treaba mea este să fac, şi nu să vorbesc despre ceea ce am de gând să fac. Am fost convins că este cel mai bun lucru, dar viaţa mi-a pus în faţă situaţii care au contrazis ceea ce crezusem. Din ce în ce mai des mi-au ajuns la ureche reacţii care, oricât de oneste s-ar fi vrut, exprimau clar neîncredere şi suspiciune. „Dacă tace, înseamnă că are ceva de ascuns.“ Cine este, de fapt, Klaus Iohannis? De ce nu vorbeşte niciodată despre el? De ce atâta discreţie? Ce fel de om este, de unde vine şi ce vrea să facă?

Astfel de întrebări au devenit tot mai frecvente, pe măsură ce ajungeam din ce în ce mai cunoscut, pe măsură ce reuşeam să duc la bun sfârşit tot mai multe proiecte. Faptul că am refuzat întotdeauna să vorbesc despre viaţa mea personală şi să comentez, la orice oră, păreri despre unul sau despre altul a trecut drept dubios. Preferinţa mea pentru discuţii despre lucruri concrete, despre decizii sau despre strategii de acţiune a început, uşor-uşor, să fie privită cu suspiciune, dacă nu de-a dreptul cu mefienţă. Aveam ceva de ascuns. Sau nu aveam, de fapt, o latură umană, o viaţă ca toţi ceilalţi.

Nimic mai neadevărat. Am o viaţă care poate părea banală, obişnuită. Excepţionalul, dacă despre asta a fost vorba vreodată, am considerat că ţine de tot ceea ce reuşeam să construiesc pentru comunitatea care îmi

acordase încrederea. Nu mi s-a părut că vorbele, prea multe vorbe, ar fi fost necesare. Dimpotrivă, am fost mereu convins că tot ceea ce contează şi primează este să duc la bun sfârşit nişte proiecte importante pentru comunitate. După părerea mea, acesta este modul în care un politician trebuie să se prezinte în faţa celorlalţi: printr-un plan bun de măsuri şi prin multă muncă pusă în slujba cetăţeanului. Numai că ceilalţi nu voiau să vadă doar profesionistul, ci şi omul. Voiau să se asigure că el, omul, există. Trebuia, aşadar, să fac ceva!

Cea mai potrivită formă a fost să scriu despre mine. Mi-am spus mereu că, dacă munceşti pentru o treabă, nu o uiţi. Să scriu despre viaţa mea, care, într-o mare măsură, se suprapune cu munca mea, m-a făcut să înţeleg, încă o dată, că lucrurile chiar aşa stau. Este o constatare verificată nu numai în anii în care am fost primar. Este o concluzie pe care am tras-o după o viaţă în care am pus umărul la destul de multe lucruri. Este şi concluzia acestei cărţi.

Am adunat în această carte momente din viaţa publică, încercând să refac, din ceea ce a selectat memoria, traseul profesional care m-a adus de la catedra de fizică la ipostaza de candidat pentru preşedinţie. Am inclus în ea şi lucruri personale, dar nu am făcut-o neapărat pentru a răspunde curiozităţii celorlalţi. Am recuperat acele întâmplări, întâlniri sau detalii care au spus ceva despre felul în care m-am format, despre valorile pe care le-am preţuit. Identitatea mea personală a umplut, prin intermediul faptelor, dar şi prin aceste principii în care am crezut, rolul de persoană publică pe care l-am ocupat de mai bine de paisprezece ani.

Momentele în care am descoperit un adevăr, intervalele în care am învăţat lucruri importante, despre mine sau despre oamenii din jurul meu, i-au adus de fiecare dată ceva şi profilului meu public. Tot ceea ce am dobândit şi tot ceea ce am înţeles de-a lungul unei vieţi cu destul de multe împliniri a lucrat în sprijinul profesionistului care am vrut să ajung. Viaţa mea privată a

fost, pentru cei mai mulţi, invizibilă. De fapt, ca orice om, mi-am folosit în public tot ceea ce am descoperit ca fiind valoros în viaţa simplă, de zi cu zi: calmul, discreţia, înţelegerea. Au fost bunuri preţioase, pe care am vrut să le protejez ca să le pot cultiva în continuare. Nu cred că, dezvăluindu-le sursa, le pun în pericol.

Aceasta nu este neapărat o carte de memorii, deşi conţinutul ei ţine, într-o oarecare măsură, de memorialistică. Este mai degrabă povestea unor lupte câştigate, una de care fiecare dintre noi are nevoie la un moment dat. Pe măsură ce se tot adunau paginile, mi-am dat seama că unul dintre personajele cele mai importante ale cărţii este Sibiul, locul în care toate lucrurile despre care am ajuns să povestesc au căpătat o formă şi un sens. A fost aproape imposibil să mă refer la ceva fără să mă întorc la vreo întâmplare petrecută în acest oraş ori să vorbesc despre o anumită convingere fără să ofer măcar un exemplu legat de Sibiu. Este oraşul pe care am putut să-l observ în tot ceea ce are mai ofertant, mai promiţător şi să-l schimb după măsura potenţialului său. A fost un privilegiu, poate cel mai mare privilegiu pe care cariera mi l-a înlesnit până acum.

A fost important pentru mine să-i adaug acestui soi de confesiune – inevitabil selectivă – pagini despre convingerile mele politice, despre ideile cu care mă identific şi pe care vreau să le văd puse în acţiune. A fost important să lămuresc şi în scris simetria dintre convingerile mele politice, pe de o parte, şi modul de acţiune şi conduită pe care le-am adoptat în toţi aceşti ani, pe de altă parte. De asemenea, a fost important să articulez aceste convingeri într-un tabel cronologic al parcursului meu în „politica mare“, în Partidul Naţional Liberal. Nu e un parcurs lung, dar este, cu siguranţă, unul încărcat. Vorbesc despre o perioadă instabilă, transformatoare, cu răsturnări imprevizibile şi cu praguri decisive. Am reconstruit parcursul unor decizii şi, inevitabil, al unor conflicte cu un scop simplu: să pot spune, din punctul în care privesc acum, ce am învăţat, ce

cred şi ce pot să fac.

Poate că cititorul însetat de mărturisiri şi dezvăluiri inedite, de opinii exprimate contondent sau de amănunte de culise nu va fi satisfăcut de ceea ce am aşternut în această carte. Nu pentru că astfel de lucruri ar lipsi, ci pentru că unghiul din care am ales să mă raportez la ele este deja cunoscut: fără exaltări inutile sau accente revanşarde. Am considerat că esenţial este, mai degrabă, să lămuresc ceea ce cred şi modul în care am reuşit să exprim, prin munca mea, valorile în spiritul cărora m-am format. În acelaşi timp, am citit suficiente cărţi cu miză personală în care, de dragul unei audienţe mai mari sau, pur şi simplu, dintr-o autocenzură insuficientă, au fost incluse prea multe detalii irelevante sau mult prea indiscrete. Există, pe piaţă, suficiente volume de confesiuni din care nu lipsesc nici amănuntele intime, nici săgeţile bine ţintite către adversari de tot felul. Nu mi-au făcut nicio plăcere astfel de cărţi, dimpotrivă. Nu am înţeles niciodată de ce un om, o personalitate care a reuşit să provoace schimbări reale în lumea în care a trăit, ajunge să includă, într-un fel de dare de seamă memorialistică, scene şi portrete care nu-i pun într-o lumină decentă pe aceia despre care scrie şi cu atât mai puţin pe el. Nu spun că un om care alege să povestească despre el însuşi ar trebui să vrea cu orice preţ să se pună în cea mai flatantă poziţie, dimpotrivă, cred că se impune o măsură justă, mai ales când vine vorba de propria persoană. Dar sunt convins că numeroasele amănunte intime şi consideraţiile mai degrabă umorale nu-i servesc nici celui care le povesteşte, nici oamenilor din viaţa lui şi, cu atât mai puţin, cititorilor.

Nici nu aş spune că ceea ce am scris se apropie de o autobiografie. Este ceva mai simplu şi, cred eu, mai nimerit pentru o persoană care a muncit pentru interesul public: un decupaj care să dea seama de împlinirea mea profesională, de ideile pe care m-am sprijinit şi de modelul de conduită pe care mi-aş dori să-l inspir. Este, în egală măsură, o carte despre ceea ce am făcut, dar şi despre ceea ce cred şi vreau să fac mai departe. Aceia care o vor

deschide vor descoperi în ea lucruri despre care nu am vorbit niciodată, niciunde, dar sigur vor regăsi şi ideile pe care le-am susţinut mereu şi care au generat, în momente în care prea puţini se aşteptau, schimbarea.

CAPITOLUL I
ANII DE FORMARE

Copilăria pe Strada Cetăţii

Se spune că oamenii sunt legaţi de locurile în care aleg să trăiască prin fire care, de multe ori, le rămân lor înşile ascunse. Despre Sibiu pot să spun că este locul din care am pornit şi, în acelaşi timp, locul la care am revenit: nu din comoditate, ci pentru că, trăindu-mi aici copilăria şi adolescenţa, mi-am dat seama că Sibiul este oraşul cu care am cele mai multe afinităţi. Este oraşul în care am găsit mereu acelaşi calm pe care ceilalţi l-au observat şi la mine, este un oraş în care ordinea a reprezentat o regulă nescrisă, una pe care şi eu mi-am însuşit-o. Şi din familie, şi de la şcoală. Istoria breslelor, istoria meşteşugarilor şi a cărturarilor care au ridicat Sibiul la rangul de oraş multă vreme înfloritor şi puternic vorbesc toate despre valori pe care le-am preţuit, la rândul meu: buna-credinţă, disciplina, bucuria de a duce un lucru până la capăt, armonia din jur.

Am crescut pe străzile vechi, din apropierea Centrului istoric. Nu cred să fie zid sau cotlon pe care să nu-l fi descoperit atunci. Erau vremuri în care copiii încă puteau să alerge liberi pe străzi, fără să fie nimeni îngrijorat că li s-ar putea întâmpla ceva. Şi niciodată nu s-a întâmplat nimic, cu niciunul dintre noi. În afara acestui sentiment de bucurie şi de libertate, nu-mi amintesc foarte multe lucruri din copilărie. Centrul istoric, care a fost practic locul de joacă preferat pentru mine şi pentru ceilalţi copii din împrejurimi, nu mi s-a părut pe atunci că ar fi fost ceva deosebit. Pentru mine, acea zonă era, pur şi simplu, mediul în care am crescut. Probabil ca mulţi alţi oameni, am considerat că peste tot este la fel ca acolo unde locuieşti. Până la proba contrarie. A durat destul de

mult până când mi-am dat seama că zona în care am copilărit este una foarte specială – cel puţin prin arhitectură şi prin istorie – şi că se compară cu puţine alte locuri. Mulţi îşi imaginează, probabil, că această conştientizare se produce devreme, dar în cazul meu nu a fost deloc aşa.

Nu înseamnă că nu am amintiri foarte plăcute din copilărie, inclusiv despre casa în care am locuit atunci, chiar dacă aceasta nu avea nimic senzaţional. Părinţii mei au fost oameni simpli, fără funcţii: mama a fost soră medicală, fără apartenenţă politică, iar tata a fost tehnician la o întreprindere. Îmi amintesc cele două încăperi, în care am locuit o perioadă, dintr-o casă care mai există şi astăzi, pe strada Papiu Ilarian colţ cu Tipografilor. Stăteam împreună cu mama, tata, sora mea, Krista (cu patru ani mai mică decât mine), şi bunicii. Desigur, nu a fost uşor să ne gospodărim într-un spaţiu atât de mic, dar la vârsta aceea astfel de lucruri nu mi se păreau o problemă. Cu bunicii am avut o relaţie foarte bună, ca orice copil normal. Eram o familie obişnuită şi nu am avut o copilărie cu conflicte sau cu mari probleme.

Cu toate acestea, este dificil pentru mine să mă refer la casa părintească într-un mod emoţionant, cum fac majoritatea oamenilor care îşi amintesc de locul în care au copilărit. Propriu-zis, casa părintească nu a existat. Am stat cu chirie şi ne-am mutat de mai multe ori. Poate că multora li se pare un lucru neobişnuit pentru acele vremuri, când majoritatea familiilor erau legate de o casă, fie ea şi casa bătrânească, în care locuiau mai multe generaţii. Dar aşa a fost viaţa mea. Fiecărui om viaţa lui i se pare normală. Nu cunosc pe nimeni căruia i s-a părut anormală viaţa proprie. Însă, chiar dacă mi-am schimbat destul de des adresa, am locuit mereu destul de aproape de Centru: pe Papiu Ilarian, apoi pe Centumvirilor, pe urmă pe Strada Pedagogilor, mai la periferie, apoi la bloc, cu soţia, pe Strada Şcoala de Înot şi, de 20 de ani, stau pe Strada Bâlea, la numărul 29.

Din perioada în care am locuit pe Papiu Ilarian, în

prima casă în care am stat, îmi amintesc cu plăcere locurile de joacă din Parcul Cetăţii, aflate practic la doi paşi de casă. Noi, copiii, ne simţeam foarte bine acolo. Eram lăsaţi liberi şi, după ce ne terminam temele, ieşeam pe stradă sau în parc şi ne întorceam abia seara. Eram copii din toate comunităţile, într-un mediu foarte amestecat. Ne jucam în jurul zidurilor de fortificaţie, băteam străzile din jur şi ne căţăram peste tot pe unde puteam. Inclusiv în Turnul Sfatului, inclusiv în Turnul Bisericii Evanghelice. Atunci le-am cercetat prima dată, înainte chiar să le cunosc bine istoria.

Circulă o legendă comică în legătură cu Turnul Bisericii Evanghelice, pe care sibienii o cunosc bine şi pe care am ajuns să o cunosc la rândul meu. Este una dintre numeroasele legende legate de locurile şi de istoria Sibiului. Se spune că, mândri din fire, sibienii ar fi vrut să construiască cel mai mare turn din Transilvania. Auzind ei că în Bistriţa s-ar afla cel mai înalt turn de biserică, au trimis iscoade să-l măsoare, ca să-l poată depăşi. Numai că, după un drum lung, meşterii trimişi s-au aşezat la un pahar şi, din vorbă în vorbă, şi-au dat pe faţă scopul. Bistriţenii, ca să le joace o festă, le-au scurtat cam cu 2 m funia cu care măsuraseră înălţimea turnului. Şi aşa se face că Turnul Bisericii Evanghelice din Sibiu are în jur de 73 m, iar cel din Bistriţa a rămas în continuare cel mai înalt turn din Transilvania, cu 75 m. Pentru noi, copiii, un turn înalt era la fel de bun ca oricare altul, iar Sibiul găzduieşte suficiente turnuri cât să-i dea oricărui copil senzaţia că are o lume întreagă de cucerit. Urmau apoi vacanţele, cu veri lungi, cu plecări şi cu toate acele jocuri pentru care nu aveam nevoie de mai mult decât de strada pe care ieşeam şi de orele lungi, din iunie până în septembrie. Mi-am petrecut multe vacanţe la ceilalţi bunici ai mei, la ţară, în Bradu, lângă Sibiu. Luam parte la viaţa familiei de acolo: mergeam cu ei la câmp, la fân, îngrijeam animalele, făceam tot ce se face într-o gospodărie ţărănească. Acolo mi-am petrecut multe vacanţe, cam până pe la zece, doisprezece ani. Din păcate, România rurală nu s-a

schimbat fundamental de pe vremea când am fost eu copil, iar aceasta este una dintre marile probleme ale ţării. Cunosc foarte bine tipologia oamenilor de la ţară, am fost la ţară şi foarte recent, nu numai în copilărie, iar oamenii de acolo au o putere de pătrundere cu adevărat rară. Nu sunt oameni pe care să-i poţi plimba cu vorba.

În Sibiu, în cartierul în care am copilărit, lângă Strada Cetăţii, trăia o comunitate foarte amestecată, nu doar saşi. Pe vremea aceea existau destul de mulţi saşi în oraş, însă comunitatea nu a avut o preponderenţă săsească. Erau foarte mulţi români şi, de altfel, majoritatea prietenilor cu care ieşeam la joacă erau români. La şcoală a fost altceva. Şi la grădiniţă, şi la şcoală am fost înscris la secţia germană, unde învăţam, la vremea respectivă, aproape numai copii de etnie germană. Am mers la şcoli din Centru, considerate pe atunci ca fiind şcoli de cartier. Şi la grădiniţă, şi la şcoală am avut colegi români, însă foarte puţini. Clădirea şcolii la care am mers în primele două clase există încă, dar de mult timp acolo funcţionează o şcoală specială.

Prima stradă pe care am locuit, Papiu Ilarian, este una dintre vechile străzi ale Sibiului. Cum intri pe ea, din Strada Cetăţii, după ce treci de Turnul Olarilor, dai de casa în care a trăit Radu Stanca. În prezent, strada este acoperită cu piatră cubică şi are aceleaşi clădiri solide, case vechi, umbrite de copaci, majoritatea din secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea, multe marcate astăzi ca monumente istorice. Sunt şi câteva case cu lucarne, cu acei faimoşi „ochi“ ai Sibiului, care te urmăresc aproape de pe fiecare stradă. Sunt şi clădiri cu ganguri, unele având curţi interioare. Multe dintre ele păstrează încă mici detalii salvate din epocile trecute: un amănunt de feronerie interesant meşteşugit, ferestrele cu tăietură clasică, în dreptunghi, sau obloanele verzi, cum se pot vedea peste tot în Sibiu. Toate acestea sunt lucruri pe lângă care am trecut zilnic, amănunte pe care, de multe ori, rutina şi timpul le şterg. Nu le-am acordat o atenţie specială atunci când am crescut înconjurat de ele. În timp, am învăţat să

le descopăr şi să le apreciez, ca pe multe alte trăsături şi detalii ale oraşului.

La şcoală mergeam de foarte multe ori singur, alteori mă mai întâlneam cu câte un coleg pe drum, dar şcoala s-a aflat mereu foarte aproape de casa mea: efectiv în celălalt capăt al străzii, la cinci minute de mers pe jos. Apoi m-am mutat la altă şcoală, la şapte minute de mers. Nici dascălii noştri şi nici părinţii nu au fost deosebit de severi cu noi. Dar ştiu că la noi în casă a fost întotdeauna ordine, la fel şi la şcoală, aşa că presupun că de aici mi s-a format acest spirit. Nu ştiu cum au fost părinţii altora. Ai mei nu au fost deosebit de stricţi sau de severi. Nici nu aş lega atitudinea lor şi valorile pe care ni le-au transmis nouă, copiilor, de o moştenire etnică deosebită. Nu cred în aşa ceva. Cred că fiecare individ este unic în felul său şi că astfel de calităţi se capătă mai degrabă prin educaţie decât prin moştenire. În cazul meu, nu a lipsit niciodată organizarea, de atunci şi până acum. Foarte puţine au fost momentele care să mă fi luat pe neaşteptate, însă chiar şi atunci am reuşit cumva să mă pun la punct destul de repede. Ţin minte că ne-am implicat, şi eu, şi sora mea, în treburile gospodăriei, copii fiind, dar nu cu mare entuziasm. Părinţii nu ne-au cerut lucruri extraordinare, ci sarcini simple: să ne facem ordine în cameră, în lucrurile noastre, deci rugăminţi absolut banale. Acum, sunt un fanatic al organizării, inclusiv la nivel personal: îmi organizez şi viaţa cotidiană, şi parcursul public, orice ar însemna acest lucru. Într-o zi, într-o lună, într-un an, într-o viaţă. Cred că sunt un pic perfecţionist din acest punct de vedere, iar cei din jurul meu se adaptează, fiecare cum poate, la această exigenţă.

În ultimii ani, de când am ajuns persoană publică şi am tot mai multe responsabilităţi, nu mai am un program foarte previzibil. Sunt zile când trebuie să mă trezesc la 4 dimineaţa ca să ajung la 10 în Bucureşti şi sunt zile când mă scol la 7 ca să ajung la 8 la birou. Nu mai există ceea ce se cheamă „un program tipic“. Dar ordine, da. În cazul meu, până şi o zi fără program oficial seamănă destul de mult cu una cu program oficial, doar că este mai scurtă!

Într-o astfel de zi, am program de casă: mă ocup de grădină, fac mici reparaţii în casă; când sunt norocos, merg în excursii sau am întâlniri cu prietenii, ca orice om.

Trebuie să recunosc: dintotdeauna mi-a plăcut să lucrez ceva manual. Cu rezultate rezonabile pentru un amator. Nu sunt un tip extrem de îndemânatic, dar nicidecum stângaci. Mi-a plăcut să meşteresc mereu câte ceva, dar nu mi-am dezvoltat niciodată un hobby propriu-zis. Pot să repar orice prin casă, prin grădină, prin pivniţă. Când a fost nevoie, mi-am pus singur faianţă şi gresie în baie, în apartamentul în care m-am mutat cu soţia după ce ne-am căsătorit. Pot să lucrez cu lemn, ştiu cum să mânuiesc un ferăstrău sau o rindea. Sunt lucruri simple, care ţin mai degrabă de ceea ce trebuie să facă orice om ca să-şi întreţină casa, nu sunt o meserie. Dar le-am făcut întotdeauna. Şi acum fac singur majoritatea reparaţiilor curente în casă. De când mă ştiu repar lucruri prin casă. Am şi stricat, dar numai din greşeală. Din intenţie n-am stricat nimic; şi cred că nici din nepricepere!

Nu aş lega această aplecare a mea de vreun tip de tradiţie a meşteşugurilor din propria familie, nici nu a existat vreo continuitate de acest tip. Ne-a interesat istoria familiei şi am cercetat inclusiv meseriile practicate de înaintaşii noştri. S-au făcut, în familia mea, studii genealogice – ce-i drept, nu foarte aprofundate – şi ne cunoaştem o parte din strămoşi chiar cu nume, prenume, data naşterii, cam până pe la 1700. Au avut profesii diferite, nu a existat o continuitate de meserii, dar au fost toţi oameni de condiţie medie, de regulă mici meseriaşi sau mici comercianţi. Studii comparative, făcute de specialişti, arată că numele meu de familie a apărut în scripte încă din secolul al XVI-lea, în Cisnădie. Ştiu că străbunicul meu a fost ceasornicar. Mai am şi acum două ceasuri făcute de el, încă funcţionează amândouă. Din păcate, sculele lui de ceasornicar s-au pierdut, altfel le-aş fi cercetat, cu siguranţă.

Adolescent în comunism

În copilărie, nu au fost viraje neaşteptate în viaţa

mea. După şcoala germană, a urmat Liceul Brukenthal. Pentru un sas din Sibiu, nici nu se punea problema să meargă la alt liceu decât la Brukenthal. Existau clase cu predare în limba germană şi la alte şcoli, de exemplu, la Liceul Energetic, însă acolo mergea numai cine nu intra la Brukenthal. Liceul Brukenthal a fost şi este un liceu cu predare numai în limba germană. A existat o etapă când a avut şi un rând de clase în limba română, dar modelul nu a funcţionat, deoarece pentru acel rând de clase trebuiau să vină profesori de la alte licee. Ca şi acum, profesorii de la Brukenthal erau bine pregătiţi, iar liceul în sine impunea o pregătire serioasă.

În interior, Colegiul „Samuel von Brukenthal“ nici nu arată ca o şcoală, ci mai mult ca un palat baroc, decorat cu multe ornamente, cu sculpturi şi cu inscripţii în limba latină. Pe locul actualei clădiri a existat multă vreme prima şcoală din Sibiu, atestată din 1380. A fost iniţial şcoala comunităţii săseşti locale şi a Bisericii Evanghelice, dar au învăţat aici şi copii români din împrejurimi. Istoria colegiului atestă faptul că, la începutul secolului al XVI-lea, în această şcoală a învăţat chiar Nicolaus Olahus, cunoscutul umanist şi viitor regent al Ungariei. Clădirea actualului colegiu a fost construită către sfârşitul secolului al XVIII-lea, iar numele i-a fost acordat pe baze onorifice, în cinstea celui mai valoros elev al ei. Este cea mai veche şcoală nu numai din Sibiu, ci de pe întregul teritoriu al României. Şi una dintre cele mai solide, ca set de valori şi tradiţie. Însă nu aş putea să spun că am resimţit vreodată morga pe care o istorie de acest fel i-o imprimă unei instituţii, oricare ar fi ea. Brukenthal a fost liceul meu, locul în care am trăit primele descoperiri şi, în general, toate etapele prin care trece un adolescent: camaraderii, escapade, micile puseuri de rebeliune.

Aveam o gaşcă de prieteni, ieşeam împreună în oraş, mergeam la petreceri, dar de chiulit n-am chiulit în timpul liceului, nu m-a interesat. N-am fost un tocilar, nu m-am numărat printre aceia care au stat cu nasul în carte, chiar dacă am luat mereu premii, însă fără mari eforturi. Pur şi

simplu, studiile mi s-au părut foarte uşoare. Am luat mai rar Premiul I, mai mult II sau III, şi mi-au plăcut cam toate materiile, şi acelea „reale“, şi umanioarele. Îmi aduc aminte că mă interesau foarte multe subiecte pe atunci şi că a fost perioada în care mi-am descoperit, ca orice adolescent, pasiunea pe care mai târziu am transformat-o în profesie. Îmi mai amintesc că am citit enorm în perioada aceea. La fel şi în studenţie. Am citit tot ce am prins: mii de cărţi. Şi totuşi, nu aş putea să spun despre una anume că mi-a schimbat traseul în viaţă. Am fost un cititor înrăit, un devorator de carte. Din toate genurile. Citesc şi acum, dar nu la fel de mult. Nu mai văd la fel de bine şi, prin natura lucrurilor, am mult mai puţin timp la dispoziţie pentru lectură. La biblioteca publică am mers foarte rar pe când învăţam în Sibiu. Însă în Cluj am frecventat intens biblioteca studenţească. Acasă am avut o bibliotecă rezonabilă, cu câteva sute de cărţi – bibliotecă de oameni normali. Am tot sporit-o, mai ales după ce mi-am întemeiat propria familie. Mi-a plăcut să am cărţile mele. La ardeleni este o vorbă: „E bine să ai lucrul tău!“ Dar acum le am amestecate cu ale soţiei. Acum „lucrul tău“ se referă la lucrul familiei tale.

Tot atunci, în adolescenţă, mi-am pus şi eu, ca orice om, întrebarea despre ce vreau să fiu în viaţă. Eu mi-am dorit să fiu profesor de fizică la liceul meu. Şi am devenit profesor de fizică la liceul meu. Am ajuns coleg cu foştii mei profesori. Am fost coleg de catedră cu fostul meu profesor de fizică, până când acesta s-a pensionat. El a fost persoana care mi-a stârnit interesul pentru fizică. Pur şi simplu, prin felul în care a predat, o poveste pe care este mai greu s-o descrii, pentru că aici intră în joc ceea ce se cheamă „vocaţie“ şi „amprentă personală“, nişte variabile foarte puternice şi destul de rare. Trebuie să ne imaginăm, totuşi, şi ce timpuri erau pe atunci: pe vremea comunismului, ştiinţele au avut o greutate deosebită. În general, lumea credea că este important să ştii „mate“, fizică, ştiinţe exacte şi se considera că istoria, literatura, limbile străine nu au nicio importanţă. Chiar şi aşa, fizica

nu a fost şi nu este pe placul multora. Mie mi-a plăcut pur şi simplu, fără să am o explicaţie raţională. Dar, în aceeaşi măsură, m-au interesat şi istoria, şi matematica, şi literatura, şi limbile străine. Engleza mi-a plăcut întotdeauna, mai mult limba decât literatura. Literatura engleză i-a plăcut mai mult soţiei mele, care a studiat-o temeinic, la facultate.

Din aceeaşi perioadă îmi amintesc două locuri care, din păcate, acum nu mai există. Şi nu mai există tot din vina regimului comunist. N-aş putea spune că au avut o încărcătură afectivă puternică, dar mi le amintesc foarte bine şi îmi pare foarte rău că au dispărut. Una este fosta Cazarmă 90, care a fost demolată şi pe locul căreia acum nu se mai află nimic, în afară de o parcare publică. Cealaltă este aşa-numita „clădire Dragoner“. Pe vremuri, acolo a fost un post de pază al Dragonilor şi, în copilăria mea, a găzduit o librărie pe la care treceam des. Îmi plăcea, chiar dacă de multe ori nu prea aveai ce să cumperi. Ambele clădiri aveau o valoare istorică deosebită, însă au dispărut şi este mare păcat că au existat nişte oameni, funcţionarii comunişti, care au crezut că trebuie demolate.

Cazarma 90 era o mare cazarmă austriacă: o clădire impozantă, cu foarte multe birouri, cu depozite. Funcţiunea ei n-a fost una specială, însă, dacă ar fi rezistat până în ziua de astăzi, putea fi reabilitată şi transformată într-un centru cultural sau într-un extraordinar centru de congrese. Demolarea acestei clădiri, cu o istorie atât de copleşitoare, a constituit o mare pierdere pentru Sibiu. Din fericire, foarte multe alte clădiri şi edificii nu au fost atinse. A existat o etapă când, în zona gării, s-au dărâmat mai multe clădiri pentru construirea unor blocuri anoste şi pentru lărgirea străzii. Păcat de ele, dar, din fericire, nucleul, centrul istoric al Sibiului, a fost atins doar în aceste două puncte, cu intervenţii foarte păguboase.

A fost o perioadă de care m-am bucurat pur şi simplu, în ciuda faptului că mi-am trăit adolescenţa în timpul comunismului. Acum, că stau şi mă gândesc, cred că noi,

eu şi prietenii mei de atunci, am fost la fel de rebeli precum orice generaţie de adolescenţi. Nu cred că noi am făcut notă discordantă. Toţi adolescenţii sunt rebeli, indiferent de generaţie, şi cred că astfel de fenomene nu se schimbă în funcţie de regimul politic. Nici măcar nu ne-am gândit la urmări concrete sau la pedepse, deşi controlul era mult mai strict decât acum. În ciuda regimului care veghea şi cu toate răbufnirile tipice adolescenţei, viaţa noastră se desfăşura după un fir destul de previzibil: anii de liceu, tezele, vacanţele, bacalaureatul şi admiterea la facultate. Îmi amintesc perfect că, pentru admiterea la facultate, nu am avut niciun fel de emoţii. Nu m-am gândit niciun moment că n-o să reuşesc să intru. Era inimaginabil. Şi nu am luat nicio oră de meditaţie în viaţa mea. Dar m-am pregătit.

Am căutat o universitate foarte bună, iar cea din Cluj avea această faimă, şi am căutat o facultate relativ aproape de Sibiu. Acestea au fost motivele pentru care am ales să dau admitere la Facultatea de Fizică din cadrul Universităţii „Babeş Bolyai“. Examenul în sine a fost foarte greu. În anul acela, 1987, nu era concurenţă mare, cred că doi pe un loc, însă cursurile au fost de multe ori dezamăgitoare, în raport cu ce am aşteptat. Mi-am imaginat că o să întâlnesc nişte profesori excepţional de dotaţi şi un nivel foarte bun. Nu a fost absolut deloc aşa. Nivelul a fost foarte diferit, de la profesor la profesor: mulţi erau blazaţi, şi pe atunci, alţii aveau grade prea mari pentru cât reuşiseră să realizeze, mulţi veneau pur şi simplu şi copiau de pe foaie pe tablă. La astfel de profesori am stat de fiecare dată o oră, apoi nu m-au mai văzut decât la examen. Nici noi între noi, studenţii la fizică, n-am fost o comunitate foarte bine închegată. N-am fost foarte apropiaţi, deşi toţi aveam o pasiune pentru această disciplină, altfel nici măcar n-am fi priceput despre ce este vorba la examenul de admitere. Chiar nu era pentru oricine. Şi cred că toţi am fost pasionaţi, dar, cu toate acestea, nu am fost un colectiv foarte închegat. Eu mi-am păstrat, în mare măsură, grupul de prieteni din liceu şi în

timpul facultăţii şi, chiar dacă ne împrăştiaserăm cam în toată ţara, tot ne adunam săptămânal sau lunar.

În Sibiu veneam des, o dată pe săptămână sau la două săptămâni. Şi sora mea, Krista, a studiat tot fizică, tot la Cluj. Bănuiesc că s-a inspirat de la mine. Nu a existat niciodată o concurenţă între noi şi am avut mereu o relaţie foarte bună. În mod natural, am vorbit despre interesele mele pentru fizică şi cred că, fiind mai mică, s-a luat după mine. Ea a plecat din ţară imediat după Revoluţie, dar înainte a profesat în România, a fost dascăl de fizică. De când a plecat în Germania, predă la o universitate în domeniul informatic. Tot în timpul facultăţii am cunoscut-o pe soţia mea, Carmen, dar în vechiul cerc de prieteni. A fost invitată de prieteni de-ai noştri care au rămas în Sibiu. Ne-am plăcut, pur şi simplu, iar chimia dintre noi depăşeşte orice descriere.

Dacă se întâlnesc doi oameni care se plac şi se înţeleg, restul devine irelevant. Este foarte uşor ca doi oameni tineri să se placă şi să se îndrăgostească, şi asta mi s-a întâmplat şi mie cu soţia mea. Am fost un cuplu de îndrăgostiţi mulţi ani. A durat mult până când ne-am căsătorit. Ne-am cunoscut la 22 de ani şi ne-am căsătorit pe la vreo 29. Am trecut de pragul de 25 de ani de când suntem căsătoriţi şi acum cred că pot să spun că arta nu este de a te îndrăgosti, ci de a menţine dragostea vie pentru mult timp. Acesta este un lucru pe care trebuie să vrei să-l faci, însă multă lume nu-l face, nu se străduieşte. Şi atunci apare această rată fenomenal de mare de divorţuri. A fi îndrăgostit este o fază care trece, mai devreme sau mai târziu. Însă ca să rămâi lângă cineva trebuie să îţi doreşti să consolidezi familia şi să treci peste toate dificultăţile. Să treci intenţionat, fiindcă să abandonezi este uşor. Abandonul este cel mai facil lucru, peste tot: şi la serviciu, şi în căsătorie, şi în politică. După ce am ajuns primar, am oficializat, de-a lungul anilor, numeroase căsătorii. Mulţi îşi imaginează că pentru un primar este deja un fapt divers să mai cunune încă un cuplu. Nu privesc şi nu am privit niciodată oficierea de

căsătorii civile ca pe o rutină. Acum nu mai este o activitate atât de frecventă: două, trei, maxim cinci cununii într-o săptămână. Mai multe nu, fiindcă nu-mi permite agenda să mă implic mai mult în activitatea de stare civilă, însă de fiecare dată o fac cu plăcere.

Atât eu, cât şi soţia mea am ajuns, mai devreme sau mai târziu, să profesăm acolo unde ne-am dorit, şi anume în propriul liceu: eu ca profesor de fizică la Liceul Brukenthal, iar Carmen ca profesoară de engleză la liceul pe care l-a absolvit, „Gheorghe Lazăr“. După terminarea facultăţii, am predat o vreme la mai multe şcoli de pe lângă Sibiu; abia în 1989 am ajuns să predau la Brukenthal. La fel şi Carmen: a predat la început în diferite şcoli din judeţul Sibiu, apoi în Sibiu. Când am ajuns în Cluj, în 1979, mi-a plăcut mult oraşul şi atmosfera de acolo. Era o urbe studenţească, puternică. Dar, când am plecat, mi-a părut bine că am plecat. Se transformase incredibil în acei patru ani. Crescuse enorm, venise foarte multă lume; faţa oraşului s-a schimbat pur şi simplu, la fel şi *feelingul* din jur, şi nu mi-a mai plăcut. Clujul s-a dezvoltat prea repede, nesustenabil, aşa că s-a transformat întreaga atmosferă. La vremea aceea, Sibiul era un oraş de provincie relativ mic, în comparaţie cu Clujul, viu, mare, intelectual, cu o altă alură decât Sibiul. Atunci, la început, am îndrăgit Clujul, chiar dacă nu erau cele mai prospere vremuri, chiar dacă nu aveam tot felul de libertăţi. Nici nu aş putea spune că privaţiunile din perioada studenţiei m-au apăsat teribil: dacă mi-au trebuit bani, am dat meditaţii; dacă am vrut, m-am dus la şcoală, dacă nu, nu. Un an şi jumătate am stat la cămin, în condiţii extrem de proaste, dar nu le-am lăsat să mă deranjeze. Stăteam şase sau şapte oameni într-o cameră minusculă, în nişte condiţii de neimaginat. La un moment dat, mi s-a părut că este cam mare înghesuiala, aşa că m-am mutat în gazdă. Banii au fost tot timpul puţini, am avut şi bursă, dar tot puţini rămâneau.

Dacă stau bine să mă gândesc, cred că în timpul comunismului, inclusiv când am fost student, mi-au lipsit aceleaşi lucruri de care au dus lipsă toţi, numai că nevoia

de a avea obiecte nu mi s-a părut niciodată o dimensiune extrem de importantă, nici atunci, nici acum. Nu mă leg de obiecte, dar, desigur, mi s-a întâmplat, ca tuturor oamenilor, să îmi doresc anumite lucruri, pe care nu le aveam. Însă nu am făcut din acest lucru o preocupare importantă, nici constantă. În rest, da, mi-ar fi plăcut încă din studenţie să pot călători. N-am putut. Am recuperat după aceea. Nu îmi doream neapărat să văd un loc anume. Nu aveam în minte ceva foarte concret. Dorinţa mea de a călători era mai degrabă pornirea naturală a unui tânăr de a vedea lumea. Am făcut, în schimb, foarte multe excursii în ţară. Am avut o gaşcă de montaniarzi cu care plecam pe munte, în locuri ceva mai neumblate. Noi consideram că Transfăgărăşanul, de exemplu, este pentru „paltonari“. Mergeam cu rucsacul, cu cortul, cu sacul de dormit în spate. Umblam pe munţi mai aspri: Făgăraş, Retezat, Parâng, Munţii Rodnei. A fost o perioadă pe care nu am reuşit niciodată s-o retrăiesc.

În timpul facultăţii, cu toate constrângerile cunoscute ale vremii, am avut, în schimb, acces la lucrări de specialitate şi nu am avut senzaţia că, din punctul de vedere al disciplinei studiate, aş fi fost blocat într-o enclavă. Facultatea de Fizică deţinea o bibliotecă foarte bună, iar profesorii de fizică aveau acces la literatura de specialitate, deci, din acest punct de vedere, nu am dus lipsuri. Pentru lucruri uzuale, dar care nu se găseau, existau anumite locuri cunoscute de mulţi, unde aveai şanse bune să dai peste ceva interesant. Şi pe vremea când am fost în liceu, dar şi când am fost la Cluj, astfel de locuri erau târgurile de vechituri. Dacă te interesa un disc mai special sau altceva practic inexistent pe piaţă, aveai şanse să le găseşti în târgurile de vechituri, care pe atunci aveau o cu totul altă valenţă decât în prezent. Atunci erau *in*! În Sibiu, târgul de vechituri a rămas în acelaşi loc, în Obor, dar şi-a schimbat foarte mult specificul. Acum chiar este un târg de vechituri. Pe atunci se găseau în el şi piese mai rare, tot felul de lucruri interesante, inclusiv obiecte de colecţie. Nu am colecţionat niciodată nimic, dar mergeam

şi eu, ca toată lumea, o dată pe lună sau o dată la două luni.

Tot atunci am cunoscut şi „bucuriile“ vieţii cazone, în Timişoara, la Transmisiuni. Cred că acum am gradul de sublocotenent în armată. Experienţa respectivă, în timpul comunismului, a însemnat o totală pierdere de vreme: totul era aberant. Eu pot să accept foarte uşor disciplina dacă înţeleg sensul din spatele ei. Însă disciplina aceea era un nonsens total. De fapt, nu cred că a fost complet greşit ca un bărbat să fie pus să înveţe lucruri care, altfel, nu l-ar fi interesat. De regulă, nimeni nu învaţă ceva din experienţe plăcute sau facile. Omul învaţă mai degrabă din eşecuri şi din perioadele dificile, grele. În armată începi să coşi singur un nasture, să-ţi coşi o cămaşă. Sunt singurele lucruri pe care le-am învăţat în cazarmă. Cu colegii m-am împăcat destul de bine, dar nu există camaraderie în astfel de locuri, asta este o ficţiune. Poate doar în liceu să fi avut aşa ceva, dar în armată – nicidecum.

Primii ani ca dascăl

Din fericire, predarea în şcoală a compensat mult din absurdul perioadei trăite între zidurile unei unităţi militare. Mi-am petrecut primii ani ca dascăl în şcoli modeste, şcoli generale de lângă Sibiu. Dar mi-a plăcut foarte mult să predau, dintotdeauna, indiferent de locul în care am făcut-o. Pe vremea când am terminat eu facultatea, după studiile universitare ajungeai într-un sat sau într-un orăşel pierdut prin vreun capăt de ţară. Am fost repartizat în Agnita, la 60 km de Sibiu, şi acolo am stat patru ani. N-am fost prea mulţumit cu repartiţia, dar m-am descurcat. Nu eram căsătorit cu Carmen pe atunci. În Agnita am locuit în gazdă la un coleg. Veneam, totuşi, adeseori în Sibiu. La început, Carmen a fost suplinitoare, apoi a predat la diferite şcoli şi, după 1989, a dat concurs şi a devenit profesor titular la Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr“. Eu am ajuns să predau la Liceul Brukenthal în 1989. Predasem înainte la diferite şcoli generale din Sibiu, din Şura Mică, de lângă Sibiu. Am predat peste tot cu plăcere şi, tot mutându-mă de la o şcoală la alta, am

cunoscut fel de fel de oameni: cu unii m-am înţeles foarte bine, cu alţii nu m-am înţeles de loc, exact ca-n politică!

Folosesc mereu termenul „dascăl“, şi nu „profesor“, pentru că mi se pare că „dascăl“ este mai potrivit, în limba română. Descrie mai bine ceea ce trebuie să facă cineva care a îmbrăţişat această profesie, şi anume să transmită valori şi cunoştinţe către generaţia tânără. Termenul de „profesor“ este cam devalorizat. Prea mulţi profesori şi prea puţini dascăli! Prea multe persoane au reuşit să obţină prea multe titluri, cu prea puţină muncă. Îmi amintesc că primele mele experienţe la catedră au avut loc în timpul studenţiei, când am început aşa-numita „practică pedagogică“. Am făcut această practică pedagogică la Liceul „George Coşbuc“ din Cluj. Foarte interesantă experienţă! Am predat, practic, primele ore, în clasele de liceu, unor elevi care erau aproape în aceeaşi generaţie cu noi. Erau cu doi, trei ani mai tineri decât noi şi am constatat de atunci că îmi place să comunic cu elevii. Chiar am reuşit să ţin în acea vreme câteva ore care au fost apreciate şi de profesorii metodişti, şi de elevi. În general, nu am fost un profesor sever, dar nici nu aş spune că am fost indulgent. Aşa, pe o scală de la 0 la 10, unde 0 înseamnă „indulgent“, iar 10 stă pentru „exigent“, aş zice că m-am situat pe la nivelul 6, maxim 7. După terminarea facultăţii, am predat la Şcoala Nr. 2 din Agnita, unde am fost titular. În primul an am predat la şcoala generală, apoi, din al doilea an, am avut ore la două şcoli generale, inclusiv catedra de matematică. Mi-a plăcut, efectiv mi-a plăcut să fiu dascăl! Nu-mi amintesc decât de lucruri foarte agreabile. Şi cred că şi pentru elevi a fost la fel. Chiar aşa stând lucrurile, mi-e greu să mă refer concret la metoda pe care am folosit-o. Cred că fiecare profesor îşi formează una, foarte personală. Eu am încercat să combin metode cunoscute din metodica predării fizicii şi am folosit foarte mult experimentul de laborator, procedeu pe care nu-l utilizează toţi dascălii, din lipsă de timp. Dacă pentru o oră de predare clasică, la tablă, un profesor cu ceva experienţă se pregăteşte 10–15 minute, pentru o oră de

laborator trebuie să te pregăteşti cel puţin două ore. Nu este neapărat vorba despre ce spui şi ce faci, ci trebuie pregătite efectiv toate instrumentele. Aşa că mulţi profesori preferă să predea la tablă şi neglijează laboratorul. Eu mi-am luat timp şi am predat foarte mult în laborator şi cred că a fost unul dintre punctele care a făcut predarea mai accesibilă elevilor. Şi foarte interesantă pentru mine.

Învăţământul superior nu m-a tentat. Am avut faze când am evaluat această opţiune, dar în realitate nu m-a tentat. Am predat ani buni înainte de ’89, în şcoli de provincie, perioadă care s-a suprapus cu ultimii ani ai regimului comunist. Şi eu, şi prietenii, şi colegii mei de şcoală îi detestam pur şi simplu pe comunişti şi întregul lor sistem. Evident că lumea asculta Radio Europa Liberă. La petreceri se spuneau bancuri despre comunişti. La vremea respectivă, în Sibiu nu a existat, după ştiinţa mea, niciun fel de opoziţie organizată împotriva sistemului, iar singura formă în care am înţeles eu să-mi manifest dispreţul faţă de comunişti au fost acţiuni de nesupunere civică, absolut banale. Nu am fost un dizident anticomunist. Doar i-am urât, nu i-am putut suferi. Atât. Erau lucruri banale. Când am ajuns tânăr dascăl, se ţineau ore de informare politică şi, pe rând, trebuia să pregătim fiecare câte un referat de informare politică. În loc de referat, eu am luat ziarul *Scânteia*, l-am dus la şedinţă şi le-am zis să citească fiecare pe cont propriu, dacă îi interesează. Erau lucruri absolut mărunte, nesenzaţionale, dar nici măcar aşa ceva nu era obişnuit pe atunci. Conducerea şcolii a reacţionat cu acreala cuvenită, ceilalţi au râs. Nu m-au tracasat, în schimb, niciodată. La şcoală, au existat bănuieli şi şuşoteli în legătură cu persoane care ar fi fost informatori, dar nu m-a interesat niciodată acest subiect. Am stat şi la cozi, n-aveam încotro, eram obligat s-o fac, la fel ca toată lumea în acele zile. Atmosfera generală mi s-a părut, în schimb, aspectul cel mai descurajant: oameni care nu prea mai aveau speranţe. Noi, tinerii, credeam că există şanse să se schimbe lucrurile, cândva, însă oamenii mai în vârstă nu

credeau că se mai poate lega ceva. Lipsa aceasta de speranţă mi se părea dezolantă.

Mi se pare trist că astăzi unii români îl regretă pe dictatorul Nicolae Ceauşescu. Eu am fost, cum am mai spus deja, un anticomunist în privat. Am fost împotriva comunismului ca individ, la nivel personal, la fel ca toată familia mea. Atunci nu aveai căi de a exprima aceste lucruri, decât în anumite situaţii de nesupunere civică, despre care am povestit. Sunt un anticomunist convins şi cred că Ceauşescu a fost unul dintre cei mai toxici români. Mulţi spun că a fost bine pe vremea lui pentru că toată lumea avea o casă şi o locuinţă, deşi toată lumea făcea bancuri la adresa lui. Însă uităm de crimele în masă, de faptul că nu puteam să ne spunem părerea cu voce tare, uităm de viaţa gri, uităm de martiri, de călcarea în picioare a simbolurilor naţionale, de falsificarea istoriei; reţinem doar lucrurile bune, ca într-un „filtru roz al memoriei“. Uităm de discriminarea confesională, de faptul că nu puteai să călătoreşti dacă nu erai parte din sistem sau apropiat al sistemului. Vă amintiţi cum ne trezeam la 4 dimineaţă pentru două sticle de lapte? Sau că de multe ori nu aveam ce să punem pe masă? Se pare că am uitat, culmea!, tocmai aceste lucruri. A fost cea mai grea perioadă din istoria recentă a României.

În 1989, am ieşit şi eu în stradă, împreună cu toţi ceilalţi oameni care au urmat imediat semnalul dat la Timişoara. Sibiul a fost unul dintre oraşele care au adus sacrificii foarte mari la Revoluţie. Este oraş-martir, cu aproape 100 de morţi, un oraş care s-a angajat instantaneu şi foarte puternic în Revoluţia din 1989. A fost foarte multă violenţă pe străzi, foarte multă spaimă şi foarte multă speranţă. La început, a fost o atmosferă de entuziasm general. Am sperat că răsturnăm regimul – ceea ce s-a şi întâmplat –, până când au început să şuiere gloanţele, şi atunci a fost mai straniu. Au existat momente când ne-a fost teamă, tuturor.

Apoi au urmat primele promisiuni de libertate şi normalitate, de aşezare într-o nouă matcă. În ansamblu,

după primele alegeri libere şi după acelea care le-au urmat, am fost personal dezamăgit de capacitatea celor aleşi de a transforma lucrurile aşa cum ni le imaginam noi atunci. Şi faptul că imediat, atunci la început, s-a instaurat un regim neocomunist a reprezentat pentru mine o dezamăgire uriaşă. Chiar dacă la primăria Sibiului, de exemplu, nu am avut neocomunişti, ci mai degrabă oameni de centru-dreapta, n-am avut parte de realizările aşteptate. Oraşul a avut probleme mari, şomaj foarte ridicat. S-au închis majoritatea marilor fabrici, infrastructura ajunsese o mare paragină. Imediat după Revoluţie au urmat ani de decepţie. În general, partidele istorice s-au bucurat de o adeziune bună în Sibiu. Multă lume a votat partidele istorice, însă fără ca acest vot să producă neapărat o schimbare în bine în cazul Sibiului.

Mulţi dintre colegii şi prietenii mei au plecat din ţară în acele vremuri. Sora mea a plecat imediat după Revoluţie. Părinţii mei au plecat prin ’92–’93; pe atunci deja nu mai locuiam împreună, eu eram căsătorit din 1988, iar ei erau deja pensionari. Dacă ar fi decis să plece mai devreme, probabil că aş fi resimţit mult mai puternic despărţirea de ei, dar în acel moment am acceptat firesc decizia lor şi mi-am continuat propriile planuri. Personal, mi-am pus întrebarea dacă să plec sau nu în Germania cel puţin de două ori: în liceu, când foarte mulţi dintre colegii mei şi-au pus aceeaşi întrebare, când şi-au dorit să plece. Atunci răspunsul meu a fost că nu, nu vreau să plec. Pur şi simplu, nu am văzut niciun motiv pentru care să plec. A doua oară mi-am pus întrebarea după Revoluţie, când majoritatea saşilor au şi plecat, nu doar că şi-au dorit. Chiar au plecat. N-am vrut nici atunci să plec. Decizia mea a fost, de fiecare dată, să rămân aici, chiar dacă părinţii şi sora mea plecaseră. Pentru mine, deciziile lor nu au fost argumente pentru a părăsi România. Şi părinţii, şi sora mea locuiesc acum în Würzburg. Când am ştiut că voi candida la preşedinţie, i-am sunat pur şi simplu şi le-am dat vestea. Nu a fost o surpriză nemaipomenită, fiindcă ei urmăresc ştirile de aici, în special pe internet sau prin

ziarele trimise de noi. Şi vorbim la telefon cel puţin o dată pe săptămână, aşa că au ştiut cam în ce direcţie merg lucrurile. Sfaturi legate de alegeri nu îmi dau; în rest, ca orice om normal, dacă primesc un sfat bun, îl urmez.

Educaţia: cea mai preţioasă şansă

Anii ’90 au însemnat, pentru mulţi dintre noi, fascinaţia graniţelor dintr-odată deschise şi a posibilităţii de a călători, în sfârşit. De a merge „dincolo“. După ’89, primele ieşiri din ţară au avut ca destinaţie, în mod natural, Austria şi Germania, unde am prieteni şi chiar rude; îmi amintesc că m-au impresionat ordinea şi modul exemplar în care funcţionează sistemele publice şi spaţiul public acolo. Însă cel mai bine îmi amintesc şocul revenirii în România. În acele vremuri se stătea la nişte cozi infernale la graniţă, şi la ieşire, şi la intrare, iar la întoarcerea în ţară te izbea mizeria de nedescris. Când vii dintr-un spaţiu exemplar organizat şi te întorci în România, vezi lucruri care nu-ţi sar în ochi când stai toată ziua aici. Şi cred că atunci, chiar dacă n-am recunoscut faţă de mine, am început să-mi doresc să fac ceva ca să schimb lucrurile în România.

În anii ’90 eram deja profesor de fizică la Liceul Brukenthal, unde am fost şi diriginte. La Brukenthal am avut două promoţii. Îmi aduc aminte precis că la orele de dirigenţie nu am făcut niciodată fizică. Discutam despre problemele clasei, despre problemele şcolii, teme de dirigenţie generală. Mi-au rămas clare în minte foarte multe lucruri din acea perioadă, simţeam un mare entuziasm. Mergeam cu elevii în excursii, şi la munte, şi în apropiere de Sibiu; odată am făcut chiar o excursie în străinătate, în Austria. A fost o excursie de o săptămână, cu un final total neprevăzut. Excursia a fost organizată împreună cu nişte prieteni din Austria, care ne-au plătit şederea la o pensiune. Îmi amintesc că atunci a venit şi Carmen, cu o parte din elevii ei. Am mers cu toţii cu trenul şi, la întoarcere, ne-am suit în trenul Wienner Waltzer, care mergea până la Sibiu. Ajunşi în Budapesta, am observat că trenul intră în gară şi se opreşte. Şi stă. Şi stă. Îl întreb pe

conductor care este problema, iar el îmi spune: „Gata.“ Am întrebat şocaţi: „Cum gata? Noi avem bilet până la Sibiu, cu acest tren.“ El zice: „A, nu! Garnitura asta vine până aici, iar de aici merge o altă garnitură.“ Eu întreb: „Bun, şi unde este?“ Iar el, impasibil: „Păi, aia o plecat de două ore!“

Eu şi Carmen aveam în grijă vreo treizeci de copii. Bagajele – printre care se numărau o sută de mii de pungi, cu de toate, de la mingi până la Coca-Cola – ocupau aproape o jumătate din vagon. În fine, am stat câteva ore, am luat un tren până în Simeria sau până la Copşa, apoi iar ne-am dat jos, după care am luat alt tren, până în Sibiu. Altă excursie în străinătate cu clasa n-am mai făcut. Ne-a ajuns!

Un lucru de care sunt foarte sigur este că, în anii de imediat după Revoluţie, nu aveam niciun fel de ambiţii politice: nici când am lucrat la inspectorat, nici când am candidat pentru Primăria Sibiului. Doar mai târziu am început să mă gândesc serios la politică. Însă de votat am votat de fiecare dată şi îmi amintesc că, în mai 1990, am votat cu Raţiu şi cu PNŢCD, în 1992 şi 1996 cu Emil Constantinescu. Am votat inclusiv în 2000, în al doilea tur. Simţeam că-mi cade mâna, dar l-am votat pe Iliescu. Însă în anii ’90 politica nu m-a interesat deloc. Citeam, desigur, ziarele apărute după Revoluţie, mai degrabă naţionale decât locale. Şi în ziua de azi le citesc: primesc un teanc de ziare în fiecare dimineaţă, pe care le parcurg din ce în ce mai repede.

Dacă este să numesc o singură stare care s-a insinuat temeinic în mine în anii care au urmat imediat după Revoluţie, aceea ar fi dezamăgirea: ca dascăl, eram total nemulţumit de tot ceea ce a urmat, pentru că eram foarte prost plătiţi. Cu toate acestea, nu m-am înscris în niciun sindicat. Nu am considerat că este o formă de implicare potrivită pentru mine. Mi-am formulat nemulţumirile între prieteni, între colegi, dar nu am simţit nevoia să le formulez instituţional. În vremea cât am lucrat la inspectorat, mi-am păstrat catedra, în primul an, predând

câteva ore, după care am renunţat, pentru că mi-am dat seama că nu se potriveşte în contextul dat, că nu am timpul fizic necesar pentru a acoperi ambele funcţii. Când aud de rectori sau senatori care au şi cinci norme, ştiu clar că aşa ceva nu se poate.

Trecerea de la catedră la inspectorat nu a fost una dramatică. La inspectoratul şcolar din Sibiu, activa, în mod tradiţional, un inspector general şi doi adjuncţi. Pentru că existau multe clase cu predare în limba germană, unul dintre adjuncţi provenea de la o şcoală cu predare în germană. Unul dintre aceştia era în funcţie de prin anii ’70. Însă acum se apropia de pensie şi, în plus, nu mai beneficia de sprijin „politic“. Cei responsabili au solicitat pe cineva de la Forumul Democrat al Germanilor din România, iar ei m-au propus pe mine. Aşa am ajuns prima dată inspector interimar, pe urmă am dat concurs pentru ocuparea postului. Mi-a plăcut munca în inspectorat. Nu îmi dau seama câţi oameni ştiu asta despre mine, însă mie mi-a plăcut ce am făcut peste tot pe unde am lucrat. Cât timp am fost dascăl, mi-a făcut o foarte mare plăcere să lucrez cu copiii şi am pus pasiune în tot ceea ce am făcut; la fel am procedat şi la inspectorat, şi la primărie. Dacă mi-ar fi displăcut, aş fi plecat instantaneu.

Prin natura lucrurilor, sunt foarte subiectiv în legătură cu perioada în care am fost inspector şcolar şi care a coincis cu aceea a reformelor lui Andrei Marga. În mod paradoxal, în perioada de guvernare CDR şi a preşedinţiei domnului Emil Constantinescu au fost cei mai buni ani pentru România, cu toate că guvernele de atunci s-au dovedit slabe. Dar s-au înregistrat schimbări şi transformări extrem de benefice pentru ţară. În învăţământ, noi, profesorii şi inspectorii care ne-am aflat în miezul schimbării, chiar am avut impresia că realizăm un lucru important. Şi am lucrat cu foarte mult entuziasm. Mulţi au avut această senzaţie, lucru care nu s-a mai întâmplat niciodată de atunci: să simtă o categorie întreagă de oameni că se petrec lucruri cu adevărat semnificative şi că participă la ceva. Am crezut în reforma

aceea. A produs foarte multe schimbări. Cred că a fost foarte aproape de a impune o meritocraţie în sistemul de educaţie din România. Însă a durat prea puţin. Din păcate, la putere a venit PSD, iar lucrurile au căzut repede înapoi.

Cred că cel mai important lucru pentru noi în acea perioadă a fost că ajunseserăm foarte aproape de recunoaşterea şi recompensarea meritelor. Majoritatea directorilor numiţi în acea perioadă îşi primiseră posturile pentru că erau cei mai buni, nu pentru veneau de la partidul X sau Y. Dascălii erau retribuiţi ceva mai bine. Începuse lucrul pe programe şcolare pe care chiar le-am considerat bune; s-a trecut de la structura cu trimestre la aceea cu semestre. Ministrul Marga a vrut, de fapt, o reformă curriculară. Ceea ce am avut noi în minte a fost reforma structurală. Practic, noi am articulat această reformă structurală pe transformările propuse de el, numai că puţine dintre realizările de atunci au rezistat. Înainte de reformele domnului Andrei Marga, cea mai mare problemă ţinea de felul în care era văzut sistemul de învăţământ ca entitate. Oamenii nu erau evaluaţi din perspectiva importanţei lor pentru societate; este revoltător să-ţi spună primul ministru sau preşedintele ţării tale că dascălii sunt o categorie jalnică şi că nu contează. Aşa ceva este întotdeauna dureros.

Dacă stau să mă gândesc acum la felul în care se poate realiza o autentică reformă a educaţiei, convingerea mea este că trebuie să elaborăm un plan pe termen lung pentru educaţie. Dacă reuşim acest lucru, atunci vom obţine rezultate foarte bune, atât individual, cât şi ca ţară. Nu trebuie să mergem pe un algoritm accelerat: acum facem reforma, peste o lună o implementăm, iar peste un an aşteptăm rezultatele. Reforma trebuie gândită foarte bine şi implementată gradual, într-un termen rezonabil. Este un mecanism foarte complicat şi foarte scump. Am avea nevoie de zece ani – sau, mai degrabă, de douăzeci de ani – în care România să investească masiv într-un nou sistem educaţional, fiindcă, pentru a avea o educaţie performantă, trebuie să ai dascăli performanţi. Mulţi

dintre ei sunt valoroşi, însă numărul lor este insuficient. Mai întâi trebuie să creezi generaţia de formatori, după care să-i generezi pe formatorii de formatori, lucru care nu se poate realiza repede. Nici nu trebuie să ne propunem să realizăm o reformă prea accelerată, fiindcă sistemul educaţional are lentoarea lui specifică. Dacă aplicăm modificări semnificative, scumpe, cu impact pe termen lung, trebuie să ne luăm un timp în care să facem evaluări intermediare serioase.

Spun toate aceste lucruri după ani buni de predare din pasiune şi interes pentru elevi, pentru ceea ce aşteaptă şi pentru modul în care reacţionează ei la actul predării. Mi-a plăcut dintotdeauna să lucrez cu adolescenţii. Nu mi s-au părut niciodată nici dificili, nici greu de stăpânit. Nu ei sunt dificili. Societatea în care trebuie să trăiască şi în care trebuie să se integreze este dificilă. Nu aş spune că sunt interesaţi de politică, de noţiuni de cultură politică şi, atunci când am predat, nici eu nu eram interesat de politică, aşa că nu am insistat pe această latură. Doar pe implicare civică, dar acest aspect este cu totul altceva. Cred că elevii au ceva foarte preţios, şi anume curiozitatea naturală, care se diminuează de la an la an, până când îşi termină studiile, moment în care curiozitatea naturală aproape că dispare. Din nefericire, aşa este construit sistemul nostru de educaţie.

Şi acum îmi spun că m-aş întoarce oricând la catedră. Am avut chiar o discuţie, la un moment dat, cu un mai vechi coleg de-al meu, domnul Martin Bottesch, care a intrat, ca şi mine, în politică plecând de la catedră, tot din Colegiul Naţional „Samuel von Brukenthal“. Profesorul de matematică Martin Bottesch fost preşedinte, timp de două mandate, al Consiliului Judeţean Sibiu şi, din 2012, a revenit la catedra de la Colegiul Brukenthal. La un moment dat, amândoi ne-am pus problema dacă am putea să ne mai întoarcem la catedră sau nu. El s-a întors la catedră, eu nu, dar îmi spune că este foarte mulţumit. Temerea noastră era dacă mai reuşim să avem răbdare să predăm. El zice că da! Oricum, n-am crezut niciodată c-o

să stau atâta timp la primărie. Nici nu cred că este bine ca cineva să ocupe o astfel de funcţie prea multă vreme, chit că am cunoscut primari care au rămas pe loc şi peste 30 de ani. Dar, în acelaşi timp, cred că aş fi total lipsit de *fairness* faţă de sibieni să nu mai candidez la primărie, dacă nu ajung preşedinte. Există o oarecare rutină, dar în continuare îmi place munca de la primărie şi am reuşit să formez o echipă deosebit de performantă, ce preia foarte mult din sarcinile specifice, care, prin natura lor, sunt obositoare. Nu spun că nu au existat şi situaţii mai încordate, când a trebuit să aplanez conflicte. Nu este niciodată uşor, dar, de obicei, se poate!

Este un lucru deja cunoscut: un profesionist, indiferent de domeniu, are nevoie de foarte multă energie pentru a fi performant. Nici oamenii politici nu sunt altfel. Eu îmi extrag energia din convingerile mele şi din realizările mele, personale şi profesionale. Recunosc că, în toţi aceşti ani, am reuşit să-mi creez un mecanism de control al stresului care funcţionează foarte bine şi că m-am obişnuit cu situaţiile-limită care, în lumea politică, fie ea locală sau naţională, sunt inevitabile, aşa că pot să le fac faţă onorabil. De-a lungul anilor, implicarea politică mi-a transformat viaţa privată. A redus-o de la an la an, tot mai mult. Soţia mea, Carmen, mă sprijină 100% în toate proiectele politice în care mă angajez şi cred că niciun politician nu poate să facă o treabă bună dacă nu are sprijinul total al familiei. Viaţa noastră privată, atât cât e, nu are nimic extravagant, nici spectaculos. Concediile ni le planificăm împreună şi mergem împreună peste tot. În concediu fac de toate, ca tot omul: depinde de perioadă, depinde de program, depinde de ceea ce stabilim împreună, eu şi soţia mea.

A circulat la un moment dat un zvon cum că nu m-aş urca într-un avion. Este o legendă, fără niciun fel de suport real. Nu mi-a fost niciodată teamă de zbor. Nici nu am vreo superstiţie. În schimb, am o credinţă, nu o superstiţie: credinţa creştinească. Circul destul de mult cu avionul, când merg în delegaţii în afara ţării sau în concedii. Deşi

mă interesează muzeele, atunci când călătoresc merg mai rar în astfel de instituţii, ceea ce nu înseamnă că le evit. Şi concediile, ca şi zilele de lucru, le planificăm din timp. Când avem ceva de sărbătorit, o facem simplu, cu câţiva prieteni. N-am organizat niciodată petreceri fastuoase, cum se mai ţin în politica românească, acelea cu sute de invitaţi la cel mai scump restaurant din oraş. Ba mai mult, n-am fost niciodată un mare amator de astfel de ieşiri în oraş. Mă văd în continuare cu prietenii, ca şi până acum. În Sibiu merg rareori la restaurant, de obicei în ocaziile speciale şi numai acolo unde îmi permit regulile de protocol. Însă am apreciat mereu mâncarea bună. Nu am gătit niciodată, cred în diviziunea muncii: unii oameni se pricep la gătit, pe când alţii se pricep mai mult la aprecierea mâncării. Eu mă număr printre aceia care apreciază. Nici nu fumez, deşi la un moment dat fumam mult, ca un turc, după cum se spune. Fumam uneori şi câte două pachete de ţigări pe zi. Dar m-am lăsat, acum vreo 15 ani, şi de atunci n-am mai pus ţigara în gură. Este un lucru ştiut că nu suport nici măcar fumul de ţigară, iar colaboratorii mei iau acest lucru ca pe o regulă nenegociabilă. În schimb, îmi place să lucrez în grădină. Există două zone în grădina mea de care mă ocup în mod deosebit: gazonul şi trandafirii. Iau în serios îngrijirea trandafirilor, am mai multe soiuri. Şi fac acest lucru de când ne-am mutat la casă, de 20 de ani. Înainte am stat la bloc, aşa că acum recuperez, când pot şi când găsesc timp.

În ultima vreme, mă interesează şi sportul, din ce în ce mai mult. Nu am fost un adept fanatic al sporturilor, dar la un moment dat am simţit nevoia de mişcare, iar un prieten, Marius Vecerdea, fost jucător profesionist, mi-a propus – acum patru sau cinci ani – să încerc tenisul. Aşa m-am apucat de tenis şi, de atunci, joc de câte ori am ocazia. Cred că joc destul de bine pentru cineva care a început acest sport la 50 de ani, dar nu mă compar cu un jucător adevărat. Joc din când în când cu acest prieten. Câteodată urmăresc partide de tenis la televizor. Sunt un fan al lui Roger Federer, sunt un adevărat federerist. Am

urmărit-o şi pe Halep în câteva meciuri. Joacă foarte bine şi am impresia că este foarte motivată. Îi cunosc personal pe Ilie Năstase şi pe Ţiriac, însă nu am urmărit în mod deosebit partidele pe care le-au jucat în trecut. Şi în Sibiu a debutat de curând un turneu de tenis, Sibiu Open, o iniţiativă pur privată, născută din pasiunea pentru sportul de performanţă. Acela care l-a demarat a înfiinţat iniţial o şcoală de tenis, apoi a organizat nişte turnee de mai mică amploare care, pe parcurs, au tot crescut, până când s-au transformat în Sibiu Open. Este un turneu care adună profesionişti ai acestui sport şi care se înscrie printre numeroasele evenimente construite în Sibiu în jurul performanţei sportive. Personal, nu mă interesează să intru în competiţii sportive, în adevăratul sens al cuvântului, ci doar mişcarea în sine. În prima parte a vieţii mele, de exemplu, am mers mult pe bicicletă, lucru pe care îl fac tot mai rar în ultima vreme. Până la 30 de ani am mers numai cu bicicleta. Pe jos nu, cu autobuzul nu. Doar cu bicicleta. Însă după aceea, tot mai rar cu bicicleta şi tot mai mult maşina. Pe jos, prea puţin.

Ucenicia într-ale politicii – FDGR

Pentru formarea şi ascensiunea mea profesională, Forumul Democrat al Germanilor din România (FDGR) a avut un rol esenţial, şi în perioada în care am fost simplu membru, şi în anii în care l-am condus, în calitate de preşedinte. Perioada petrecută în cadrul Forumului a însemnat prima ucenicie în ceea ce priveşte implicarea mea în problemele specifice ale unei comunităţi, dar şi şansa de a intra în contact cu personalităţi puternice, atât din spaţiul românesc, cât şi din cel german, oameni care au avut forţa să-i imprime stării de lucruri un impuls transformator. În cadrul Forumului am contribuit pentru prima dată la realizarea unor schimbări în beneficiul unei comunităţi şi am observat pentru prima oară cum indivizi cu convingeri pe cât de ferme, pe atât de diferite, pot să ajungă la acord atunci când binele comunităţii o cere. Aşa stând lucrurile, nu pot să nu mă refer în aceste pagini la maniera foarte specifică de a lua decizii pe care am

exersat-o în cadrul Forumului – un adevărat model de neutralizare a propriilor convingeri doctrinare în situaţiile în care binele comun solicită consens –, după cum nu pot să las pe dinafară întâlnirile cu câteva dintre personalităţile marcante ale spaţiului politic german. Dialogul cu fiecare dintre ele a însemnat întotdeauna un moment constructiv pentru întreaga dinamică a relaţiilor dintre ţara noastră şi spaţiul de limbă germană. Fie că vorbim de Austria, Elveţia sau Germania, contactul cu reprezentanţi de seamă ai clasei politice sau cu specialişti în diferite domenii din aceste ţări a însemnat, pentru mine, tot atâtea ocazii fructuoase pentru schimbul de expertiză şi, nu de puţine ori, exerciţii de admiraţie. Asemenea întâlniri au fost, de fiecare dată, resorbite în scopurile generale de care mi-am legat activitatea în toţi aceşti ani: îmbogăţirea raporturilor dintre aceste modele de civilizaţie, atât de diferite, şi cel autohton, binele comunităţii de etnie germană din România şi buna funcţionare a dialogului dintre ţările de limbă germană şi ţara noastră. Niciuna dintre aceste misiuni şi niciuna dintre aceste oportunităţi nu ar fi existat dacă în anii ’90, imediat după Revoluţie, nu m-aş fi înscris în Forumul Democrat al Germanilor din România.

Nu am intrat în Forum din prima lui zi de existenţă, nu mă număr printre membrii săi fondatori. Câţiva ani mai târziu, am făcut parte din Comisia de Învăţământ a Forumului, însă fără a avea atunci vreo funcţie de conducere. La începutul anilor ’90, numărul etnicilor germani scăzuse dramatic şi, întrucât exista o formaţiune a noastră, a etnicilor germani, mi s-a părut firesc să devin membru al ei. Trebuie spus din capul locului că Forumul Democrat al Germanilor din România nu este un partid politic, iar aceasta este o subliniere pe care presupun că va trebui s-o reiau multă vreme de acum înainte. Forumul Democrat al Germanilor este organizaţia germanilor din România. Există 18 astfel de formaţiuni ale minorităţilor din România, care sunt reprezentate în Parlamentul României după aceeaşi schemă de discriminare pozitivă. În

plus, există mai multe formaţiuni ale minorităţii maghiare, care, prin numărul mare de etnici maghiari, ajung în Parlament prin mecanismele simple de vot, şi nu prin mecanismele de discriminare pozitivă. Astfel de formaţiuni nu sunt partide politice, ci sunt definite ca organizaţii non-guvernamentale de interes public. Însă, în conformitate cu legislaţia românească, ele pot prezenta în alegeri candidaţi şi liste de candidaţi la fel ca partidele politice. Fără ca acest lucru să le transforme în partide politice. Toate aceste formaţiuni – evident, şi FDGR – apără interesele minorităţii respective în raport cu orice alte entităţi cu care intră legal în contact. Este o situaţie foarte specială, constituindu-se într-o discriminare pozitivă a statului român faţă de minorităţi, şi reprezintă un exemplu foarte bun în Europa despre cum poate un stat să-şi trateze minorităţile.

Fiecare formaţiune de acest tip reprezintă o minoritate, cu nevoile sale specifice. Pentru Forumul Democrat al Germanilor din România, la fel ca în cazul altor minorităţi, aceste nevoi se referă, de pildă, la educaţie şi cultură. Vrem să ne păstrăm vie limba, şcolile şi cultura, iar FDGR este preocupat în aceeaşi măsură şi de învăţământul în limba germană, care este esenţial pentru minoritatea noastră. De asemenea, este foarte interesat de conservarea moştenirii culturale, cum ar fi cetăţile săseşti, edificii foarte valoroase. Ele sunt un bun al României, dar Forumul se îngrijeşte, la rândul lui, de soarta lor, pe lângă multe alte preocupări specifice. Nu toate organizaţiile minorităţilor au aceleaşi puncte de interes, ci diferă în funcţie de preocupări, de numărul etnicilor, de distribuţia pe teritoriul României sau de istorie.

Germanii din România sunt interesaţi în mod deosebit de o anumită problemă, care a fost mereu un punct asupra căruia s-a negociat îndelung şi se negociază încă: structura de vârstă este nesustenabilă. Există foarte mulţi etnici germani mai în vârstă, iar grija faţă de ei a fost de la bun început, de la înfiinţarea FDGR, o preocupare

specială. S-au construit cămine pentru bătrânii care nu mai au familie să-i îngrijească, iar aceste cămine, după cum bine se ştie, necesită fonduri importante. Astfel de fonduri trebuie să fie puse la dispoziţie şi de către partea română, şi de către partea germană. Bunăoară, Germania, prin Ministerul de Interne, sprijină anumite proiecte ale minorităţii germane; nu sprijină FDGR, ci proiecte ale minorităţii germane. De exemplu, cofinanţează cheltuielile curente ale acestor cămine de bătrâni. Ministerul similar din Guvernul României finanţează, în conformitate cu legislaţia specifică, aceleaşi aspecte, aşadar cheltuielile curente. Negocierea cuantumului acestor alocări a fost întotdeauna oarecum complicată, însă lucrurile au mers şi vor merge înainte. Aceste cămine reprezintă o preocupare constantă pentru FDGR, însă nu sunt proiectele Forumului, fiindcă altfel nu ar primi finanţare de la statul german. Statul german finanţează numai proiecte ale minorităţii, nu finanţează FDGR sau proiectele sale.

Forumul Democrat al Germanilor din România este o organizaţie care se compune pe bază etnică, nu pe bază de convingeri doctrinare, politice. Orice membru din FDGR poate să aibă orice convingere politică doreşte şi poate, în principiu, să adere la orice doctrină. Membrii FDGR pot fi şi membri ai unui partid politic. Doar atunci când ajung în conducerea unui partid politic este nevoie de un aviz al conducerii Forumului. De pildă, eu sunt în prezent simplu membru al Forumului. FDGR nu funcţionează doctrinar. În cadrul său, avem preocupări care sunt mai degrabă generale sau acceptate pe scară largă. De foarte multe ori sunt măsuri mai degrabă administrative decât politice; şi atunci când FDGR s-a implicat în politica locală aspectele doctrinare au contat mai puţin. Politica locală a avut mai puţin de-a face cu esenţa politici şi mai mult cu administraţia.

În anumite situaţii, modelul de comunicare şi de lucru din cadrul FDGR ar putea funcţiona şi la nivel de politică naţională, însă nu de fiecare dată. Luarea unor decizii consensuale este un lucru foarte bun, dar în politica

naţională trebuie să funcţioneze regula democratică. Deciziile se iau prin majoritate. Nu pot să-mi imaginez un Parlament care funcţionează consensual. Nu se poate aplica această regulă. De asemenea, date fiind diferenţele doctrinare, nu cred că partidele pot să ajungă la un consens, cu excepţia deciziilor care privesc proiectele mari, la nivel de ţară. Însă există situaţii în care şi partidele politice au lucrat în consens; aş aminti două mari proiecte la nivel de ţară, două reuşite de după Revoluţie: intrarea în Uniunea Europeană şi aderarea la NATO, care au fost posibile tocmai datorită faptului că toate partidele au dorit să sprijine acest demers. Iar succesul a fost obţinut în ambele cazuri pentru că, indiferent cine s-a aflat la guvernare, proiectele au mers mai departe. În anumite cazuri importante, decizia consensuală este bine venită şi garantează succesul, dar, ca o regulă generală, nu cred despre consens că poate să funcţioneze în politică.

Statutul meu ca primar de etnie germană cu o susţinere atât de mare într-un oraş constituie o excepţie în Europa. Germania nu se amestecă în politica de la noi, nici măcar cu sfaturi. Însă faptul că Forumul a dat, totuşi, mai mulţi reprezentanţi în administraţia publică locală din România constituie pentru Germania o dovadă că FDGR este o entitate foarte solidă, aşa că apreciază acest lucru. Etnicii germani au ajuns de multe ori în poziţii foarte importante. De exemplu, un etnic german a fost ministru de externe în Cehia şi preşedinte interimar al ţării. Aşa că nici eu nu constitui marea excepţie din această lume. Există mulţi etnici germani care au deţinut ori deţin încă poziţii importante în diferite ţări.

Istoria de peste 800 de ani a etnicilor germani din România este studiată de multă vreme în mod ştiinţific. Germanii din România, ca şi restul minorităţilor etnice, sunt parte integrantă a statului român, iar istoria ne arată că prezenţa etnicilor germani în România a început încă din secolul al XII-lea. Numărul lor a variat în funcţie de contextul politic, însă viaţa comunităţii a fost importantă pentru fiecare dintre membrii săi, iar realizările fiecăruia

au constituit un motiv de mândrie. De pildă, când Herta Müller a luat Premiul Nobel pentru Literatură, m-am bucurat alături de comunitatea germană, dar şi alături de toţi românii care au resimţit aceeaşi mândrie; am subliniat acest lucru într-un comunicat din partea FDGR. Este mare lucru să avem o scriitoare plecată din România, de etnie germană, printre marile personalităţi care primesc o astfel de distincţie, cu totul şi cu totul excepţională. Altminteri, nu am avut ocazia să o cunosc personal pe această autoare, ne-am salutat şi atât.

Am cunoscut-o, însă, personal pe doamna cancelar Angela Merkel, cu care am păstrat o bună relaţie. Am întâlnit-o prima oară la Berlin, în cadrul unei vizite oficiale de stat, în calitate de membru al delegaţiei. Nu am jucat un rol deosebit de important cu acea ocazie, fiindcă a fost o vizită oficială de stat. Mult mai importantă pentru mine şi pentru FDGR a fost vizita din 2010 a doamnei Cancelar în România, ocazie cu care domnia sa a avut o întrevedere cu reprezentanţii minorităţii germane, într-o delegaţie destul de mare, la reşedinţa ambasadorului Germaniei. Doamna Angela Merkel s-a arătat foarte interesată de problemele minorităţii germane şi, totodată, cunoştea foarte multe detalii despre istoria noastră, despre problemele noastre. Acestea au fost chestiunile importante care s-au dezbătut atunci. Întâlnirea a ajuns să dureze foarte mult, având în vedere acest tip de vizită. În cadrul discuţiilor, un accent aparte s-a pus pe restaurarea bisericilor fortificate; cred că a fost un semnal foarte bun şi pentru noi, şi pentru Guvernul României că există acest interes din partea doamnei Cancelar, care este un politician extrem de puternic şi de bine informat, un om foarte pragmatic, cu o foarte bună capacitate de analiză şi de identificare a temelor sensibile, o persoană cu foarte multă energie. Nu este absolut nicio surpriză că a ajuns unul dintre cei mai puternici politicieni din lume. Cu siguranţă că ar fi un avantaj pentru România să cultive relaţia cu un om politic de o asemenea anvergură.

Mulţi politicieni germani au vizitat România, la

rândul lor, şi eu însumi am întâlnit foarte mulţi politicieni din Germania la ei acasă. Un lider foarte implicat în consolidarea relaţiei dintre România şi Germania, dar şi în viaţa comunităţii germane de aici este domnul Dr. Christoph Bergner, care a fost multă vreme secretar de stat în Ministerul Federal de Interne şi însărcinat pentru relaţia cu minorităţile din Europa de Est. El a fost partenerul direct al FDGR în relaţia cu Germania, un politician german de foarte mare ţinută şi un foarte important sprijin pentru minoritatea germană din România. Cu toate aceste contacte şi în ciuda faptului că între România şi Germania există schimburi diplomatice şi economice, la ora actuală există relativ puţine proiecte culturale comune între cele două ţări.

Foarte mulţi saşi au plecat din Sibiu şi din întregul Ardeal, aşa încât numărul acelora care au plecat din Transilvania şi trăiesc acum în Germania este considerabil mai mare decât al acelora care au rămas aici. Imediat după cel de-al Doilea Război Mondial, saşii plecaţi în Germania au înfiinţat Asociaţia Saşilor din Germania. Relaţia dintre această asociaţie şi FDGR a fost de la început una bună, însă, după o generaţie, după ce am devenit eu preşedinte al FDGR, iar domnul Bernd Fabritius a devenit preşedinte al Asociaţiei Saşilor, colaborarea a devenit mult mai strânsă. În afară de aceste relaţii instituţionale, există nenumărate legături de familie, de prietenie între oamenii care au rămas aici şi aceia care au decis să plece. Toate acestea fac astfel încât relaţia noastră să fie una specială şi duc la un contact mult mai apropiat, lucru care ne determină, de mulţi ani, să spunem că noi, minoritatea germană, ne constituim într-un pod, într-o legătură puternică între România şi Germania. Datorită acestei punţi dintre cele două ţări au apărut foarte multe relaţii benefice, de multe feluri: politice, economice, parteneriate, înfrăţiri între comunităţi române şi germane. Cred că acest pod va juca şi în continuare un rol important în relaţia dintre cele două ţări.

Pentru activitatea în cadrul acestei comunităţi, am

primit, de-a lungul anilor, multe distincţii importante, care m-au măgulit de fiecare dată. Cea mai recentă, adăugată de curând la vitrina cu diplome şi medalii din biroul meu de la Primăria din Sibiu, este Crucea de Ofiţer al Ordinului pentru Merite al Republicii Federale Germania, care mi-a fost oferită anul acesta de către Excelenţa Sa domnul Werner Hans Lauk, Ambasadorul Republicii Federale Germania în România. Semnele de preţuire exprimate în discursul de laudatio rostit de ambasadorul Germaniei cu această ocazie au fost tot atâtea dovezi simbolice care au pecetluit, în cadrul acelui mic ceremonial, rolul pe care mi l-am asumat în aprofundarea relaţiilor româno-germane. A fost un moment care, dincolo de protocol, m-a bucurat şi, ca în cazul fiecărui semn de preţuire, m-a încurajat să-mi conturez un profil politic din ce în ce mai pregnant.

Timp de 12 ani, cât am fost preşedintele FDGR, am vizitat multe comunităţi de saşi din România şi multe locuri unde mai trăiesc etnici germani ori saşi plecaţi din Transilvania. Există multe localităţi în afara ţării în care trăiesc saşi originari din Transilvania: avem organizaţii în Germania, Austria, SUA, Canada. Le-am vizitat pe câteva, în Germania şi Austria, şi sper să le cunosc şi pe acelea din America. Aceste comunităţi nu au foarte multe în comun cu cele din România, fiindcă preocupările lor sunt diferite de acelea ale celor rămaşi aici; se axează mai mult pe tradiţii, pe istorie, pe preocupări folcloriste, însă există şi comunităţi mai puternice, interesate de domenii culturale şi economice, aşa încât nu toate sunt cu privirea întoarsă spre trecut.

Am vizitat, cum este de aşteptat, şi multe oraşe din Germania. Îmi amintesc de prima vizită în calitate de primar; desfăşurată în oraşul înfrăţit Klagenfurt, din Austria. Şi primarul de acolo se afla la primul său mandat, la fel ca mine. Am pus bazele unei colaborări prielnice, începută cu oprimire caldă. Berlinul rămâne însă, pentru mine, un spaţiu aparte, inclusiv pentru faptul că fost despărţit în două pe vremea comuniştilor: Berlinul de Vest şi Berlinul de Est. Am avut ocazia să-l vizitez destul de des,

încă de la începutul anilor ’90, şi până acum am putut efectiv să urmăresc cum se reunifică acest oraş. Este un proces extrem de interesant. S-au pus în practică proiecte gigantice de arhitectură, care au redefinit realmente acest oraş. Berlinul este o metropolă care nu doar s-a modernizat, ci s-a reinventat. Este pur şi simplu impresionant! Şi arhitectura nouă este fascinantă, în special „cartierul politic“, dacă pot să-l numesc aşa: clădirile Parlamentului, din jurul clădirii propriu-zise, care este vechiul Reichstag, modernizat acum. În jurul său au fost construite clădiri cu funcţiuni adiacente, inclusiv Cancelaria Germaniei. Există o gară hipermodernă în zonă, alături de multe alte transformări. De pildă, Piaţa Potsdam reprezintă o o realizare de arhitectură ultramodernă. Potsdamer Platz s-a aflat pe amplasamentul Zidului, aşa că a fost demolată la ridicarea acestuia, apoi, după Revoluţie, a fost un teren aproape viran. Este foarte interesantă evoluţia acestui loc. Fostul Est s-a transformat mult mai profund. Emblemele vechiului Berlin au rămas în partea estică după împărţirea în sectoare: poarta Brandenburg, cu faimoasa cvadrigă, vechiul bulevard Unter den Linden, marile muzee, Opera şi multe altele edificii cu o istorie bogată. Vestul a reuşit să-şi creeze o zonă comercială, dar, în opinia mea, tot vechile zone emblematice sunt cele mai interesante.

Este greu să compari Berlinul cu un alt oraş tocmai din perspectiva istoriei recente. Practic, o metropolă s-a divizat, apoi s-a reunit şi, între timp, a reuşit să întoarcă în avantajul ei o situaţie dramatică, şi anume faptul că anumite zone au fost virane, prin natura lucrurilor, după bombardamentele din timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi, apoi, după demolarea Zidului. Aşa se face că, după ’89, dar şi înainte, edilii oraşului au avut realmente unde să construiască noile monumente arhitecturale. Din nenorocire, am avut şi în Bucureşti o astfel de fază, când s-a dărâmat un întreg cartier pentru construirea Casei Poporului, într-un proiect de dezvoltare extrem de discutabil. Însă cred că acum este nevoie de o voinţă

politică puternică pentru a schimba modul în care funcţionează Capitala ca oraş. Berlinul include adevărate declaraţii de conservare a memoriei recente prin monumente şi instituţii care îndeamnă la reflecţie şi la cunoaşterea istoriei. Cred că şi în România se pot face astfel de lucruri pentru a recupera memoria istoriei recente, prin instituţii de tipul acelora care există acum în Berlin. Desigur, cu o pregnanţă poate nu la fel de pronunţată, însă observ, de la o vreme, că există tot mai multe preocupări în această direcţie, în special în rândul societăţii civile, dar şi în interiorul clase politice. Cred că acest fenomen este de bun augur.

Deşi a existat mereu o apropiere de spaţiul german şi o preocupare pentru moştenirea săsească, în familia mea nu s-a respectat în mod deosebit vreo tradiţie a acestei comunităţi. Mă consider mai degrabă modernist decât tradiţionalist, dar nu-mi este greu deloc să comunic cu persoanele mai conservatoare ori mai tradiţionaliste. Faptul că pot să comunic cu oricine reprezintă unul dintre atuurile mele. Însă dreapta, ale cărei valori le împărtăşesc, cuprinde şi elemente de viziune conservatoare, care nu trebuie înţelese nicidecum ca blocare în trecut sau ca rezistenţă în faţa schimbării. Această viziune se referă strict la păstrarea unor valori care fac parte din moştenirea noastră, care fixează identitatea societăţii şi îi dau acesteia coerenţă. PNL, în rândurile căruia am intrat în 2013, a fost întotdeauna un partid cu viziune şi deschidere, orientat spre viitor, dar care şi-a construit acţiunea politică pe o tradiţie valoroasă. Observ, de multă vreme, că la nivelul întregii societăţi se resimte astăzi lipsa de ordine autentică. Nu mă refer la ordine în sens autoritarist, punitiv sau coercitiv, ci în sensul respectării unor reguli care fac societatea să funcţioneze eficient, coerent şi pozitiv. Nu am pledat niciodată pentru o atitudine strictă, severă, ci am avut mereu mai degrabă o atitudine permisivă: nu tind să sancţionez aspru greşelile altora. În chestiuni mici, uitarea ar fi greşeala care-mi inspiră cea mai mare indulgenţă. Mi se pare că este o

greşeală eminamente umană. Dacă n-am putea să uităm, n-am putea să trăim. Iar dacă nu aş fi arătat toleranţă şi înţelegere, nu cred că aş fi primit adeziunea oamenilor de atâtea ori.

Datorită conexiunilor pe care le-am cultivat, de-a lungul timpului, cu spaţiul de limbă germană, am fost întrebat adeseori cum se face că Germania şi Austria au reuşit să-şi depăşească momentele de criză, să se reconstruiască şi să ajungă economii performante, în timp ce România mai degrabă stagnează. Răspunsul este complex şi implică multe referinţe la istorie, însă trebuie spus de la bun început că modele acestor ţări care s-au reinventat cu succes seamănă doar atunci când sunt privite din exterior; în realitate, sunt foarte diferite. Germania a ieşit distrusă din război şi s-a putut reface în special datorită Planului Marshall şi datorită faptului că oamenii şi-au dorit cu ardoare să reconstruiască ţara şi să arate că îşi doresc un viitor prosper. Germania este, de ani buni, un model de performanţă economică, este campioană la export, iar toate reuşitele cu care se poate lăuda sunt rezultatele unei ambiţii corelate cu un plan economic bine pus la punct, care chiar dă roade. În Austria, lucrurile s-au petrecut altfel. Politicienii austrieci au hotărât să reconstruiască ţara menţinând foarte mult controlul în mâinile guvernului central. Reconstrucţia s-a produs mai încet; la început, nici nu s-a auzit foarte mult despre cum evoluează lucrurile în Austria. Dar realitatea ne arată că, printr-un model total diferit de al Germaniei, s-a ajuns la un rezultat similar, cel puţin privit din exterior. Clasa politică austriacă a reuşit să ajungă la o performanţa notabilă printr-o construcţie în paşi mici, dar constantă, de-a lungul anilor. Pe de altă parte, este chiar interesant de observat că Austria a reuşit să ajungă foarte sus, cu toate că este o ţară mică. Lăsând la o parte diferenţele, aceste două modele de succes ne arată câteva lucruri esenţiale. În Germania, succesul a presupus un plan economic bine pus la punct şi ambiţia oamenilor de a se ţine de el şi de a construi pentru viitor, iar în Austria, reuşita s-a bazat pe

ambiţia politicienilor, menţinută multe decenii, de a urma un plan bine gândit care stipula ca economia să se afle, în principal, sub controlul guvernului central şi abia după aceea să fie privatizată treptat. Observăm că, în toate situaţiile, un plan construit temeinic, gândit pe o durată mare de timp şi pus în practică eficient şi consecvent conduce automat la performanţă. Dacă este să cercetăm modul în care s-a făcut politică în România, este destul de greu să descoperim astfel de proiecte, cu toate că şi noi avem dovada că aceste lucruri sunt posibile.

Faţă în faţă cu presa: respect pentru curiozitatea genuină

De când ocup o funcţie publică, şi încă una destul de mediatizată, am avut nenumărate contacte cu presa şi sunt fericit să spun nu am avut niciodată vreo problemă cu jurnaliştii, la conferinţe de presă sau la întâlnirile cu media. Nu am niciun fel de experienţă negativă. Nici nu văd să existe vreo diferenţă semnificativă între jurnaliştii din presa locală şi aceia din presa centrală. Şi unii, şi alţii vor să-şi facă treaba, să pună întrebări, fie gândite pe loc, fie stabilite din redacţie. Singura diferenţă este că jurnaliştii din Bucureşti au întrebări mai specifice, mai precise sau mai ţintite spre o anumită temă. Pentru notorietatea Sibiului şi pentru consolidarea lui ca brand, a contat destul de mult relaţia cu presa; am avut foarte multe contacte cu jurnalişti din România, dar şi cu un număr mare de jurnalişti din afara ţării, care au fost interesaţi de Capitala Culturală Europeană. N-aş spune că în experienţa cu ei se văd şcoli de jurnalism foarte diferite; numai că, uneori, am impresia că jurnaliştii străini sunt mult mai calmi şi nu se implică emoţional în dialogul cu cel intervievat. Am avut plăcerea să întâlnesc jurnalişti care au reprezentat ziare cu un tiraj foarte mare şi am apreciat de fiecare dată faptul că au venit bine documentaţi, cu întrebări pregătite, foarte relaxaţi. Sunt un cititor fidel de presă, inclusiv de presă internaţională, răsfoiesc zilnic pe internet tot felul de publicaţii relevante, fără să am una pe care să o urmăresc în fiecare zi.

Deşi am ajuns să fiu destul de cunoscut, în toată această perioadă nu am participat la multe emisiuni TV. Din 2009 şi până în 2013, am luat parte la mai puţin de 30 de talk-show-uri la nivel naţional, o prezenţă mai degrabă modestă, dacă o comparăm cu a altor politicieni. Cu toate acestea, m-am bucurat încă din 2008 de o cotaţie foarte înaltă la nivel de încredere. Întrucât nu mi-am propus să-mi fac reclamă cu orice preţ şi nici n-am insistat cu prezenţa în studiouri TV, presupun că oamenii şi-au extras aceste concluzii pozitive despre mine din informaţii indirecte: de la aceia care au fost în Sibiu şi povestesc mai departe, de la aceia care au urmărit alte emisiuni despre Sibiu, din numărul enorm de evenimente culturale care a generat notorietatea extraordinară a Sibiului şi, implicit, a mea – dar şi invers. Cred că este bine ca un politician să apară la televizor, dar personal nu cred că este cazul să exagerez cu apariţiile. Din păcate, teleguvernarea şi telepolitica au devenit o modă; mai grav este că în tot acest timp, în care economia şi nivelul de trai al românilor se prăbuşesc, ceea ce ar trebui să fie asigurări reale şi strategii pentru ţară sunt astăzi simple exerciţii mediatice şi promisiuni electorale, fără nicio acoperire. Personal, am preferat întotdeauna să mă întâlnesc direct cu oamenii decât să particip la false dezbateri televizate. Mă întâlnesc cu oamenii nu doar ca să le spun ce vreau eu pentru România, ci şi ca să-i ascult. În Sibiu se ştie că audienţele pe care le acord au loc pe stradă, acolo unde iau contact direct cu ceea ce-i interesează sau îi preocupă pe oameni. Din păcate, multe televiziuni nu mai reflectă agenda reală a populaţiei, ci au devenit simple instrumente de propagandă. Nu am ocolit niciodată o dezbatere reală şi nu m-am ferit să apar şi să-mi susţin poziţia atunci când a fost nevoie să o fac. Doar că o bună vreme mi s-a părut suficient să fiu invitat doar din când în când, atunci când se discută lucruri cu o anumită substanţă. Îmi amintesc foarte bine că la primele apariţii în studiourile TV eram uşor incomodat de noul mediu. Mai ales când am mers la emisiuni despre care ştiam că vor avea un impact mai

mare. Evident că şi aici este nevoie de exerciţiu, ca în orice domeniu, dar în realitate nu am fost niciodată pus într-o situaţie în care să mă simt inconfortabil.

Nu m-am îndoit niciodată că o practică susţinută va duce la performanţă. Experienţa de la catedră, cu predarea unei materii deloc facile, experienţa transformărilor din perioada primei reforme adevărate din învăţământ, plus cea mai notorie dintre ele, experienţa de primar al unui oraş ajuns etalon de prosperitate, toate mi-au confirmat aceste convingeri. Pornind de la ele, am încredere că ceea ce a fost verificat în aceşti ani în toate locurile în care am transformat câte ceva o să funcţioneze pentru întreaga ţară. Resurse există, oamenii sunt pregătiţi. Cred că românii aşteaptă pe cineva care nu numai să le spună că se poate, dar care să le şi dovedească asta. Dovada mea este Sibiul şi încrederea pe care oamenii de aici mi-au acordat-o. Pentru că sibienii au avut încredere în mine, un mare partid politic, Partidul Naţional Liberal, a avut încredere în mine şi am ajuns să-l conduc, în scurt timp de la intrarea mea în viaţa politică naţională. Pentru că această familie politică m-a creditat, am ajuns candidatul la preşedinţie al celei mai ample formaţiunii politice de centru-dreapta din România. Încrederea nu mai este o întâmplare, are deja o istorie şi un sens. Eu sper să aibă sens pentru toată ţara, într-un moment în care simt că este nevoie, mai mult ca niciodată, de un preşedinte responsabil, capabil să propună un model solid. Modelul pe care îl propun începe cu un oraş şi cu o comunitate şi se poate oglindi în fiecare oraş şi în fiecare comunitate care au nevoie de transformări majore, care merită să fie la rândul lor înfloritoare. Modelul despre care am să vă povestesc este un model care poate transforma o ţară întreagă.

CAPITOLUL II
COMUNITATEA ALEASĂ
Administraţie din pasiune

Locul în care trăieşti poate fi rodul întâmplării, poate

fi urmarea unei constrângeri sau poate fi o alegere conştientă, adesea chiar o alegere fericită. Am avut norocul să-mi aleg acest loc şi să-mi găsesc împlinirea exact în oraşul în care m-am născut. Am ales Sibiul, am ales comunitatea de aici şi, mai mult, am avut privilegiul extraordinar de a transforma acest oraş după cum însuşi Sibiul m-a inspirat să o fac. De fiecare dată când am construit ceva în şi pentru această comunitate, am găsit aici dorinţa de schimbare, interesul pentru un bun mers al lucrurilor şi preţuire pentru valori. Am avut parte de toate aceste reacţii, în oraşul meu, în întreaga perioadă în care am fost dascăl de fizică, de-a lungul anilor în care am fost inspector şcolar şi, din 2000, de fiecare dată când sibienii mi-au dat votul lor de încredere. Dacă primele două etape din viaţa mea profesională au urmat un traseu oarecum previzibil, povestea care durează de 14 ani la primăria oraşului a început într-un punct în care nici eu, nici altcineva n-o aştepta.

Împlinisem de câteva zile 41 de ani când am câştigat, pe 18 iunie 2000, primul mandat de primar al Sibiului. Eram căsătorit de 11 ani, predasem fizica timp de 14 ani şi, în momentul în care am decis să candidez, eram inspector şcolar general al judeţului Sibiu. Devenisem deja membru al Forumului Democrat al Germanilor din România şi proveneam din grupul minoritar al saşilor, care constituie cam 1% din populaţia Sibiului. Nici eu, nici altcineva nu am crezut că am vreo şansă. Am câştigat alegerile cu un procent de 70%.

Trebuie să vă imaginaţi grupul de oameni care se află la conducerea Forumului Democrat al Germanilor, „neprofesionişti“ într-ale politicii la vremea respectivă şi dorindu-şi ca la alegerile locale să obţină două sau trei fotolii de consilieri locali. Ne-am întâlnit, am stabilit o strategie electorală şi, pe parcursul discuţiei, a apărut ideea că ar fi bine să avem un candidat şi pentru funcţia de primar. Candidatura ar fi creat o mai bună vizibilitate pentru FDGR. Nici n-am luat în calcul varianta că aş fi putut câştiga, ci ne-am aşteptat doar ca, prin candidatură,

să atragem atenţia asupra existenţei şi activităţii Forumului. La vremea respectivă, nemaifiind simplu dascăl, ci inspector general în Inspectoratului Judeţean Sibiu, eram deja o persoană publică, fiind, de altfel, singura persoană publică din conducere, detaliu pentru care colegii m-au şi rugat să accept această candidatură. Îmi aduc aminte că soţia mea a fost foarte surprinsă, dar am convenit că voi încerca. Faptul că am fost ales a constituit o surpriză pentru toată lumea, inclusiv pentru mine. Niciun sondaj nu mă arăta primar.

Cred că pentru sibienii care m-au ales prima dată primar a contat buna mea reputaţie, însă la fel de importantă cred că a fost şi dorinţa lor de schimbare. Eram deja cunoscut în perioada când am lucrat la inspectorat, însă mai mult în mediul educaţional. Cred că am fost apreciat şi ca dascăl, şi ca inspector general, dar această apreciere nu a avut dimensiuni neobişnuite. La nivel personal, cred că a fost important inclusiv faptul că sunt căsătorit cu o româncă: faptul că soţia mea este româncă arată, o dată în plus, că mă consider acasă în România şi că fac parte din acest popor şi din această comunitate.

Când am ajuns primar eram un *outsider*. Mi s-a spus că voi rezista numai câteva luni de zile, după care fie voi deveni corupt, fie mă voi înscrie într-un partid politic, fie voi renunţa la primărie. Corupt n-am devenit, într-un partid politic nu m-am înscris până în 2013 şi nici n-a fost cazul să plec de la primărie. Cred că am reuşit să devin un bun primar şi pentru că am putut să privesc situaţia de la distanţă şi să potrivesc fiecare lucru la locul lui.

La început, imediat după ce am ajuns la primărie, m-am simţit foarte straniu; aveam sentimentul că mă aflu în alt film decât mă aşteptasem. În timpul primului mandat, am lucrat în consiliul municipal cu o majoritate constituită de PDSR, Partidul Democraţiei Sociale din România, şi n-a fost simplu. Mediul era ostil. A fost, pot spune acum, cea mai dificilă perioadă din viaţa mea profesională. Am continuat aşa cum am crezut eu că este corect şi bine, iar în 2004 am fost reales ca primar, cu 88,7% din voturi, de

data aceasta alături de o majoritate de consilieri din Forumul Democrat al Germanilor din România. De atunci, timp de 14 ani, biroul primăriei din Piaţa Mare a devenit locul meu preferat din Sibiu, după propria casă.

Având în vedere că în Sibiu mai trăiesc puţin peste 1500 de etnici germani, realegerea mea ca primar şi votul acordat, în repetate rânduri, multor consilieri aparţinând FDGR m-au făcut să conchid că românii, ungurii, cetăţenii de etnie romă şi evreii au fost aceia care şi-au dat votul favorabil unui reprezentant al altei etnii, lucru care arată extraordinara deschidere a acestei comunităţi. Credinţa mea este că cetăţenii României împărtăşesc aceeaşi deschidere şi aceeaşi toleranţă.

Popularitatea mea a crescut foarte mult după primul mandat. La primele alegeri din 2000, am câştigat din al doilea tur. În primul tur am fost cel mai bine plasat, cu un procent de aproximativ 33%, pe locul al doilea aflându-se candidatul din partea PSD, care a obţinut în jur de 25%. În turul doi am fost votat de 70% dintre alegători: 70 contra 30 înseamnă o victorie extrem de clară. Însă am devenit cu adevărat cunoscut în toată ţara în anul 2004, când am câştigat din primul tur cu peste 88%. Creşterea în notorietate s-a produs între 2000 şi 2004, adică perioada în care am fost primar cu un consiliu ostil. A fost straniu, fiindcă alegerile s-au petrecut în 2000, când la putere se afla Convenţia. După alegeri, am făcut o înţelegere cu Forumul – din care proveneau cinci consilieri –, cu ţărăniştii şi cu democraţii; am avut un viceprimar ţărănist şi unul democrat. În consiliu am avut majoritate: nu confortabilă, totuşi o majoritate. După un an de zile, aveam doi viceprimari PDSR şi o majoritate PDSR. Prin racolări. Cel de la ţărănişti a trecut la PDSR, cel de la democraţi a plecat şi bineînţeles că a fost votat un pesedist. Foarte mulţi consilieri au trecut la PDSR ca să aibă o majoritate şi am lucrat timp de trei ani cu doi viceprimari de la PDSR şi cu majoritate PDSR în consiliu. (Între timp, Partidul Democraţiei Sociale din România se unise cu Partidul Social Democrat Român, formând PSD.) Pesediştii îmi

puneau tot felul de piedici, în esenţă mici, dacă stau să mă gândesc acum, însă la vremea aceea a fost nevoie de compromisuri. Nu compromisuri urâte, ci necesare.

La vremea respectivă, cei mai mulţi dintre alegători credeau că primarul este omul care împarte şi îşi împarte daruri după bunul plac şi că primăria este locul în care se dau şpăgi şi în care se intră cu groaza unor noi şi noi poveri administrative. Cred că am reuşit să schimb şi percepţia despre ce înseamnă o primărie, şi mentalitatea sibienilor. Dacă în 2000 mulţi nu mai credeau în Sibiu, între timp a apărut un nou optimism. Este lucrul cel mai important. Când merg pe stradă, aud ce-mi spun oamenii. Îi văd. Dacă oamenii îmi zâmbesc, mă bucur. Dacă-mi spun că am făcut un lucru bun, atunci am o zi bună. N-am întâlnit niciodată vreun cetăţean pe stradă care să-mi reproşeze ceva. Chiar şi atunci când vor să-mi transmită că ceva nu merge, o fac cu un soi de grijă politicoasă, fără reproşuri.

De când sunt primar în Sibiu, s-au adunat mulţi oameni în jurul meu: unii care m-au susţinut, alţii care mi-au stat împotrivă. Au rămas alături de mine oamenii care m-au însoţit, solidari, multă vreme. Însă nu aş vrea să menţionez o persoană sau alta pentru că ar fi nedrept faţă de alte zeci care au fost tot acolo. Când am ajuns la primărie, am schimbat foarte mult din echipa pe care am găsit-o. I-am evaluat pe toţi, pe unii i-am rugat să rămână şi au rămas mult timp, pe alţii pur şi simplu i-am rugat să plece. Nu am dat niciodată pe cineva afară. *Niciodată*. Doar i-am rugat să rămână sau să plece. Despre aceia pe care i-am rugat să rămână am avut impresia că-şi fac treaba şi că sunt competenţi. Şi nu m-am înşelat nici în privinţa celor rămaşi, nici în privinţa celor plecaţi. Dintre aceia care au rămas, niciunul nu m-a dezamăgit. A existat o singură persoană, cu o funcţie importantă, care mi-a înşelat aşteptările, însă nu a rămas multă vreme în echipă.

De când am venit la primărie, am reuşit să creez un fel de ritual al unor întâlniri foarte scurte, dar care se petrec cu regularitate, cu ochii pe ceas, în fiecare luni

dimineaţa, de la ora 9. Este vorba de o şedinţă care durează câteva minute, maxim un sfert de oră, la care toţi şefii de serviciu se adună şi le comunică direct colegilor tot ceea ce au trecut în agendă în săptămâna respectivă. Pentru ca totul să meargă ceas – mesaj pe care l-am preluat şi în campania electorală pentru primărie –, fiecare dintre noi ştie ce fac ceilalţi: transparenţa este totală. În timp, am ajuns să comunicăm foarte bine, foarte eficient: ce trebuie, când trebuie şi unde trebuie. Şi lucrurile chiar se armonizează.

După această şedinţă, îi invit la o discuţie, la fel de scurtă, pe toţi responsabilii şi directorii de firme care fac lucrări publice. Se strâng cam 40 de oameni, în fiecare luni dimineaţă, fără excepţie: diriginţi de şantier, directori de firme, responsabili de lucrările aflate în desfăşurare. După acelaşi model, fiecare le comunică celorlalţi în ce stadiu se află şi ce probleme au întâmpinat, în aşa fel încât orice blocaj apărut să poată fi uşor dezamorsat de specialiştii în „ograda“ cărora se află. Fiecare constructor se interesează de ceea ce lucrează ceilalţi, aceasta fiindcă nu am gândit nicio clipă lucrările la infrastructura Sibiului pe porţiuni disparate, neconectate unele cu celelalte, ci ca pe un proiect mare. Nici această şedinţă nu durează mai mult de 40 de minute. Este suficient: dacă se comunică limpede şi la rece, nu este nevoie de lungi sesiuni de negocieri şi puneri în temă.

Un alt aspect pe care mă bucur că am reuşit să-l îmbunătăţesc a fost implicarea investitorilor din Sibiu în sponsorizarea evenimentelor culturale care se petrec în oraş; mă refer şi la proiectele mari, nu doar la acţiunile izolate. Am reuşit să determin firmele mari să se implice în proiectele comunităţii pur şi simplu adresându-le o rugăminte. Există fundaţii, proiecte de responsabilitate socială care au contribuit la stabilitatea bugetară a foarte multor evenimente culturale cu care Sibiul se identifică. Tot ceea ce s-a întâmplat sub aspect cultural în Sibiu a câştigat în toţi aceşti ani un capital de credibilitate atât de mare, încât marile firme pot fi cooptate, pentru finanţare,

mult mai uşor decât în alte dăţi. Este şi logic să dai ceva înapoi comunităţii din care fac parte oamenii care muncesc pentru tine, iar aceia care dispun de fonduri au înţeles că este foarte important pentru toată lumea ca ei să se intereseze şi să se preocupe de calitatea mediului în care trăiesc oamenii. Implicarea socială a fost şi este parte dintr-o schimbare de optică pe care, personal, mi-o doresc extinsă la nivelul întregului mediu de afaceri.

Am observat, de la o vreme, că şi în România se vorbeşte tot mai des despre egalitatea de gen, lucru extrem de important într-o societate marcată încă de multe inechităţi. Pentru mine, egalitatea de gen reprezintă o chestiune de la sine înţeleasă, ceva ce ţine de domeniul realităţii. Este absolut normal şi corect să acceptăm pur şi simplu realitatea. Această temă nu a fost niciodată controversată sau dezbătută în comunitatea sibiană sau în comunitatea mai mică, germană, din Sibiu, fiindcă, din capul locului, aşa am crescut. Uneori mi se pare curios că astfel de lucruri trebuie dezbătute ori seminarizate, fiindcă pentru mine este un lucru absolut natural: pur şi simplu, aşa stau lucrurile. La Primăria Sibiului, de exemplu, avem considerabil mai multe doamne decât domni, inclusiv în funcţii de conducere. În alte primării nu ştiu cum stau lucrurile, însă majoritatea funcţionarilor aflaţi în funcţii de conducere în Primăria Sibiului sunt doamne. Acest subiect mă duce cu gândul la un amănunt aparent banal, dar care are un rol simbolic, aparte în comunitatea de aici. În faţa Casei Calfelor, lângă Biserica Evanghelică, există un stâlp în care fiecare calfă călătoare care a lucrat în Sibiu, fată sau băiat, a bătut câte un cui, meşterit de ea însăşi: un semn al meşteşugului pe care l-a deprins. Acesta este spiritul şi în comunitate, şi la primărie, indiferent de gen. Şi aşa cred că este firesc să se întâmple peste tot. Orice se poate învăţa – spun acest lucru în calitate de dascăl cu ceva experienţă în lucrul cu oamenii –, de la un nou mod de a ne raporta unii la alţii, cu mai multă încredere şi cu mai mult respect, până la noi calificări. Deprinderile pentru a deveni un bun funcţionar public nu fac nici ele

excepţie. Însă trebuie neapărat să existe dorinţa de a fi în serviciul public; desigur, nu toţi oamenii resimt această dorinţă, lucru cât se poate de firesc. Această dimensiune face diferenţa în privinţa calităţii funcţionarului public. Fără această dorinţă, de a face un lucru în serviciul public, în acest adevărat sens al cuvântului, nu cred că este bine să intre cineva în administraţia publică. La primărie am avut şi voluntari, care s-au implicat exact datorită acestui interes pentru munca în folosul public. Au existat mulţi voluntari implicaţi în programele pentru Capitala Culturală Europeană, avem voluntari pentru evenimentele culturale şi există chiar voluntari care vor să lucreze în administraţie. Nu sunt foarte mulţi, dar există.

N-aş putea să spun, chiar cu toate lucrurile pe care le-am observat şi le-am aplicat, că am un model de management: îl iau pe fiecare colaborator în parte şi îl evaluez. În primul rând, în relaţia cu instituţia: simplu de tot. Am, totuşi, foarte multă experienţă în a conduce oameni. Când am lucrat la inspectoratul şcolar, din 1997 până în 2000, am evaluat, în trei ani, sute de oameni. Am organizat sute de concursuri pentru directori de şcoli, pentru inspectori, directori adjuncţi şi aşa mai departe. Probabil că am avut o aplecare, necunoscută mie până atunci, pentru management. Anii aceea cu numeroase competiţii, mi-au fost de real ajutor.

Primii paşi către proiecte de proporţii. Investiţia în Sibiu

Şi relaţiile cu oamenii, şi transformările oraşului au avansat treptat. În anul 2000, de pildă, cred că străzile din Sibiu erau cele mai găurite din tot universul. Cel puţin aşa am avut eu impresia. Era aproape imposibil să circuli prin oraş. Am abordat atunci chestiunea destul de încet, fiindcă aveam un buget extrem de restrâns. Îmi amintesc că, după primul mandat, au venit oameni plecaţi din ţară, plecaţi din Sibiu, şi nu li s-a părut nimic schimbat, n-au văzut nicio transformare frapantă. Asta a fost o surpriză pentru mine, fiindcă după primul mandat, eu, cel puţin, am avut impresia că multe lucruri s-au schimbat în bine în Sibiu.

Însă cei care fuseseră plecaţi nu au avut aceeaşi percepţie. Dar eu am continuat, aşa cum mi-am propus, cu renovările şi cu modernizarea Sibiului şi pot să spun că în 2006–2007 oamenii care s-au întors în Sibiu au rămas de data aceasta plăcut surprinşi de modul în care s-a transformat oraşul. Probabil că până în 2004 nu s-au văzut schimbările, şi-aşa prea puţine în zonele vizibile. Însă eu ştiam că Sibiul se schimba deja într-un mod complex, ştiam că fuseseră începute multe proiecte mari, chiar dacă, pe atunci, nu erau suficiente pentru a produce o transformare extrem de vizibilă, cum s-a petrecut până în 2007. Acum, când mă gândesc mai bine, îmi dau seama că, desigur, contează şi drumul, şi pasajul, şi autostrada, şi calea ferată. Însă cel mai mult contează ca oamenii să îşi dorească să se mişte lucrurile şi, ca urmare, lucrurile chiar se mişcă!

Nu am ştiut de la început cum să abordez problemele mari, dar am avut noroc că am locuit suficient de mult în Sibiu pentru a înţelege cum trebuie să funcţioneze reabilitarea unui oraş ca întreg, ca organism urban. Iniţial, am avut proiecte relativ mici, dar care au produs totuşi o schimbare. Însă am înţeles destul de repede, împreună cu echipa mea, că nu era suficient să punem în practică proiecte mici, chit că au fost bune, iar oamenii le-au apreciat. De la an la an, am conceput proiecte mai ample, mai ambiţioase, cu un impact mai puternic asupra vieţii oraşului. Am ajuns, între timp, să gândim proiecte de proporţii, foarte complexe şi complicate tehnologic, pe care în continuare dorim să le punem în practică – lucruri la care nici nu ne-am fi gândit acum 10 sau 12 ani. Mă gândesc, în primul rând, la proiectul de extindere şi modernizare a reţelelor de apă şi canalizare, pe care acum îl punem în operă, proiect de multe zeci de milioane de euro, foarte complicat din punct de vedere tehnologic. Mă gândesc, apoi, la reconfigurarea zonei Piaţa Unirii, la construcţia noului centru de conferinţe sau la construcţia unui nou teatru. Sunt proiecte care influenţează în sens pozitiv esenţa oraşului şi care necesită ani de zile de studii preliminarii, de mese rotunde şi de discuţii pentru a găsi

cele mai bune soluţii. Astfel de proiecte mari avem doar începând din 2004–2005.

Îmi amintesc despre primul proiect legat de Sibiu care mi-a adus satisfacţii, în primul mandat, că nu era nici pe departe ceva sofisticat sau teribil de complex. În mod curios, a fost un proiect destul de banal, legat de curăţenia în oraş. În anul 2000, când m-au întrebat oamenii de ce vreau să candidez pentru Primăria Municipiului Sibiu, am spus că sunt sibian din naştere, că am ales să stau în Sibiu şi că îmi pasă cum arată oraşul meu. Iar oraşul meu era pe cale să devină un mare sat prăfuit, lucru care şi mie, şi multor sibieni ne displăcea profund. O mare problemă a Sibiului era mizeria, aspectul dezordonat, aşa că imediat după ce am fost ales, curăţenia a fost unul dintre primele proiecte pe care le-am abordat. Am făcut în aşa fel încât oraşul să fie curat şi să arate ordonat, lucru care le-a atras imediat atenţia sibienilor; chiar dacă a fost un proiect simplu, aproape banal, a adus rapid rezultate foarte bune.

Cu toate aceste reuşite, mai mici sau mai mari, tot am fost întrebat, după ce am câştigat alegerile, dacă primăria mi-a „rotunjit veniturile“. Răspunsul meu a rămas acelaşi, timp de 14 ani de când ocup acelaşi birou, în Sibiu: sunt un om onest, care nu a făcut niciodată afaceri pe spatele primăriei, nu am folosit niciodată primăria ca pe un bun personal. Există, desigur, varianta de a te îmbogăţi ilegal din munca de primărie, însă numai dacă renunţi la scrupule. Există varianta de a folosi informaţia care este secret de serviciu pentru a dezvolta o afacere proprie. Există şi practica şpăgilor pentru nişte servicii care, în realitate, trebuie făcute în mod gratuit, ca atunci când cetăţenii solicită o autorizaţie de construcţie. Administraţia poate alege să folosească birocraţia ca pe o barieră impenetrabilă, dar în acest caz investitorii se vor ţine departe de localitatea respectivă. Însă aceeaşi administraţie poate să hotărască să vină în sprijinul investitorilor, să-i ajute să-şi elaboreze documentaţia, să le spună exact ce trebuie făcut şi cum trebuie făcut şi să prelucreze aceste solicitări foarte repede. Este varianta pe

care o aplicăm noi în Sibiu. Când vin investitori, le spunem exact ce trebuie făcut şi le eliberăm autorizaţia în două, trei zile. Fără să-i obligăm să treacă prin niciun fel de calvar, fără să cerem şpăgi. Aşa am reuşit să transform Primăria Sibiului. Explicaţia este, până la urmă, destul de simplă: modelul persoanei care conduce o instituţie este preluat destul de repede de către subaltern. Nu este nimic sofisticat la mijloc.

Mai dificil este să înfrunţi presiunile politice, venite din toate părţile, şi să le faci faţă. Am simţit această tensiune de foarte multe ori. Un exemplu ar fi toate problemele de tip retrocedare, fie că a fost vorba de retrocedări de terenuri agricole către ţăranii saşi, de retrocedări de imobile către persoane fizice sau de retrocedări de imobile care le-au aparţinut bisericilor. Astfel de probleme trebuie discutate până la nivelul cel mai înalt, aşa că ajungem automat în sfera politicii. Fiecare politician vrea să-şi impună punctul de vedere, propria optică. Şi atunci apar presiuni. Din toate părţile. Fiecare încearcă să creeze o presiune în sensul rezolvării problemei propriului grup. Sau a propriului interes. Faptul că am rămas acolo unde am rămas dovedeşte că le-am făcut faţă tuturor presiunilor, fără să încalc legea, fără să comit vreun abuz şi, totodată, fără să întreţin o atmosferă ostilă.

Mereu am spus că am tendinţa să rezolv problemele, nu să le încurc, şi, de fiecare dată când m-am dus undeva, m-am dus ca să fac treabă, nu ca s-o stric. Nu mi-a plăcut să promit lucruri decât atunci când am ştiut că le pot pune în practică, iar a fi primarul Sibiului mi-a adus o mare bucurie: că îmi pot schimba efectiv oraşul. Faptul că am rămas primar timp de 14 ani, într-un oraş cu un simţ civic ridicat, cum este Sibiul, înseamnă că am dus la capăt, cu bine, proiecte importante pentru comunitate. Că am făcut treabă bună, cum se spune.

Sibiul este acum un oraş cu o economie puternică şi cu o rată a şomajului tot mai scăzută, aproape de zero. Obişnuiesc să spun că, acum vreo 10 ani, şomajul a

dispărut din Sibiu şi dus a fost. Nu s-a mai întors şi sper ca aşa să rămână, spre deosebire de anii ’90. Pe atunci, infrastructura cârpită şi administraţia condusă clientelar şi după ureche nu aveau ce să producă, în afară de o calitate precară a vieţii şi un orizont de aşteptare limitat. Imediat după Revoluţie, investitorii străini nu se înghesuiau să vină în România, iar lucrurile nu au progresat foarte mult nici în următorii ani. În 2000, economia oraşului „somnola“, fără nicio direcţie clară sau viziune. Aşa că a trebuit să ne gândim la o cale prin care să o revigorăm, să o aducem mai aproape de un model care făcuse oraşul să crească în vremurile lui bune.

Sibiul a fost dintotdeauna un important centru comercial şi economic, încă de la sfârşitul secolului al XIV-lea, când primele treisprezece bresle produceau bunuri şi îşi puneau la dispoziţie diferitele calificări, care în scurt timp au devenit cunoscute în întreaga regiune. Către sfârşitul secolului al XVIII-lea, de exemplu, patruzeci de bresle îşi desfăşurau activitatea în Sibiu, iar rolul lor a fost esenţial în dezvoltarea meşteşugurilor. Membrii acestor bresle au fost aceia care au fixat standarde de calitate şi tot ei au stabilit regulile după care se făcea comerţul. Au fost oameni cu o mare dorinţă de a pune lucrurile în mişcare. Au deschis ateliere, au cumpărat materie primă din toată regiunea, contribuind, în acest fel, la economia din zona Transilvaniei. Prin felul în care am gândit rolul primăriei am vrut să trezesc la viaţă exact moştenirea acestui Sibiu prosper.

Ridicarea Sibiului dintr-un oraş de provincie neperformant înspre un model de reuşită a început realmente în anul 2000. Am preluat o administraţie dezorganizată, care lucra oricum, numai în slujba cetăţeanului nu, şi, încet-încet, am edificat o altfel de primărie. Aşa cum am crezut eu că trebuie să fie. Saltul către idealul meu de dezvoltare pentru oraş s-a realizat, concret, în perioada 2003–2004, odată cu apariţia Zonei Industriale Vest. Ceea ce am făcut a fost să luăm un câmp realmente nefolosit de la marginea oraşului şi să-i găsim o

utilitate care poate produce resurse pentru locuitori. Dezvoltând Zona Industrială Vest, am repus Sibiul pe harta competitivităţii economice şi a bunăstării. Azi avem acolo peste 10 000 de locuri de muncă, foarte bine plătite. Am vrut ca investitorii să se oprească aici şi să ofere slujbe stabile pentru sibieni, aşa că la nivel de municipalitate le-am înlesnit calea de acces prin tot ceea ce a depins de noi: am dezvoltat o infrastructură a zonei şi am introdus reţelele de utilităţi. Şi le-am explicat care sunt avantajele Sibiului. La început, i-am vizitat eu însumi pe potenţialii investitori şi le-am prezentat oportunităţile şi potenţialul economic al Sibiului. Apoi, după câţiva ani, nu a mai fost nevoie să-i abordez personal căci vestea deja mersese mai departe. Acum există numeroşi oameni de afaceri interesaţi să investească în Sibiu.

Chiar şi aşa, pentru a asigura prezenţa constantă a investitorilor, am organizat acţiuni susţinute: întâlniri, dezbateri şi forumuri în care s-a discutat compatibilitatea oraşului cu posibile oferte de investiţii. În 2013, la Primăria Sibiu am fost amfitrionul Forumului de Afaceri Româno-Austriac, o reuniune a reprezentanţilor mediului academic şi de afaceri din cele două ţări. La această întâlnire au participat Excelenţa Sa Dr. Joseph Pühringer (Guvernatorul landului Austria Superioară), Excelenţa Sa domnul Michael Schwarzinger (Ambasadorul Austriei), domnul Andreas Huber (Consulul Onorific al Austriei la Sibiu), domnul Paul-Jürgen Porr (Preşedintele Forumului Democrat al Germanilor din România) şi domnul Martin Bottesch. Oportunităţile de afaceri în municipiul Sibiu au reprezentat, în mod previzibil, subiectul principal al întâlnirii: oamenii de afaceri austrieci şi români şi-au prezentat activitatea şi, până la sfârşitul discuţiilor, se stabiliseră deja contacte. Tot atunci s-a discutat şi despre colaborarea la nivelul universităţilor din Austria Superioară şi Sibiu, o punte care merită şi trebuie întreţinută.

Investitorii care s-au stabilit în Sibiu în ultimii 14 ani produc îndeosebi componente pentru piese auto, textile

sau medicamente şi există o tendinţă de extindere a sectorului *high tech*. Nu este vorba, aşadar, de malluri şi supermarketuri, ci de locuri de muncă productive, care creează efectiv bunăstare şi creştere economică. Şi am reuşit! Niciodată, într-o campanie electorală pentru Primăria Municipiului Sibiu, şomajul nu a reprezentat o temă de discuţii, şi aceasta pentru că pur şi simplu şomajul nu există. Având atâtea locuri de muncă noi, evident că s-au adunat şi mai mulţi bani în bugetul local, aşa că am putut să ne apucăm de lucrări mai ample, relativ mai scumpe, dar care în puţini ani au schimbat total faţa Sibiului. Nu numai în centru, ci şi în cartiere. Schimbarea s-a produs în profunzime, până în cele mai îndepărtate cartiere.

Investitori importanţi din Germania au ales Sibiul şi pentru că aici se vorbeşte germana, dar şi datorită legăturilor istorice ale oraşului cu comunitatea de origine germanică. În virtutea acestor vechi relaţii, Sibiul a primit şi oameni de afaceri, şi turişti din spaţiul vorbitor de limbă germană. În Sibiu există un învăţământ în limba germană foarte bun şi foarte apreciat, de la ciclul primar şi până la liceu. Sibiul este înfrăţit cu oraşele Landshut şi Marburg din Germania, împreună cu care am dezvoltat proiecte de care au beneficiat comunităţile celor trei oraşe. Sibiul este înfrăţit, de altfel, cu foarte multe alte oraşe din toată lumea şi, mulţumită acestui lucru, întreţine un schimb benefic la foarte multe niveluri.

Despre farmecul baroc al Sibiului

Odată ce a devenit Capitală Cultural Europeană, în 2007, Sibiul s-a dovedit şi mai atrăgător pentru mediul de afaceri. Bineînţeles că nu am stat cu mâinile în sân, mulţumiţi de cât reuşiserăm să facem, ci, ca administraţie publică a unui oraş evident în creştere, am continuat să lucrăm la dezvoltarea economică şi turistică. Am crezut mereu că dezvoltarea turismului şi a serviciilor, pe lângă celelalte intervenţii strategice, oferă garanţia cea mai puternică pentru viitoarele investiţii de afaceri. Acesta a fost motivul pentru care am girat, an după an, proiecte cu

potenţial pentru Sibiu, iniţiative prin care am încercat să împachetăm turismul în moduri cât mai atrăgătoare şi mai ingenioase, cu un singur scop: să-i convingem pe oameni să vină în Sibiu, să îl descopere într-un mod relaxant şi să revină.

Pe lângă tot felul de realizări mai mici, de efect sau, pur şi simplu, de rutină, de care ne îngrijeam zilnic la primărie, ştiam că era important să lansăm un nou proiect mare, prin care să promovăm cele mai importante resurse turistice ale Sibiului. Mai mult, de data aceasta voiam s-o facem într-o manieră mai ambiţioasă, la un nivel care să implice toată ţara. La vremea respectivă, ideea a fost să fructificăm cât se poate de mult beneficiile de imagine, dar şi pe acelea economice, aduse de titulatura de Capitală Culturală Europeană. Am dorit, de asemenea, să exploatăm şi vizibilitatea pe care agenda culturală ne-o asigură în fiecare an. Era firesc să ne gândim să legăm încă şi mai puternic imaginea oraşului de această idee câştigătoare, a turismului cultural de calitate. Aşa am ajuns să propunem şapte trasee turistice care să celebreze personalitatea complexă a Sibiului. Pe lângă aceasta, am gândit şi un portofoliu de evenimente culturale, de manifestări artistice care să-i atragă pe oameni. Toate evenimentele au fost finanţate de Primăria Sibiu prin Agenda culturală. Am pus o singură condiţie: să respecte tema oraşului, şi anume barocul.

Nu doar atunci, în 2012, ci în fiecare an investim sume importante, zeci de milioane de lei în cultură. O parte din aceşti bani se duc spre instituţiile de cultură – teatru, teatru de păpuşi, teatru de balet –, iar o parte semnificativă este investită în ceea ce se numeşte „agenda culturală“, subvenţionând evenimentele care se petrec în Sibiu, în spaţiile publice, dar şi în spaţiile închise. Există foarte multe festivaluri care se desfăşoară într-un an în Sibiu. Le cofinanţăm pe toate fiindcă noi credem în cultură. Sibiul nu a fost o simplă Capitală a Culturii, ci, în 2007, a fost Capitala Europeană a Culturii şi, de atunci, a rămas o importantă capitală a culturii în România.

În 2012, barocul a fost nucleul în jurul căruia am împachetat întreaga propunere de dezvoltare dintr-un motiv evident: Sibiul a strălucit în vremea barocului european, iar semnele acestui triumf se văd şi acum. Este suficient să te opreşti doar câteva minute în faţa Palatului Brukenthal pentru a simţi acest lucru. Clădirea vorbeşte singură despre un anumit ideal de civilizaţie şi de cultură, un model care, în secolul al XVIII-lea, a ajuns şi în Transilvania dinspre Viena. Baronul Samuel von Brukenthal a fost acela care a adus acest ideal aici, prin faimoasa colecţie de artă şi de carte pe care a alcătuit-o, în cea mai mare parte, cât timp a locuit în capitala Imperiului. Baronul von Brukenthal a fost un mare erudit şi a ajuns să deţină importante funcţii politice. Colecţiile pentru care a devenit celebru în întreaga Europă, inclusiv colecţia de carte rară, au început să capete contur la Viena, pe vremea în care deţinea funcţia de Cancelar Provincial. Împărăteasa Maria Theresia, a Austriei, l-a înălţat în rangul de baron, iar ascensiunea lui la funcţii înalte a fost una spectaculoasă: iniţial a fost numit Şef al Cancelariei Curţii, apoi Şef al Cancelariei Provinciei, iar începând din anul 1777 a deţinut, timp de 10 ani, până la moartea împărătesei, funcţia de Guvernator al Marelui Principat al Transilvaniei. Samuel von Brukenthal a fost şi consilier personal al împărătesei Maria Theresia. Figura baronului von Brukenthal are un rol atât de puternic în istoria comunităţii saşilor din Transilvania, nu numai din Sibiu, pentru că a fost singurul sas luteran care a ajuns să ocupe o funcţie atât de înaltă. Colecţia lui de artă reuneşte piese din colecţii mai vechi, dar şi lucrări ale artiştilor contemporani lui, iar moştenirea deosebit de valoroasă pe care a lăsat-o oraşului face parte din fibra identitară a acestui loc, la fel ca barocul, perioada cu care se identifică.

Am conceput, în jurul acestei moşteniri, un şir de evenimente care s-au întins pe întregul an 2012. Am întocmit un calendar plin, un adevărat meniu cultural pentru toate preferinţele. Au avut loc concerte de muzică barocă, spectacole de teatru, o ofertă continuă de

spectacole desfăşurate pe străzi, la care sibienii au participat bucuroşi, ca în fiecare an, împreună cu turiştii, de fiecare dată numeroşi. Traseele în jurul cărora am dezvoltat acest întreg lanţ de evenimente marchează o hartă a istoriei şi a identităţii atât de complexe a acestui oraş. A fost inclus, bineînţeles, Centrul istoric, cu poveştile lui despre bresle şi despre activitatea meşteşugarilor care au trăit aici, apoi Turnul Sfatului, zidurile de fortificaţii, muzeele care fac parte din Complexul Naţional Muzeal ASTRA, precum şi acelea care se află sub umbrela Muzeului National Brukenthal. A existat şi un traseu în jurul bisericilor vechi din oraş, dar şi un altul mai nou, „Traseul verde“, care urmăreşte pista de biciclete şi include grădina zoologică. Eu însumi sunt un fan al mersului pe bicicletă (până la 30 de ani am mers numai cu bicicleta, lucru pe care-l fac, de la o vreme, mult mai rar).

Oraşul care le răspunde oamenilor

Acestea au fost locurile cu cea mai mare încărcătură identitară pentru locuitorii Sibiului şi am vrut să le punem în valoare şi pentru turiştii din celelalte oraşe ale ţării. Aceasta şi pentru că foarte mulţi se întreabă ce este atât de special la Sibiu, în ce constă modelul de reuşită cu care este asociat în ziua de azi. Ce are unic Sibiul? Răspund fără să mai stau pe gânduri: sibienii. În Europa există sute de oraşe medievale, de centre istorice. Sigur că nouă, celor care am crescut aici, ne place mai mult Sibiul: este oraşul nostru, este frumos şi îl vedem cum se dezvoltă. Dar istoria, prezentul şi oamenii fac din Sibiu acest loc deosebit, în care foarte mulţi şi-ar dori să trăiască. De regulă, fiecare comunitate are foarte mulţi oameni care doresc să se implice, care doresc să facă ceva. Ceea ce lipseşte câteodată este un lider care să coaguleze această dorinţă de a face comunitatea să funcţioneze mai bine. În ceea ce mă priveşte, cred că am reuşit, poate, un pic să-i aduc mai aproape unii de alţii şi să fac să apară dorinţa comună de a schimba lucrurile în bine.

Observ de la o vreme cum reacţionează oamenii, ce-i face să bată în retragere şi ce-i motivează, de ce aleg să se

solidarizeze cu un anumit tip de model şi să rămână opaci la altul. Cred că ceea ce îi coalizează pe oameni în jurul unui lider este nevoia de o prezenţă activă, care să profileze şi să promoveze ceea ce ei preţuiesc. Iar sibienii şi-au preţuit oraşul. Există multe lucruri care îi pot aduna pe oameni în jurul unui lider: charisma, performanţa, viziunea, modul de interacţiune. Forţa unui om politic vine, cred eu, din convingerile sale, din felul în care ştie să transmită aceste convingeri şi să-şi pună proiectele în practică. Foarte puţini lideri ar putea fi performanţi fără un feedback pozitiv din partea susţinătorilor. Faptul că sibienii mi-au dat în repetate rânduri votul şi creditul lor m-a făcut să-mi asum acest rol, alături de ei. Nu am simţit niciodată presiunea rolului de model, ci mi l-am asumat pentru simplul fapt că am crezut că aşa este normal. Primarul ales al unei comunităţi trebuie să fie un model pentru comunitatea respectivă, după cum preşedintele ţării trebuie să fie un model pentru oamenii din întreaga ţară.

Nu este pentru nimeni o noutate faptul că eu nu sunt un om care să vorbească foarte mult. Însă, chiar fără să pun întrebări, oamenii vin la mine şi îmi comunică tot felul de lucruri. Aşa a fost mereu. Când am devenit primar, mi s-a întâmplat un lucru interesant: am ştiut dintr-odată foarte mult, aproape tot, şi până astăzi aşa a rămas. Şi este normal: primarul trebuie să ştie foarte multe pentru ca să poată lua decizii bune pentru oraş. Oamenii vin de la sine să-mi spună tot felul de lucruri. Şi lucruri importante pentru mine, şi lucruri care nu sunt neapărat de interes. Însă eu absorb toată informaţia şi cred că o gestionez bine. Fiecare lider ajunge să degaje un stil personal, deci presupun că acesta este stilul meu.

Despre problemele sibienilor am aflat, de-a lungul timpului, din surse multiple şi diverse: şi din discuţiile cu oameni simpli, pe care le port pe stradă, şi de la colegii din primărie, şi de la oameni care îmi transmit mesaje şi gânduri prin diferite căi. Inclusiv de la prietenele soţiei – un grup informal de informare! Având o plajă largă de

inputuri, cred că astfel de date sunt reprezentative şi îmi permit o abordare obiectivă a chestiunilor. Am marele avantaj că la fiecare alegeri am primit un număr semnificativ de voturi. Într-un fel conduci un oraş care ţi-a acordat 51% dintre voturi, şi altfel dacă ai obţinut peste 80% dintre voturi. Consider că oamenii mi-au acordat în repetate rânduri acest vot masiv, de încredere, pentru că sunt siguri că le propun măsuri rezonabile; nu am simţit niciodată nevoia unui referendum, de exemplu, pe o chestiune de importanţă mai mare. Oricum, referendumul în plan local nu este decât un indiciu, pentru că, până la urmă, orice chestiune trebuie hotărâtă tot de Consiliul Local, spre deosebire de referendumul în plan naţional, care poate să schimbe anumite lucruri, într-un context anume, dar nici acolo mereu. Însă este posibil ca o dată, într-o chestiune complicată, să cer un referendum pentru orientare, nu pentru mai mult. Chiar dacă am ascultat mereu doleanţele oamenilor, de multe ori la faţa locului, pe stradă sau în timp ce verificam şantierele, aceasta nu înseamnă că nu mai există probleme, că nu au rămas multe lucruri de rezolvat. Problemele Sibiului sunt exact aceleaşi ca ale Clujului ori ale Timişoarei sau ale oricărui alt oraş. Poate că abordarea este puţin diferită la noi şi poate că nivelul variază de la un oraş la altul, dar cred că, în esenţă, administraţia se confruntă cu aceleaşi provocări peste tot în lume, nu numai în România. Depinde doar de cum sunt abordate şi de câtă voinţă există, la nivel de administraţie, pentru a duce la bun sfârşit un program început.

Una dintre problemele care s-au rezolvat, într-o măsură apreciabilă, în Sibiu a fost chestiunea decongestionării traficului, deloc simplă. Cele mai multe opinii sau idei pe care a trebuit să le luăm în seamă s-au manifestat atunci când am conceput sistemele de sensuri unice în oraş pentru fluidizarea traficului şi pentru a crea locuri de parcare suplimentare. Aici am avut cele mai multe păreri alternative. Însă construcţia celor două poduri peste Cibin, ca şi celelalte măsuri pe care le-am pus, finalmente, în operă au funcţionat aşa cum ne

aşteptam şi fac traficul mai fluid. Au fost necesare nenumărate lucrări: reconfigurări de trafic, modernizări de artere, introducerea unor sensuri unice sau redirijarea unor fluxuri de trafic. Foarte, foarte multe lucruri s-au realizat în Sibiu şi se vor realiza şi în continuare. Nevoia de mobilitate creşte mai repede decât posibilităţile de a înnoi infrastructura; oricâte proiecte am pune în practică pentru a fi pregătiţi pentru astfel de evoluţii, mereu va fi nevoie de alte schimbări. Este o *never-ending story.*

Armonia urbană: fântâni şi spaţii deschise

Mi-a plăcut mereu ca, pe lângă funcţionalitate, oraşul să degaje un aer de calm şi de armonie. Majoritatea oamenilor care au vizitat Sibiul în ultimii ani s-au lăsat magnetizaţi de această atmosferă, pe care oraşul a început să o degaje din nou, după o perioadă de somnolenţă şi decădere. Îmi amintesc foarte clar, de exemplu, că, atunci când am ajuns primar, Sibiul avea doar două fântâni, niciuna funcţională. Am considerat că fântânile sunt un loc de recreere, de linişte, care dau o notă foarte plăcută unei zone. Aşa că am decis să le recuperăm. Sibiul are acum 13 fântâni arteziene, atât de multe încât cineva s-ar putea întreba dacă nu este cumva o tradiţie pe care am trezit-o la viaţă. Nu, este vorba numai de mici artificii care să-i lege pe oameni într-un mod mai plăcut de oraşul în care trăiesc.

Şi, încet-încet, oamenii au început să se reconecteze cu oraşul lor: cu fiecare zonă în parte şi cu Centrul. Bunăoară, Piaţa Mare a devenit, în ultimii ani, un spaţiu cu adevărat cameleonic: nu există categorie de gusturi, de vârstă sau de clasă socială care să nu-şi găsească aici vreo manifestare sau vreun eveniment pe plac. În Piaţa Mare au încăput mari scene pentru concerte clasice, artişti pop şi muzică populară, roţi enorme şi carusele pentru copii. Pe aici a trecut Parada costumelor, în nenumăraţii ani de când se organizează Festivalul Medieval, şi tot aici s-a auzit, în fiecare noapte dintre ani, numărătoarea inversă prin care am întâmpinat, împreună, noul an. Nu am vrut nicio clipă să facem din centrul istoric un muzeu: am vrut un oraş pentru oameni, pentru nevoile lor, pentru momentele care

îi bucură şi îi alimentează cu forţe proaspete.

Piaţa Mare este doar unul dintre spaţiile cu care sibienii se conectează spontan. Există multe alte locuri pe care le caută pentru că se simt bine, dar şi pentru că, în toţi aceşti ani, au ajuns să le redescopere. Baia Neptun, de exemplu, este un astfel de spaţiu. Este o baie populară, veche de peste 100 de ani şi care a funcţionat non-stop. Clădirea este un exemplu rar nu numai în ceea ce priveşte istoricul funcţionalităţii ei, dar şi pentru frumuseţea detaliilor care o decorează, cu multe elemente Jugendstil. Nu există multe edificii publice în România care să conserve încă detalii din acea perioadă. În 1904, când a fost inaugurată, niciun alt oraş de mărimea Sibiului din Austro-Ungaria nu avea o astfel de baie, cu atât mai puţin la un asemenea grad de complexitate arhitectonică. Funcţiona şi când am venit eu la primărie, dar cu multe sisteme învechite. Şi aici am intervenit în multe zone, dar fără să facem ceea ce se numeşte „reparaţie capitală“, a întregului complex (spaţiile şi funcţiunile adiacente). Acum ne-am hotărât să intrăm într-un proces de reparaţie capitală, de reabilitare integrală, lucru pe care îl vom realiza cu siguranţă în următorii ani; cred că acest loc va deveni mai atractiv, mai funcţional şi inclusiv mai sigur pentru cei care vin acolo. Intervenţiile pe care le avem în vedere sunt de o importanţă deosebită, scopul nefiind doar reabilitarea unor facilităţi de agrement, ci şi conservarea unui bun de patrimoniu extrem de preţios. Baia Neptun este, practic, cel mai vechi „spa“ din România şi ar fi fost mare păcat să o lăsăm în paragină. Cei care au văzut celebra Müller’sche Volksbad din München, o baie publică impresionantă, care etalează un exemplu de arhitectură Art Nouveau unic în Europa, vor fi frapaţi de asemănări. Explicaţia este foarte simplă: au avut acelaşi arhitect, Karl Hocheder, iar baia din Sibiu este o replică aproape identică a celebrei băi din München.

Un alt loc pe care sibienii îl preţuiesc de foarte multă vreme este Grădina Zoologică, un spaţiu de mare interes public, cu o istorie foarte bogată: este prima grădină de

acest tip din România. A fost înfiinţată în 1929, în Pădurea Dumbrava, iar primele animale au ajuns aici în urma unor donaţii. În ultimii 10 ani am investit constant în acest obiectiv, pentru modernizare, extindere şi refuncţionalizare. Şi, treptat-treptat, Grădina a devenit tot mai interesantă pentru vizitatori. Acum, ea găzduieşte peste 250 de animale – zeci de specii – şi este un loc cu potenţial de atracţie în continuă transformare. Bătrâna Grădină a fost dintotdeauna un punct de atracţie pentru sibieni şi pentru turişti, dar în ultima vreme numărul de vizitatori creşte în continuu, an după an. La sfârşit de săptămână, aleile din pădurea în care este amenajată Grădina se umplu de sibieni şi turişti deopotrivă.

Timpul pe care sibienii îl petrec în aer liber, în parcuri şi grădini publice, este o realizare valoroasă, chiar dacă mai există încă multe lucruri de făcut până să ajungem la o formulă care să integreze aceste activităţi în dinamica de zi de cu zi a oraşului. Sibiul a devenit, în timp, un oraş prietenos cu pietonii şi cu bicicliştii, iar acest proces a fost unul de foarte lungă durată. O astfel de transformare se obţine prin muncă asiduă, iar noi ne aflăm încă abia la început. Încerc, împreună cu echipa mea, să schimb o paradigmă. Este un lucru pe care nu l-am inventat noi, dar esenţa schimbării este următoarea: în întreg secolul XX, am transformat oraşele din ceea ce au fost în oraşe pentru automobile. Acum, în secolul XXI, trebuie să transformăm oraşele înapoi, în oraşe pentru oameni. Această schimbare este complicată, costă mult, iar modificările de infrastructură propriu-zise reprezintă numai o parte din proces. Cea mai importantă dimensiune trebuie să se petreacă în mentalitatea oamenilor, iar acesta este un lucru mai dificil. În România, schimbările de mentalitate iau mai mult timp.

În acelaşi spirit, al grijii pentru resurse şi al preocupării pentru ecologie, am dezvoltat un concept cu aplicare în multe domenii: *smart city*. Sibiul îşi doreşte să devină un oraş verde. Încă nu este. Deocamdată avem prea puţine zone verzi, prea puţine parcuri, prea puţine zone

verzi accesibile în jurul oraşului, iar astfel de lucruri se schimbă foarte greu într-un oraş care, având în vedere vatra pe care s-a clădit, este destul de înghesuit şi cu puţine spaţii vaste, care să poată fi dezvoltate. Am intrat în mai multe programe şi încercăm să compensăm carenţele din domeniul ecologiei prin acest concept de „oraş verde“, cu intenţia de a eficientiza consumul presupus de energia electrică şi termică şi de transporturi. Dacă nu putem să sporim semnificativ zonele verzi, pentru a oxigena oraşul, putem totuşi să reducem emisiile de CO2, iar rezultatul ar fi similar. Avem o abordare în mai multe planuri pentru a face Sibiul mai verde. „Sibiu Smart“ a fost un concept pe care l-am dezvoltat pentru că ne-am dorit să participăm la folosirea inteligentă a energiei. Am încercat, în acelaşi timp, să-i dăm o notă aparte şi să fim *smart* nu numai în domeniul energetic, ci şi în domeniul culturii sau al gestionării oraşului. Cred că este un concept care ni se potriveşte. Am conceput şi o extensie în afara Sibiului, în anul în care am centrat agenda culturală a oraşului pe această idee, şi am deschis atunci o Ambasadă Culturală a Sibiului la Bucureşti, un spaţiu găzduit de o cafenea din Capitală în care cei interesaţi au putut găsi informaţii despre calendarul evenimentelor din cadrul platformei SIBIU SMART 2013.

Un oraş pentru biciclete

Toate abordările pe care le-am creat sunt rezultatul faptului că am încercat să inovăm cât de mult s-a putut, de la oferta de evenimente până la platforma de comunicare sau la intervenţii poate mai prozaice, dar necesare, pentru a face din Sibiu un oraş cât se poate de dinamic şi de blând cu mediul. Inclusiv la nivel de transport public am aplicat o strategie care să-l eficientizeze, în timp ce i-am convins pe tot mai mulţi şoferi să renunţe la deplasarea cu propriul autovehicul. Am dorit să încurajam transportul alternativ, cu bicicleta sau pe jos, în defavoarea autovehiculului pentru a reduce cât mai mult din nivelul de poluare. În ultimii ani, am prevăzut pentru societatea de transport în comun multe proiecte importante, care au schimbat efectiv

sistemul de transport public. L-am gândit într-o variantă mai eficientă, mai orientată către aceia care îl folosesc şi către nevoile lor. Am transformat transportul public într-o alternativă practică şi de încredere.

Tot pentru a reduce poluarea şi pentru a face mai flexibil modul de deplasare al sibienilor, Primăria a demarat, încă din primăvara lui 2011, un proiect de creare a unor piste pentru biciclete. Ne-am propus atunci să legăm periferiile Sibiului de Centru. Foarte important este că pistele avute în vedere atunci nu erau pentru agrement, ci trasee cu scopul precis de a fi folosite pentru deplasarea în oraş. Pistele au legat, în final, Piaţa Unirii şi o serie de cartiere de-a lungul arterelor principale şi, între timp, am ajuns să avem 63,5 km de piste care leagă aceste zone, inclusiv partea de vest a oraşului. Fiind eu însumi biciclist, m-am raportat la acest proiect cu tot entuziasmul, cu atât mai mult cu cât cunoşteam drumurile din zecile de ani în care m-am deplasat, în mare parte, numai pe bicicletă. Traseele sunt foarte bine amenajate şi, în plus, fiecare stradă care intră în reabilitare, fiecare pod şi viaduct nou vor fi proiectate din start cu pistă pentru biciclete. De altfel, ghidul de dezvoltare a oraşului pentru perioada 2014–2020 prevede clar să continuăm acest proiect pentru a transforma Sibiului într-un oraş *smart*, mai verde şi cu un sistem de transport sustenabil şi nepoluant.

Nu este deloc simplu să dezvolţi o infrastructură care să economisească energie, nici să introduci, la nivel de municipalitate, alternative ecologice şi, mai ales, să schimbi obişnuinţe bine cimentate. Pentru foarte multe oraşe, gestionarea responsabilă a deşeurilor reprezintă un aspect care, în general, dă peste cap foarte mulţi paşi realizaţi pentru a reduce poluarea şi a imprima un comportament comunitar mai ecologic. Noi, în Sibiu, am reuşit să gestionăm destul de simplu şi această problemă. Sibiul este unul dintre oraşele care a vrut de mult timp un sistem 100% privat de gestionare a deşeurilor, iar acest model a funcţionat foarte bine. Firme specializate au adunat deşeurile, altele le-au prelucrat şi le-au depozitat.

Au introdus inclusiv colectarea selectivă şi la domiciliul clienţilor, dar şi în firme. Am considerat că şi în acest domeniu se poate mai mult şi mai bine, aşa că am accesat un program european care vine să îmbunătăţească gestionarea deşeurilor pentru întregul judeţ. Programul se află acum în faza de implementare şi va conduce la un grad ridicat de selectare a deşeurilor, pe mai multe niveluri. Prevede inclusiv introducerea unei taxe locale, în locul unei plăţi în contul firmelor. Aceste lucruri se vor finaliza, probabil, în 2015, când vom avea unul dintre cele mai performante sisteme din ţară. Aşadar, Sibiul este, şi în această privinţă, un proiect-pilot.

Foarte multe inovaţii au fost introduse pentru prima dată în Sibiu, înainte să apară în alte administraţii. Am făcut acest lucru din convingere şi pentru că am dovedit că se poate. Sloganul „Se poate!“ nu este deloc întâmplător! Ne-am numărat şi printre primele administraţii care au adoptat sistemul informatic de gestiune a datelor. În timpul mandatelor mele, Primăria Sibiu a devenit una dintre ele mai moderne primării şi din perspectiva sistemului de administraţie electronică. Am avut o echipă extrem de performantă în domeniul infrastructurii electronice. În realitate, nu foarte mulţi sibieni folosesc facilităţile *e-administraţie*, cu toate că acestea funcţionează excelent, permiţând nu doar informarea, ci şi efectuarea de operaţiuni cu caracter administrativ. Inclusiv plata impozitelor şi a taxelor se poate realiza pe internet, prin internet banking. La fel, se pot adresa solicitări scrise, cereri de autorizaţii; există tot felul de opţiuni care efectiv economisesc timpul cetăţeanului. Deocamdată, puţini oameni folosesc administraţia electronică, dar aceasta nu ne opreşte să îmbunătăţim constant acest serviciu. În momentul în care oamenii descoperă o formulă eficientă pentru ei şi metabolizează noutatea, schimbarea deja se petrece, iar lucrurile se pun în mişcare. În Sibiu avem deja o istorie a felului în care schimbarea şi inovaţia definesc identitatea unei întregi comunităţi.

Sibiul a avut mereu o dinamică specifică, iar acest

specific ţine de faptul că la schimbare au luat parte diversele comunităţi care au devenit mărci ale identităţii istorice şi culturale a oraşului. Este important de amintit că, la începutul secolului XX, grupurile etnice din Sibiu au fost mai numeroase şi mai mari. Dacă ne uităm la Sibiul de dinaintea Primului Război Mondial, vedem un oraş în care comunităţi foarte diverse au avut ponderi aproape egale şi extrem de semnificative. Pe atunci existau comunităţi încă mari de saşi, constituind cel mai mare grup etnic din punct de vedere numeric. Existau şi mulţi români, ca întotdeauna, dar şi mari comunităţi evreieşti, italieneşti, greceşti, armeneşti. Ungurii au reprezentat şi atunci o comunitate extrem de numeroasă. Din păcate, această bogăţie s-a cam redus. Au rămas puţine grupuri, şi acestea restrânse; cred că, dintre toate, comunitatea evreiască a ajuns cel mai mic grup rămas în Sibiu. Eu, personal, am o relaţie foarte bună cu această comunitate. Şi instituţional avem o relaţie bună. În 2010 am primit chiar o distincţie cu valoare mare pentru comunitate, ca şi pentru mine: Medalia de Onoare conferită de Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România. Cum spuneam, această comunitate s-a diminuat, din păcate, foarte mult, însă rolul pe care îl joacă este important şi pozitiv pentru oraş. De-a lungul timpului, locuitorii evrei s-au implicat mereu în viaţa urbei, iar sinagoga a găzduit multe evenimente culturale în ultimii ani. O altă grupare etnică pregnantă din Sibiu, mai numeroasă decât aceea evreiască, este comunitatea de romi. Trebuie să amintim că romii sunt organizaţi pe neamuri, şi nu pe cartiere sau vecinătăţi. În Sibiu locuiesc un autointitulat rege al romilor, un autointitulat rege internaţional al romilor şi un autointitulat împărat al romilor, deci trei lideri din comunitate, plus un preşedinte al filialei Partidului Romilor. Există, aşadar, mai multe entităţi care, deşi nu sunt organizate unitar, colaborează decent cu administraţia locală.

Tradiţii sibiene: plăcerea bunului gust

Fiecare comunitate îşi aduce în spaţiul public propria ofertă culturală, iar oraşul le-a integrat şi le integrează pe

toate, mai ales când au loc festivaluri sau manifestări care se petrec în stradă: etalare de meşteşuguri, dansuri, inclusiv bucătărie tradiţională. În ultima vreme încurajăm din ce în ce mai mult evenimentele publice construite în jurul gastronomiei. Sunt tipuri de întâlniri care adună foarte mulţi oameni şi îi familiarizează mult mai uşor cu specificul cultural al altor comunităţi. În plus, tuturor ne plece să mâncăm (şi tuturor ne place să mâncăm bine!), fiecare după gustul lui. În ultima vreme am încurajat, cum spuneam, tot felul de manifestări de acest fel, iar reacţiile au fost pozitive.

De pildă, am organizat un Festival al Bunului Gust, după ce înainte avusesem o colaborare ingenioasă cu Ambasada Indoneziei, un eveniment în care s-a prezentat bucătăria specifică de acolo şi care a atras foarte multă lume. Acum, Primăria pregăteşte o iniţiativă cu scopul de a defini Sibiul şi împrejurimile ca regiune culinară. Am constatat că există şi deschidere, şi interes pentru a adăuga această latură la intenţiile noastre de a construi o imagine turistică a oraşului, un aspect aproape de la sine înţeles, deşi mai rar exploatat. Dacă reuşim să devenim vizibili şi în acest domeniu, sunt convins că va fi o deschidere foarte bună pentru turismul sibian. În 2019, dacă lucrurile se petrec după un algoritm bun, am putea avea un nou moment de triumf, după acela de Capitală Culturală, şi anume Sibiu – Regiune Gastronomică Europeană. Primii paşi au fost deja realizaţi. Consiliul Local Sibiu a aprobat aderarea la Institutul Internaţional pentru Gastronomie, Cultură, Artă şi Turism şi la reţeaua de parteneri care va dezvolta programul Regiune Gastronomică Europeană. Ideea din spatele unui astfel de program reflectă o realitate foarte clară, şi anume că oamenilor le place să combine experienţa culturală cu una culinară. Titlul de Regiune Gastronomică Europeană urmează să fie acordat anual unui număr de două sau trei regiuni din ţările partenere, încurajând schimbul dintre ele. Participarea Sibiului la acest program nu este deloc lipsită de logică: există deja, şi în oraş, dar şi în întreaga

zonă, diverse evenimente construite în jurul bucătăriei cu specific local. De la Fuga Lolelor nu lipsesc gogoşile, la festivalul „Bujorul de Munte“ se mănâncă balmoş ca la stână şi peste tot în zonă, nu numai în comunităţile săseşti, mâncarea tradiţională se află la mare căutare.

Din acelaşi tip de gândire a rezultat şi Cibinfest, un eveniment relativ recent, apărut la iniţiativa unor organizatori privaţi. A avut ecouri bune şi, întrucât am constatat că există o clientelă suficient de mare în Sibiu pentru astfel de evenimente, le-am încurajat, aşa că anul acesta au avut deja loc două evenimente cu acest specific. Desigur, nu în octombrie şi nu Oktoberfest, însă specificul este acelaşi: mâncăruri simple, accesibile, bere şi tot felul de jocuri pentru copii.

De un succes la fel de mare s-a bucurat şi un tip de eveniment situat practic la polul opus: festivalul pentru profesioniştii motoarelor, Redbull Romaniacs, adică o întâlnire la nivel înalt a motocicliştilor *off-road*, la care participă realmente cei mai buni motociclişti din lume, oameni care iau parte la Raliul Paris-Dakar. În ziua în care se aliniază la linia de start şi îşi turează motoarele pe dealul Guşteriţei, inclusiv bunicile se adună să vadă spectacolul. Însă evenimentul care stârneşte de departe cea mai mare emoţie în centrul Sibiului este împodobirea bradului de Crăciun şi deschiderea Târgului de Crăciun. Bradul este adus de la Păltiniş şi, chiar în ziua în care este transportat în piaţă, oamenii se strâng şi urmăresc toate manevrele. Nu pleacă până când bradul nu este ridicat şi fixat pe postament.

Cunosc din oraşe germane şi austriece conceptul Târgului de Crăciun şi am considerat că este o tradiţie frumoasă, care ar trebui introdusă şi în Sibiu. Am încercat aşa ceva acum mai mulţi ani, cred că în 2001–2002, dar nu a ieşit ceva grozav atunci. Sibienii nu au prea înţeles de ce vreau să pun căsuţe de lemn în Centru. La acel moment, pentru sibieni a fost ceva neobişnuit. După aceea, au început lucrările mari în centrul oraşului, aşa că nu am mai organizat târguri până în 2006 sau 2007, când o fundaţie

privată austriacă, sub conducerea doamnei Barbara Schoftnagel (pe atunci ataşat social pe lângă Ambasada Austriei şi foarte implicată în proiecte sociale din România), a venit cu ideea de a organiza împreună un altfel de târg de Crăciun, care de această dată a arătat mult mai bine. De atunci, în fiecare an am mai adăugat ceva, iar în momentul de faţă cred că avem unul dintre cele mai frumoase târguri de Crăciun din România, transformat treptat într-o atracţie turistică. De la an la an, am tot încercat să introducem inovaţii deosebite, cum ar fi ritualul aprinderii luminilor, când primarul apasă pe un buton roşu, sau jocul decoraţiunilor luminoase – elegante, simple, dar impresionante –, patinoarul pentru copii şi alte mici artificii care să cultive ideea de sărbătoare. Încercăm, în fiecare an, să mai adăugăm câte ceva, să facem târgul şi mai atrăgător, deşi este deja un eveniment care deţine un loc aparte în agenda lunii decembrie. Nu a existat în familia mea şi nici în oraş tradiţia de a merge către centru de Crăciun sau de alte sărbători. Această tradiţie a apărut relativ recent, mai ales datorită evenimentelor culturale pe care le organizăm în Piaţa Mare, şi, de la an la an, oamenii s-au obişnuit să meargă înspre centru şi de Crăciun, şi de Anul Nou, şi de Paşte. Nici nu mai contează amploarea evenimentului. Atunci când Paştele catolic şi cel ortodox coincid, se organizează o procesiune religioasă comună, iar în ultima vreme am încercat să facem şi un târg de Paşti, mai mic şi mai simplu.

Fiecare astfel de eveniment public, cu toată efervescenţa pe care o degajă, cu întreaga emoţie pe care o captează şi cu oamenii care îl însufleţesc, ar merita să aibă un episod propriu într-un film despre viaţa acestei comunităţi, care se bucură de ceea ce oraşul poate să îi ofere. Există un om care a fixat multe astfel de momente pe peliculă, contribuind, în acest fel, la marele album foto al unui Sibiu în sărbătoare. Mă refer la Fred Nuss, unul dintre cei mai longevivi fotografi ai oraşului. Ne-am întâlnit de fiecare dată când am inaugurat câte o lucrare sau când am vrut să imortalizăm un moment din viaţa oraşului. Eu

sunt foarte legat de oraş şi de viaţa lui, la fel şi Fred Nuss. De când se ştie, captează din spatele obiectivului nenumărate faţete ale Sibiului. Aici a fost punctul în care ne-am întâlnit. De-a lungul timpului s-au strâns câteva poze în care apar alături de oameni care au venit şi mi-au întins mâna, care s-au fotografiat zâmbind cu mine. Zâmbesc şi eu în toate aceste poze. Sunt pur şi simplu momente în care mă bucur că modul în care mi-am imaginat evoluţia Sibiului şi a administraţiei sale este apreciat de oameni. Cred că asta înseamnă, până la urmă, să fii un personaj charismatic: să ai capacitatea să-i convingi pe oameni că ceea ce faci este important şi să crezi în acel lucru. Nu în sensul politicianist, acela în care convingi pe oricine de orice, indiferent ce crezi, ci în sensul unor convingeri tari, pe care să le pui în fapte.

Sibiul şi criza economică. O excepţie fericită

A existat un an care ne-a pus la încercare pe toţi: 2009, când criza mondială a atins fiecare domeniu. Nici Sibiul n-a fost ocolit, dar, din fericire, s-a ţinut mai bine decât alte oraşe din România. S-au deschis în continuare noi afaceri şi, în ansamblu, numărul persoanelor care au vrut să-şi păstreze afacerea sau să demareze una nouă a fost mai mare decât numărul acelora care s-au retras de pe piaţă. Au continuat construcţiile, semn că investitorii n-au bătut în retragere. Fiecare dovadă a faptului că mediul de afaceri se păstrează în parametri stabili înseamnă garanţia unui buget sigur pentru primărie şi, implicit, a unui mediu propice dezvoltării.

Cu toate acestea, stabilitatea bugetului în 2009 nu a rezultat doar din activitatea pozitivă a mediului economic. Sibiul s-a hrănit din ceea ce a acumulat în anii anteriori, din boomul de firme deschise, de locuinţe, hoteluri şi pensiuni construite în aşteptarea lui 2007 şi din veniturile aduse de valurile de turişti atraşi de statutul de Capitală Culturală Europeană. Din aceste investiţii a fost susţinut bugetul în primul an de criză, căci taxele nu mai fuseseră majorate din 2006. Din 2000 până în 2008, bugetul local al Sibiului a crescut de 17 ori, creştere care a amortizat

scăderea din 2009. Însă şi mai surprinzătoare a fost menţinerea numărului de turişti în anii de după consumarea titulaturii de Capitală Culturală Europeană. De regulă, anul de desfăşurare a proiectului reprezintă anul de maxim interes, dar în cazul Sibiului trendul ascendent s-a menţinut şi în anii următori. În anul 2011, de exemplu, încasările din taxa hotelieră demonstrează că s-au înregistrat mai multe nopţi de cazare decât în 2007.

Revenind, însă, la 2009, un an cu mari probleme şi cu îngrijorări pentru majoritatea investitorilor şi cetăţenilor din toată ţara, trebuie spus că cel mai important factor care a consolidat rezistenţa oraşului în faţa crizei s-a dovedit a fi industria de furnizori din domeniul auto. Explicaţia este relativ simplă, dar pentru Sibiu şi sibieni a fost extrem de importantă urmarea. Întreaga economie europeană a intrat în recesiune, dar România a intrat un pic mai târziu. Germania – în special industria auto din această ţară – a ieşit mai repede din recesiune comparativ cu restul Europei. Investitorii din Automotive (firmă producătoare de piese auto care lucrează foarte mult pentru piaţa germană) au ieşit din recesiune împreună cu industria auto din Germania cam prin 2009. În consecinţă, şocul recesiunii s-a atenuat şi pentru Sibiu. S-a simţit o reducere a veniturilor generale, dar Sibiul nu a părut afectat de recesiune. Încasările la bugetul local n-au scăzut faţă de anul anterior. N-am mai avut creşteri senzaţionale, ca la începutul anilor 2000, când, de la an la an, aveam creşteri de 15%-20% la bugetul local. Însă am înregistrat totuşi creşteri, chiar dacă numai de 3%, 4% sau 5%, deci am cunoscut întotdeauna o evoluţie pozitivă, fără nicio curbă negativă în vreunul dintre aceşti ani. Totuşi, pentru mulţi sibieni criza a avut urmări, având în vedere că Sibiul este municipiu reşedinţă de judeţ şi are foarte mulţi angajaţi la stat. Pentru aceştia, reducerile salariale de 25% au însemnat o pierdere importantă şi un regres dur. În mod paradoxal, economia locală, economia reală din Sibiu, nu a avut mult de suferit de pe urma recesiunii.

Mulţi angajaţi au plecat din sectorul de stat în cel

privat, fenomen pe care l-am observat şi la Primărie. Veniturile sunt extrem de mici, aşa că aceşti oameni pur şi simplu nu mai puteau face faţă cheltuielilor curente: aveau credite la bănci sau diverse probleme de rezolvat, aşa că nu se mai puteau baza pe veniturile mici de funcţionar, mai ales după reducerile de 25%. Cel mai greu au fost lovite familiile în care ambii adulţi erau angajaţi la stat. Am pierdut oameni buni din această cauză. Când oamenii din primărie au aflat despre tăierile salariale, au fost foarte nemulţumiţi, iar nemulţumirea le-a rămas în suflet. Nu au plecat mulţi de atunci, dar am rămas totuşi cu mai puţini oameni decât ar fi trebuit. Chiar şi aşa, există o tendinţă de imigrare în Sibiu, fiindcă avem în continuare locuri de muncă de oferit în mediul privat: în Automotive, dar şi în IT. Oameni din toată ţara vin să lucreze în Sibiu, deşi, cu toată această migraţiune înspre Sibiu, creşterea populaţiei rămâne în continuare una negativă.

Criza nu ne-a speriat, ci ne-a făcut, în schimb, mai vigilenţi. Eram conştient de imensul capital acumulat după 2007: la nivel de imagine de oraş, la nivelul infrastructurii, la nivel de viaţă culturală şi economică. Sibiul a câştigat enorm din felul în care am reuşit să-i punem în valoare patrimoniul şi am ştiut că, dacă vrem să păstrăm această curbă de ascensiune, va trebui să ne conservăm moştenirea preţioasă. Arhitectura, elementele care oferă specificul atât de căutat al acestui oraş, vechile lucarne ce privesc spre Piaţa Mare trebuiau puse în continuare în acord, într-o manieră armonioasă, cu terasele şi barurile care animă Centrul. Nu s-ar fi potrivit cu nimic strident, disonant ca stil şi ca gust. Aşa că am decis că modul în care piaţa istorică include toate aceste locuri, în care oamenii se distrează şi se relaxează, trebuie să fie în spiritul pieţei istorice.

Cultura ca mod (el) de viaţă

A fost momentul unei reglementări care ar merita preluată de toate oraşele din România. Atunci am emis acel regulament de funcţionare a teraselor sezoniere care stabilea clar în ce stil ar trebui să se încadreze designul

unei terase pentru ca să poată funcţiona într-un spaţiu din centrul istoric. Mobilierul de exterior trebuie să fie din lemn sau din fier forjat, în armonie cu celelalte elemente de decor, iar umbrelele trebuie să evite culorile stridente. Am adoptat această hotărâre cu gândul la comunitatea care merită un centru aflat în armonie cu propria istorie, din respect pentru acest loc şi pentru oamenii care îi conferă specificul. Nu am regretat nicio clipă acea măsură şi, ascultând reacţiile oamenilor care au traversat Piaţa Mare şi s-au oprit în centrul istoric, cred că am exprimat preferinţele unei adevărate majorităţi.

Nu am decis să eliminăm scaunele de plastic şi umbrelele ţipătoare din centrul istoric al Sibiului dintr-un impuls dictat de gust. Decizia a venit simplu, din conştientizarea faptului că tot ce a însemnat creştere în acest oraş s-a petrecut pe fondul valorificării moştenirii noastre culturale. Investiţia în cultură a fost o prioritate în Sibiu şi pe ea s-au ridicat, practic, noile şantiere pentru oraş.

Există şi un istoric al acestor măsuri. Cam prin 2002, cred, am ajuns la concluzia că vara este prea puţină mişcare în Centru. Şi, oricum, această zonă arăta jalnic. Ştiind că în alte ţări este la modă obiceiul de a scoate mese în faţa cafenelei, cu umbreluţe, am organizat o adunare cu proprietarii de restaurante şi cafenele şi le-am sugerat să scoată vara câteva mese în faţă, să pună umbreluţe şi să servească şi afară. Au făcut acest lucru, însă ce catastrofă! Scoseseră scaune de plastic, umbrele absolut oribile, corturi de plastic. Un fiasco! Aşa că în anul următor i-am adunat din nou şi i-am rugat să facă astfel încât terasele să arate rezonabil. Să încerce un mobilier din lemn, nişte umbrele mai deschise la culoare. A fost mai bine. După aceea, am început să lucrăm la un regulament care descria exact cum ne imaginam că trebuie să arate o terasă: cu mobilier din lemn sau fier, cu umbrele de culoare deschisă, cu inscripţionare decentă. De atunci, am îmbunătăţit regulamentul în fiecare an. Din al patrulea sau al cincilea an piaţa a început să arate bine.

Am avut un singur model în minte: Sibiul meu. Nu am avut un model din afară, cu toate că am circulat mult; am avut noroc, după Revoluţie, să vizitez multe locuri. Există multe oraşe înfrăţite cu Sibiul; în fiecare dintre ele am observat idei bune, la fel şi în alte locuri, însă am transformat oraşul aşa cum am crezut eu că trebuie să arate. Este o şansă aproape unică pentru cineva să-şi transforme oraşul în ceea ce îşi imaginează. Şi nu a fost deloc simplu. Presiunile în Sibiu sunt la fel de mari ca în orice altă parte, însă noi ne-am dat seama destul de devreme, acum mai bine de zece ani, că nu vom putea face faţă fără respectarea unui plan urbanistic, fără o anumită rigurozitate. Avem un oraş istoric excepţional de frumos, dar şi foarte mare, un oraş pe care am vrut să-l conservăm aproape cu orice preţ şi să îl punem în valoare. Am reuşit fiindcă am fost foarte stricţi. Dacă am avut un regulament pentru oraşul istoric, l-am respectat cu sfinţenie. Dacă am avut un plan urbanistic general, l-am respectat. Nu am acceptat derogări, deşi am primit multe cereri, cu tot felul de explicaţii: de ce se poate şi altfel, de ce nu trebuie neapărat să respectăm planul. Nu am acceptat aceste lucruri şi există foarte puţine excepţii, oameni care au construit fără autorizaţii sau altfel decât au fost autorizaţi să o facă. Noi am atacat în instanţă acele proiecte, în unele cazuri am câştigat, în altele am pierdut. Dar, în ansamblu, ne-am impus punctul de vedere şi, între timp, şi arhitecţii şi investitorii au înţeles că în Sibiu nu poţi să vii şi să faci tot ce vrei. În Sibiu vii şi faci numai ce propune planul urbanistic general. Datorită acestui principiu simplu, lucrurile au decurs fără mari probleme.

Pe lângă aceste reglementări care au ca scop conservarea specificului arhitectural al oraşului, identitatea Sibiului a fost consolidată şi de evenimentele culturale de amploare, care i-au adus cei mai mulţi oaspeţi. Festivalurile care au fixat Sibiul ca destinaţie culturală, an după an, au contribuit enorm la viaţa culturală a acestui spaţiu şi, poate la fel de mult, şi la economia lui. Festivalul de Jazz are o tradiţie şi un tabel cronologic de câteva zeci

de ani, la fel şi Festivalul Internaţional de Teatru de la Sibiu (FITS). Ambele atrag mii de turişti şi, pe durata desfăşurării lor, mută asupra Sibiului întreaga atenţie a presei culturale. Festivalul de Teatru este, de departe, cel mai important festival organizat la Sibiu şi al treilea ca mărime din Europa, după acelea din Edinburgh şi de la Avignon. Constantin Chiriac, directorul Teatrului Naţional „Radu Stanca“ din Sibiu, a reuşit să-l sporească de la an la an, în câţiva ani de dezvoltare foarte puternică, atât ca amploare, cât şi ca valoare, cu o ediţie deosebită, specială în 2007, în timpul Capitalei Culturale Europene. De atunci, a înregistrat câte un salt spectaculos în fiecare an. Nu ştim cât de mult poate să se mai extindă, însă deja numărul de spectatori este impresionant şi arată că există încă potenţial în această direcţie, fiindcă de la an la an avem şi mai mulţi participanţi, dar şi mai mulţi spectatori. Este un festival de excepţie! Merg de fiecare dată la acest festival, nu zilnic, din păcate, şi nu la fel de des ca la început. Importanţa acestui festival pentru Sibiu ţine de domeniul evidenţei. Este cel mai mare festival pe care îl avem într-un an cultural: am vrut să fie aşa, l-am vrut, îl avem de mulţi ani şi, din acest motiv, îl şi finanţăm aşa cum trebuie. Este un eveniment care mobilizează întregul oraş. După ce Sibiul a fost Capitală Culturală Europeană, am vrut să facem din Sibiul un oraş cultural care să poată fi socotit şi în continuare drept o capitală culturală. Este nu doar o obligaţie, ci şi un lucru asumat. Am vrut să avem cultură în Sibiu şi o avem. Oraşul trăieşte din şi prin cultură şi din acest motiv credem că orice leu investit în cultură se întoarce multiplicat în oraş. Cât timp durează festivalul, oraşul forfoteşte de turişti, nu mai găseşti până la Mediaş camere libere pentru înnoptat. Toate străzile se umplu de oameni, iar banii pe care îi cheltuiesc în oraş cu această ocazie ne compensează investiţiile.

Astra Film este un alt vechi festival al Sibiului, organizat de Dumitru Budrală, un antropolog reputat şi unul dintre directorii Muzeului Astra din Sibiu. Acest festival de film documentar avea loc, până de curând, din

doi în doi ani. L-am sprijinit substanţial de când am devenit primar, la fel cum am sprijinit toate evenimentele culturale cu mizǎ ridicatǎ. Am participat la câteva proiecţii, chiar dacă nu sunt neapărat un fan al filmului documentar. În tinereţea mea nu rulau prea multe filme (iar cele difuzate, propagandistice de obicei, nu prea erau pe gustul nostru…); chiar şi aşa, am mers destul de mult la cinematograf înainte de Revoluţie. În mod curios, cinematograful a pierdut fantastic de mult teren în Sibiu. Mai există un singur cinematograf, şi acela destul de mic. În orice caz, sunt legat de toate festivalurile organizate în Sibiu, dar Astra Film Festival, unul dintre cele mai importante festivaluri de film documentar din estul şi centrul Europei, a ajuns deja, cu succes şi notorietate, la a douăzecea ediţie. Am încercat să multiplicăm astfel de momente, să încurajăm şi să sprijinim continuitatea unor evenimente culturale consistente, perfect conştienţi că în acest fel asigurăm continuitatea unei dinamici favorabile a comunităţii.

Am cunoscut, în special în 2007, dar nu numai atunci, mulţi artişti şi oameni de cultură, cu care am avut colaborări foarte bune. Dan Perjovschi este unul dintre ei. Mi-a fost prezentat de Liviana Dan, în perioada în care era curatoare la Muzeul Brukenthal. Am avut o primă întâlnire foarte bună cu Dan Perjovschi, după care el a avut o expoziţie la Muzeul Brukenthal. A primit două saloane din muzeu şi a umplut pereţii cu desene. Îmi aduc aminte că a făcut şi un mic desen cu mine, în care apar aducând nişte lucruri laolaltă. Apăream ca un om care adună şi îmbină. Cred că m-a prins destul de bine! M-a mai vizitat de două sau trei ori şi, după un timp, Liviana Dan mi-a propus să îi decernăm titlul de Cetăţean de Onoare, ceea ce am şi făcut. Şi chiar cred că, prin acest gest, Perjovschi a reluat cu mai mult ataşament conexiunea cu Sibiul. A prezentat proiecte foarte interesante şi în spaţiul public. Lângă teatru există un zid lung, care fusese ecranat de chioşcuri. Am demolat chioşcurile acum câţiva ani, considerându-le inutile, aşa că am eliberat un perete de dimensiuni

apreciabile. L-am invitat pe Dan Perjovschi să-l deseneze, ceea ce a şi făcut. Mai vin oameni neavizaţi şi mă întreabă: „Domnu' primar, de ce nu văruiţi zidul ăla?“

Dan Perjovschi este genul de artist cu mesaj critic, cu o prezenţă puternică în spaţiul public. A început să deseneze peretele rămas gol de lângă Teatrul Naţional „Radu Stanca“ în timpul FITS din 2010. Ideea de la care a pornit era să pună în legătură acest festival – care este mai neconvenţional şi care a inclus mereu strada – cu o formă de artă vizuală implicată în social. Desena, în fond, pe un zid rămas gol, în inima oraşului. A continuat să-l umple şi în anii următori, iar în 2013 a invitat chiar mai mulţi artişti contemporani din România şi din alte ţări să-şi lase mesajele pe el. Proiectul lui din 2013, *Ziarul orizontal*, era legat şi de un spectacol de teatru, *Solidaritate*, semnat de Gianina Cărbunariu, care se juca la Teatrul Naţional „Radu Stanca“; ştiu că urma să includă desene şi intervenţii similare în Avignon şi Bruxelles. Avea deja altă deschidere. Dan Perjovschi este exasperat de proporţia pe care o ocupă reclamele în spaţiul public, o fixaţie mai veche de-a lui. Gestul său, care a luat amploare în ultimii patru ani, este şi unul de frondă, de critică la adresa culturii *advertising*, care tinde să înlocuiască formele de artă proprii unui oraş. M-au interesat întotdeauna ideile şi atitudinea lui şi am realizat lucruri bune împreună.

Un alt artist pentru care am o preţuire foarte mare este graficianul Ştefan Orth. Deşi nu este la fel de cunoscut precum Perjovschi, în Sibiu el este un adevărat brand. Încă de când eram la liceu, dacă erai invitat la o zi de naştere, apărea mereu genul ăsta de discuţie: „Ce să cumpărăm? Un Orth“. Este un grafician foarte preţuit şi am avut multe contacte cu el. S-a născut în Ungaria, la Nagyszékely, însă de prin anii '70 trăieşte în Sibiu, iar lucrările lui sunt inspirate de viaţa şi de istoria acestui loc. Poţi să înţelegi multe despre aerul aparte al Sibiului doar urmărind o expoziţie a lui Orth. Apar multe clădiri din Sibiu în gravurile lui, peisaje şi colţuri de oraş cu multă atmosferă. Multe dintre albumele sale au ca temă Sibiul,

iar în 2007 a creat câteva lucrări puternic centrate pe identitatea acestui oraş (*Sibiu Hermanstadt* şi *Istoria Sibiului*). Şi el, şi Perjovschi sunt artişti legaţi de viaţa locurilor în care trăiesc şi lucrează; vedutele sibiene create de Orth, atât de apreciate de turiştii străini, au dus ceva din imaginea oraşului şi în alte părţi. Pentru legătura strânsă dintre munca lui şi identitatea Sibiului l-am numit şi pe el Cetăţean de Onoare, în 2010.

Sibiu, oraşul fără graniţe

În paralel cu accentele culturale, care pentru noi au constituit o prioritate, primăria a sprijinit şi evenimente sportive, însă fără să fi subvenţionat vreodată cheltuielile curente ale vreunui sport profesionist. A fost important pentru sibieni, pentru mândria locală, să avem o echipă de fotbal, aşa că am făcut o echipă de fotbal în Sibiu, dar nu din bani publici, doar din fonduri private. Iar echipa chiar a obţinut performanţe, era cât pe-aci să intre în prima ligă, însă pe urmă au apărut diferite probleme, aşa că până la urmă am desfiinţat-o. Nu am finanţat niciodată din banii publici o echipă profesionistă şi nici nu sunt de acord cu o astfel de practică. Noi am finanţat foarte multe acţiuni sportive aflate pe agenda sportivă, nu cheltuieli curente pentru echipe de profesionişti. Am dorit să susţinem sportul sibian în fiecare an, fie pentru a sprijini performanţa, fie pentru a încuraja practicarea sportului ca mod de viaţă sănătos. Dar de fiecare dată a fost vorba de sprijin punctual, pentru evenimente. În continuare cred că sportul profesionist trebuie să se finanţeze din alte resurse decât din banii publici.

Toate propunerile de evenimente, fie sportive, fie culturale, i-au adus Sibiului admiraţie pentru stilul în care se poate face turism cultural, iar acesta este un fapt greu de contestat. A contat enorm faptul că am gândit o strategie de promovarea a oraşului şi a zonelor din jurul lui, alături de buna comunicare pe care am cultivat-o cu aceia care şi-au creat afaceri deschizând pensiuni, hoteluri şi restaurante. Extrem de important rămâne însă faptul că oraşul are un farmec al lui, cu o istorie încărcată şi cu

nenumărate resurse. Ar fi fost păcat să nu le punem în valoare. Pentru că ne-am bazat mereu pe un program unitar, ţintit către toate problemele cu care se confruntă un oraş, am reuşit să avem inclusiv un nivel absolut rezonabil al serviciilor sociale. Un singur exemplu de lucru bine făcut şi în această zonă ar fi căminul de bătrâni pe care îl întreţine municipalitatea. În plus, Sibiul este un oraş sigur, iar statisticile poliţiei certifică acest lucru: este un oraş în care poţi să te plimbi şi noaptea. Aceasta nu este neapărat o noutate, Sibiul fiind mai degrabă un oraş liniştit. Oricum, este important să ştii că poţi să ieşi la orice oră pe stradă, fără teamă.

După ce am reuşit să satisfacem nevoile de bază ale urbei, am început eforturile de a aduce Sibiul pe harta mare a turismului european, iar rezultatele acestui proiect se adună an după an. Aşa se face că Sibiul a primit trei stele în ediţia din 2011 a *Ghidului verde Michelin*, ceea ce înseamnă, conform sistemului de rating al celebrului ghid, că acest oraş este o destinaţie care trebuie văzută neapărat. Sibiul este singurul oraş din România care a obţinut trei stele. Există, ce-i drept, locuri sau obiective turistice care au mai primit această cotaţie, însă niciodată un oraş întreg. Ghidul ne prezintă drept o mică Vienă, care şi-a păstrat farmecul baroc, şi spune că Sibiul are faima de a fi cel mai frumos oraş din România.

Recunosc, a fost emoţionant să citesc aceste lucruri despre oraşul pe care am putut să-l schimb în primii zece ani de când am ajuns primar, cu atât mai mult cu cât în ghidul Michelin nu poţi să intri la cerere. Nu poţi să soliciţi să fii introdus în paginile sale. Redactorii ghidului merg pe teren pentru a face evaluări independente, urmaţi de o echipă de contra-evaluare. Noi am aflat, în rând cu toată lumea, că suntem cotaţi drept oraş de trei stele în România şi că suntem singurul oraş care a primit această distincţie. Pentru anunţarea acestei aprecieri, în România a venit însuşi directorul general al companiei Michelin. Am organizat atunci în Sibiu o conferinţă de presă comună pe această temă. Şi pentru ei a fost un lucru deosebit. Bucuria

noastră a fost cu atât mai mare cu cât evaluarea a fost realmente independentă. La un an după lansarea acelei ediţii a ghidului, am primit vizita lui Eric Faidy, preşedintele Michelin pentru România şi Balcani, care mi-a oferit cu acea ocazie aniversară o plachetă prin care se reconfirma poziţia oraşului în ghid.

Tot în 2011, am lansat un nou concept pentru a face oraşul mai atrăgător pentru aceia care doreau să-l redescopere ori să-i descopere alte părţi de istorie. Tema a fost „Sibiu, oraş al breslelor“, iar traseul turistic al breslelor a fost descris şi promovat prin intermediul unui nou ghid turistic al oraşului, lansat în luna ianuarie: *Sibiu. Tânăr din 1191. Oraşul Breslelor*. În acest ghid era inclus şi Oraşul de Jos, mai puţin pus în valoare până atunci comparativ cu Centrul, dar plin de poveşti despre viaţa din trecutul Sibiului. Acest ghid a fost gândit ca o introducere – într-un stil apropiat, relaxant – în câteva dintre poveştile asociate cu identitatea culturală a oraşului. Turul pe care îl propuneam începea din faţa Turnului Sfatului şi se termina cu traseele verzi sau cu marea curte a Muzeului Astra, cea mai mare expoziţie etnografică din Europa. Inclusiv partea de legendă era acoperită în micul ghid, prin câteva poveşti despre anumite locuri cu încărcătură simbolică pentru sibieni, cum ar fi Podul Minciunilor. Însă cel mai important era că, de data aceasta, accentul cădea pe vechile îndeletniciri practicate în zonă şi pe moştenirea lor culturală, care, simţeam noi, trebuia trezită la viaţă. În puţine pagini, cu multe imagini şi informaţii bine cântărite, cât să trezească interesul celui care nu ştie foarte multe despre oraş, puneam pe harta unui posibil călător locuri şi teme inedite. Fortificaţiile Sibiului, istoricul multor biserici, adevărate bijuterii confesionale, sau meşteşugurile vechi, medievale, care încă sunt practicate de calfele din oraş, toate reprezentau aspecte pe care ne-am gândit să le repunem în valoare pentru turiştii atraşi de oraş.

Din momentul în care am ajuns eu la primărie şi până astăzi, Sibiul a devenit un oraş care impresionează prin

spiritul său tânăr, prin faptul că sibienii au reuşit să se ridice de la nivelul unui oraş provincial, de mărime medie în anul 2000, la nivelul unei Capitale Culturale Europene în 2007. Acum, Sibiul a ajuns la nivelul unui oraş a cărui vizibilitate a depăşit demult graniţele ţării şi chiar ale Europei, deopotrivă ca destinaţie turistică, zonă economică şi oraş cultural. Sibiul a avut acest spirit tânăr încă din 1191, când a fost atestat documentar pentru prima dată, aşa cum insistam şi în ghidul prin care îi relansam potenţialul de atracţie. A fost un oraş al premierelor încă de pe atunci. În Sibiu s-a deschis primul spital, prima farmacie, primul hotel, prima bibliotecă, primul teatru şi prima şcoală din ţară. Aici s-a experimentat prima rachetă în trepte din lume! În Sibiu s-a deschis primul muzeu din România şi din Europa de Sud-Est şi tot aici a fost amenajată prima grădină zoologică din ţară. Mai mult, în Sibiu s-a scris a patra Enciclopedie a lumii, după cele din Marea Britanie, Franţa şi Germania. Sibiul a continuat acest parcurs de-a lungul istoriei sale şi a ajuns, cum se ştie, primul oraş din România care a deţinut statutul de Capitală Culturală Europeană.

Astfel de reuşite şi istoria lor, abordările care le-au făcut posibile, mediatizarea lor şi buna colaborare cu toţi cei implicaţi şi interesaţi de buna funcţionare a urbei au fost esenţiale pentru strategia noastră de a păstra turismul alert în Sibiu. La fel de importantă a fost mereu şi prezenţa la târgurile de profil. Antreprenorii spun că acum se vinde foarte bine pachetul de tip *city-break*, un weekend prelungit în care prinzi şi ceva din oraş, şi un eveniment cultural, şi un tur al bisericilor fortificate sau ceva similar. Avem şi am avut diferite abordări şi există o colaborare şi cu numeroase agenţii, însă nu una instituţională. În Sibiu vin mulţi turişti japonezi şi cred că acest lucru se datorează şi parteneriatului special pe care îl avem cu oraşul Takayama, precum şi voluntarilor care vin la FITS. Cu siguranţă că merg acasă şi povestesc despre Sibiu!

Cum devine cunoscut un loc frumos

Cu toate aceste reuşite, nu cred că experienţa

Sibiului poate fi folosită la nivel naţional, unde este nevoie de un altfel de expertiză, oricât de fructuoasă s-ar fi dovedit cea locală. Cred că în plan naţional trebuie să existe o strategie pe termen mediu şi lung, care să stabilească ce vrem noi, românii, să se întâmple în domeniul turismului. Numai o astfel de strategie poate stabili coordonatele concrete, care ar duce, într-un termen-limită rezonabil, la atingerea obiectivului. Multe lucruri, din foarte multe domenii, trebuie să contribuie la o strategie în domeniul turismului: şi promovarea, şi infrastructura, şi pregătirea specialiştilor din domeniu. Nu cred că politica ori strategia naţională trebuie să intervină în chiar toate detaliile; comunităţile locale trebuie să-şi păstreze libertatea de a-şi defini obiective locale sau abordări particulare ale strategiei naţionale. Însă strategia naţională în domeniul turismului trebuie să creeze un cadru care să-i permită României să evolueze ca destinaţie turistică, ceea ce implică atât definirea unor obiective turistice pe care vrem să le promovăm, cât şi construirea unei politici publice care să creeze un cadru propice dezvoltării turismului.

Există două domenii mari în care, până acum, cei responsabili s-au dovedit a fi ineficienţi: imaginea şi comunicarea, pe de o parte, şi infrastructura generală, de cealaltă parte. Nu putem să ne aşteptăm la un număr mare de turişti dacă nu se poate ajunge la obiectivele turistice şi dacă în diferitele zone din ţară vizitatorii nu găsesc condiţii de cazare şi masă suficient de bune. Nu trebuie să ne mai imaginăm că turiştii vor veni indiferent de cât de prost este drumul sau de cât de precare se dovedesc condiţiile de cazare, doar pentru că ţin neapărat să vadă o peşteră sau o mănăstire. Nu. Turistul normal din ziua de astăzi este foarte pretenţios: vrea să ajungă foarte repede şi foarte comod la obiectivul pe care şi-a propus să-l vadă, deci este nevoie de autostrăzi, aeroporturi, comunicaţii foarte bune, totul până foarte aproape de obiective. Iar la faţa locului vrea să identifice condiţii decente: nu doar pensiuni curate şi cu mâncare bună, ci şi drumuri bine

întreţinute. Vrea să se poată plimba, să existe apă curentă, să nu dea peste canalizare cu probleme. Să existe condiţii bune nu numai în pensiune, ci în întreaga zonă, chestiune care de multe ori ţine de infrastructură, în tot ceea ce are ea mai concret.

Urmăresc de mult timp ce comunică România la târguri de turism şi în diferite alte ocazii. Nu am putut să găsesc niciodată o comunicare structurată, care să dea rezultate pe mulţi ani. Ba comunicăm despre Deltă, ba despre mănăstirile din Bucovina, ba despre „grădinile din Carpaţi“ – orice ar fi ele. Însuşi modul în care comunicăm este destul de slab structurat. De regulă, standurile României la târgurile de turism sunt subfinanţate, cu prea puţin personal (şi nu întotdeauna suficient de calificat). În general, se merge pe o promovare depăşită de realitate. Trebuie să fii mult mai agresiv în medii moderne, ca să obţii o promovare rezonabilă. Mai cred că ar trebui alocate bugete suficient de mari pentru această promovare; să nu ne aşteptăm că banii se vor întoarce imediat. Banii se întorc în economie după ce această promovare şi întreaga strategie aduc rezultate. Dar, în ansamblu, dezvoltarea turismului reprezintă o afacere profitabilă pentru un stat, cu atât mai mult pentru România, care are extrem de multe lucruri de oferit. Turismul poate să devină o ramură economică relevantă, cum nu este deloc în momentul de faţă. Povestea *branding*-ului de ţară, cu mulţi specialişti şi comunicatori implicaţi, a fost doar atât – o poveste. Americanii au o expresie pentru aşa ceva: *Nice try*! Ar trebui măsurate efectele acestui brand şi, deocamdată, nu am semnale că ar fi impresionat pe cineva.

La nivel cultural, România are foarte multe evenimente de mare valoare. Există numeroase obiective care sunt culturale prin esenţa lor. Ceea ce, după părerea mea, lipseşte aproape cu desăvârşire este promovarea României ca destinaţie culturală, ca ţară care generează cultură. Noi am reuşit în Sibiu acest lucru şi cred că am făcut-o chiar bine. Între timp, aproape nimeni nu se mai îndoieşte de faptul că Sibiul este un oraş al culturii şi al

culturilor. Nu a fost nici simplu, nici ieftin. Şi nici nu a durat puţin. A durat mult, am cheltuit mulţi bani şi cheltuim în continuare, fiindcă aşa generăm venituri importante. Iar Sibiul este dovada vie a faptului că se poate. Nu ştiu dacă este posibil să se construiască ceva similar la nivelul întregii ţări, dar există cu siguranţă numeroase oraşe care pot primi statutul de sediu al culturii, de oraş al culturii. Şi există multe obiective care nu îşi folosesc aproape deloc potenţialul cultural. Există locuri excepţionale care pot fi folosite pentru spectacole, festivaluri sau alte evenimente care să atragă vizitatori şi care să scoată din amorţeală comunitatea locală. Din păcate, promovarea culturii a rămas foarte, foarte mult în urmă.

Despre Sibiu, în America

Sibiul, în schimb, are o siglă, o stemă, are obiectivele turistice, iar brandul lui este acela de oraş cultural – un brand foarte bun în turism. Este un loc al multiculturalităţii. Oricât de clişeist ar suna, acesta este cel mai sintetic lucru care se poate spune atunci când îi vorbeşti unui străin despre Sibiu. Tradiţia şi spiritualitatea saşilor a supravieţuit aici alături de acelea ale altor etnii, în ciuda numărului mic de etnici germani care mai locuiesc astăzi în Sibiu. În 2011, am avut ocazia să vorbesc despre încrederea pe care această minoritate şi-a câştigat-o în rândul majorităţii cetăţenilor din Sibiu, în cadrul unei prelegeri pe care am fost invitat s-o susţin la John F Kennedy School of Government, din cadrul Universităţii Harvard. În cursul prelegerii, am prezentat dezvoltarea Sibiului şi creşterea lui economică într-un context multicultural, tipic acestui oraş. Publicul de acolo a fost extrem de interesat de ceea ce am realizat în Sibiu. Am vorbit inclusiv despre situaţia politică din România şi am fost plăcut surprins de interesul manifestat de studenţii români de la Harvard, dar mai ales de acela mărturisit de studenţii americani.

John F. Kennedy School of Government este un centru de formare al cărui scop este să creeze lideri,

pregătiţi să activeze şi în sectorul public, şi în cel privat. M-a impresionat enorm implicarea studenţilor de acolo şi interesul lor pentru povestea creşterii Sibiului, pentru istoria lui. Îmi amintesc foarte bine o întâlnire cu studenţii români de acolo, după încheierea prelegerii. Am stat cu ei de vorbă de la 7 seara până pe la 1 noaptea, într-un *pub*, undeva pe o stradă veche, din campus. Şi ne-am povestit multe: despre politică, despre România, despre lume, despre şanse. Erau la curent cu ceea ce se întâmpla în ţară şi aveau opinii foarte diferite: unii hotărâţi să nu revină, alţii dimpotrivă, dar şi unii total indiferenţi. Pentru mine, acea vizită, deşi scurtă, a însemnat o experienţă bogată, în special de comunicare, de contact uman.

Îmi amintesc că tot atunci am vorbit în faţa studenţilor americani despre forţa de coagulare a unei comunităţi care îşi conştientizează binele propriu. O comunitate care poate funcţiona performant, indiferent de etnia sau de religia locuitorilor ei. Am descris cele 70 de hectare, cât cuprinde Centrul istoric, o suprafaţă în care găseşti biserici aparţinând unor religii foarte diferite, amplasate la o distanţă mică unele de altele: Catedrala Ortodoxă, Catedrala Evanghelică, Sinagoga, Biserica Reformată şi Biserica Greco-Catolică. Toate aceste biserici conviețuiesc în pace în Sibiu şi, poate din acest motiv, tot în 2007, oraşul a găzduit şi a Treia Adunare Ecumenică Europeană, un eveniment de mare prestigiu, care a adus la un loc toate bisericile creştine. Aşadar, bisericile sunt implicate foarte mult în viaţa comunităţii, iar principiul toleranţei religioase este în Sibiu o realitate de zi cu zi, generând beneficii sociale şi culturale.

Dacă ar fi să compar o universitate din România cu una din Statele Unite, aş spune că prima diferenţă dintre ele este determinarea ceva mai mare a studenţilor americani de a învăţa. Nu ştiu cum stau acum lucrurile într-o universitate, dar când am fost eu student, am învăţat, însă fără să mă simt apăsat de dorinţa de a acumula. Cred că America este mai diferită de Europa decât Japonia! Poate că arătăm la fel din punct de vedere

fizic, dar în rest suntem total diferiţi. Faptul că studenţii de la noi nu au o motivaţie care să-i orienteze către performanţă nu este doar un fapt izolat. Cred că întregul climat din societatea noastră merge pe o cale greşită. Când am venit cu mesajul – nou şi pentru oamenii din partid, şi pentru strategi – că vreau să generez schimbare, n-au prea înţeles ce spun. Eu vreau să schimb tot, inclusiv atitudinea societăţii faţă de ea însăşi. Mi se pare că ne complacem într-un *dolce far niente* şi că preferăm să ne plângem, în loc să muncim ca să schimbăm lucrurile. Iar acesta este un aspect vital. Ca să ai o societate motivată, trebuie să ai oameni motivaţi, iar pe oameni începi să-i motivezi încă din şcoală. Mai târziu va fi mai greu, deşi nu imposibil.

Pentru prestigiul Sibiului, pentru cartea lui de vizită, a fost relevant un alt episod legat de Statele Unite. În cartea *Dracula is dead*, semnată de James Rosapepe, fost ambasador al SUA la Bucureşti, şi de soţia acestuia, Sheila Kast, reporter la un important post de radio din Maryland, există pasaje măgulitoare pentru mine, care se referă la reuşitele mele în calitate de primar şi, implicit, la Sibiu ca model de performanţă. În acest fel, măcar în cercurile în care cartea va circula, Sibiul şi ţara din care face parte vor avea momentul lor de glorie în faţa cititorilor de peste Ocean. Şi nu oricum, ci sub auspicii bune, ca exemple de reuşită, ca spaţii culturale ce merită vizitate.

Cartea celor doi a fost publicată odată cu sărbătorirea a 20 de ani de la căderea comunismului în Europa de Est şi este, în mare parte, o colecţie de memorii din perioada mandatului de ambasador al lui Rosapepe (1998–2001). Ea include şi nenumărate de note de călătorie, observaţii despre istoria românilor, portrete ale unor personalităţi locale sau însemnări despre mentalităţile şi tradiţiile de aici. Accentul cade pe experienţa pozitivă pe care au trăit-o cei doi autori în ţara noastră şi pe progresele înregistrate de România în anii de după căderea comunismului. Într-un astfel de context, referinţele la activitatea mea şi la oraşul de care m-am

îngrijit au fost deosebit de măgulitoare şi de încurajatoare.

Îmi amintesc de faptul că m-a amuzat să aflu din carte că Sheilei Kast i se părea că semăn cu Arnold Schwarzeneger şi mi-a făcut plăcere să dau peste nişte rânduri care afirmă lucruri pe care şi eu le-am susţinut dintotdeauna: faptul că etnia nu este o piedică atunci când o comunitate vrea să se coaguleze în jurul unui lider care-i urmăreşte binele. M-a amuzat, trebuie să recunosc, să găsesc în cartea celor doi o poză în care apar alături de ambasadorul SUA, costumaţi în Moş Crăciun şi cerşind câte un bănuţ, pe străzile Sibiului, pentru o organizaţie umanitară fondată de sora Mary Rose Christy.

Această activistă americană, Mary Rose Christy, a venit în România la începutul anilor ’90 şi a fondat asociaţia nonprofit ARAPAMESU (American Association for the Promotion of Health, Education and Human Services). Scopul ei era să-i ajute pe copiii din orfelinate şi din familiile împovărate din Sibiu. Pentru mine, colaborarea cu oameni ca sora Mary Rose Christy a însemnat unul dintre cele mai semnificative momente în care am putut să dau o mână de ajutor. Deşi organizaţia pe care a condus-o era una mică, această femeie generoasă şi hotărâtă a reuşit să realizeze ceva bun pentru vieţile oamenilor din jurul ei. Era o persoană foarte caldă, foarte amabilă, foarte dedicată muncii pe care şi-a asumat-o. Am sprijinit împreună cu primăria acţiunile asociaţiei pe care a condus-o, inestimabile ca impact pentru copiii din familii care trăiesc la limita subzistenţei, şi cred că personalitatea ei i-a motivat pe foarte mulţi oameni să se implice în cauzele celor mai vulnerabili semeni.

Faptul că am îmbrăcat, cu ani în urmă, la rugămintea lui James Rosapepe, costumul lui Moş Crăciun pentru cauza ei a fost doar un semn exterior al adeziunii la astfel de iniţiative, pe care le-am sprijinit de fiecare dată când a fost nevoie. Şi James, şi soţia lui, Sheila Kast, ne-au fost prieteni şi oaspeţi la noi acasă. Oricum, uitându-mă în urmă, îmi dau seama că, într-un deceniu şi jumătate, regulile de protocol s-au schimbat mult. Acum 14 sau 15

ani, când ne-am cunoscut, realţiile au fost foarte relaxate. Ne-am întâlnit la puţin timp după ce am fost numit primar, în 2000. După alegere şi validare, a doua sau a treia zi a urmat un eveniment sportiv, organizat, cred, de ARAPAMESU. Am răspuns pozitiv invitaţiei, iar întâmplarea a făcut ca şi ambasadorul să vină şi aşa ne-am întâlnit, fără mare tam-tam. Am avut o relaţie foarte cordială încă de la început. Pur şi simplu, ne-am găsit, am descoperit că avem idei similare şi am discutat despre multe lucruri. Şi cu Michael Guest, alt ambasador al SUA în România, am avut o relaţie foarte bună.

Alai de sărbătoare: Sibiul festiv

Este adevărat, am intrat în legătură cu personalităţi importante din lumea diplomaţiei şi pentru că eram considerat starul politicii locale în România. Oricine venea în România trecea şi pe la mine. Şi Guvernul a trimis foarte multe delegaţii la Sibiu. Ca orice guvern, vrea să le arate oaspeţilor străini ceva deosebit, aşa că delegaţiile sunt trimise în Maramureş, în Moldova şi în Sibiu. În Maramureş văd Cimitirul Vesel, în Moldova vizitează mănăstirile, iar în Sibiu se întâlnesc cu un primar sas!

Am comunicat de fiecare dată uşor cu toţi oaspeţii care au trecut prin Sibiu. N-am avut niciodată niciun fel de problemă de comunicare. Din întâmplare, comunic uşor, interacţionez firesc cu oamenii. De costumat, de exemplu, m-am mai costumat şi în alte dăţi, la festivalurile medievale, dar nu în Moş Crăciun! În primii ani am tot purtat câte ceva medieval, costume făcute de echipa de la teatru. Am fost costumat în cavaler, în boier, în nobil, nu are importanţă. De fiecare dată primeam alte cizme, altă căciulă, şi mergeam alături de câteva sute de oameni costumaţi şi ei în ceva ce-şi imaginau a fi fost medieval! De exemplu festivalul medieval „Cetăţi Transilvane“, care are loc în fiecare vară, este unul dintre cele mai iubite şi mai colorate evenimente, extrem de atrăgător şi pentru localnici, şi pentru vizitatorii de peste tot. Timp de câteva zile, oraşul se transformă realmente într-o scenă deschisă pentru un carnaval care şerpuieşte peste tot. An de an,

festivalul începe cu tradiţionala paradă a personajelor medievale: oamenii ies pe stradă costumaţi, de la fiecare colţ se aude muzică medievală, au loc turniruri şi spectacole de stradă. Inclusiv trupa de balet iese în stradă! Este una dintre cele mai aşteptate sărbători ale oraşului. Vin şi meşteşugari, precum şi tot felul de trupe care cântă muzică medievală, iar Centrul se transformă, pentru câteva zile, într-un fel de iarmaroc plin de viaţă. Mi-a plăcut să fiu acolo de fiecare dată. Şi mi-a plăcut să merg alături de ceilalţi oameni.

În afară de acţiunile ARAPAMESU, am susţinut şi alte campanii umanitare din Sibiu. Îmi amintesc de una ingenioasă şi bine organizată, cuplată cu un eveniment sportiv care a atras foarte mulţi oameni şi multă notorietate: Raliul Sibiului. Acţiunea le era dedicată copiilor născuţi prematur şi era derulată de asociaţia Baby Care, sprijinită de unul dintre sibienii care au participat la raliu, în 2013. Sub titlul „Azi prematuri, mâine campioni“, acţiunea umanitară îşi propunea să strângă bani pentru secţia de Neonatologie şi, în acelaşi timp, să aducă în spaţiul public problemele cu care se confruntă cei mai mici dintre pacienţi. Sibienii şi turiştii au putut cumpăra atunci, în timpul raliului – care este unul dintre cele mai importante evenimente sportive din ţară –, tricouri cu însemnele campaniei. Banii strânşi au contribuit la cumpărarea unui ecograf performant pentru Secţia de Terapie Intensivă Neonatală a Spitalului Clinic Judeţean Sibiu. Am primit şi eu, atunci, tricoul campaniei, în calitate de „campion al primarilor“, cum m-a numit doamna Livia Ognean, medic şi preşedinte al asociaţiei care a iniţiat acest demers. A fost o acţiune pe care am susţinut-o firesc, împreună cu Primăria Sibiu. A fost impresionant modul în care oamenii au reuşit să organizeze o acţiune caritabilă atât de bună. Astfel de întâmplări aduc în atenţia publicului larg probleme specifice, cum ar fi grupurile defavorizate sau condiţiile grele în care se munceşte în anumite locuri, aşa că au un rol mult mai important decât acela de a aduna bani: consolidează comunitatea.

Prin natura lucrurilor, fiind unul dintre actorii principali din viaţa comunităţii, am întâlnit şi demnitari, şi oameni de cultură, şi artişti, şi monarhi, chiar şi cântăreţi pop. Dintre ultimii, îmi aduc aminte de Julio Iglesias, pe care îl pomenesc şi pentru că m-a amuzat foarte tare o predicţie de-a lui despre viitorul meu politic, dar şi pentru că am avut o întâlnire foarte plăcută, după un concert susţinut în Sibiu, în vara lui 2007. Tot atunci a făcut o vizită şi la Primărie, am stat din nou de vorbă, am râs mult, ne-am fotografiat şi i-am oferit o medalie aniversară cu Sibiul, cum au primit toţi oaspeţii de vază din acel an.

A fost un concert foarte aşteptat de sibieni, iar Piaţa Mare a fost arhiplină. Îmi aduc aminte că se spunea că s-au vândut 10 000 de bilete pentru acea seară. El cântă foarte încet, iar orchestra nu a cântat live. Însă oamenii care au venit la concert au respectat maniera în care a ales să cânte. Era aşa o linişte în Piaţa Mare, încât, dacă scăpai o monedă din mână, puteai s-o auzi căzând. Am stat la concert, bineînţeles, ca la toate concertele organizate în Sibiu, şi, după ce s-a terminat, ne-am dus la un restaurant cu artistul şi am purtat discuţii foarte interesante. Este un om deschis; îmi aduc aminte că am stat vreo două sau trei ore la poveşti. M-a întrebat cum este să fii primar, cum au loc alegerile. Nu cunoştea pe nimeni, nici din Sibiu, nici din România. După vreo oră mi-a spus: „Dumneavoastră o să fiţi preşedintele României! Am cunoscut sute de politicieni la viaţa mea. Ştiu cum arată un viitor preşedinte.“ N-am mai primit, între timp, astfel de profeţii!

Am primit, în schimb, foarte, foarte multe vizite oficiale în 2007: înalţi demnitari, diplomaţi, personalităţii politice, monarhi ai Europei. Având o frecvenţă enormă de vizite oficiale, a trebuit să aflăm într-un timp extrem de scurt care sunt regulile de protocol. Desigur, au apărut şi probleme, unele mai greu de rezolvat, dar le-am făcut faţă tuturor. Echipa de la primărie s-a descurcat admirabil! Nu a existat vreun *faux pas* remarcabil. De exemplu, Alteţele Lor Alois, Principe Moştenitor de Liechtenstein, şi Sophie, Principesă Moştenitoare de Liechtenstein, au fost nişte

musafiri foarte plăcuţi: doi oameni tineri, fără exigenţe deosebite. Au venit cu un protocol minimal. Au făcut clasicul tur al Centrului, m-au vizitat la birou, le-am povestit un pic despre Sibiu şi cam atât a durat partea oficială. Apoi au dorit să viziteze neînsoţiţi un muzeu. A fost o vizită foarte plăcută şi cu un protocol simplu.

Alteţa Sa Regală Marele Duce Henri de Luxemburg s-a numărat printre puţinii monarhi care au văzut Sibiul şi înainte de renovare, şi după terminarea intervenţiilor din centrul istoric. La acest nivel nu se fac observaţii. Conversaţia este extrem de formală. Astfel de personalităţi nu vin niciodată să spună ce ar mai trebui făcut, să ofere sugestii sau să emită observaţii. Întotdeauna apreciază totul: „Foarte frumos!“ Este un stil aparte de conversaţie, extrem de protocolar. Însă oamenii nu sunt deloc rigizi, fie că sunt monarhi sau preşedinţi de stat; sunt pregătiţi pentru orice, nu poţi să-i iei prin surprindere. Am făcut cu asemenea oaspeţi un tur al oraşului, iar odată, în faţa Casei Calfelor, am văzut calfe stând în pauză, la o bere. Văzând că vin cu preşedintele de atunci al Germaniei, domnul Horst Köhler, unul a luat o halbă plină şi i-a zis: „Şi noi suntem din Germania, de lângă Luxemburg. Beţi o bere cu noi!“ Evident că preşedintele a dat noroc cu ei!

Turnul Scărilor, unde locuiesc calfele călătoare, este o clădire foarte pitorească, cea mai veche casă din Sibiu. Ea ocroteşte o tradiţie la fel de preţioasă, a calfelor călătoare. În interior, pereţii păstrează încă fresce din secolul al XVI-lea, iar din 2002 casa este reşedinţa calfelor călătoare care continuă o foarte veche tradiţie, începută, se pare, în Evul Mediu. Se spune că o parte din ritualul de formare al calfelor presupune petrecerea unui anumit timp – trei ani şi o zi – în afara propriei comunităţi. Este o călătorie iniţiatică, la sfârşitul căreia trebuie să deprindă un meşteşug. Regula, care este respectată şi astăzi, spune că persoana care porneşte în călătorie pentru a deveni calfă trebuie să nu fi împlinit 30 de ani, trebuie să nu fie căsătorită, să nu aibă copii sau datorii şi, în tot timpul formării, să nu se apropie de locul natal pe o rază de 50

km. Majoritatea calfelor călătoare care vizitează Sibiul vin din Germania şi din Austria. Nu mai există multe calfe călătoare în ziua de astăzi, însă ele au descoperit Sibiul acum mulţi ani. Cred că acum 12 sau 13 ani au venit primele calfe – şi de atunci tot vin. În Sibiu găseşti mereu cel puţin 10–15 calfe călătoare, care se cazează de obicei în această casă a calfelor, pusă la dispoziţie de Biserica Evanghelică. Este uşor să le identifici, printre turişti sau ceilalţi locuitori din oraş: poartă un costum tipic, numit *kluft*, cu o haină în culorile breslei şi nelipsita pălărie.

Casa Calfelor s-a aflat mereu în circuitul pe care l-am făcut cu ocazia fiecărei vizite oficiale, fie că a fost vorba de înalţi demnitari, de oameni de cultură sau de monarhi. Îmi amintesc că în timpul vizitei întreprinse de regele şi de regina Belgiei s-a urmat un protocol de rang un pic mai înalt, dar comunicarea a fost cumva mai uşoară. Au admirat şi ei clădirile cu poveste din centrul vechi al oraşului. Foarte multă lume a venit atunci în Piaţă, să-i vadă. Într-o jumătate de oră, am parcurs 100 m, pentru că foarte mulţi oameni au vrut să-i cunoască. Astfel de întâlniri generează capital de imagine, iar fiecare vizită aduce mereu ceva în plus. Acest capital este cel mai valoros lucru. Şi pentru politicienii implicaţi, şi pentru oraş. Am participat la toate discuţiile care au avut loc în perioada vizitei Majestăţilor Lor, atât de importantă pentru noi. A fost o vizită foarte protocolară şi care a lăsat o amprentă puternică asupra Sibiului. Cei doi monarhi au venit însoţiţi de o delegaţie de 80 de profesori universitari şi oameni de afaceri belgieni, care au avut o întâlnire în paralel cu oameni de afaceri şi universitari din Sibiu, în cadrul unui seminar despre cooperarea între universităţi, sistemul educaţional şi companii. Vizita unui cuplu regal în anul 2009 nu este puţin lucru! În acel context am primit o distincţie foarte importantă, Ordinul de Ofiţer al Coroanei Belgiene, o mare onoare pentru mine.

Şi înainte, şi după vizita Majestăţilor Lor am primit foarte multe vizite de diplomaţi. A devenit un lucru obişnuit pentru noi, sibienii. Tot timpul am primit vizita

multor oficiali, ambasadori, parlamentari, miniştri, şefi de stat sau guvern din alte ţări. Dacă îmi amintesc bine, în 2007 am avut în jur de 150 de delegaţii oficiale, o frecvenţă a vizitelor care nu cred că se mai înregistrează decât la un guvern, şi acela bine conectat. Sigur, de atunci n-am mai avut atâtea vizite. Au mai venit mulţi alţi demnitari care au vrut să vadă Sibiul, să se întâlnească cu mine şi cu profesori de la universitate. Suntem obişnuiţi cu astfel de vizite; fiecare în parte ne bucură fiindcă demonstrează că Sibiul are locul său în protocolul diplomaţilor şi al reprezentanţilor din afara ţării. Majoritatea se derulează după acelaşi tipic. Oamenii vor să se informeze şi să vadă locul. Curiozitatea oaspeţilor de rang înalt vizează întotdeauna dezvoltarea Sibiului şi a economiei sale. Discutăm despre perspective de dezvoltare, perspective pentru România, proiecte de colaborare bilaterală, problematica minorităţii germane sau dezvoltarea turismului. Cu accente diferite, de la caz la caz. Spaţiile culturale din care provin demnitarii nu afectează semnificativ tematicile abordate.

Poate vă întrebaţi ce puncte comune există între un oraş ca Sibiul şi unul din India, de exemplu. Niciunul. Dar un ambasador vine într-o ţară şi ca să creeze relaţii şi să vadă cum funcţionează lucrurile. Am o amintire foarte plăcută despre vizita doamnei ambasador a Indiei, de exemplu, chiar dacă nu am legat atunci vreo relaţie de colaborare concretă.

Foarte importantă pentru Sibiu, pentru viaţa oraşului, a fost relaţia cu Japonia, despre care am mai amintit, în treacăt. Această relaţie este un pic mai veche şi se datorează Festivalului Internaţional de Teatru, care este sprijinit de foarte mulţi ani de către o fundaţie publică din Japonia. De mulţi ani vin la noi voluntari din Japonia pentru FITS. În 2007, cu ocazia Capitalei Culturale Europene, au venit în Sibiu, pentru Festivalul Internaţional de Teatru, şi responsabilii fundaţiei din Japonia, care este finanţată de Guvernul Japoniei. Au vrut să vadă cum funcţionează o Capitală Culturală Europeană, cum

funcţionează festivalul. Au vrut să ne cunoască. Le-a plăcut foarte mult în Sibiu şi ne-au propus să caute un oraş în Japonia, cu un profil similar, cu care să luăm legătura şi, eventual, să ne înfrăţim.

Au găsit un oraş cu o istorie bogată, într-o zonă cu destul de mult turism: Takayama. Aşa a început prietenia dintre cele două oraşe, la început formală, prin scrisori. Apoi, în 2009, am vizitat Japonia, în special acest oraş, împreună cu o mică delegaţie din partea Municipiului Sibiu. Am fost excepţional de bine primiţi acolo şi urmarea a fost că ne-am înfrăţit. O astfel de legătură are foarte multe valenţe, toate pozitive. Creează legături între localităţi care, altfel, probabil că nu ar afla de existenţa celeilalte, dă posibilitatea oamenilor din cele două comunităţi să lege prietenii şi să se viziteze reciproc, facilitează schimbul cultural, deschide posibilitatea unor proiecte culturale şi sociale comune, proiecte de voluntariat şi, desigur, înlesneşte banalul, dar utilul schimb de experienţă între administratorii comunităţilor. Toate acestea cred că sunt foarte importante. Avem schimburi culturale cu Japonia, au existat voluntari din Sibiu care s-au dus acolo şi voluntari din Takayama care vin în fiecare an la noi. Au existat şi există şi în continuare proiecte culturale comune. Nu trebuie să ne imaginăm relaţiile dintre oraşele înfrăţite ca având un volum extraordinar de mare sau o componentă economică senzaţională. Sunt proiecte culturale bune şi sunt contacte care se dezvoltă şi cresc treptat. Există diferenţe culturale semnificative între noi, europenii şi japonezii. Ele ţin de modul de viaţă, de maniera în care este perceput locul în societate, de felul în care funcţionează familiile sau diferitele entităţi publice. Însă dialogul este posibil, ba încă deosebit de fructuos, iar dinamica acestor coduri culturale, oricât de diferite, a îmbogăţit viaţa culturală a celor două comunităţi.

Ce înseamnă un oraş primitor

Ştiam deja, de ceva vreme, că metamorfoza continuă ce a caracterizat în ultimii ani Sibiul dă semne şi rezultate pozitive, în special în legătură cu domeniile pe care ne-am

propus să le dezvoltăm intensiv: cultura, turismul, economia. Faptul că Sibiul este un oraş cu o alură distinctă ne-a fost confirmat inclusiv prin aceea că a fost ales drept gazdă pentru mari întruniri, la nivel foarte înalt. Una dintre acestea a fost a Treia Adunare Ecumenică Europeană, din 2007, care a reunit 150 de delegaţii din partea Bisericilor, Conferinţelor Episcopale, organizaţiilor şi mişcărilor ecumenice, inclusiv diferite comunităţi creştine. Cinci ani mai târziu, Sibiul a fost ales pentru găzduirea întâlnirii dintre miniştrii Apărării din cele 28 de state membre NATO, în cadrul Conferinţei Comitetului Militar al NATO. Această întâlnire a fost prima după summitul NATO care a avut loc la Chicago şi prima conferinţă care s-a desfăşurat în România. Reuniunea de la Sibiu a fost condusă de preşedintele Comitetului Militar al NATO, generalul Knud Bartels, gazda oficială fiind generalul locotenent Ştefan Dănilă, şeful Statului Major General. A existat atunci o ceremonie militară de întâmpinare, organizată în Piaţa Mare, după care oaspeţii au participat la o întâlnire găzduită de Primăria Sibiu. Faptul că oraşul nostru a fost ales ca loc de desfăşurare al unui eveniment de un asemenea calibru ne-a confirmat încă o dată că suntem parteneri eligibili pentru acţiuni cu mize protocolare foarte ridicate.

Toate aceste întâlniri şi manifestări, fiecare cu specific pronunţat, au fost posibile şi pentru că centrul Sibiului a redevenit un spaţiu al întâlnirilor, un spaţiu redat oamenilor, şi nu o mare parcare, cum se întâmplă cu centrele multor oraşe din România. Locuitorii oraşului, dar şi oaspeţii, partenerii şi turiştii s-au putut împrieteni cu oraşul şi l-au putut explora şi pentru că Sibiul s-a deschis pentru oameni. Oraşul a ajuns să respire armonios şi să includă tot mai firesc viaţa indivizilor, şi nu zgomotul şi zarva din multe alte aglomerări urbane. Un pas uriaş pentru a ajunge în acest punct a fost realizat în momentul în care ne-am decisă să punem o barieră maşinilor, traficului. În cazul Sibiului, restricţionarea traficului a fost o etapă complexă; pentru a o realiza, am vorbit destul de

mult cu urbanişti şi cu arhitecţi din Germania, dar şi cu mulţi primari. În Germania, există multe oraşe istorice care au restricţionat total accesul în centru. Unele l-au restricţionat parţial, aşa că am vrut să cunosc toate opiniile şi argumentele. Apoi am hotărât să începem o restricţionare cu diferite intensităţi. De exemplu, în Piaţa Mare şi pe Strada Nicolae Bălcescu, devenită principala arteră pietonală din centrul istoric, nu se poate circula decât noaptea şi dimineaţa, pentru aprovizionarea magazinelor. De asemenea, şi riveranii pot intra. În schimb, o parte din Piaţa Mică le este deschisă automobilelor, pentru care există inclusiv o parcare. Într-un oraş precum Sibiul este nevoie de o zonă în care să nu se circule, rezervată pentru pietoni şi pentru manifestări culturale. Pe de altă parte, dacă traficul auto este prea puternic restricţionat, centrul devine un fel de muzeu şi moare seara, lucru care s-a întâmplat în mai multe oraşe din Germania, unde la ora 18.00, când se închid magazinele, se închide şi Centrul. Dacă treci pe acolo după ora 20, te simţi ca într-un *ghost town* din Vestul Sălbatic.

Pentru Sibiu, am găsit acest compromis: ziua este plin de oameni care se plimbă, seara este plin de tineri care vin pentru restaurante şi baruri şi care au acces auto. Aşa am reuşit să obţinem un echilibru, avantajos pentru toată lumea. Centrul este viu, trăieşte efectiv! Am fost criticat şi pentru această iniţiativă, ca pentru toate măsurile pe care le-am adoptat. Dar mai mult lăudat! A fost un şoc pentru sibieni, fiindcă iniţial s-a putut circula, s-a putut trece cu maşina prin Piaţa Mare. Şi aceasta, şi Piaţa Mică au fost zone auto. Oricâte eforturi am fi făcut înainte, modernizarea Sibiului s-a bucurat de cea mai puternică mediatizare în perioada pregătirilor pentru programul „Sibiu-Capitală Culturală Europeană“, dar a continuat într-un ritm foarte bun şi după 2007. De când sunt primar, Sibiul s-a gospodărit folosind fondurile locale sau provenite din împrumuturile rambursabile contractate de municipalitate, dar şi fonduri europene. Şi s-a gospodărit unitar, fără să lase pe dinafară niciun sector.

Din 2000 şi până în 2014, Sibiul a absorbit investiţii de peste 200 de milioane de euro.

Cartierele: ofensiva modernizării

Este important de spus că am lucrat de la început şi în periferia oraşului, doar că s-a văzut mai târziu. Sibiul are 700 de străzi, din care 40–50 se află în Centru. Restul sunt străzi considerate periferice. Dacă lucrezi în Centru pe 20 dintre cele 40 de străzi, se schimbă totul. Dacă la periferie lucrezi pe 200 din 600, nu se schimbă mare lucru. De aici provine impresia că am lucrat mai mult în Centru decât la periferie. În realitate, şi efortul financiar, şi efortul de planificare au fost considerabil mai mari în cartierele Sibiului decât în Centru. Doar că Centrul, fiind mic, compact, vizitat de toată lumea, a arătat imediat că se schimbă ceva. Şi în ziua de astăzi intervenim peste tot, foarte echilibrat. Inclusiv în acest an, în Centru se află în lucru trei străzi, în timp ce în cartiere se lucrează la mai multe, în jur de 30. Aceasta a fost proporţia în fiecare an. Pe rând, fiecare cartier sibian va fi supus unor astfel de lucrări ample, la reţele de utilităţi şi străzi, întrucât este nevoie de o reconfigurare profundă pentru ca respectiva zonă să răspundă mai bine nevoilor locuitorilor. Dacă vorbim de reţele de utilităţi, efortul de modernizare a fost considerabil mai mare în cartiere decât în Centru. Dar aşa-i viaţa: câteodată lucrezi într-o parte, dar se vede în altă parte!

Cele mai multe dintre cartiere nu au fost niciodată modernizate. Când am ajuns primar, trebuie să vă imaginaţi că doar aproximativ 40% dintre străzile Sibiului erau asfaltate. Nu discutăm acum despre calitatea asfaltului, ci pur şi simplu despre faptul că erau asfaltate sau modernizate, în sensul oricât de vag al cuvântului. Restul erau străzi de pământ! În Sibiu existau cartiere întregi fără apă curentă, fără canalizare. Oamenii îşi luau apa din fântână. În aceste condiţii, a fost destul de complicat să rezolvăm un şir întreg de probleme, dar pot să spun că, în momentul de faţă, acoperirea cu reţea de apă potabilă, de foarte bună calitate, este de 100% în

Sibiu. Acoperirea la canalizare se situează pe la 85%–90%. Mai există case izolate, neconectate la canalizare, însă nu şi străzi întregi fără canalizare.

Am reuşit să modernizăm cea mai mare parte din străzile care acum 12–13 ani erau străzi de pământ. Mai avem şi în momentul de faţă de lucru. Aşa-numitul „cartier al veteranilor“ este o zonă destul de mare în care veteranii au primit proprietăţi; există acolo terenuri pentru sute de case. Acum se află în acea zonă în jur de 50 de case, dar străzile nu sunt încă modernizate. Este un proces în desfăşurare. Mai avem de lucru, însă chiar şi aşa este destul de greu să găseşti acum un cartier unde să nu se vadă lucrări de modernizare. Am intervenit peste tot, în absolut toate cartierele. Sigur, cu grade diferite de acoperire.

Începând din 2012, periferia şi cartierele Sibiului au intrat într-o nouă fază, intensivă, de renovare. Până în 2014, au fost modernizate peste 250 de străzi. Nu cred că există şofer care să nu recunoască senzaţia pe care o încerci când intri cu maşina pe o stradă din care au dispărut gropile. Modernizarea acestor artere a fost finanţată din bugetul local al Sibiului, dar şi din trei credite contractate de municipalitate de la Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD). Tot prin credite BERD am reuşit să punem la punct şi iluminatul arhitectonic, un detaliu fără de care oraşul ar fi cu mult mai şters. Din fondurile europene pe care am reuşit să le atragem s-au alimentat şi se alimentează în continuare o listă lungă de proiecte de importanţă prioritară pentru locuitorii Sibiului. Le-aş aminti doar pe două dintre acestea, pentru impactul uriaş asupra vieţii locuitorilor: un foarte amplu proiect de extindere şi modernizare a reţelelor de apă şi canalizare şi crearea unor staţii moderne de tratare şi epurare. În 2012, infrastructura în cartierul Tineretului era finalizată. Reţelele şi drumurile au fost amenajate, iar lucrările totale pentru acest cartier au absorbit o sumă de peste 62 de milioane de lei. Doar în ultimii patru ani, un alt cartier,

Ţiglari, a căpătat o altă faţă, iar anul acesta investiţiile sunt direcţionate către proiecte de amploare menite să crească nivelul de confort în trafic şi să îmbunătăţească mediul de viaţă al locuitorilor. Investiţiile în cartierul Ţiglari sunt doar un exemplu. Un altul ar fi cartierul Vasile Aaron, unde în ultimul an au fost modernizate reţelele şi străzile şi au fost reconfigurate spaţiile de parcare şi zonele verzi.

În afară de cele două cartiere, patru străzi de importanţă istorică au intrat în ultimii ani în renovaţii masive, cu fonduri europene: Strada Faurului, Strada Turnului, Strada 9 Mai şi Strada Ocnei. Ele sunt, în acelaşi timp, şi axele principale ale Oraşului de Jos, la fel de importante pentru dinamica oraşului de acum, ca şi pentru moştenirea lor istorică. Este, practic, cea mai veche parte a oraşului, care merită conservarea fiecărui detaliu. Strada Turnului, de exemplu, era în Evul Mediu una dintre cele mai importante artere ale oraşului; chiar dacă faţadele caselor s-au schimbat de-a lungul timpului, mai ales în secolul al XIX-lea, structura lor a rămas aceeaşi. Strada Faurului, cu care se intersectează, are la rândul ei un trecut bogat. Şi-a luat numele de la atelierele de fierărie care se găseau aici; în secolul al XIV-lea, a existat în zonă chiar şi o baie publică. Strada Faurului a fost prima care a intrat în reconstrucţie, ca parte dintr-un proiect amplu de renovare a Oraşului de Jos. Lucrările au început în vara lui 2012, iar la începutul lui decembrie erau finalizate. Totul a fost înlocuit: reţelele sunt noi, îngropate, trotuarele arată mult mai bine, iar parcarea se află într-o zonă clar delimitată.

La intersecţia dintre străzile Faurului şi Turnului a existat, pe vremuri, o piaţă de băuturi, în care se făcea în special comerţ cu vin. În 2013, această intersecţie era închisă traficului, pentru a fi repusă în funcţiune şi reabilitată. Fiecare progres înregistrat în Oraşul de Jos a fost cu atât mai preţios cu cât zona reprezintă o parte inestimabilă a Sibiului, cu o istorie bogată şi la fel de preţioasă precum a Centrului. Una dintre cele mai

frumoase artere din Oraşul de Jos este Strada Ocnei. În trecut, lega Poarta Ocnei şi Piaţa Mică, funcţionând ca o arteră importantă încă din Evul Mediu. La intersecţia dintre ea şi Strada 9 Mai – după unii istorici, cea mai veche stradă din Sibiu – se află Piaţa Dragoner, numită după Straja Dragonilor (Dragonerwache), care a funcţionat aici intre 1687–1710. Straja Dragonilor a dat şi titlul cărţii de memorii semnate de Ion Negoiţescu, unul dintre membrii importanţi ai Cercului Literar de la Sibiu. Piaţa Dragoner este considerată cea mai veche piaţă a oraşului. Se pare că funcţiona deja către sfârşitul secolului al XII-lea, deschisă într-un punct strategic, în care se intersectau două rute comerciale cu vechime. Pe la jumătatea secolului al XVIII-lea, s-a săpat aici o fântână cu ţevi, lângă alte două clădiri de patrimoniu, ambele demolate în 1981. Tot aici a funcţionat multă vreme şi cea mai mare librărie din oraş, Librăria Lyceum, demolată la sfârşitul anilor ’70. Îmi amintesc foarte bine această librărie, am mai povestit despre ea. A fost una dintre librăriile pe care le-am frecventat de multe ori, elev fiind, şi în generală, şi în liceu. Am fost un vizitator constant al tuturor librăriilor din oraş, mi-a făcut o plăcere enormă să verific ce mai apărea pe rafturi, chit că de multe ori nu prea aveai ce să alegi. Dar de insistat, am insistat! Demolarea ei a fost o decizie extrem de controversată şi, consider eu, foarte proastă, cum a fost o mare prostie demolarea a ceea ce s-a numit Cazarma 90.

Acestea au fost hotărâri luate de nişte funcţionari comunişti care nu aveau nimic de-a face cu istoria Sibiului sau cu oraşul ca atare. Au fost politruci trimişi din cu totul alte părţi ale ţării să guverneze Sibiul. Nu-i de mirare că au luat nişte decizii absolut devastatoare. Conturul vechiului amplasament a fost refăcut de curând, printr-o elevaţie din piatră spartă, care păstrează amprenta medievală a vechii gărzi. Astăzi, nostalgicii se pot odihni pe băncile din jurul vechiului Dragoner, chiar dacă trecutul nu mai poate fi resuscitat.

Piaţa Dragoner a fost marcată simbolic odată cu

reabilitarea Străzii 9 Mai, considerată de mulţi oameni drept adevărata vatră a oraşului. Chiar dacă are o vechime considerabilă şi, în consecinţă, o pondere aparte în ceea ce priveşte memoria oraşului, la lucrările de reabilitare nu am întâmpinat probleme speciale. Aveam, de acum, experienţa atâtor ani de reabilitări în spaţiul public, în zone cu încărcătură istorică, încât am identificat o soluţie la orice fel de probleme. Am găsit imediat câte un răspuns, inclusiv cum să marcăm anumite fundaţii istorice, despre care considerăm că trebuie scoase în evidenţă, ca să nu uităm că acolo a existat ceva important. La fel am procedat şi în cazul unor locuri în care s-au aflat fie clădiri care nu mai există, fie un turn de intrare în oraş sau o poartă. În ceea ce priveşte clădirile vechi, ştim foarte bine cum să abordăm lucrările în aşa fel încât nu numai să le protejăm, ci şi să creăm inclusiv un microclimat favorabil. De exemplu, este important să existe pavaj realizat lângă faţadă; există multe alte detalii tehnice, ascunse la prima vedere, pe care le-am descoperit pe parcurs. Acum 10 sau 15 ani, pur şi simplu nu exista în România suficientă expertiză pentru a şti cum să abordăm lucrurile. Dar, între timp, pot să spun că am o echipă care a învăţat mult, inclusiv din experienţa proprie.

Reabilitările au început şi în Oraşul de Jos, de multă vreme, dar abia în ultimii doi ani am pus în practică o serie de proiecte şi din fonduri europene, şi din fonduri proprii, care schimbă mult aspectul zonei. Din experienţa anilor trecuţi am învăţat şi ce trebuie evitat, şi ce trebuie neapărat realizat. Există câteva tronsoane (străzile Turnului, Faurului, 9 Mai) despre care consider că sunt proiecte foarte reuşite şi care aduc un mare câştig Oraşului de Jos, prin funcţionalitate şi prin aspect. Majoritatea sibienilor înţeleg acum nevoia de modernizare şi se bucură. De fiecare dată apar şi oameni nedumeriţi de ceea ce se petrece sau deranjaţi de faptul că se sapă în faţa casei; inevitabil, apar şi bruiaje. În realitate, însă, nu am avut niciodată probleme. Acolo unde au apărut, am găsit întotdeauna soluţii practice, foarte rapid. Ne-am

respectat toate contractele semnate, chiar dacă, desigur, în lucrările de construcţii apar adeseori întârzieri, însă lucrurile pot fi ţinute sub control fără mari eforturi.

Este evident că Sibiul a reuşit să atragă foarte multe fonduri europene, pentru proiectele vitale ale comunităţii. Nu existat nicio abilitate excepţională la mijloc. Am reuşit să le atragem pur şi simplu scriind proiecte bune şi venind cu o viziune. Noi ştim ce vrem, aşa că am conceput proiecte europene care au fost acceptate fiindcă sunt bune. Toate oraşele din România, de dimensiunea Sibiului, au atras foarte multe fonduri europene. În general, primarii municipiilor au avut echipe bune şi o gândire potrivită în acest sens. Nu cunosc niciun oraş relevant care nu a reuşit să atragă fonduri europene. Percepţia potrivit căreia România nu a reuşit să atragă suficiente fonduri europene se datorează guvernărilor ineficiente pe care le-am avut şi pe care le avem în continuare. Ceea ce fac municipalităţile sau judeţele sunt proiecte pe axa de programe operaţionale regionale şi aici fondurile vor fi consumate fără probleme în proporţie de 100%. Noi suntem performanţi în acest sector. Guvernul este neperformant şi ineficient şi nu a reuşit să atragă fonduri pe marile sectoare unde ministerele sunt titulare pe fonduri europene, cum ar fi transporturile. Cei mai mulţi bani pe programe de infrastructură sunt pentru transporturi. Şi aici trebuiau să apară autostrăzi, linii de cale ferată de mare viteză şi aşa mai departe. Însă toate guvernele au ratat ţintele în acest domeniu, de aici percepţia că nu folosim bani europeni. Pe de altă parte, Programul Operaţional Sectorial Mediu a funcţionat bine. Acest program a adus bani folosiţi în special pentru ameliorarea sistemelor de apă şi canalizare; fondurile au fost solicitate în procent de 100% şi absorbţia va fi de 100% în zonă. Tot pentru că în comunităţi, în judeţe, s-a făcut treabă bună, lucrurile au mers în aşa fel încât au dovedit că în administraţiile locale există capacitatea de a atrage fonduri europene, pe când la nivel guvernamental capacitatea este relativ limitată. Este o concluzie tristă,

dar va trebui să trăim cu ea şi să facem în aşa fel încât să schimbăm starea lucrurilor.

Cred că această disparitate dintre ceea ce se întâmplă la nivel local şi ceea ce (nu) se întâmplă la nivel guvernamental este legată de mecanismele prin care sunt aleşi decidenţii. Primarii sau preşedinţii de consilii judeţene sunt aleşi direct. Ei au o presiune directă, vor să performeze şi, ca urmare, performează. Membrii din Guvern nu sunt aleşi de nimeni. Ei sunt numiţi, de multe ori pe criterii mai degrabă politice decât pe criterii legate de eficienţa managerială. Am văzut cu toţii recent câteva exemple de miniştri care nu au performat absolut deloc, cu excepţia apariţiilor la televizor. Şi aceste lucruri au efecte foarte grave.

În Sibiu, însă, am atras şi am gospodărit echitabil acest tip de fonduri. În afară de lucrările de reabilitare a străzilor istorice din imediata apropiere a centrului Sibiului, s-au derulat în ultimii ani lucrări de renovare a unor instituţii cu rol imediat în viaţa comunităţii. Bunăoară, una dintre cele mai importante reuşite ale anului 2013 a inclus modernizarea corpului principal al Clinicii de Pediatrie de pe strada Pompeiu Onofreiu. A fost cea mai mare lucrare finalizată, iar valoarea contractului de lucrări s-a situat la puţin peste două milioane de lei, bani proveniţi din bugetul local. Spitalul destinat celor mici a devenit un loc mai luminos, mai bine utilat şi mai prietenos cu pacienţii. Corpul principal al clinicii a fost mansardat, instalaţiile au fost reabilitate şi s-a montat chiar şi un lift exterior. Acum spitalul are nu numai aparatură modernă şi condiţii adecvate, dar şi nişte culori mai vesele, coridoare mai luminoase şi o atmosferă mai prietenoasă.

Prioritățile dintotdeauna: spitale şi şcoli performante

Spitalul de pediatrie s-a numărat tot timpul printre cele mai bune din Sibiu. Nu a fost niciodată un spital-problemă. Dar, de când îl păstorim, am încercat să facem în aşa fel încât să devină mai performant, mai bun, mai

prietenos cu pacienţii, aspect extrem de important. Dacă pacientul este copil, trebuie să ai condiţii mai bune, pentru ca micuţul să se simtă cât de cât confortabil în spital. Am intervenit în toate clădirile, fiindcă spitalul funcţionează în mai multe clădiri din oraş, la început cu lucrări de reparaţii, de reabilitare, iar în ultimii cu lucrări mai ample. Spitalul a solicitat şi a câştigat proiecte pe fonduri europene, două proiecte bune prin care s-au realizat lucrări de extindere, de mansardare, de dotare cu echipamente. Chiar acum se află în construcţie un nou corp de clădire, care va găzdui o dotare extrem de performantă pentru spitalul de copii. În acest fel, am reuşit nu numai să menţinem performanţa spitalului, ci să-l facem, de la an la an, mai bine echipat şi mai apreciat de comunitate. Anumite probleme n-au putut fi rezolvate încă. Faptul că funcţionează în mai multe clădiri este una dintre ele, iar din acest motiv am încercat de mai mulţi ani încoace să convingem Guvernul României să ne fie partener pentru a construi un nou complex spitalicesc, care să adune laolaltă mai multe spitale din Sibiu. Nu am obţinut vreun succes notabil în acest proiect, dar nu renunţăm. Deocamdată, facem tot ceea ce putem pentru a transforma spitalul de pediatrie într-unul cât mai performant.

Una dintre problemele mari, în special pentru mamele care vin cu copiii la acest spital, este spaţiul de cazare pentru însoţitori. Aproape fiecare mamă vrea să rămână cu copilul ei în salon, iar acest lucru nu este posibil, de obicei, pentru că nu există suficiente spaţii. Ultimele două proiecte au vizat exact acest aspect: prin mansardări, am realizat spaţii de cazare suplimentare pentru mamele care vor să stea în spital cu copilul. Cred că aceasta a fost problema cea mai dramatică pe care am detensionat-o.

La fel de importantă a fost şi modernizarea unui alt centru destinat copiilor, vizându-i de data aceasta pe copiii cu deficienţe. Centrul pentru copii cu handicap de pe Aleea Streiu a fost complet refăcut şi repus în funcţiune în 2013.

Este un spaţiu extrem de important, nu numai pentru Sibiu, ci pentru întregul judeţ: este singurul centru din judeţ care oferă sprijin pentru copiii cu handicap neuro şi psihomotor sau cu tulburări din spectrul autist. Clădirea avea nevoie urgentă de intervenţii şi am pornit proiectul de reabilitare accesând fonduri structurale. Aproape că nu a existat centimetru care să nu fi fost refăcut, începând cu zona de acces, complet transformată, şi terminând cu zugrăvitul. S-a întărit structura de rezistenţă, s-au înlocuit ferestrele, s-au recompartimentat interioarele, s-au schimbat podele, instalaţii sanitare, utilităţi. Centrul arată ca nou, cu un lift exterior şi căi de acces mult îmbunătăţite. A fost o muncă de reconfigurare a întregului complex, cu un impact greu de cuantificat pentru familiile care se confruntă cu problemele, atât de aparte, ale copiilor cu dizabilităţi. Am spus în ziua deschiderii – şi cred acest lucru şi în continuare – că Sibiul nu are doar obligaţia să repare străzi şi să refacă infrastructura, ci şi pe aceea de a susţine proiecte sociale importante. În acest oraş am învăţat de multă vreme să spunem clar ce ar trebui să facă statul, după părerea noastră, dar, în cele din urmă, să facem noi înşine acel lucru. Am fost deosebit de bucuros să pot susţine, ca primar, un proiect ca acela de la Centrul din Aleea Streiu.

Şcolile, în general, stau foarte bine în Sibiu. Capitolul educaţiei a fost încă de la început unul important pentru mine. De exemplu, numai pentru 2014 propunerea de buget prevedea o sumă de 6 299 000 lei destinată lucrărilor la peste 30 de clădiri în care funcţionează creşele, grădiniţele, şcolile generale şi liceele din Sibiu. În 2013, suma alocată pentru acest tip de lucrări a trecut de 5 milioane de lei. Una dintre primele acţiuni mari iniţiate în beneficiul şcolilor s-a petrecut, însă, acum mulţi ani, când am constatat că sistemul de încălzire centralizat, la care au fost legate majoritatea şcolilor de cartier, nu funcţiona deloc bine. Am dotat atunci toate şcolile cu câte o centrală, în aşa fel încât să aibă încălzire proprie. După aceea am trecut la lucrări de izolaţii. Au fost înlocuite şi

geamurile, pentru că nu se închideau şi era veşnic curent în sălile de clasă. Au fost schimbate cu geamuri moderne. S-au iniţiat şi foarte multe lucrări de refacere sau înlocuire a şarpantelor. Curţile, în majoritatea şcolilor, se aflau într-o stare jalnică. Le-am pus la punct. Am construit săli şi terenuri de sport, locuri de joacă. Am modernizat clădirile propriu-zise, laboratoarele, faţadele. Toate aceste transformări au presupus foarte, foarte multe lucrări. De la distanţă, dacă ar fi să fac o evaluare pauşală, pot să spun că la capitolul şcoli (clădiri şi sistemele din clădiri) stăm foarte bine. Am un cadru didactic chiar în propria casă, eu însumi sunt cadru didactic şi mă cunosc personal cu sute de profesori din Sibiu. Lumea este foarte mulţumită de fiecare lucrare întreprinsă în şcoala unde lucrează.

Pentru foarte mulţi dintre dascăli, laboratoarele sunt extrem de importante. Eu nu am lucrat niciodată într-o şcoală unde să nu fi existat laborator de fizică, din simplul motiv că majoritatea şcolilor au avut aşa ceva; acolo unde nu exista, am făcut eu unul, de fiecare dată cu sprijinul conducerii şcolii. Cred că este vital să existe astfel de săli, dar în România mai este încă foarte mult de lucru până când fiecare şcoală să aibă laboratoare de specialitate. Lumea crede că este foarte important să ai, de exemplu, laborator de fizică la liceu. Eu cred că este la fel de important să ai aşa ceva şi în şcoala generală. Astfel de lucruri nu sunt imposibile, se pot realiza. De multe ori, nu sunt chestiuni foarte complicate, pentru că nu este vorba de laboratoare de cercetare ştiinţifică, ci doar de încăperi amenajate pentru experimente simple, de bază, care ajută foarte mult la înţelegerea anumitor fenomene, indiferent că vorbim despre fizică, informatică, chimie sau biologie. Ar trebui să fie o preocupare constantă a oamenilor care pot schimba lucrurile.

În cazul meu, să pun pe picioare un laborator de fizică într-o şcoală modestă, de provincie, a fost, cred, prima schimbare importantă din viaţa mea de dascăl. Imediat după facultate, fusesem repartizat la Şcoala Nr. 2 din Agnita. Era o „şcoală de cartier“, cu dotări simple, ca

să folosesc un eufemism, şi din prima zi i-am solicitat conducerii şcolii să punem la punct un laborator de fizică, fiindcă nu avea o astfel de dotare. Şi am găsit înţelegere. Împreună cu directorul adjunct de atunci, care a înţeles chiar foarte bine despre ce este vorba, alături de angajaţii şcolii, de părinţi, de oamenii care au vrut să ne sprijine, am construit laboratorul într-o singură vară. Aveam efectiv un laborator de fizică în şcoală, care funcţionează până în ziua de astăzi. Faptul că şi în Sibiu s-a pus un accent aparte pe funcţionarea acestor laboratoare de specialitate constituie, practic, un semn de continuitate a unor măsuri care mi s-au părut dintotdeauna elementare.

În ceea ce priveşte marile investiţii în lucrări publice ale municipalităţii din ultimii ani, una dintre cele mai ambiţioase este, de departe, Viaductul Mihail Kogălniceanu – Calea Şurii Mici. Viaductul a fost o construcţie de importanţă vitală pentru întreaga zonă de nord-vest a oraşului, greu accesibilă. Am construit acest viaduct pentru a avea o legătură spre o zonă pe care am considerat-o importantă pentru dezvoltarea Sibiului. Viaductul deschide efectiv partea de nord-vest a oraşului, în bună măsură neamenajată. El creează o cale eficientă de acces spre întreaga zonă de nord-vest a Sibiului. Este nevoie de această axă pentru a putea dezvolta sectorul respectiv: în planul urbanistic general este prevăzută o parte de zonă rezidenţială, o parte de zonă industrială, iar dezvoltarea nu se poate produce acolo în condiţiile din prezent. Viaductul va schimba fundamental starea lucrurilor din zonă şi va avea o dezvoltare, consider eu, foarte importantă pentru întregul oraş. Toată lumea a înţeles imediat cât de important este acest viaduct.

Lucrarea a fost realizată cu fonduri europene şi s-a numărat printre cele mai mari proiecte pe care le-am propus pentru a primi finanţare din astfel de surse. A început cu devierea reţelelor şi cu amplasarea unor noi reţele şi continuă cu lucrări ample de foraj pentru pilonii de susţinere. Deja accesul dinspre străzi către zona unde se desfăşoară lucrările este restricţionat, pentru a proteja

şantierul. Podul va avea o lungime de 400 m şi urmează să lege zona Străzii Mihail Kogălniceanu de Calea Şurii Mici. Este prevăzut cu câte o bandă pe sens, cu trotuare, piste pentru biciclete şi va fi, desigur, iluminat. Valoarea contractului, finanţat din fonduri structurale, este de peste 28 de milioane lei.

Momentan, sibienii nu simt efectele palpabile ale unei astfel de construcţii, însă ea este vitală pentru resuscitarea unei zone cu un mare potenţial pentru Sibiu. În schimb, la nivel imediat, confortul cotidian al locuitorilor a fost îmbunătăţit, inclusiv în ultimii ani, şi prin eforturile pe care le-am depus ca să ameliorăm problema câinilor comunitari. În oraşele din România, problema câinilor fără stăpân este endemică şi nimeni nu a găsit încă soluţia ideală. Eu cred că în Sibiu am găsit o soluţie foarte bună, chiar dacă necesită mai mult timp. Am construit un adăpost pentru câinii comunitari, am înfiinţat chiar un serviciu public care se ocupă de această problemă. Noi am considerat că singura modalitate bună de a rezolva problema este sterilizarea tuturor câinilor comunitari. Şi asta am şi făcut: i-am prins, i-am sterilizat, le-am dat drumul înapoi în comunitate. Acest proces dă rezultate, dar nu într-un an, nici în doi, ci probabil într-un deceniu. Câinii comunitari din oraş sunt prinşi, duşi la Centru, sterilizaţi şi apoi oferiţi spre adopţie sibienilor. Ei rămân la Centru în aşteptarea unor stăpâni timp de o săptămână sau două. Dacă nu vine nimeni să-i ia, sunt eliberaţi înapoi în oraş, dar sterilizaţi.

Metoda pe care am adoptat-o funcţionează, dar cere răbdare. Specialiştii în domeniu cred că problema câinilor comunitari se va rezolva peste 7 sau 10 ani. În Sibiu, am început acest proces în anul 2009, când am înfiinţat serviciul public. Din anul 2010, a intrat în funcţiune Centrul pentru câinii comunitari şi, după doar trei ani, se vede un progres remarcabil, avem mult mai puţini. În acelaşi timp, am construit relaţii cu mai multe fundaţii din ţară şi din străinătate, care şi ele, la rândul lor, iau câini de la noi şi îi dau mai departe unor familii din România,

Germania sau Austria. Numai recurgând la metode combinate se poate rezolva această problemă. Şi cu răbdare. O măsură suplimentară pe care am luat-o în calcul a fost construirea unui adăpost privat. În 2013, Consiliul Local Sibiu a aprobat scoaterea la licitaţie a unui teren pe Dealul Guşteriţei, cu o suprafaţă de aproape 1 000 m2, pentru construirea unui nou adăpost pentru câinii fără stăpân din Sibiu, prin iniţiativă şi finanţare private. Un nou adăpost, pe lângă acela administrat de municipalitate, este o soluţie cu şanse de a îmbunătăţi vizibil situaţia.

Aşa stând lucrurile, devine evident faptul că noi chiar am implementat un concept pe care îl considerăm, şi eu, şi sibienii, drept foarte bun. Înainte ca el să-şi arate adevărata valoare, Parlamentul a considerat – în mod eronat, cred eu – că trebuie să se implice în această chestiune trecând peste opinia primarilor; aşa a apărut în 2012 acea lege extrem de controversată care stipulează eutanasierea câinilor comunitari, soluţie care nu face parte din conceptul nostru. Parlamentarii, chiar şi Guvernul, ar trebui să înţeleagă că anumite domenii nu cad în jurisdicţia lor, ci în a comunităţii şi a aleşilor comunităţii, pentru că sunt probleme strict locale. Sigur, trebuie creat un cadru pentru o abordare cât de cât unitară. Dar trebuie să existe o marjă de manevră suficient de rezonabilă pentru administraţia locală în problemele care privesc direct comunitatea. Acest lucru, din păcate, nu este înţeles la noi.

În Sibiu, a fost evident că avem o strategie unitară în privinţa câinilor comunitari, începând de la construirea unui centru pentru aceşti câini şi până la întregul concept de serviciu public pe care l-am creat, împreună cu fundaţii private din domeniu. Întreaga abordare a fost, în fond, relativ simplă, dar gândită pe termen lung. Dacă am fi fost lăsaţi în pace, am fi rezolvat problema. Şi ea este rezolvabilă în condiţii care nu duc la conflicte cu iubitorii de câini, cu fundaţiile care se ocupă de câini, într-un mod foarte rezonabil. Aşa am gândit noi problema, luând în

calcul toate aspectele: şi logistica, şi planificarea, şi abordarea foarte concretă a sterilizării. Aceste lucruri au fost uşor date peste cap. Decidenţii de la centru au intervenit dintr-o proastă înţelegere a abordării unui proces legislativ şi dintr-un populism ieftin.

În ciuda bruiajelor inevitabile, în aceşti 14 ani de când conduc Primăria Sibiu am reuşit să aduc în jurul aceleiaşi mese specialişti şi decidenţi cum nu se poate mai diferiţi, iar experienţa mi-a confirmat că se poate găsi un limbaj comun, că poate exista un program comun şi, foarte important, un scop care să-i mobilizeze pe toţi. Tot experienţa mi-a arătat că nu există o fişă a postului de primar şi că aceasta este, poate, una dintre problemele primarilor aflaţi la primul mandat: ajungi într-o poziţie în care toată lumea aşteaptă de la tine să faci ceva, dar nimeni nu-ţi spune concret ce se aşteaptă de la tine. Ce pot să spun după aceşti ani este că fiecare trebuie să-şi conceapă realmente un program: să se gândească ce vrea să facă dacă ajunge în funcţie. Dacă aş da timpul înapoi, aş avea deja trei priorităţi, înainte de a mă apuca de lucru: analiza pe resurse şi posibilităţi, importanţa unei abordări integrate şi importanţa unei viziuni. Uitându-mă în urmă, aş putea spune că sunt chiar trei principii câştigătoare, indiferent ce vrei să construieşti.

CAPITOLUL III
CEA MAI FRUMOASĂ CAPITALĂ

Capitala Culturală Europeană: triumful schimbării

Sunt şapte ani de atunci şi îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri. A devenit, probabil, un titlu de nobleţe, un subiect de mândrie să spui astăzi „Sibiu, Capitală Culturală Europeană 2007“. Dar atunci a fost, practic, un foc continuu de artificii, de care s-au bucurat un an întreg sibienii şi sutele de mii de vizitatori care au venit aici numai pentru acest motiv. Era imposibil să anticipăm amploarea unei astfel de desfăşurări de forţe în momentul în care depuneam solicitarea de a fi Capitală Culturală

Europeană, împreună cu Luxemburgul. Însă, chiar dacă la vremea aceea nu puteam să întrezăresc proporţiile pe care aveau să le ia proiectele artistice care au trăit aici timp de un an, câteva lucruri îmi erau foarte clare. Ştiam că sibienii se vor bucura de o sărbătoare continuă, că vor exista fonduri de absorbit şi investiţii în infrastructură cu bătaie lungă, ştiam că turismul va prospera şi că artele vor duce faima oraşului. Dar, la fel de bine, ştiam că noi, în calitate de gazde, trebuia să ne facem treaba impecabil. „Normal. Sibiu“ a fost sloganul folosit în campania de promovare a programului „Sibiu – Capitală Culturală Europeană“. Chiar şi acum, la şapte ani distanţă, mi se pare unul dintre cele mai nimerite lucruri care s-au spus vreodată despre acest oraş şi despre apetitul său pentru cultură.

Până în acea seară electrizantă, în care Sibiul a intrat în anul lui de triumf cultural, au fost trei ani de pregătiri şi de eforturi susţinute, la care s-au angajat sute de oameni şi zeci de instituţii: prezentarea candidaturii, ore epuizante de lucru la proiecte, elaborarea unui program care să impresioneze juriul de selecţie şi pe reprezentanţii Comisiei Europene, mii de pagini, adevărate turnuri de rapoarte, şedinţe, întâlniri, negocieri, parteneriate. Paşi mici, făcuţi constant, milimetric, dar care au dus, prin fiecare persoană implicată în acest parcurs, la seara în care centrul culturii europene s-a mutat la Sibiu.

„Declar Capitala Culturală deschisă!“ sunt cuvintele care mi-au provocat o bucurie şi un entuziasm cum nu se trăiesc de două ori în viaţă. Le percep şi acum vibraţia, în acel aer rece şi deja electrizat de discursurile oficialilor, în mijlocul oamenilor, pentru care a izbucnit, apoi, un spectacol de lumină şi mişcare, imposibil de surprins într-o pagină de memorii. Ce se poate reda, în schimb, e amintirea unor clipe suspendate, clipe de satisfacţie şi împlinire. Le-am împărtăşit cu toţi cei care s-au adunat în acea noapte, să sărbătorească un an nou şi o vârstă nouă a oraşului, parcă mai tânăr! Sibiul îşi începea anul de Capitală Culturală Europeană, iar România intra, în

aceeaşi noapte, în Uniunea Europeană.

Încă îmi este vie, în minte, imaginea miilor de oameni care s-au strâns apoi în Piaţa Mare, ca pe un ring de dans fără limite. Sub o ploaie măruntă, care părea să nu-i atingă, fredonau *Midnight Lady*, împreună cu Chris Norman, la finalul concertului şi dansau fericiţi. Era frig şi peste faţadele din Piaţa Mare se scurgeau valuri de lumină. Dacă m-ar întreba cineva cum îmi imaginez feeria, aş încerca să-i descriu acea seară: o baie de emoţii, Piaţa Mare inundată de oameni şi strălucind sub focuri de artificii. Când încerc să salvez câteva imagini din tot ce s-a petrecut atunci, îmi dau seama, din ce în ce mai bine, că abia pe 2 ianuarie, când am citit, la distanţă de vâltoarea momentului, relatările din ziare, am înţeles cu adevărat ce schimbare se prefigurase în acea noapte şi ce însemnase ea pentru toţi cei care se strânseseră în Piaţă şi pe străzi. Capitală Culturală înseamnă un oraş care include pe toată lumea, un spaţiu care bucură şi care uimeşte. Un spaţiu pe care locuitorii îl simt al lor.

Inutil să spun, „Sibiu – Capitală Culturală Europeană“ a însemnat mult mai mult decât o feerie de-o seară. A fost povestea unui an despre care cineva ar putea scrie, la un moment dat, o carte groasă. Ce au reţinut cifrele e mai sintetic – concluziile exacte ale unui demers câştigător: după ultimele statistici, până la începutul lunii decembrie, numărul turiştilor ajunsese la 800 000, de două ori mai mare decât în 2006 şi de trei ori mai mare decât în 2005. De obicei, vizitatorii străini ai Sibiului vin din ţări ca Germania, Luxemburg, Franţa, Belgia, Austria şi Marea Britanie. În 2007, însă, la Sibiu au venit turişti din toate colţurile lumii. Şi, pentru a vedea proporţia exactă, se impune din nou menţionarea unei statistici: din numărul total al vizitatorilor, 40% au fost turişti străini.

Cifrele au şi ele latura lor spectaculoasă, mai ales când e vorba despre un bilanţ al unui an plin de evenimente, care au gravitat în jurul artei şi culturii. Iar bilanţul sună aşa: în 2007, la Sibiu au fost prezentate aproape 350 de proiecte, însumând peste 2 000 de

evenimente din genuri şi manifestări artistice foarte diferite. Pentru un primar, aceste cifre au fost cel puţin la fel de interesante pe cât a fost coregrafia pirotehniştilor francezi din noaptea deschiderii! Cifrele, în sine, nu ar spune mare lucru dacă nu s-ar traduce în beneficii solide pentru oraş, iar pentru Sibiu ele au făcut-o în proporţii uşor de cuantificat. În primul rând, Sibiul a câştigat, din aproape în aproape, o vizibilitate pe care i-ar putea-o invidia oricare alt oraş, inclusiv cele care şi-au inclus în blazon cultura. Într-un timp foarte scurt, Sibiul a ajuns celebru şi, spuneau unii la vremea respectivă, poate cel mai celebru oraş din România, după Bucureşti. Apoi, a fost un câştig enorm ca experienţă de organizator al unor evenimente de asemenea proporţii, o experienţă de management cultural ce avea să fie fructificată, în anii următori, în multe alte iniţiative.

A fost o reuşită. Sibiul este acum mai cunoscut în lume decât a fost vreodată, datorită nenumăratelor articole apărute în presa scrisă de pe întregul mapamond şi în special în presa din Europa. A apărut în foarte multe emisiuni televizate, inclusiv în emisiuni radio din toată Europa. Festivalurile şi evenimentele culturale au fost de foarte bună calitate, publicul le-a apreciat, dar au fost şi foarte mulţi actori implicaţi. Deosebit de important mi se pare faptul că, inclusiv după ce programul s-a încheiat, pentru Sibiu profitabilitatea economică a continuat să crească, modernizările în infrastructura urbanistică şi culturală producând o creştere economică reală şi, odată cu ea, o mai bună relaţie a locuitorilor cu propriul oraş.

Cum s-a construit o Capitală

Pentru comunitatea sibiană, identificarea cu acest spaţiu al diversităţii tolerante, în care coexistă valorile mai multor culturi şi etnii – română, germană, maghiară, romă – este definitorie, iar anul 2007 a oferit spaţiu pentru fiecare dintre ele. Proiectul „Sibiu – Capitală Culturală Europeană“ a pornit şi cu ideea unei mai bune raportări la alteritate, la existenţa „celuilalt“ în spaţiul public. Punerea ei în dialog cu planul artei nu a fost decât o extindere

firească a unui mod de raportare la semeni care e propriu locuitorilor acestui oraş. S-a vorbit despre „excepţionalism sibian“ şi una dintre concluziile mele în legătură cu această observaţie ar fi că, odată cu încheierea programului „Sibiu CCE“, sentimentul de apartenenţă la o comunitate conştientă de propriul specific s-a accentuat. Modul în care o politică culturală influenţează viaţa comunităţii, la nivel identitar şi inclusiv economic, a fost, cred eu, demonstrat pe viu, pentru prima data în România – Sibiul fiind, cum ştim, primul oraş din ţară care a câştigat titlul de Capitală Culturală Europeană.

Judecând însă de la distanţa unor ani buni, devine din ce în ce mai limpede că acel moment, care a pus toate reflectoarele pe capitala culturală, a adus, în acelaşi timp, România în atenţia lumii. În ce mod vor beneficia viitoarele oraşe Capitale Culturale de experienţa Sibiului rămâne de văzut, în funcţie de abilităţile de management cultural ale fiecărui oraş înscris în cursă, însă avantajele unei bune planificări a investiţiilor menite să transforme oraşul într-o Capitală a Culturii sunt dincolo de orice îndoială. Nu vorbim de investiţii sezoniere, ci de transformări durabile. În cazul Sibiului, a fost vorba de proiecte de renovare, de refacere a faţadelor, de renovare a unor biserici, a unor monumente, inclusiv a gării. A fost, simplu spus, o ofensivă de refacere a unei întregi infrastructuri urbane, refacere care a fost cel mai vizibilă în centrul istoric. De la început trebuie spus că noi am văzut programul „Sibiu CCE“ ca pe un motor care să propulseze dezvoltarea oraşului, şi nu ca pe un scop în sine. Toate pregătirile pe care le-am făcut au vizat o dezvoltare durabilă şi aşa se face că am folosit 99% din fonduri în proiecte care ar fi fost necesare oricum. Foarte puţini bani au fost investiţi în proiecte care să servească exclusiv Capitala Culturală Europeană.

Pregătirile au fost foarte multe şi a fost nevoie ca ele să se desfăşoare în mare viteză. În mod normal, un oraş are la dispoziţie între şase şi opt ani pentru a se pregăti să devină Capitală Culturală Europeană. Noi am avut la dispoziţie doi ani şi jumătate. Am reuşit să mişcăm

lucrurile şi pentru că am căutat cât mai mult sprijin posibil.

În faza iniţială, cea de pregătire, am avut o colaborare bună cu Ministerul Culturii din Bucureşti. Apoi, ne-au fost de mare folos ideile partenerilor din Luxemburg, care mai pregătiseră o dată o Capitală Culturală Europeană, în 1995, iar experienţa lor ne-a ajutat mult. Ne-au mai sprijinit şi Preşedinţia, şi Guvernul, şi premierul, iar fiecare ajutor ne-a prins foarte bine. Între timp, devenise evident că ceea ce începuserăm noi era un program de importanţă naţională şi, de altfel, „Sibiu CCE“ a fost declarat „program de importanţă naţională“ prin Hotărâre de Guvern.

Refacerea faţadelor a fost unul dintre cele mai vizibile aspecte ale renovărilor desfăşurate în aceşti ani în Sibiu, dar ea a constituit doar o parte din zecile de intervenţii structurale de care a beneficiat Sibiul. Renovarea faţadelor este o problemă a fiecărui oraş cu trecut istoric şi cu vestigii care încă stau în picioare. În Sibiu s-a rezolvat, aşa cum spuneam, parţial prin fonduri guvernamentale, parţial prin convingere. Spun „prin convingere“ deoarece atunci am observat un fenomen interesant: în momentul în care municipalitatea se apuca să reabiliteze o zonă, o stradă, de exemplu, automat câţiva proprietari începeau să-şi reabiliteze casele, la rândul lor. Se numeşte „metoda exemplului“. Aşa se poate. Sigur, nu se rezolvă toate şi nu se rezolvă în niciun caz cele ale căror proprietari sunt prea săraci sau, fiind mai mulţi, nu se înţeleg între ei. Pentru anul 2007, am construit, împreună cu Ministerul Culturii, un program de reabilitare a mai multor imobile din Centrul istoric, reabilitare care a prevăzut, printre altele, refacerea faţadelor, şarpantelor, curţilor interioare, inclusiv a pavajului. Apoi au început câţiva proprietari să-şi reabiliteze, la rândul lor, faţadele şi, în acest fel, cred că Centrul istoric al Sibiului ajunsese să arate considerabil mai bine decât arătase în 2005, când am început pregătirile pentru Capitala Culturală. Dar şi în Sibiu, chiar şi după îmbunătăţirile din 2007, a mai rămas

suficient de mult de lucru. Legislaţia actuală în materie de urbanism nu este suficient de bună, pentru că nu-i lasă spaţiu administraţiei publice locale să intervină acolo unde consideră că trebuie salvată o faţadă, o casă, un acoperiş, un detaliu arhitectural, iar în forma în care arată legislaţia actuală cred că mai este mult loc de îmbunătăţire.

Un lucru bun a fost acela că, în aşteptarea deschiderii Capitalei Culturale, Aeroportul Internaţional Sibiu a fost integral modernizat şi extins, prin construirea unui terminal nou. Intervenţia era necesară, cu atât mai mult cu cât expunerea de care a avut parte în 2007 a continuat să atragă turişti an după an. Centrul istoric a fost reabilitat, sistemului de aprovizionare cu apă, refăcut, iar traficul în interiorul oraşului, îmbunătăţit. Aşadar, nu doar proiectele culturale au absorbit fonduri, ci, mai ales, infrastructura urbană, pe care am modernizat-o, ca să le poată găzdui. Fondurile investite în tot acest proces de refacere, pregătiri şi modernizare au venit, în cea mai mare parte, din Sibiu. Au fost bani din bugetele curente ale anilor 2005–2007, plus credite pe care le-am luat de la bănci europene. Guvernul ne-a acordat un sprijin financiar pentru reabilitarea aeroportului, iar Ministerul Culturii a contribuit la finanţarea proiectelor de renovare a clădirilor din centrul Sibiului, declarate monumente istorice. Au intrat aici, predominant, lucrările la casele din pieţele centrale şi de pe Strada Bălcescu.

Faptul că Sibiul are acum un profil cultural bine consolidat, care a câştigat un enorm capital simbolic în 2007, nu s-a întâmplat peste noapte şi nici nu a existat un eveniment sau o persoană care să fi făcut astfel încât Sibiul să ajungă pe acest trend cultural. S-au purtat foarte multe discuţii înainte ca toate aceste lucruri să se întâmple. Adevărul este că Sibiul a avut multe evenimente culturale, ca şi alte oraşe. Festivalul Internaţional de Teatru a existat cu mult înainte să ne hotărâm să devenim capitală culturală. Festivalul Astra Film există, la rândul lui, de foarte multă vreme; la fel şi Festivalul de Jazz. Şi, datorită faptului că avem aceste evenimente – pe unele

dintre ele de peste 20 de ani –, de-a lungul timpului au existat multe discuţii cu oamenii din muzică, din teatru, cu oameni care ne-au vizitat, cu oameni de cultură, discuţii care au condus la ideea că ar fi bine să ne orientăm puţin mai mult în această direcţie şi să ne promovăm capitalul cultural. Şi atunci, destul de repede, a venit şi ideea: ce ar fi să ne încercăm şansele de a deveni Capitală Culturală Europeană?

O relaţie de sute de ani: Sibiu-Luxemburg

Pentru a obţine însă această titulatură, relaţia cu Luxemburgul a fost punctul-forte al Sibiului. Probabil că mulţi nu-şi mai amintesc, dar Sibiul a fost desemnat Capitală Culturală Europeană înainte ca România să fie membră a Uniunii Europene. Şi atunci, evident că a fost posibil numai printr-o procedură extraordinară, care i-a fost propusă Direcţiei Generale de resort din Comisia Europeană de către partenerii noştri din Luxemburg. Trebuie menţionat faptul că Luxemburgul mai fusese Capitală Culturală Europeană şi în 1995. Fiind desemnat şi pentru 2007, a dorit să vină cu ceva nou. Această noutate a constat în extinderea conceptului de „capitală“ la o întreagă regiune, ceea ce s-a numit atunci „Marea Regiune Luxemburg“, ce a inclus Luxemburgul şi zonele din Franţa şi Germania care îi sunt adiacente. A doua parte, noutatea absolută, a fost invitarea unui partener dintr-o ţară care urma să devină membră a Uniunii – dar nu era încă – şi astfel s-a construit parteneriatul Luxemburg–Marea Regiune–Sibiu. Conceptul a fost prezentat în această formulă comisiei de specialitate şi, ulterior, Adunării Miniştrilor Culturii din UE. Proiectul a fost primit cu entuziasm, a fost considerat, iniţial, un proiect-pilot şi, în retrospectivă, a fost apreciat ca unul dintre cele mai reuşite în domeniu. Şi Luxemburgul, şi Marea Regiune, şi Sibiul au fost Capitale Culturale Europene evaluate, după finalizarea proiectului, ca reuşite exemplare. În cazul nostru, parteneriatul cultural cu Marele Ducat al Luxemburgului a însemnat 40 de proiecte comune Sibiu–Luxemburg.

Relaţia Luxemburgului cu Sibiul nu e una conjuncturală: este o relaţie veche de aproximativ nouă sute de ani. Studii de lingvistică comparativă au arătat că mulţi dintre strămoşii saşilor provin din zona Luxemburg. Nu mă refer la entitatea statală, ci la zona mare, din jurul Luxemburgului, Luxemburgul de astăzi fiind doar o mică parte din ceea a fost Marele Ducat al Luxemburgului, la vremea respectivă, în Evul Mediu. Putem să presupunem că au fost oameni care au venit din partea de limbă germană, probabil flamanzi, care au colonizat Transilvania, în secolele XII–XIII. Au urmat mai multe valuri de colonişti, chemaţi la vremea respectivă de regele Ungariei, care a vrut să consolideze Ardealul şi graniţa de est. Toate aceste contacte fuseseră uitate în timp şi abia în secolul al XIX-lea a fost redescoperită această legătură istorică pe care Sibiul o are cu Luxemburgul. Secolul al XIX-lea a fost şi secolul redescoperirii identităţii, al redescoperirii trecutului. Pentru saşii din Ardeal a fost foarte importantă această redescoperire şi acest accent pus pe istorie, fiindcă pentru saşi secolul al XIX-lea a fost, din păcate, un secol extrem de dificil, cu puternice tendinţe de maghiarizare, de naţionalizare a bunurilor şi de desfiinţare a instituţiilor săseşti. Atunci atenţia s-a concentrat pe istorie, inclusiv pe istoria naturii – a fost perioada în care s-a construit Muzeul de Istorie a Naturii şi multe alte instituţii. În acel context a fost redescoperită legătura istorică dintre Sibiu şi Lubemburg.

Primul care a atras atenţia asupra acestui trecut comun a fost Ion Caramitru. Pe vremea când era Ministru al Culturii, a organizat un mare simpozion la Sibiu, cu invitaţi din toată Europa, în special din ambasade, un simpozion prin care a vrut să atragă atenţia asupra valorii arhitecturale a Sibiului şi să iniţieze un proces de reconstrucţie a oraşului. La acel simpozion a venit doamna Erna Hennicot-Schoepges, care, la vremea respectivă, era ministrul Culturii din Luxemburg şi căreia i-a fost prezentat Sibiul. I-a plăcut foarte mult şi a promis că va ajuta oraşul, ceea ce a şi făcut. S-a găsit o casă mai

reprezentativă, în Piaţa Mică, iar Luxemburgul a promis că va restaura această casă din fonduri proprii. Lucrările de renovare au început, iar clădirea a fost finalizată în 2003. Casa este una dintre cele mai vechi clădiri din centrul oraşului, construită în Evul Mediu, în prima incintă de fortificaţii a oraşului. Clădirea a căpătat forma pe care o vedem acum abia în secolul al XV-lea, după unirea a două case gotice, cu deschidere către Piaţa Mică şi către Piaţa Huet. În secolul al XIX-lea, a fost cunoscută sub numele de „Casa Schaser“, după numele proprietarului de atunci, preotul evanghelic Johann Georg Schaser. Actuala denumire – „Casa Luxemburg“ – a primit-o pe 30 martie 2004, atunci când în Sibiu au venit, pentru inaugurare, Alteţele lor Regale Marele Duce Henri de Luxemburg şi Marea Ducesă Maria Teresa de Luxemburg. Deschiderea Casei Luxemburg a fost deosebit de fastuoasă, iar vizita celor două Alteţe Regale a însemnat, la acea vreme, prima prezenţă a unei diplomaţii culturale europene în Sibiu. Cei doi oaspeţi au primit titlurile de Cetăţeni de Onoare ai Municipiului Sibiu, în prezenţa unui reprezentat UNESCO, iar după această primă ceremonie, au străbătut pe jos centrul oraşului, până în Piaţa Mică, unde se află clădirea pe care urmau să o inaugureze. A fost, după cum spuneam, o ceremonie cu mult fast, la care au participat nume importante la vremea respectivă: pastorul Kilian Dörr, acad. Răzvan Theodorescu, ministrul Culturii şi Cultelor din România, şi Erna Hennicot-Schoepges, ministrul Culturii, Învăţământului Superior şi Cercetării din Luxemburg.

Lucrările de reabilitare a Casei Luxemburg au durat cinci ani, iar costurile au ajuns la 590 000 de euro. La parterul clădirii impunătoare din Piaţa Mică a fost amenajată o sală de conferinţe, un centru de informare turistică şi o sală de expoziţii. La primul etaj a fost înfiinţat Consulatul Onorific şi un Centru de Studii Lingvistice, iar la etajul al doilea există câteva camere de oaspeţi. Aşa s-a recreat legătura dintre Sibiu şi Luxemburg: prin acest şantier, care a durat disproporţionat de mult – din varii

motive, inclusiv birocratice. În timpul lucrărilor a fost schimbat inclusiv arhitectul, de către luxemburghezi, ei fiind aceia care s-au ocupat de proiectul de arhitectură. În timpul în care s-a lucrat la reabilitarea viitorului centru au venit mulţi luxemburghezi să vadă ce se întâmplă în Sibiu şi, astfel, s-a creat o legătură foarte bună, în esenţă de factură culturală, între oraşul nostru şi Luxemburg, legătură care mai apoi a dus la invitarea Sibiului, de către Luxemburg, să candideze împreună cu el pentru titlul de Capitală Culturală Europeană – demers care a funcţionat şi care a fost un mare succes.

Dacă te-ai născut şi ai crescut aici, e aproape imposibil să nu te întrebi cum ar fi arătat Sibiul astăzi fără investiţiile imense care au făcut posibilă reabilitarea şi modernizarea lui, începând cu anul 2004. Faptul că aceste schimbări s-au putut face într-un timp atât de scurt dovedeşte că, până la urmă, tot oamenii şi voinţa lor de transformare modifică faţa lucrurilor. În Sibiu, întregul şir de pregătiri în aşteptarea deschiderii Capitalei Culturale Europene a demarat, cu toate motoarele pornite, în primăvara lui 2004, când prezentam, în faţa Comisiei Europene şi a Juriului de Selecţie, proiectul „Sibiu CCE“. Era vorba de o prezentare foarte detaliată, începând cu structurile organizatorice, modalităţile de finanţare şi terminând cu toate conceptele culturale pe care le presupunea un astfel de demers.

Realizarea proiectului, într-un timp-record, a fost o probă care, iniţial, părea greu de atins. În februarie, s-a conturat concret posibilitatea ca Sibiul să poată fi desemnată Capitală Culturală Europeană, împreună cu Luxemburgul, însă, pentru ca oraşul să-şi poată depune candidatura odată cu Ducatul Luxemburg, era necesar să avem pregătită toată documentaţia pentru aplicaţie într-un timp extrem de scurt. Îmi amintesc că trebuia să avem structurat un set de propuneri de evenimente şi un proiect de buget până în aprilie, când urma să ne prezentăm candidatura. Părea imposibil şi, cu toate acestea, ne-am apucat imediat de lucru.

Discuţia cu privire la proiectul „Sibiu CCE“ se purtase în diferite cercuri, şi în Luxemburg, şi la Bucureşti, şi la Sibiu, iar hotărârea de a invita Sibiul să devină Capitală Culturală Europeană a fost luată la Luxemburg şi i s-a transmis oficial, în decembrie 2003, Ministerului Culturii din România. Numai că Ministerul Culturii din Bucureşti, condus la vremea aceea de domnul academician Răzvan Theodorescu, a uitat să ne comunice acest lucru. Şi în ianuarie 2004 m-a sunat domnul Guy Dockendorf – Director General în Ministerul Culturii din Luxemburg, cel care a fost piesa centrală a legăturii cu Luxemburgul – şi m-a întrebat: „Ce faceţi, de ce nu răspundeţi la scrisoare?“ „Ce scrisoare?“ „Păi, v-am invitat să candidaţi cu noi, să fiţi Capitală Culturală Europeană.“ Evident, nu auzisem nimic despre aşa ceva. Mi-a spus despre ce era vorba şi apoi am întrebat la minister. „Da, sigur, am uitat.“

Asta se întâmpla în ianuarie şi aplicaţia trebuia să fie gata în martie. Am lucrat la aplicaţie „pe repede înainte“ cu o echipă de oameni foarte bine pregătiţi şi am terminat-o în timp util. Am înaintat-o şi a fost acceptată din prima. Aplicaţia Luxemburgului, de exemplu, a fost trimisă înapoi şi au trebuit s-o refacă. A noastră a fost foarte bună din prima. A existat un juriu internaţional care a vizitat Sibiul, l-a găsit în şantier, dar oamenilor din delegaţie le-a plăcut şi au luat de bune promisiunile mele.

Examenul în faţa comisiei era departe de a fi o simplă formalitate. Luxemburgul şi Sibiul aveau la dispoziţie fiecare câte o oră pentru a-şi prezenta proiectele. Reprezentanţii celor două oraşe au răspuns apoi la întrebările juriului, iar deliberarea s-a petrecut cu uşile închise. Pe 5 aprilie 2004, la Bruxelles, au susţinut proiectul „Sibiu CCE 2007“ cei doi coordonatori, Marius Constantin – secretarul Asociaţei „Sibiu Capitală Culturală Europeană 2007“ şi coordonatorul iniţial al proiectului – şi Constantin Chiriac, Directorul Teatrului Naţional „Radu Stanca“.

Aveam mare încredere că vom încheia cu bine şi această etapă, iar rezultatul ne-a confirmat tuturor

aşteptările: Juriul de Selecţie a înaintat Comisiei Europene raportul făcut după audierea delegaţiei Sibiului, cu recomandarea de a-i acorda oraşului nostru titlul de Capitală Culturală Europeană. Dar până să fie desemnat ca atare, Sibiul mai avea de prezentat rapoarte, de trecut teste şi evaluări. Când am aflat vestea că am trecut peste acest prim prag, nu ne-am mai gândit la şirul de obstacole pe care le aveam în faţă, ci, pur şi simplu, ne-am bucurat de impresia bună pe care reuşiserăm s-o facem în faţa juriului. Au apreciat în mod deosebit efortul unui oraş mic de a pune la punct un asemenea program de anvergură. Au văzut în programul „Sibiu CCE 2007“ un mod excelent prin care oraşul şi România se puteau prezenta în faţa Uniunii Europene, în perspectiva aderării.

Am aflat şi ce a contat cel mai mult în faţa juriului: calitatea programului propus pentru 2007, multiculturalismul pe care îl oglindea, caracterul lui european şi faptul că era sustenabil. Un atu preţios a fost însă parteneriatul special cu Luxemburg. Programul prezentat de noi a fost catalogat de juriul de la Bruxelles ca fiind „experiment european Est-Vest“, cu multe puncte forte: inovaţie artistică, incluziune socială şi mobilitate pentru tineri. Nu aveam cum să ne imaginăm în acel moment, când doar savuram această primă reuşită, în ce mod aveau să se concretizeze aceste puncte-forte, trei ani mai târziu. Sibiul a fost desemnat Capitală Culturală Europeană pentru anul 2007 în urma votului final al Consiliului de Miniştri ai Culturii din UE, din data de 27 mai. Acest vot a fost unul unanim în favoarea deciziei ca Luxemburg şi Sibiu să fie nominalizate drept Capitale Culturale Europene, în parteneriat. Această dată a însemnat o nouă zi de naştere a oraşului, care, după trei ani de eforturi imense, avea să-şi schimbe faţa.

În luna iunie, proiectul era prezentat la Luxemburg şi după acest moment, important pentru startul programului, a începutul şirul întâlnirilor de lucru dintre Asociaţia „Sibiu CCE 2007“ şi toţi cei care au dorit să colaboreze şi să-şi propună participarea. În prima lună a lui 2005, fusese

deja numit un coordonator general pentru Programul „Sibiu CCE 2007“, Cristian Radu, un specialist în management cultural şi, la scurt timp după aceea, un Comisar Guvernamental pentru Sibiu, Sergiu Nistor. El a fost acela care avea să coordoneze, la nivel naţional, toate măsurile necesare pentru ca programul să se desfăşoare fără cusur.

Anul 2005 a avut o însemnătate foarte mare, istorică aş putea spune, fără să exagerez: a fost anul la care s-a semnat Tratatului de Aderare a României la UE. Pe 25 aprilie, participam la semnarea Tratatului, în cadrul unei ceremonii care a avut loc în Luxemburg, ţară care deţinea, la acel moment, Preşedinţia UE. Îmi amintesc un lucru curios: se pregătise semnarea tratatului şi Guy Dockendorf m-a sunat şi m-a întrebat dacă vin la semnare. Şi i-am spus: „Da, dacă e cazul, vin, numai că Guvernul nu m-a invitat.“ „Nu-i nimic, te invit eu“, mi-a zis el şi aşa am ajuns la semnarea Tratatului de Aderare a României la UE ca invitat al Ministerului Culturii din Luxemburg. În mănăstirea în care s-a semnat – un loc frumos, cu o curte interioară acoperită – eu am stat împreună cu delegaţia luxemburgheză. Guvernul României nu m-a considerat important.

Ceremonia, care nu a durat mult, a avut loc în fosta mănăstire Neumünster, transformată în Centru Cultural al Ministerului Culturii din Luxemburg. Eu am asistat în calitate de invitat al Guvernului din Luxemburg. Îmi amintesc că era acolo şi doamna Mona Muscă şi că invitase nişte artişti să facă un spectacol, după semnarea tratatului. Am fost şi la spectacol, ne-am salutat. Nu a fost nimeni surprins că mă aflam acolo, dar nici nu m-a întrebat cineva dacă eram cu delegaţia oficială a României. Faptul că am participat la acea ceremonie, cu o simbolistică importantă – şi nu doar pentru România –, nu a fost deloc o întâmplare, ci dovada faptului că tratativele duse pentru a face din Sibiu prima Capitală Culturală Europeană a României au cântărit simţitor în procesul de integrare europeană a ţării. Au cântărit chiar dacă Guvernul

României de la acea vreme nu a părut să le observe.

Înapoi în Sibiu, lucrurile îşi urmau cursul, fără să ţină seama de culisele politice. În aprilie exista deja un juriu de specialitate, care să evalueze cele 300 de proiecte culturale care fuseseră prezentate până în acel moment. Juraţi au fost foarte multe personalităţi ale culturii române: Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu, Horia Roman Patapievici, Aura Corbeanu, Corina Şuteu, Cristian Radu (coordonatorul proiectului), Ion Caramitru, Cornel Todea, Victor Rebengiuc, Paul Niedermaier, Adrian Iorgulescu şi Dan Perjovschi. Noi am făcut *call for projects* şi, în paralel, Ministerul Culturii şi Consiliul Judeţean au aprobat finanţarea unor proiecte culturale. Până la urmă, multe dintre ele au avut finanţări mixte. Am alocat foarte mulţi bani pentru evenimente culturale. Au existat jurii care au triat proiectele participante şi a fost important pentru noi, pentru amploarea pe care i-am dat-o acestui program, să implicăm cât mai multe nume sonore. Ne-am dorit foarte mult să avem şi oameni foarte cunoscuţi angrenaţi în marele proiect, care nouă ne-a ocupat întreaga agendă timp de aproape trei ani.

Dintre toate evenimentele care au avut loc pe tot parcursul anului 2007, cel mai mult m-a impresionat deschiderea Capitalei Culturale, fiindcă s-a petrecut simultan cu intrarea României în UE. A fost un eveniment cu foarte mulţi musafiri importanţi. Cred că am stat nu toată noaptea, ci tot anul în Piaţă. În 2007, am participat la foarte, foarte multe evenimente. Dar deschiderea a avut inclusiv sare şi piper. Imaginaţi-vă deschiderea de Capitală Culturală cu domnii Traian Băsescu şi Călin Popescu Tăriceanu în faza lor de război. Într-o parte unul, într-o parte celălalt, n-au schimbat niciun cuvânt unul cu altul cât au stat acolo. Dincolo de tensiunea evidentă dintre ei, evenimentele au fost spectaculoase.

O primărie care calmează

Dar, până să ajungem acolo, a fost nevoie să trecem, în mare viteză, prin doi ani şi jumătate de pregătiri intense, deosebit de solicitante. Anul de dinaintea

inaugurării Programului „Sibiu CCE 2007“ a fost cu adevărat un an de foc, pentru noi toţi: pentru Sibiu, dar şi pentru România, pentru că 2007 era şi anul intrării în Uniunea Europeană, iar tratativele se duceau pe toate fronturile. În contextul acestei aşteptări, care intrase în ultimul an, Programul „Sibiu CCE 2007“ a fost inclus în strategia culturală de diplomaţie publică a României, încă de la începutul lui 2006 (februarie).

La primărie, am început anul în cel mai previzibil mod: semnând contracte. Pentru modernizarea Pieţei Gării, pentru reabilitări de străzi, pentru iluminatul public şi arhitectonic din centrul Sibiului. În primăvară, Centrul Istoric începea deja să arate aşa cum îl cunoaştem astăzi. Pavajul în Piaţa Mare era gata în aprilie, iar lucrările din Piaţa Mică şi din Piaţa Huet îşi urmau şi ele cursul. Dacă un străin ar fi trecut atunci prin centrul Sibiului, ar fi dat peste un muzeu în aer liber, înconjurat de schele. Se recondiţionau faţadele celor mai frumoase clădiri din Sibiul istoric, din Piaţa Mare, Piaţa Mică şi de pe Strada Arhivelor, se refăceau străzi, se renovau cele mai vechi biserici.

Piaţa Mare este spaţiul reprezentativ pentru imaginea Sibiului. Era esenţial să fie inclusă în primul val de renovări. Nu doar pentru dimensiuni şi poziţie, cât mai ales pentru semnificaţia pe care a avut-o pentru oraş şi pentru animaţia pe care a cuprins-o de-a lungul secolelor. În acest loc s-au petrecut cele mai importante momente din viaţa comunităţii, din secolul al XIV-lea, de când îi este atestată existenţa, şi până în zilele noastre. Într-una dintre vechile case care a existat aici a funcţionat prima farmacie din România, deschisă în 1494. Mi s-a părut firesc ca Primăria să fie tot aici, aşa că, pentru sediul nou, am ales o clădire maiestuoasă, ridicată în colţul din nord-vestul Pieţei Mari. Clădirea, cea mai nouă construcţie din Piaţa Mare, ridicată în 1906, ocupă o poziţie cu totul aparte şi dă spre trei spaţii încărcate de istorie: Piaţa Mare, Piaţa Mică şi Strada Samuel von Brukenthal. Acest amplasament privilegiat, care oferă o panoramă către cele mai

importante zone din inima Sibiului, m-a făcut să proiectez pe fosta clădire delabrată a CEC-ului imaginea ideală a noii primării.

A fost nevoie să se lucreze cu foarte multă grijă. Era una dintre clădirile cu arhitectură compozită, cu multe elemente eclectice, lăsând la o parte configurarea interioară, pe care i-o dăduse multitudinea de destinaţii pe care le-a avut de-a lungul timpului. Într-un secol de existenţă, a fost sediul unei bănci, Banca de Credit Funciar (Bodenkreditionstalt), în anii ’30 a avut la parter o autogară, iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial pivniţa i-a fost folosită ca adăpost antiaerian. Apoi, după instalarea comunismului, clădirea a adăpostit mai multe instituţii de stat şi pentru foarte mulţi ani a fost sediul CEC. În august 2006, după trei ani de lucrări minuţioase, clădirea frumoasă, cu ornamente Art Nouveau, devenea noul sediu al Primăriei Sibiu.

Primăria funcţionase de foarte multă vreme într-o clădire din Centrul Vechi al Sibiului, actualmente Muzeul de Istorie. În anii ’50, s-a mutat într-o clădire la marginea Centrului, care fusese construită ca sediu al Finanţelor locale. Un sediu impropriu şi în care Primăria a funcţionat cu greu. În anul 2002, clădirea care este sediul actual al Primăriei Sibiu i-a fost redată Municipiului Sibiu, în proprietate publică. Şi atunci am hotărât să transformăm acea clădire în sediul principal al Primăriei, fiindcă, după părerea mea, o primărie trebuie să funcţioneze bine, dar şi să reprezinte municipalitatea. Am considerat că acea clădire din Piaţa Mare era foarte potrivită pentru acest scop.

Clădirea a avut nevoie de foarte multe modificări. După naţionalizare, niciuna dintre numeroasele instituţii care au funcţionat acolo nu a făcut reparaţii, nici măcar unele minimale. Am început lucrările de modernizare şi renovare în 2003, lucrări care s-au terminat în august 2006. Atunci ne-am mutat în noul sediu al Primăriei. Nu cu toate serviciile din subordine, ci numai cu acela reprezentând nucleul administraţiei, şi, de atunci, în Piaţa

Mare funcţionează sediul principal al Primăriei. S-a dovedit că este o clădire care se pretează extraordinar de bine la necesităţile de funcţionare a instituţiei, cu suficiente intrări şi ieşiri, cu suficiente spaţii pentru birouri.

Dar nu numai noi am fost foarte mulţumiţi de această clădire: sibienii au fost, şi ei, foarte încântaţi şi absolut toţi musafirii pe care i-am avut au fost impresionaţi de somptuozitatea ei. Şi a mai fost un lucru care mi s-a părut foarte interesant. Neaşteptat, dar interesant: clădirea calmează. Oricâtă lume s-ar afla în clădire şi oricât de agitaţi ar fi oamenii, nu se simte această agitaţie. Oricând intraţi în clădire, ea dă impresia de calm, de atmosferă relaxată, impresie care pare că li s-a transmis şi consilierilor locali. În vechiul sediu, aceştia erau foarte vehemenţi. În noul sediu, şedinţele de consiliu au devenit foarte liniştite şi, practic, lipsite de discuţii în contradictoriu.

Am supravegheat personal lucrările de renovare, totul m-a interesat foarte mult, am fost de nenumărate ori în clădire. Am discutat cu arhitecţii toate detaliile şi cred că a fost necesară această supervizare directă, altfel probabil că ar fi apărut anumite elemente care mi-ar fi displăcut. Aşa am simţit: că e nevoie de mine acolo şi am fost acolo, cum, de altfel, am fost pe toate şantierele.

Pe şantier merg întotdeauna singur şi, de fiecare dată, observ că sunt probleme – şi pe şantier, şi în restul oraşului. La început, le memoram şi a doua zi le spuneam responsabililor ce să rezolve. Dar neavând o memorie senzaţională, într-o săptămână sau în câteva zile, îmi dădeam seama că văzusem problema, dar că uitasem s-o transmit. Nu mi-a plăcut niciodată să car foarte mulţi oameni după mine, atunci când merg în vizite de lucru. Asta e metoda clasică: şeful merge cu douăzeci de oameni şi atunci fiecare primeşte câte o treabă de făcut şi toţi sunt foarte importanţi. Mi-am luat un reportofon şi am început să înregistrez problemele. A doua zi, secretara face note interne cu tot ce am constatat şi le trimite sarcinile

responsabililor. Bineînţeles că asta nu înseamnă că, de fiecare dată, problemele se şi rezolvă din prima, însă din ce în ce mai multe lucruri au început să se rezolve din prima!

După ce şantierul din jurul noii primării s-a închis, prima zi în noul sediu a fost una festivă. Am inaugurat şi am sfinţit noua Primărie, având alături numeroase personalităţi: mitropolitul Ardealului, episcopul evanghelic, preotul greco-catolic, preotul reformat şi foarte mulţi musafiri de seamă din oraş. Prima zi de după deschidere a fost una absolut normală: am lucrat ce era de lucrat în ziua respectivă. În afară de momentele festive, care cred că trebuie respectate, în rest nu am tendinţe de festivism sau de accentuări inutile.

De exemplu, biroul mi l-am aranjat foarte simplu. L-am amenajat înainte să ne mutăm, iar mobilierul din birourile primarului şi viceprimarului au fost făcute la comandă. Pentru celelalte birouri am cumpărat mobilier nou, astfel încât, atunci când ne-am mutat, totul a fost nou. Spaţiul meu de lucru este extrem de simplu organizat: în afară de biroul propriu-zis şi de o masă de consiliu, mai există un corp de bibliotecă, o pendulă şi o vitrină pentru diplome şi decoraţii. Tabloul mare, care domină încăperea, nu a fost acolo la început. Însă nu mi-a plăcut faptul că biroul era prea gol, iar atunci mi-am amintit de tabloul meu preferat din Muzeul Brukenthal, care, în mod paradoxal, nu a fost foarte apreciat de custozii muzeului şi care ajunsese să fie expus undeva în casa scărilor, în semiîntuneric. Este un tablou pictat de Franz Neuhauser, care ilustrează Sibiul de la 1807. Surprinde oraşul cu vechiul târg şi cu podul de peste Cibin, cu forfota spaţiilor publice şi cu activitatea breslelor de pe atunci. Mi-a plăcut pentru că aduce în prim-plan oraşul istoric, cu turnurile bisericilor care se înşiruie frumos în Oraşul de Sus. I-am solicitat conducerii Muzeului Brukenthal să-i dea Primăriei tabloul, în custodie, ceea ce s-a şi întâmplat. Şi de atunci stă în biroul meu, la loc de cinste.

Dar nu numai clădirea în care s-a mutat Primăria, ci

întreaga Piaţă Mare a intrat complet în renovare, în 2005. Cel mai mare loc de întâlnire a comunităţii, care a funcţionat, de-a lungul secolelor, şi ca scenă pentru decapitări, şi ca piaţă de cereale, arăta deplorabil înainte de refacere. După un an se putea vedea o altă imagine: Piaţa avea dale de granit şi din piatră de andezit, vechea fântână cu grilaj redevenise utilizabilă şi fusese amplasată o nouă statuie a lui Gheorghe Lazăr. Vechea statuie, mult prea masivă, contrasta cu senzaţia de deschidere pe care o oferea Piaţa Mare, aşa că fost înlocuită cu una la scară mai mică, făcută de acelaşi sculptor.

Sibiul renăscut

Am sperat şi am crezut că se pot face toate aceste lucruri. Atunci când au început marile transformări, după 2004, a fost foarte important pentru mine să ştiu că sibienii îmi erau alături. În 2004, am avut un rezultat foarte bun la alegerile locale şi mi-a fost clar că exista o mare simpatie, dar şi că, în realitate, ea denota un grad foarte mare de aşteptare din partea sibienilor. Şi atunci am pornit cu foarte mult elan. În doi ani şi jumătate, cât am avut la dispoziţie după ce am fost reales primar şi până în 2007, s-au făcut cele mai semnificative transformări în Oraşul Istoric. În afara acestuia, au existat etape diferite. Trebuie să vă imaginaţi un oraş, un centru medieval relativ mic, în care timp de doi ani nu s-a putut circula, practic, nici cu maşina, nici pe jos. Au existat intervale când au fost o sută de şantiere în Oraşul Istoric, ceea ce a făcut ca oraşul să se schimbe repede, iar schimbările să fie profunde: Piaţa Mare, Piaţa Mică, Strada Bălcescu. În aceste zone modificările au fost foarte vizibile, dar transformările au continuat şi după 2007. Eu am crezut, în tot acest timp, că pot să transform Sibiul.

Toate clădirile din oraşul istoric au fost cu probleme, nu îmi vine în minte una care să fi avut daune mai puţin grave decât celelalte. Oraşul vechi a fost lăsat în paragină şi de comunişti, şi de neocomunişti. Aici au fost reţele de apă şi de canalizare vechi, din perioada 1910–1930. Reţelele electrice au fost şi ele vechi. Singurele lucruri

care funcţionau erau reţelele de telefonie, pe care Romtelecom le schimbase prin ’98 sau ’99. Restul era avariat şi nefuncţional. Clădirile erau în ruină, iar unele dintre ele şi acum arată de parcă ar avea nevoie de intervenţii. Apoi am reuşit să reabilităm câteva (Primăria şi încă două-trei clădiri care sunt în proprietatea noastră) şi, prin ele, am dat un semnal şi, totodată, un exemplu. Am reuşit, împreună cu Ministerul Culturii, cu Sergiu Nistor, care a fost Secretar de Stat pentru Capitala Culturală Europeană, să definim un program prin care s-au reabilitat câteva zeci de clădiri din Centrul Istoric. După care au început şi alţi proprietari să ne urmeze exemplul şi, în câţiva ani, au apărut multe clădiri care arată chiar mai bine decât atunci când au fost construite, şi aceasta datorită faptului că, între timp, au apărut metode mai bune de a face o clădire să funcţioneze decât acelea care existau la momentul construcţiei lor, în 1600 sau în 1700. Şi aşa am ajuns să facem ca, în ziua de astăzi, Sibiul să se prezinte decent.

Cel mai mare contrast se observă atunci când se compară Sibiul de acum cu acela care se vede într-un film produs în vremea în care Ion Caramitru era ministru al Culturii: *Sibiu Hermanstadt*, un film regizat de Paul Barbăneagră, care se voia un apel pentru salvarea Centrului Sibiului. Pelicula punea accent pe marile probleme ale Sibiului. Cine se uită la acele imagini are impresia că Sibiul este un oraş care se dărâmă peste cinci minute. Acum, arată cu totul altfel.

Au fost, în primele faze, unele şantiere pe care nici nu ştiu dacă astăzi cineva ar mai avea curajul să le înceapă. În spatele Catedralei Evanghelice, cum te uiţi în jos, sunt scările pasajului – o zonă pitorească – şi un zid de vreo 10 m care sprijină dealul pe care e construită biserica. Acel zid a fost pe jumătate căzut. Am început reconstrucţia, dar, în scurt timp, aceasta a fost abandonată pentru că nu s-a mai găsit niciun inginer specializat în rezistenţa construcţiilor care să fi avut curajul să facă un proiect pentru acest zid. Tuturor le-a fost frică. Ori cade

zidul, ori cade biserica. Am stat cu zidul decopertat doi ani. Am convins apoi pe cineva să facă un proiect – complicat – şi l-am pus în practică. Am refăcut zidul, l-am acoperit, nu se mai vede nimic. Dar treceam pe acolo o dată la două zile şi mă gândeam: până mâine mai e sau nu mai e? Chiar şi cu astfel de probleme, lucrările de restaurare au mers înainte şi, în 2006, pregătirile erau intensive. În paralel, aveam de dat nişte examene de management cultural: în iunie, Sibiul se prezenta deja în faţa Comisiei pentru Cultură din cadrul Consiliului Europei.

Un rol permanent, de-a lungul întregului an 2007, l-a avut Muzeul Brukenthal, una dintre marile scene pentru evenimentele organizate în acel an. Însă, pentru a ajunge muzeul interactiv care este astăzi, au fost necesare câteva transformări, vizibile de către oricine, dar cred acum că cea mai importantă modificare care a vizat Muzeul Brukenthal a fost că Ministerul Culturii a înţeles că era nevoie de o nouă conducere, cu o nouă abordare. Din momentul acela, lucrurile au început să se mişte. S-au făcut foarte multe lucrări de modernizare, s-au adus nenumărate expoziţii, s-au dus nenumărate expoziţii din Sibiu în marile oraşe. Muzeul Brukenthal a devenit, între timp, ceea ce eu mi-am dorit dintotdeauna: un partener-etalon al Municipalităţii şi sunt foarte mulţumit că a ajuns în această fază.

Dar nu a fost întotdeauna aşa. La începutul anilor 2000, Muzeul Brukenthal – care, sigur, a avut şi atunci aceleaşi exponate ca şi acum – a fost un muzeu mai puţin vizitat, mai puţin cunoscut, mai anost. Şi era mare păcat: e un muzeu bogat, cu foarte multe lucruri de arătat. Mai mult, este un muzeu cu o istorie excepţională, fiind, practic, al treilea muzeu public deschis în Europa. Proprietarul Palatului Brukenthal a fost, de la fondare, Biserica Evanghelică din Sibiu. Aşa a fost stipulat în testamentul baronului von Brukenthal. Palatul Brukenthal a fost casa baronului von Brukenthal, construită de el. Baronul a fost un mare colecţionar la vremea respectivă,

„mare colecţionar“ însemnând, realmente, colecţionar de rang mondial pentru epoca sa. Şi-a lăsat prin testament casa şi toate colecţiile în proprietatea Bisericii Evanghelice din Sibiu, cu destinaţia clară de muzeu pentru public, lucru absolut neobişnuit pentru vremurile acelea. A fost un muzeu deschis pentru public şi a funcţionat foarte bine timp de 197 de ani. Spiritul de a avea un muzeu şi de a se implica pentru el şi pentru comunitate este spiritul comunităţii luterane din Sibiu. Nu trebuia reinventat, el a fost tot timpul aşa.

Întregul muzeu îmi place şi mi-a plăcut dintotdeauna. Fiecare secţiune are ceva interesant de arătat. Dar, pentru a ajunge în punctul în care să fie realmente pus în valoare, pentru a ajunge la statura pe care a etalat-o în 2007, a fost nevoie de oameni noi, cu mintea deschisă, şi de transformări substanţiale. Un moment de mare încărcătură pentru istoria recentă a acestui muzeu a fost retrocedarea clădirii Palatului Brukenthal către proprietarul ei de drept, Biserica Evanghelică din Sibiu, care a contribuit semnificativ la noua abordare. Proprietarul nu a dorit să se implice fundamental în schimbarea lucrurilor şi nici nu ar fi fost cazul. S-a încheiat atunci un contract de comodat: proprietarul a primit clădirea înapoi, dar, în acelaşi moment, a dat clădirea în folosinţă gratuită statului român, pentru a putea continua activitatea Muzeului Brukenthal. În plus, proprietarul s-a implicat, aducând specialişti şi *know-how* din Germania. Pentru muzeu, a fost un lucru excepţional. Acest model este un caz unic în România şi funcţionează extraordinar de bine. Vorbim despre o clădire retrocedată, care este pusă imediat la dispoziţia Muzeului, care a rămas tot muzeu, finanţat de statul român, iar proprietarul nu numai că nu a încercat să scoată profit de acolo, ci dimpotrivă. S-a străduit să aducă specialişti şi colaboratori din afară pentru a îmbunătăţi activitatea muzeului. Nu ştiu când am vizitat prima dată Muzeul, mai mult ca sigur în primii ani de şcoală, dar am impresia că dintotdeauna i-am cunoscut sălile şi cotloanele, iar în 2007 numărul de evenimente adăpostite de Muzeul Brukenthal a

fost, pur şi simplu, copleşitor.

De altfel, fiecare dintre instituţiile culturale de prestigiu ale oraşului au avut o implicare mult mai intensă în Calendarul Cultural din 2007 şi o deschidere specială pentru aceia care le-au călcat pragul. După transformările prin care au trecut muzeele, pentru a se pregăti pentru dinamica propusă de statutul de Capitală Culturală Europeană, trebuie să spun că ambele muzee mari din Sibiu, Muzeul Brukenthal şi Muzeul Astra, au funcţionat şi funcţionează foarte bine. Este, în primul rând, o chestiune de management, al cărui model ar putea fi relativ uşor preluat şi de alte instituţii din ţară. Toate muzeele care există în România au potenţial: au colecţii, au evenimente, dar ele trebuie să se deschidă spre public şi să meargă spre întâmpinarea nevoilor sale. Trebuie să fie proactive, iar muzeele sibiene au arătat foarte clar că se poate. Numărul de vizitatori creşte de la an la an, aspect care este benefic, evident, şi pentru oraş.

O atracţie importantă pentru aceia care au venit să viziteze oraşul în 2007 au constituit-o zidurile fortificate şi turnurile, repere pitoreşti ale oraşului. În Sibiu există foarte multe turnuri, dar multe dintre ele nu sunt accesibile publicului, din varii motive. Când am devenit primar, nici Turnul Sfatului nu îi era accesibil publicului. Atunci l-am preluat şi l-am reabilitat, încetul cu încetul, iar acum este deschis vizitării. E dificil să începi renovarea unui astfel de turn fiindcă sunt nenumărate probleme de logistică simplă şi de legislaţie simplă, care în ziua de azi pot fi foarte greu îndeplinite.

După nenumărate intervenţii, în toate zonele şi la toate nivelurile cerute fie de logistică, fie de infrastructură, fie de calendarul propriu-zis al pregătirilor, toamna anului 2006 ne-a găsit în plină campanie de promovare a programului „Sibiu CCE 2007“ sub platforma „Normal. Sibiu“.

Şi îmi amintesc şi acum, cu multă satisfacţie, că, în aceeaşi toamnă, doamna Susanne Kastner, vicepreşedintele Bundestagului, a ţinut în plenul

Parlamentului German un discurs prin care încuraja ratificarea Tratatului de Aderare a României la UE evocând Sibiul, pe care îl prezenta ca fiind un oraş deschis, modern şi, totuşi, un oraş istoric. A fost chiar o toamnă de numărat reuşitele. După lauda Susannei Kastner, primeam, de la ambasadorul Germaniei în România, Roland Lohkamp, Crucea Federală de Merit a Ordinului de Merit al Republicii Federale Germania.

Doamna Kastner a fost şi este unul dintre prietenii cei mai buni ai României. Fost parlamentar german, fost vicepreşedinte al Parlamentului german, Susanne Kastner a înfiinţat un ONG lângă Timişoara care se ocupă de copiii abandonaţi, dar în paralel a avut foarte, foarte multe acţiuni de promovare şi de sprijinire a României. La Berlin, a înfiinţat un Forum Germano-Român, cu scopul expres de a sprijini România şi relaţiile dintre Germania şi România. A avut foarte multe întâlniri la nivel parlamentar şi a încurajat crearea unor grupuri de prietenie atât în România, cât şi în Germania. Ştiu că a făcut foarte multe vizite oficiale, la Bucureşti, la Sibiu, la Timişoara. De nenumărate ori, a venit în concediu în România, cu grupuri de oameni interesaţi sau pe care i-a determinat să fie interesaţi de România. A făcut tururi de informare prin ţară. Doamna Susanne Kastner este un politician german care, efectiv, şi-a dăruit o parte semnificativă din timp îmbunătăţirii relaţiei dintre România şi Germania.

Am cunoscut-o pe Suzanne Kastner când eram încă un simplu membru al Forumului Democrat al Germanilor din România. Cred că eram Preşedintele Forumului Sibiu atunci când m-a vizitat prima oară, la scurt timp după ce am fost ales primar. Ca durată a implicării, nu îmi vine în minte niciun alt politician care să fi acţionat atâţia ani pentru încurajarea relaţiilor româno-germane, dar există mulţi politicieni care sunt foarte dedicaţi relaţiei dintre cele două ţări.

L-aş menţiona pe domnul Bernd Fabritius, care este în prezent membru al Parlamentului German. Este originar din judeţul Sibiu, a plecat în Germania când era foarte

tânăr şi păstrează încă foarte multe relaţii, de calitate, cu România. Este şi Preşedintele Asociaţiei Saşilor Transilvăneni, atât al asociaţiei internaţionale, cât şi al asociaţiei din Germania. Alt politician german care este foarte implicat în relaţiile româno-germane este domnul Gunther Krichbaum. Este neamţ get-beget, nu are rădăcini în România, dar este un politician foarte devotat acestei relaţii, ca, de altfel, foarte mulţi alţii.

Bunele noastre relaţii, nu numai cu Germania, dar cu toţi partenerii cu care am avut schimburi, fie economice, fie diplomatice, fie culturale, au funcţionat pentru că au fost cultivate şi întărite de o strategie. Nu am lăsat nimic la voia întâmplării, nu am improvizat nimic, nici la nivel de organizare, nici la nivel de comunicare.

Un concept pentru ca totul să meargă ceas

Sibiul a funcţionat şi funcţionează ca oraş performant şi atractiv pentru că mecanismele care-l pun în mişcare au derivat dintr-un concept bine coagulat. Din 2007 şi până azi, de pildă, am susţinut numai evenimente culturale de foarte bună calitate. Proiectele de slabă calitate nu aduc nimic bun. Acest concept, axat pe imperativul existenţei unor proiecte de bună calitate, a dus la rezultate excepţionale pentru Sibiu.

Este important de înţeles că Sibiul este un oraş industrial, cu aspect de oraş turistic, dar că am dorit şi dorim să-i exploatăm şi aspectul turistic, deoarece creşterea industrială este limitată de dimensiunile oraşului. Într-un oraş de mărimea Sibiului, industria nu se poate dezvolta foarte, foarte mult. În momentul de faţă, la Sibiu, creşterea axată pe industrie aproape că a ajuns la limita maximă. Acest segment nu mai poate fi dezvoltat mult şi atunci am căutat sectoare economice în care creşterea economică să nu fie limitată, în care să poată fi indusă ceea ce se numeşte „creştere sustenabilă“, pe o perioadă foarte lungă. Având valorile Sibiului deja *in place* – Centrul istoric, istoria lui aparte, foarte multe instituţii culturale –, am ajuns la concluzia că turismul este un sector economic care permite o creştere pentru foarte

mulţi ani de acum încolo. O creştere într-un mod special: turismul nu consumă nicio resursă neregenerabilă, ci numai resurse 100% regenerabile. Pe lângă acestea, creează foarte multe locuri de muncă, creează venituri la un nivel foarte ridicat. Acesta este motivul pentru care am început să promovăm Sibiul ca destinaţie turistică.

Dar un oraş, fie el frumos şi aranjat cum este Sibiul, se află în competiţie directă cu sute, dacă nu mii de alte oraşe din lume. Atunci trebuie găsită o nişă care îl face unic şi atractiv: am considerat că „Sibiul, oraş cultural“ este un brand care poate fi folosit, aşa că l-am construit încet-încet. Lansarea oficială a brandului „Sibiu, oraş cultural“ a fost chiar Capitala Culturală Europeană. Nu vine aproape nimeni la Sibiu doar pentru că are clădiri frumoase. Vin puţini doar pentru un concert. Dar întregul pachet (un oraş foarte frumos, care funcţionează foarte bine, cu munţii aproape şi cu un program cultural foarte bogat) este deja un pachet foarte interesant. În acest fel s-a consolidat brandul „Sibiu“, care a devenit un oraş atât performant, cât şi atractiv.

Nu este nici pe departe suficient ca un oraş să fie performant într-un domeniu pentru a funcţiona ca un întreg. Sibiul funcţionează ca un tot performant fiindcă are locurile de muncă din industrie, un Centru frumos, care este folosit pentru evenimente culturale, este situat aproape de munte, într-o zonă atractivă din punct de vedere turistic, are toată paleta de evenimente care creează o bază pentru dezvoltarea economică şi cultural-artistică. Pe lângă toate aceste lucruri, mai are şi strategiile de promovare şi publicitate, care ne fac cunoscuţi în lume. Acest pachet, la care se mai adaugă şi infrastructura, şi reţeaua de apă, şi reţeaua 4G de telefonie, face Sibiul să funcţioneze bine, să fie promovabil, vandabil pe piaţa turismului şi să aibă notorietatea pe care o are.

Pentru întregul parcurs al acestui oraş cu istorie aproape milenară, momentul „Sibiu CCE 2007“ a fost o adevărată bornă istorică. A fost primul proiect de mare

anvergură pe care l-am încheiat de când sunt primar în Sibiu, iar pentru oraş, Capitala Culturală Europeană a fost un proiect care a făcut diferenţa pentru următorii o sută de ani. Nu a existat în istoria cunoscută, recentă, a Sibiului un astfel de proiect care să fi schimbat atât de profund modul în care funcţionează oraşul, modul în care sibienii simt oraşul, modul în care este văzut oraşul din exterior. Este destul de greu să-mi imaginez un proiect care, în următoarele decenii, ar produce astfel de schimbări profunde.

Cultura: demonstraţie de excelenţă

Dar nu numai administraţia locală a asigurat condiţiile optime pentru o desfăşurare ireproşabilă a programului „Sibiu CCE 2007“. O parte semnificativă din răspundere au avut-o actorii culturali, care, la rândul lor, au contribuit la un nivel greu de egalat. Un singur exemplu, dar poate acela care s-a întipărit cel mai bine în mintea persoanelor care au urmărit ce s-a petrecut în Sibiu în 2007, este spectacolul-vedetă al Capitalei Culturale Europene Sibiu. Piesa *Faust* în regia lui Silviu Purcărete a cunoscut, după premiera din 2007, peste o sută de reprezentaţii, reuşind să ajungă un reper de excelenţă pentru ceea ce înseamnă spectacol de artă teatrală. Este o producţie a Teatrului Naţional „Radu Stanca“ din Sibiu şi a fost selectat printre cele mai mari spectacole ale lumii, după ce s-a jucat pe cele mai importante scene ale unor festivaluri europene. Festivalul Goethe, de la Frankfurt, şi Festivalul Internaţional de la Edinburgh sunt două referinţe semnificative şi suficiente pentru a indica nivelul mediilor în care a fost jucat. De-a lungul celor cinci ani de reprezentaţii neîntrerupte, acest spectacol a adunat mai bine de 40 000 de spectatori veniţi din toată lumea şi premii foarte importante.

Sute de evenimente s-au succedat, lună de lună, în 2007 şi e foarte greu să alegi să vorbeşti doar despre câteva. Selecţia este, inevitabil, strict subiectivă şi prea puţin reprezentativă pentru pleiada de oferte culturale găzduite de Sibiu în acel an. Fiecare eveniment organizat

atunci a avut propriul său public, indiferent de dimensiunile sau de notorietatea pe care a atins-o. Cu toate acestea, nu aş putea să nu amintesc măcar trei, pentru greutatea sau semnificaţia aparte pe care au dat-o întregului Calendar Cultural al anului.

Unul dintre ele are o însemnătate specială pentru Sibiu şi pentru una dintre vârstele lui, de care se leagă o moştenire definitorie: epoca barocă. Este vorba despre o expoziţie care şi-a propus şi a reuşit să pună în evidenţă personalitatea baronului Brukenthal, unul dintre marii colecţionari ai vremii lui, punându-se un accent deosebit pe colecţiile de pictură şi de grafică. A fost un proiect centrat pe identitatea culturală a oraşului, marcat fundamental de moştenirea baronului Samuel von Brukenthal.

Un alt proiect de excepţie, cu o relevanţă internaţională, a fost „Dada East“, un proiect curatoriat de Liviana Dan şi găzduit de Galeria de Artă Contemporană a Muzeului Naţional Brukenthal. A fost vorba de o colaborare România-Elveţia, cu Cabaret Voltaire din Zürich, un eveniment în care s-au implicat unii dintre cei mai bine cotaţi artişti contemporani: Dan şi Lia Perjovschi, Ion Grigorescu, Andrei Ujică, Mircea Cantor şi mulţi alţii. Expoziţia s-a centrat pe originile româneşti ale dadaismului şi a reunit documente din arhivele Cabaret Voltaire şi lucrări ale unor artişti români contemporani. Ecourile pe care le-a avut proiectul situează „Dada East“ printre cele mai sonore momente culturale care s-au derulat în 2007 în întreaga lume.

Într-o cu totul altă notă, dar la fel de relevantă – şi nu numai pentru istoria Sibiului –, s-a situat o altă expoziţie, „Arhitectura fortificată săsească din Transilvania“, care a avut drept cadru de desfăşurare Turnul de Nord al bisericii din incinta Cetăţii Cisnădie. Scopul expoziţiei a fost să prezinte mai multe tipuri de fortificaţii şi, implicit, tehnicile folosite în acest tip de construcţii de saşii din Transilvania. Biserica fortificată din Cisnădie a fost, de altfel, accesibilă vizitatorilor pe toată durata anului 2007.

Aceştia au putut să se plimbe printre zidurile care înconjoară cetatea, dar şi să ia contact cu evenimentele culturale desfăşurate aici de-a lungul întregului an.

Date fiind agenda culturală a anului 2007 şi logistica necesară pentru organizarea tuturor acestor evenimente, ar fi fost, probabil, de aşteptat ca şi alte municipalităţi care vor să obţină acelaşi statut să se fi interesat de experienţa pe care am căpătat-o noi, ca primii organizatori ai unei Capitale Culturale în România, însă nu s-a întâmplat aşa. Ţara noastră se află într-o fază a democraţiei în care fiecare comunitate are impresia că ştie ce are de făcut, că nu are nevoie de alţii şi că îşi rezolvă singură problemele. Este o fază pe care o vom depăşi şi vom învăţa şi valoarea colaborării între comunităţi. În ceea ce priveşte organizarea cadrului pentru o Capitală Culturală Europeană, eu sunt consultat mai mult în cadrul interviurilor date în ziare decât direct. Au fost, într-adevăr, primari care au dorit să se informeze şi cu care am discutat, dar nu la nivelul la care să vină delegaţii întregi la Sibiu, să stea mai multe zile, să vadă cum am făcut şi să existe o discuţie aprofundată. Discuţiile sunt doar de orientare, nu de consultare.

Pe de altă parte, cred că ar fi bine ca Ministerul Culturii să creeze un cadru care descrie ce trebuie să îndeplinească o Capitală Culturală Europeană şi, atunci, probabil că lucrurile s-ar mişca puţin mai repede în direcţia dorită. Important este ca orice oraş-candidat să se familiarizeze cu cerinţele Uniunii Europene. Există un regulament destul de detaliat, unde sunt specificate obiectivele programului „Capitală Culturală Europeană“. Trebuie să existe evenimente de amploare internaţională şi să fie foarte vizibile. În acelaşi timp, nu trebuie să lipsească evenimentele cu un specific local. Important este să fie multe manifestări, de foarte bună calitate, cu o bună vizibilitate, cu participare europeană şi cu impact european. Lucrurile nu sunt simple deloc. Evenimentele locale şi regionale contribuie, dar sunt foarte multe alte aspecte care trebuie luate în calcul. O capitală culturală

înseamnă mai mult decât un festival sau două, sau trei, sau zece. O capitală culturală este o manifestare complexă, cultură plus oraş, timp de un an întreg, şi aceste lucruri trebuie să funcţioneze împreună şi trebuie să aibă şi o dimensiune europeană. Sunt enorm de multe aspecte de construit, la nivel conceptual, pentru a fi pregătit pentru Capitala Culturală Europeană. Avem instituţii culturale noi, care au fost create la vremea respectivă şi care au continuitate. Noi am investit destul de mulţi bani pentru posibilităţile noastre, dar pot să spun că fiecare leu a fost bine investit şi i-a adus câştiguri mari oraşului. Oricât ar investi o comunitate într-un astfel de proiect, rezultatele nu pot fi decât pozitive.

Când un oraş îşi propune să acceadă la această titulatură, nu prea contează lobby-ul, nici cel politic, nici cel economic. Este o procedură foarte clar stabilită de Comisia Europeană. Atunci când am devenit noi capitală, am fost, practic, o excepţie de la regulă, întrucât România nu era încă membră UE, iar noi nu am trecut prin procedura uzuală. Între timp, România a aderat la Uniunea Europeană şi procedura este foarte clară: ţara care va da Capitala Culturală Europeană va avea o competiţie internă, evaluarea va fi făcută de specialişti internaţionali şi interni, iar după stabilirea candidatului, oraşul va urma să depună aplicaţia la Direcţia Generală de specialitate a Comisiei, unde va fi verificată. Ulterior, experţii vor face la rândul lor o verificare şi vor da o recomandare Consiliului Miniştrilor Culturii, acest for având cuvântul decisiv.

Am închis Programul „Sibiu CCE 2007“ tot într-o noapte dintre ani, la fel cum am făcut şi la deschidere. Alături de mine au fost mai puţini politicieni, dar a sosit ministrul Culturii din Marele Ducat de Luxemburg, François Biltgen, şi, pe un frig aspru, s-au adunat aproape 10 000 de oameni în Piaţa Mare ca să facem împreună, ca în fiecare an, numărătoarea ultimelor secunde din 2007. Ne găseam la finalul unui an excepţional şi era momentul în care trebuia să le mulţumesc tuturor celor care se implicaseră în acest proiect cu beneficii uriaşe pentru noi

toţi, un proiect care a făcut din Sibiu unul dintre oraşele cele mai cunoscute din România. Îmi amintesc că François Biltgen a spus, în acea seară, că 2007 nu va însemna decât începutul pentru Sibiu. Tot ceea ce a urmat după a fost o fericită confirmare a acelei anticipări pline de speranţă.

Ca şi la deschidere, scena amplasată în Piaţa Mare nu a fost numai pentru discursuri, cât mai ales pentru trupele care au concertat pentru sibieni. A urmat acelaşi spectacol de pirotehnică, gândit de trupa franceză *Groupe F*, ca şi la deschiderea oficială a Capitalei Culturale Europene, dar ceaţa din noaptea spre 2008 nu fusese luată în calcul de organizatori. A fost un spectacol impresionat, pentru care au pregătit o tonă de materiale pirotehnice, şi, chiar dacă vremea nu l-a pus impecabil în lumină, cei veniţi în Piaţă s-au bucurat, ca şi cu un an înainte, de frumuseţea focurilor de artificii.

A fost un an de triumf pentru Sibiu şi partea cea mai frumoasă este că efectele acelui an continuă să se arate până astăzi. La fel de frumos este şi faptul că acest oraş nu a rămas prizonierul unui moment de glorie, oricât de însemnat ar fi fost el şi oricât de flatant pentru noi toţi. Oraşul a continuat să se reinventeze, să rămână pe marea scenă culturală a Europei şi să-şi curteze noii vizitatori. Statutul de Capitală Culturală Europeană nu a fost o întâmplare, după cum notorietatea şi beneficiile care au decurs de aici nu au fost simple consecinţe incluse în premisele proiectului. Nu, toate acestea au fost episoade construite cu eforturi concrete, la care au pus umărul, încetul cu încetul, foarte mulţi oameni. Ele au marcat definitiv oraşul şi dovedesc, prin istoria proaspătă pe care au reuşit s-o scrie, că transformarea e posibilă, atunci când oamenii şi-o doresc şi cred în ea.

CAPITOLUL IV
DECIZII PENTRU VIITOR

Primii paşi în politica mare

Nu am niciun model în carieră şi nici în viaţă, dar m-am apropiat, totuşi, în ultimii ani, de o anumită familie

politică şi mi se pare important, în acest punct, să detaliez relaţia mea cu liberalismul şi cu Partidul Naţional Liberal, ele nefiind acelaşi lucru. Cred că, de când am intrat în politică, am avut o atitudine liberală în sensul mai degrabă clasic al termenului. Dar abia de prin 2004 am avut o relaţie apropiată şi cu Partidul Naţional Liberal. Atunci am invitat PNL să desemneze un viceprimar, cu toate că au avut, din câte îmi amintesc, doar trei consilieri locali. N-ar fi avut, probabil, viceprimar dacă n-ar fi existat această înţelegere şi, de atunci, am fost apropiat de PNL şi am avut tot timpul viceprimar liberal. Dar relaţia a devenit mai intensă de când am avut o colaborare cu Crin Antonescu, în vara lui 2009. Pe urmă au fost alegerile prezidenţiale, cu propunerea ca eu să devin prim-ministru.

Îmi amintesc că într-o zi, în acea vară, Crin Antonescu m-a sunat şi m-a întrebat dacă poate să-mi facă o vizită. Am acceptat, a venit şi mi-a spus că vrea să încerce o schimbare la nivel de guvern, că vrea să candideze şi m-a întrebat dacă sunt dispus să intru într-o ecuaţie – neprecizată, nedefinită – împreună cu el. Am spus „da“. Aranjamentul mi s-a părut bun şi următorul pas a fost că m-a propus prim-ministru. Simplu, fără mari poveşti. Am avut impresia că ne-am potrivit, încă de la prima discuţie. În octombrie 2009, după căderea guvernului Boc, am fost propus de PSD, PC, UDMR, PNL şi de minorităţi pentru postul de premier. Scopul era să formez un guvern tehnocrat, care să gestioneze problemele economice ale momentului şi să asigure organizarea de alegeri prezidenţiale. Preşedintele Traian Băsescu l-a preferat, în schimb, pe Lucian Croitoru, consilierul guvernatorului BNR. Faptul că Traian Băsescu nu m-a nominalizat în toamna lui 2009 nu m-a surprins, dar m-a deranjat. Ştiu şi de ce a făcut-o: din raţiuni politice, care nu au ţinut de mine, ci de ceea ce a vrut el să se întâmple în alegeri. Evident, a vrut un guvern de-al lui, care să organizeze alegerile, şi nu un guvern de-al Opoziţiei. El nu a încălcat litera Constituţiei, dar cred că s-a situat în afara percepţiei general valabile în Europa

despre o astfel de Constituţie. Nu ştiu cât l-a costat şi cât a câştigat din această mişcare, e greu de evaluat. Fapt este că a câştigat alegerile prezidenţiale după aceea. Iar dacă ar fi s-o luăm strict pe rezultate, şi-a atins scopul şi şi-a menţinut guvernul în continuare.

Ştiu că foarte mulţi adversari politici declară că, pentru mine, acela a fost un mare eşec. Aş zice că, dimpotrivă, pentru mine, ca om politic, a fost un moment de reuşită: notorietatea mea a crescut nu mult, ci foarte mult. Am regretat atunci că nu am fost nominalizat, pentru că mi-ar fi plăcut să fiu prim-ministru interimar. Nu consider însă că am avut duşmani politici. Am avut doar opinii foarte diferite despre guvernarea României şi atunci am venit, împreună cu Crin Antonescu, cu o propunere agreată la scară largă în Parlament. Doar că preşedintele a avut altă opţiune, probabil din raţiuni politice. Nu a fost deloc o lovitură pentru mine. A fost o perioadă din care chiar cred că am învăţat foarte mult. A fost păcat că nu s-a concretizat ceea ce ne-am propus noi atunci, dar n-a fost niciun fel de catastrofă. Lucrul care m-a impresionat cel mai mult în acele momente a fost că, practic, într-o o zi şi jumătate, în jurul unei idei – a ideii avansate de Crin Antonescu – s-a coagulat tot ceea ce a fost în momentul respectiv opoziţie faţă de guvernul în funcţiune. Faptul că lideri care în altă situaţie nu au fost neapărat foarte apropiaţi au reuşit aşa de repede să se înţeleagă asupra unui lucru m-a determinat cu adevărat să accept acea postură de posibil candidat pentru funcţia de prim-ministru. Dacă această chestiune ar fi rezultat dintr-o negociere foarte lungă, foarte complexă şi foarte controversată, probabil că nici n-am fi ajuns în punctul în care să propunem ceva concret. Cu toate acestea, episodul s-a încheiat aşa cum ştim: Traian Băsescu a fost reales preşedinte, iar eu m-am întors la Sibiu.

Peste câţiva ani, la începutul lui 2013, Crin Antonescu m-a invitat efectiv să fiu membru în PNL, lucru care, din punctul de vedere al doctrinei, mi s-a potrivit. În plus, am crezut că era un moment bun să intru în politica

naţională. În FDGR m-am sfătuit cu trei-patru colegi şi toţi au fost de părere că ar fi o mişcare bună. Nu am avut rezerve când am făcut acest pas, pentru că invitaţia a venit în aceeaşi perioadă în care şi eu mi-am dorit să mă implic mai mult în politica naţională, deci lucrurile s-au potrivit extraordinar de bine. La vremea respectivă, am venit la Bucureşti şi am avut parte de o primire foarte deschisă şi frumoasă. Am devenit membru PNL pe 20 februarie 2013 şi imediat am primit o derogare de vechime, votată de liberali, care să-mi permită să candidez la o funcţie în conducerea partidului, aceea de prim-vicepreşedinte. Când am plecat înapoi la Sibiu, oamenii m-au întrebat: „Cum te-au primit?“ M-au primit foarte bine şi acum, în retrospectivă, nu pot spune altceva: m-am simţit din prima zi ca făcând parte din PNL, sentiment care mi-ar rămas până în ziua de astăzi.

Eu am ajuns un politician credibil – şi relativ cunoscut în România – prin independenţa mea politică. Şi atunci mi-a fost clar că, făcând acest pas, în PNL, renunţ la cel mai valoros bun politic al meu: independenţa. Şi asta mi-a dat ceva de gândit. Analizând politica ultimilor ani (2012, 2013), am ajuns totuşi la concluzia că, pentru România, vor urma schimbări în spectrul politic: regionalizare, descentralizare. Se anunţau momente grele, cu potenţial uriaş de schimbare: alegerile europarlamentare şi cele prezidenţiale, din 2014. Am considerat că, din poziţia de simplu primar de provincie, nu pot să particip direct la aceste procese. Toţi oamenii cu care m-am sfătuit înainte de a face pasul în politica naţională, inclusiv membri ai FDGR, au considerat că era un lucru bun, just chiar. Intrarea mea în politica mare a tensionat uşor relaţia cu sibienii, dar nu cred că a stricat-o. Din ce mi-au spus oamenii cu care am vorbit în acea perioadă, mulţi au fost îngrijoraţi, mulţi mi-au recomandat să nu plec. Alţii mi-au spus că, totuşi, pentru Sibiu este un lucru bun să aibă un primar care este solicitat în politica naţională. Cred cu tărie că, în continuare, sibienii au încredere în ceea ce fac.

Am fost întrebat, după ce am intrat în PNL, dacă liberalismul a fost o opţiune cu tradiţie în familia mea. Nu ştiu ce orientări politice or fi avut bunicii sau străbunicii mei. Nu s-a discutat despre orientări politice în familie, nici măcar despre comunism nu s-a discutat, aşa că nu aş putea vorbi despre vreo tradiţie a liberalismului începută de cei de dinaintea mea. Bunicii mei au fost mici întreprinzători, comercianţi, dar eu nu m-am considerat niciodată făcut pentru aşa ceva. În schimb, privind în urmă, mi-am dat seama că lucrurile pe care am reuşit să le fac, punând în fapt valorile pe care am mizat, oglindeau firesc modul de acţiune liberal. *Prin noi înşine, prin competenţă, pentru reuşită*. Am vorbit mereu despre plăcerea lucrului bine făcut, despre încrederea că se poate, despre competenţă şi competitivitate. Nu există nicio altă opţiune ideologică, în afară de cea liberală, care să îmbrăţişeze aceleaşi convingeri pe care eu le-am pus la lucru în toţi anii în care am făcut ceva pentru comunitate. Ca dascăl, ca inspector, ca primar. Eu cred că a fi liberal astăzi, în România, înseamnă să lucrezi cu onestitate şi eficienţă în folosul naţiunii române, să aperi statul de drept, separaţia puterilor şi pluralismul, să cultivi regimul parlamentar şi, nu în ultimul rând, să contribui zi de zi la garantarea dreptului la liberă exprimare. Aceasta este România pe care mi-o imaginez pentru noi şi pentru viitorul nostru.

Când am decis să renunţ la funcţia de conducere pe care o aveam în Forumul Democrat al Germanilor din România – o formaţiune care nu este un partid politic – şi să devin pentru prima dată membru al unui partid naţional, am fost perfect conştient de proasta reputaţie pe care o are mediul politic. De costurile unei astfel de decizii. Cine nu a spus sau nu a auzit spunându-se vreodată despre un profesionist, un om decent, intrat în politica mare că s-a băgat în mocirlă? Nu-mi făceam iluzii că despre mine nu se va spune acelaşi lucru. Dar continuam să cred că oamenii care ştiu că pot să schimbe ceva trebuie să facă pasul în politică. Să se implice. Cum

altfel să ai un mediu politic respectabil, dacă tocmai indivizii respectabili, profesioniştii, rămân în afara jocului? Eu cred că lucrurile se pot mişca în politica românească şi am crezut, în acel moment, că şi eu pot să mişc o piesă, oricât de mică. Există mulţi politicieni atât corecţi, cât şi competenţi în România. Nu trebuie să plecăm de la premisa că toţi politicienii din România sunt răi şi corupţi. Au existat, în fond, şi paşi serioşi, şi modele de succes, care nu au apărut decât din consensul unor oameni cu putere de decizie.

Pe de altă parte, nu am crezut niciodată că un politician poate să schimbe de unul singur percepţia publică despre politicieni. Pentru aceasta e nevoie de mult mai mult. Este nevoie de mult mai mulţi oameni care nu schimbă partidul la fiecare ciclu electoral, de mult mai mulţi oameni care ies şi spun când ceva nu funcţionează, de mult mai mulţi politicieni care se implică în viaţa publică pentru a rezolva, efectiv, probleme. Alegând să intru în PNL, am ales să fiu un astfel de om, nu numai pentru sibieni, ci pentru o comunitate mult mai mare. Aşa se face că, pe 20 februarie 2013, am acceptat invitaţia lui Crin Antonescu şi am devenit membru al partidului pe care îl conducea la vremea respectivă. Era o alegere firească: PNL era cel mai mare partid de dreapta şi singurul care putea propune o alternativă credibilă. Inventarul celor mai recente intervenţii prin care PNL a blocat implementarea unor proiecte asumate de guvernare vorbeşte de la sine despre profilul său combativ. Ca actor critic şi vigilent pe scena politică recentă, PNL a împiedicat implementarea unor proiecte cu greutate, foarte controversate: Roşia Montană, creşterea cotei unice de impozitare a veniturilor, adoptarea amnistiei şi a graţierii. Sunt lucruri importante, care merită reamintite, mai ales ţinând cont de tacticile adversarilor politici care tind să-şi aproprieze, cu scop electoral, inclusiv decizii cu care nu au fost de acord în timpul guvernării.

În PNL, eu nu am venit de nicăieri. Am venit din politica locală, dintr-un mediu cu relaţii complicate, care

solicită la fel de multă diplomaţie ca şi politica mare, naţională. Oricine poate urmări traseul care mă adusese în acel punct. Nu m-am temut de expunere. Inclusiv în momentul în care am acceptat să candidez, din partea PNL, pentru un portofoliu în Guvern, nu m-am temut de nimic din ceea ce presupune acest lucru.

Prima provocare importantă pentru parcursul meu politic, în cadrul partidului, a fost decizia de a accepta nominalizarea, din partea PNL, pentru poziţia de Ministru de Interne şi Vicepremier. Am acceptat această nominalizare şi am pornit din start cu ideea că funcţia de Vicepremier era o miză foarte importantă, din principiu. Ea nu avea legătură însă cu persoana mea, ci cu PNL. Am avut patru miniştri pe care am vrut să-i schimbăm, iar aceasta era o funcţie importantă, ca imagine. A fost o chestiune ce a ţinut de modul în care ne vedeam noi, PNL, în această alianţă. Acela a fost momentul în care s-a văzut clar că PSD avea tot interesul şi voia să diminueze masiv rolul şi importanţa PNL în cadrul USL. Nici eu şi nici colegii mei nu am vrut să acceptăm o astfel de situaţie, aşa că, în cele din urmă, PNL a ieşit de la guvernare.

Propunerea ca eu să fiu nominalizat pentru a ocupa postul de Vicepremier şi Ministru de Interne a apărut din partea lui Crin Antonescu. Eram atunci prim-vicepreşedinte al partidului şi, în contextul în care trebuia să se desemneze o persoană care trebuia trimisă să reprezinte partidul la nivel guvernamental, alegerea mea a fost o alegere oarecum naturală. Ea venea într-o perioadă în care, la conducerea PNL, analizam şi evaluam prestaţia miniştrilor noştri, într-un moment delicat pentru partid. Am ajuns atunci la concluzia că, dacă tot trebuia să schimbăm ceva, se impunea să facem o schimbare ceva mai amplă. La momentul respectiv, am vrut să intru în guvern pentru că am considerat că partea liberală din această instituţie era prea puţin vizibilă, prea puţin eficientă, şi am vrut să schimb lucrurile. Ministerul de Interne a fost o opţiune pe care am discutat-o cu conducerea partidului. Nu m-am temut deloc de această

provocare. După acea întâmplare nefericită, cu ministrul PNL care a trebuit să demisioneze, am ajuns la concluzia că cel mai bun lucru era să operăm câteva schimbări-cheie. Scopul lor era de a face munca părţii liberale din guvern mai eficientă şi de aduce aceleiaşi părţi liberale din guvern o mai bună vizibilitate.

PNL a fost partenerul PSD în Alianţă, cu greutate egală la înfiinţare. Cei care ne-au urmărit prestaţia în cadrul Alianţei şi noi înşine, inclusiv, am avut pretenţia ca activitatea noastră să se şi vadă. Am avut multe proiecte bune, am avut multe idei bune cu care am venit în guvern. Din varii motive, acestea s-au văzut mai puţin. Am avut senzaţia că am fost puşi cumva în umbră. Explicaţii există foarte multe. Un guvern poartă numele primului-ministru. Şi atunci este evident şi firesc ca, atunci când se vorbeşte despre activitatea guvernamentală, să se vadă primul-ministru cel mai mult. Fiind însă un guvern de Alianţă, am avut pretenţia să se vadă şi ce făceam noi. Dacă nu neapărat persoanele, măcar măsurile liberale. Tot atunci ne-a devenit limpede că aveam nevoie şi de o mai bună comunicare în spaţiul public.

Decizia noastră de a schimba câţiva miniştri a mai avut o motivaţie. Voind să facă o treabă foarte bună, anumiţi demnitari delegaţi de noi s-au implicat complet în echipă, ceea ce nu era deloc un lucru rău, însă au neglijat puţin partea de comunicare, care este la fel de importantă. Întotdeauna am susţinut că, dacă eşti ministru, nu eşti un angajat al premierului. Un ministru din partea PNL reprezintă Partidul Liberal în guvern. După ce îşi face treaba, vine şi spune, inclusiv presei, de ce s-a luat o anumită măsură, de ce lucrurile s-au făcut într-un fel, şi nu în altul. Acest tip de practică a lipsit de multe ori.

La început, am fost optimişti şi am crezut că am găsit o echipă capabilă să dea un nou impuls părţii liberale din guvern. Mai cu seamă că toată lumea a spus că acele propuneri erau nu numai acceptate, ci şi dorite. Din această situaţie, care părea că se va concretiza rapid, a evoluat o criză care s-a terminat cu ieşirea PNL din ecuaţia

USL şi de la guvernare. Părerea mea, pe care am avut-o şi atunci, este că PSD a avut intenţia să rupă USL după alegerile europarlamentare. Fie direct, fie propunând un candidat propriu la alegerile prezidenţiale. Dacă s-a ivit o situaţie care putea fi exploatată, încet-încet s-a format ideea că, dacă tot era să se rupă, de ce să nu se rupă atunci? De ce să mai dea ocazia liberalilor să se profileze în guvern?

În felul acesta, şi-au dat arama pe faţă. Au arătat că, de fapt, au vrut să scape de noi oricum şi că n-au avut deloc intenţia să-l sprijine pe Crin Antonescu în calitate de candidat la prezidenţiale din partea USL. Noi, în PNL, am tot sperat ca acest conflict să se rezolve. În fond, PNL nu venise cu nicio solicitare care ar fi putut să afecteze PSD: am avut patru miniştri, am înlocuit patru miniştri. Am avut o poziţie de vicepremier, am solicitat o poziţie de vicepremier. Până aici nu era absolut nimic deosebit şi nimic nou. Am avut, separat, întrevederi cu premierul şi cu vicepremierul şi ne-am lămurit foarte repede asupra chestiunilor aflate în discuţie. Cu atât mai mult m-a surprins poziţia ulterioară, cum că cele două funcţii s-ar fi suprapus şi că acest lucru nu se putea întâmpla. Se putea, dacă se dorea.

Alături de PNL, în opoziţie

Din punctul meu de vedere, un contract politic reuşit este un proiect care se defineşte transparent, în care partenerii îşi îndeplinesc partea pe care şi-a asumat-o fiecare şi care se finalizează atingând obiectivul propus – şi acesta întotdeauna trebuie să fie un obiectiv public. Un contract politic trebuie să urmărească să atingă un obiectiv public. Ceea ce consider inacceptabile, într-un contract politic, sunt mizeria, mârlănia, lipsa de bună-credinţă. Am fost pro ieşire de la guvernare. După acest episod, am fost pus în situaţii de multe ori stranii, prezentat drept persoana din cauza căreia se rupe USL, dar am depăşit acest prag, chiar dacă nu a fost un moment confortabil. În ceea ce priveşte imaginea mea publică, cred că această criză nu m-a afectat, ba dimpotrivă: prin natura

lucrurilor, am apărut în spaţiul public mai mult decât înainte şi mai multă lume a putut să îşi facă o imagine ceva mai completă despre politicianul Klaus Iohannis.

În acele momente, pentru mulţi incerte, prevedeam pentru PNL exact ceea ce s-a întâmplat: profilarea în opoziţie. Şi câştigarea prezidenţialelor. În momentul acela nu m-am văzut pe mine în acest rol de candidat la preşedinţie, ci pe Crin Antonescu, însă parcursul partidului este acela pe care l-am prevăzut atunci. Nu ştiu, în detaliu, care a fost motivaţia lui Victor Ponta de a mă refuza sau de a ne refuza – fiindcă am fost mai mulţi –, dar probabil că s-a temut de o competiţie în interiorul guvernului. Pentru PNL, anul care a urmat a fost unul complicat. Nu numai din perspectiva alegerilor europarlamentare, care cereau o desfăşurare de forţe pentru o campanie eficientă, ci şi din nevoia de a-şi fortifica poziţia pe scena politică. În 2014 am fost alături de PNL, de-a lungul unei campanii solicitante, care a propus, în primăvara europarlamentarelor, un program şi o viziune centrate pe Europa şi pe valorile europene, o viziune pentru o Europă unită. Îmi amintesc inclusiv faptul că, de Ziua Europei, PNL le-a propus românilor să trecem definitiv la ora Europei. Să avem aceeaşi oră ca Germania, Franţa, Italia, Spania sau chiar Ungaria.

Era, bineînţeles, o declaraţie politică, dar şi simbolică, de aliniere cu valorile puternice ale celorlalte state ale Europei, o pledoarie pentru demnitatea europeană, pe care venise momentul s-o îmbrăţişăm, dintr-o poziţie de drept. În plus, istoria ne dă mereu câte un exemplu; şi nici fusul orar nu a ţinut mereu de geografie: în urmă cu foarte puţin timp, Crimeea a fost anexată peste noapte la Rusia şi a trecut la ora Moscovei, dând ceasul cu două ore înainte. Vorbim, aşadar despre o voinţă politică ferm exprimată şi mai puţin despre raţiuni de altă natură. Cu toate acestea, o astfel de măsură, aplicată concret, şi-ar fi găsit şi o raţiune foarte practică. România trebuie să se alinieze la ritmul Europei nu numai simbolic, ci şi economic şi social. Ne identificăm prin aceleaşi valori şi

avem aceleaşi aspiraţii precum statele occidentale, dar între noi şi această Europă există un decalaj foarte concret. Deşi ar putea să pară că o oră nu înseamnă mare lucru, pentru antreprenori, pentru oamenii activi, ea contează. Există instituţii administrative şi economice care, în Europa, încep să funcţioneze şi se închid cu o oră mai târziu decât în România şi am crezut, la acel moment, că a fi în acelaşi ritm cu programul acelor instituţii ar putea fi o măsură pur şi simplu eficientă. Sincronizarea cu un program, cu un orar şi cu un set de valori îmi apărea în acel context ca fiind cea mai firească măsură, cu un impact la toate nivelurile: simbolic, politic, economic. În plus, ar fi fost şi o măsură profitabilă, de bun management al timpului. Ar fi putut, sunt convins de asta, să ne facă viaţa ceva mai uşoară. Sau măcar să ne scutească, de pildă, de riscul de a pierde avionul, neatenţi la fusul orar.

Lăsând la o parte aceste chestiuni de principii şi modul în care simţeam că ne situăm noi, consider acum că, la fel ca şi la celelalte partide, şi campania PNL pentru europarlamentare a fost una slabă, cu carenţe de organizare şi de logistică. Deşi sunt alegeri importante, iar miza este mare pentru clasa politică, toate partidele au avut campanii slabe pentru europarlamentarele din 2014.

La nivel european, rezultatele alegerilor mi s-au părut îngrijorătoare. Ele au scos la iveală şi au promovat în Parlamentul European grupuri care, de fapt, sunt împotriva ideii europene. Ele arată că Europa nu are o viziune suficient de puternică pentru a fi înţeleasă de oameni, că nu transmite suficient de bine ceea ce doreşte să facă şi că mulţi oameni şi-au pierdut răbdarea ori nu au înţeles care este proiectul european. Sau, chiar dacă au înţeles, din varii motive – de obicei legate de politica locală, nu din alte considerente –, sunt împotriva unei Europe comune; o tendinţă care, cu siguranţă, poate fi atenuată în măsura în care Europa reuşeşte să-şi promoveze mai bine mesajul.

Rezultatele slabe ale PNL la europarlamentare l-au determinat pe preşedintele partidului, Crin Antonescu, să

demisioneze. În locul lui, eu nu aş fi făcut acea afirmaţie, că, dacă PNL nu obţine un scor de 20%, demisionează. Ba chiar după ce a făcut acea afirmaţie, mai voalată, într-o emisiune televizată, l-am rugat insistent să n-o repete. A tot repetat-o şi atunci n-a mai avut ce face. Demisia mea a venit în serie cu restul demisiilor din conducerea partidului: a demisionat întregul birou politic până la urmă, întreaga conducere, vârful partidului.

Perioada în care am ajuns eu să particip la conducerea PNL a fost, fără îndoială, una foarte interesantă. Foarte mulţi politicieni din spectrul Dreptei româneşti se gândeau, de mult timp, la o posibilitate de a face Dreapta mai puternică. În anii trecuţi, s-a putut observa o coagulare a Stângii şi acum avem clar un partid de stânga, PSD, care domină zona de centru-stânga. Pe centru-dreapta nu s-a întâmplat nimic de acest gen. Am avut acea explozie din anii ’90, când nici nu mai ştim câte partide şi partiduleţe de centru-dreapta şi de dreapta au existat. Unele au dispărut, pentru că lumea nu a mai dorit să aleagă între atâtea, dar au rămas partide care acum sunt pe scena politică şi am simţit că, pentru prima dată, se crease un moment în care unificarea Dreptei avea şansa să treacă mult mai departe de o declaraţie politică. De declarat, au declarat foarte mulţi că vor unificarea Dreptei, dar era prima dată când chiar se întrevedea o şansă reală pentru realizarea acestei unificări. Şi atunci PNL a trebuit să joace – şi a jucat – un rol determinant în acest proces.

Însă după primăvara zbuciumată a europarlamentarelor, PNL trebuia să iasă cumva din apele tulburi şi să redevină activ. Nu exista alternativă. În această conjunctură, în care era nevoie de un nou impuls şi de noi motivaţii, colegii mei au considerat, la un moment dat, că eu puteam fi un răspuns pentru nevoile partidului, din cea mai importantă poziţie de conducere. După mai multe discuţii, am înţeles că existau colegi care credeau că voi putea face faţă unei astfel de funcţii. Contextul nu era, aşadar, nici simplu, nici obişnuit. Dimpotrivă: pe lângă situaţia internă, fragilizată după demisia preşedintelui Crin

Antonescu, existau şi aceste semnale, din ce în ce mai clare, că forţele de dreapta începeau, uşor-uşor, să ia în calcul, pentru propriul interes, ideea fuziunii. Era nevoie, mai mult ca oricând, de un consens în jurul unor teme esenţiale şi pentru PNL, şi pentru PDL, ca reprezentante ale aceleiaşi ideologii. În plus, dincolo de o consolidare reală a acestui pol de forţe politice, era nevoie de un program de guvernare solid, cu bătaie lungă, şi de un candidat la alegerile prezidenţiale.

Au existat, în acea fază, discuţii informale la nivel de vicelider şi chiar între cei doi preşedinţi, domnul Antonescu şi domnul Blaga. Văzând că toate tatonările dau un rezultat, un feedback pozitiv, s-a stabilit o primă întâlnire formală, angajantă, pentru partidele noastre, iar ea s-a consumat şi repede, şi foarte bine. Primele tatonări au fost după europarlamentare. Lucrurile s-au petrecut foarte repede: în câteva zile, deja semnalele reciproce au fost pozitive. Am fost întrebaţi cu toţii dacă au existat negocieri sau discuţii mai vechi. Nu au fost discuţii. Până la europarlamentare, lumea şi-a văzut de campanie cu mai mult sau mai puţin succes, de la caz la caz, iar după aceea, lucrurile au avansat foarte repede. Nu am considerat că este bine să pierdem din tempo. Odată ce semnalele au fost bune, am luat foarte repede decizia de a ne întâlni şi de a vedea dacă putem sau nu să facem următorul pas.

Dreapta solidară: consolidarea marelui Partid Naţional Liberal

Chestiunea denumirii partidului care să rezulte din fuziunea PNL–PDL a fost una extrem de sensibilă. Am ştiut asta şi am preferat, în primă instanţă, în negociere, să rezolvăm probleme referitoare la felul cum construim acest partid, urmând ca, ulterior, să revenim la temele mai problematice. Nu ne puteam permite, în acel punct, să blocăm negocierile. Ne aflam sub presiunea timpului, din simplul motiv că urma un calendar politic foarte strâns şi foarte important: în noiembrie – alegeri prezidenţiale, în octombrie – campanie electorală, în septembrie – pre-campanie. Am constatat, cu toate acestea, că denumirea

partidului ce avea să rezulte din fuziune devenise, în scurt timp, o temă în media, o temă în spaţiul public.

Negocierile dintre cele două mari formaţiuni de dreapta au mers bine: cum spuneam, de la prima întâlnire formală, ne-am înţeles într-o oră asupra a ceea ce va urma. A fost prima dată când o astfel de întâlnire formală, între două partide, s-a finalizat atât de repede, cu un rezultat aşa de consistent. Imaginaţi-vă că, din partide care au avut un istoric complex, am reuşit, în scurt timp, să ne înţelegem, să fuzionăm, să funcţionăm ca aliaţi de facto, pe încredere. Să avem candidat unic la Preşedinţia României. A fost un rezultat foarte bun, un rezultat care ne-a dat energie şi speranţă că putem să propunem o alternativă de guvernare performantă, solidă şi puternică. Nu am gândit această fuziune ca să pierdem, ci cu scopul clar de a deveni un mare partid în dreapta spectrului politic şi de a hotărî ce se întâmplă în România. Noi am vrut să devenim partidul care decide soarta României în următorul deceniu.

Pe cât de necesară era coagularea Dreptei într-un astfel de moment, pe atât de firesc era să existe opinii diferite, ezitări, dileme. I-am rugat pe colegi să discute chestiunea fuziunii cu PDL. La fel, i-am rugat să ia în discuţie chestiunea candidatului la prezidenţiale. Doar lăsând discuţia să se desfăşoare în cadrul partidului puteam să aflăm ce vor membrii lui. Nimeni din conducerea partidului nu a dorit să impună ceva de sus în jos. Îmi amintesc bine că i-am rugat pe colegi să meargă în organizaţii şi să pună în discuţia tema candidatului, să vedem ce discută oamenii la baza partidului. Ce îşi imaginau pentru această candidatură, cu ce idei veneau. Toate aceste rezultate au fost centralizate şi prezentate congresului PNL din 27–28 iunie 2014. În PNL, nouă tuturor ni s-a părut că această procedură este mult mai potrivită decât să discutăm în Biroul Politic şi să luăm o decizie care poate că nici nu se potriveşte cu ceea ce vor membrii partidului. În scurt timp, am început să primim rezoluţiile din organizaţii şi ne-am apucat să pregătim congresul. Ne-am dat seama, în scurt timp, că simpla

alăturare a unor politicieni din partide diferite nu convinge şi am considerat că există o singură cale de a fi credibili în faţa electoratului: dacă venim cu acest mare proiect de dreapta şi îl detaliem, dacă venim cu un proiect de ţară, cu un program economic, cu un program pe industrie, cu un program pe justiţie. Lucrurile acestea au fost puse la punct, s-au format comisii mixte care au lucrat pe toate aceste aspecte. În definitiv, noi nu am dorit doar unificare administrativă, să luăm şefii de aici şi şefii de acolo şi să facem o grupă comună. Asta nu ar fi însemnat nimic pentru România. Pentru ca România să iasă în câştig, era nevoie ca, pe lângă fuziunea nucleelor partidelor, să reuşim să venim cu un program pentru ţară, un program centrat pe o filosofie de dreapta. Şi aici am avut o şansă foarte bună, pentru că, până la urmă, indiferent ce divergenţe ar exista între PNL şi PDL, nimeni nu a pus la îndoială apartenenţa doctrinară esenţială de centru-dreapta: şi PNL, şi PDL s-au definit ca partide de centru-dreapta. Aşa se face că am dorit să venim cu un program consistent, un program care să-i dea României o economie performantă şi un stat de drept. Propuneam, din capul locului, relaxare fiscală şi încurajarea investiţiilor. În ceea ce mă priveşte, experienţa mea demonstra că acestea erau măsuri care au dus la performanţă în Sibiu. Acolo asta am făcut: am investit în infrastructură, am crescut cota locului, am atras oameni de afaceri dispuşi să investească şi am asigurat, după acest algoritm foarte clar, locuri de muncă şi una dintre cele mai scăzute rate ale şomajului din România.

Resursele există, au existat mereu, dar ceea a lipsit au fost o gândire şi o viziune eficiente pentru alocarea lor. Resursele pot fi consumate complet într-o direcţie unde poate că banii sunt bineveniţi, numai că nu aduc nimic în plus şi nu întăresc economia. Este posibil ca o parte din bani să meargă acolo – către Securitatea Naţională, către Învăţământ, către Sănătate. Dar o parte din resurse trebuie să meargă şi în zona de revigorare economică, de care se leagă multe aşteptări. Pentru aceasta este nevoie

de o relaxare fiscală, iar singura metodă de compensare, în caz că această măsură se aplică, este creşterea economiei, şi nu alte măsuri – sigur, în corolar, se poate îmbunătăţi gradul de colectare a impozitelor. Economia poate să crească în foarte multe locuri şi în foarte multe feluri. Dacă am merge într-o locaţie economică, fie la Bucureşti, fie la Sibiu, fie oriunde altundeva, am putea observa uşor că sporul economic nu e peste tot la fel şi că nici profilurile nu sunt identice. Acest lucru ne arată că nu există un singur model, ci foarte multe modele. Trebuie doar ca pentru fiecare loc să se găsească modelul care se potriveşte cel mai bine. Or, aceasta este, pe de o parte, treaba guvernanţilor, care trebuie să creeze un cadru propice investiţiilor şi unei creşteri economice. Pe de altă parte, în plan local, primarii şi preşedinţii de consilii judeţene trebuie să creeze cadrul foarte specific: să existe zone unde se construiesc drumuri de acces, unde se aduce apa, unde se aduce curentul, pentru a permite dezvoltarea. Pe lângă toate acestea, există câteva lucruri destul de clare, dar ele ţin mai degrabă de Guvern decât de autorităţile locale. Aceste aspecte sunt foarte bine cunoscute, investitorii ni le-au spus de foarte multe ori, doar că nu am ascultat cu mare atenţie. Ei vorbesc despre stabilitate legislativă, despre drumuri şi autostrăzi, în absenţa cărora nu putem planifica o creştere economică. Vorbesc despre crearea de locuri de muncă, inclusiv prin stimularea anumitor investiţii. Astfel de direcţii nu trebuiau inventate, ele erau cunoscute. Trebuiau doar adunate într-un pachet foarte serios, un pachet care avea să se numească „Program economic pentru România“ sau „Programul Dreptei pentru România“, pregătit să fie pus în practică atunci când vom guverna.

Când am expus aceste direcţii, nu vorbeam despre un model excepţional, ci despre unul simplu de urmat, în timpi foarte clari, fără improvizaţii şi ezitări. În fond, în România existase la un moment dat consens, o coalizare pentru un scop dorit de toată lumea. Acest consens politic privea intrarea în NATO şi UE. Dacă s-a vrut, atunci s-a

putut. Am devenit şi membri NATO, am intrat şi în UE. Nu vedeam, în acele zile de dinaintea fuzionării forţelor de dreapta, de ce bunăstarea şi stabilitatea acestei ţări nu ar putea mobiliza aceeaşi hotărâre şi implicare şi de acum încolo. România poate fi o ţară puternică dacă vom avea mii de oameni de afaceri puternici. Şi ştiam că noi, politicienii, trebuie să-i sprijinim pe oamenii de afaceri pentru a avea o economie puternică. Şi noi, şi cei din PDL eram încredinţaţi că altă cale nu există.

Multă vreme am crezut că votul cu care am fost ales prima dată primar al Sibiului a fost cea mai neaşteptată dovadă pe care am primit-o că ceilalţi au nevoie de implicarea mea. La paisprezece ani distanţă, am trăit acelaşi sentiment într-un context nou, de data aceasta în familia liberală. Numărul voturilor prin care colegii liberali mi-au arătat că au încredere în ceea ce propun a fost copleşitor. Sentimentul de a fi ales Preşedinte al Partidului Naţional Liberal şi decizia rapidă a majorităţii care m-a susţinut m-au luat din nou prin surprindere. Nu mai trăisem aşa ceva de la primele alegeri la care am participat vreodată, când nimeni nu se aştepta să fiu ales primar. Lăsând însă la o parte încărcătura pe care a avut-o pentru mine, Congresul PNL din 27–28 iunie 2014 a însemnat un moment esenţial pentru istoria partidului şi, cred eu, pentru democraţia românească. El a consimţit unificarea Dreptei autohtone şi aderarea la Partidul Popular European şi a fixat şi cel mai important obiectiv pentru următorii zece ani: să aducem România, din punctul de vedere al bunăstării, în linie cu statele Europei. Cred cu tărie, ca şi colegii liberali, împreună cu care ne-am asumat acest program politic, că a sosit momentul ca România să intre într-o perioadă de consolidare a statului de drept şi de prosperitate economică. România trebuie să ajungă la nivelul statelor europene; a întârziat deja prea mult în faza de tranziţie.

La Congres s-a stabilit noua echipă de conducere a partidului, adică preşedintele partidului şi membrii din Birou, Direcţia Generală politică a partidului, prin afilierea

la PPE, precum şi opţiunile în viitorul imediat apropiat: în relaţia de fuziune cu PDL, chestiunea candidatului nostru pentru competiţie. Am avut o competiţie internă în PNL şi apoi ambele partide au propus câte un candidat stabilit; am demarat foarte rapid faza tehnică de sondaje, în urma cărora a reieşit care dintre cei doi candidaţi este mai bine poziţionat. Rezultatul mi-a fost favorabil mie, iar anunţul candidaturii a urmat la scurt timp după deciziile luate la Congres. Cel mai important rezultat al acestei mari întruniri politice a fost însă „Proiectul Dreptei pentru România“, un proiect de anvergură, făcut pentru o guvernare de durată, al cărei scop este o ţară prosperă, în care domnia legii este o realitate.

Noi am hotărât înfiinţarea Partidului Naţional Liberal, rezultat din fuziunea PNL şi PDL. Decizia politică a fost luată, a avut loc congresul de fuziune, actele au fost trimise la Tribunal, urmând să avem acest partid înregistrat după ce se termină perioada de acţiune în instanţă. Nu se mai întoarce nimeni la partidele care au fost înainte. Ştiu că foarte mulţi politicieni din România se tem de acest mare partid, care are astăzi, din start, peste 30% din electorat în spatele lui. E un partid de proporţii şi adversarii noştri se tem de el pe bună dreptate. De aceea auzim tot felul de politicieni venind la televizor şi spunând că, de fapt, nu se va face, că vom reveni la formaţiunile iniţiale. Fuziunea e gata făcută, dar din motive strict tehnice, pentru că înregistrarea la Tribunal durează probabil cinci-şase luni, a trebuit să găsim o formă prin care să putem să venim în faţa alegătorilor cu un vehicul electoral legal. Noul partid a fost decis, însă fără a avea încă personalitate juridică pentru a putea propune un candidat. Şi atunci, ca să trecem de această dificultate tehnică, am hotărât înfiinţarea Alianţei Creştin Liberale, cu singurul scop de a prezenta candidatul unic al Dreptei în competiţia electorală pentru prezidenţiale. Evident că, din moment ce aveam o alianţă electorală, ea trebuia să aibă un nume. S-a studiat problema, ne-am decis asupra numelui de „Alianţa Creştin Liberală“. Această alianţă

avea să prezinte candidatul Dreptei şi să intre în campania electorală.

Primele semne că unificarea Dreptei funcţionează s-au văzut în scurt timp la centru, la vârful noului partid, unde am avut discuţii foarte bune, dar şi în teritoriu. Deja avem majoritatea consiliilor judeţene, pe care le controlăm la nivel de consilieri judeţeni. S-a putut urmări foarte uşor că, la început, au fost câteva judeţe în care echipele s-au adunat, practic, instantaneu şi au funcţionat împreună. Au urmat apoi alte judeţe, apoi consilii locale, consilii comunale. Din fericire, mişcarea a funcţionat simultan şi la vârf, şi la bază. În acel moment, dacă îi adunam pe primarii pe care îi are PSD şi pe primarii pe care îi avem noi ca partid unic, reunind primarii PNL şi primarii PDL, observam că lucrurile se echilibrau foarte mult. În plan local, odată făcută unificarea, noi controlam ce se întâmplă în România. Avem majoritatea aleşilor locali, iar acesta este un fapt, nu o dorinţă. Dorinţa viza şi vizează guvernarea, dar în plan local noi suntem aceia care putem hotărî, în majoritatea localităţilor şi în majoritatea judeţelor, ce are să se întâmple, situaţie care marchează o evoluţie pozitivă.

Proiectul Dreptei pentru România gravitează în jurul ideii de reconstrucţie a economiei, a societăţii, dar şi a locului ei în Uniunea Europeană şi în lume. Este un proiect de ţară trasat pentru următorii zece ani şi are ca obiectiv final transformarea României din ceea ce este acum într-o ţară prosperă şi puternică, egală cu statele dezvoltate din UE: o Românie normală, care funcţionează şi se dezvoltă predictibil şi care traversează perioada 2014–2024 după un parcurs bine conturat, cu direcţii şi obiective clare.

Ne-am fixat, aşadar, obiective pe termen lung. Concretizarea lor cere, însă, depăşirea altor două praguri esenţiale: câştigarea alegerilor prezidenţiale şi revenirea la guvernare, ca principală forţă politică. Dreapta românească a strâns rândurile şi s-a coagulat într-o echipă care vrea să propună coerenţă ideologică pusă în fapt, şi nu doar o schimbare de putere la nivelul instituţiei

prezidenţiale. Resursele de care dispune acest conglomerat de forţe politice au puterea să provoace şi să susţină o ofensivă pentru recâştigarea demnităţii la nivel naţional. Faptul că mulţi dintre aceşti oameni mi-au cerut implicarea, că au avut încredere în ce pot să fac împreună cu ei, m-a motivat şi m-a convins că trebuie să intru într-o nouă arenă. Am crezut că e de datoria mea să o fac.

De prea mult timp, scena politică românească este dominată de înfruntări personalizate, care nu reflectă o dinamică reală între principii şi opţiuni ideologice. Neoglindind aceste orientări principiale, care se regăsesc în însăşi ţesătura societăţii româneşti, scena politică autohtonă nu a reflectat, de fapt, o opţiune de drept a electoratului. Ce am constatat, în ultimii ani, a fost un câmp politic fracturat, o societate din ce în ce mai polarizată, o radicalizare a competiţiei şi a discursului politic. Toate aceste simptome au măcinat şi mai mult încrederea electoratului în soluţiile clasei politice – la rândul ei, din ce în ce mai autonomizată în raport cu societatea. Rezultatul a fost unul păgubos, cu un cost enorm şi pentru clasa politică, şi pentru societate: imposibilitatea consensului în jurul unor teme fundamentale.

Cred că alegerile prezidenţiale din 2014 reprezintă ocazia de a sparge această dinamică şi de a propune un program politic şi o viziune mult mai cuprinzătoare. Ceea ce a propus Partidul Naţional Liberal la ultimul congres a fost o viziune pentru următoarele două cicluri prezidenţiale şi de guvernare.

Drumul către prima funcţie în stat

Am fost desemnat candidat al Dreptei la preşedinţia României într-un moment în care ţara avea nevoie de o nouă direcţie şi de o nouă perspectivă. Îmi amintesc că era una dintre cele mai fierbinţi zile din vara lui 2014, una dintre acele zile în care e totuna dacă eşti într-un oraş de la tropice sau în capitala României. Şedinţa a început către ora prânzului. Nu mai era timp, toată lumea aştepta să vadă cine este candidatul Dreptei. Venise momentul când

uşile trebuiau să se închidă.

Alături de mine se aflau toţi acei oameni care m-au creditat cu încrederea lor şi la alegerile din partid: personalităţi puternice, oameni care au lăsat ceva în urmă, care şi-au legat numele de cel puţin o reuşită. Faptul că ei m-au ales drept candidat la preşedinţie şi m-au desemnat să mă lupt pentru proiectul unei Românii competitive m-a onorat şi mi-a insuflat o dorinţă de a reuşi mai mare ca niciodată. Au fost doi oameni cărora am ţinut să le mulţumesc în mod special: domnului Vasile Blaga şi domnului Cătălin Predoiu. Primului, pentru tărie şi pentru perseverenţă, celui de-al doilea, pentru modul elegant, cavaleresc, în care a înţeles competiţia pentru această desemnare. Nu m-am îndoit nicio clipă că nu mă va susţine.

Ziua de 11 august, data la care a fost anunţată candidatura mea pentru cea mai înaltă funcţie în statul român, a fost şi data la care democraţia românească a făcut un mare pas, în premieră: a fost pentru prima dată când o coaliţie politică de amplă anvergură a desemnat drept candidat la preşedinţia României un cetăţean român, dar aparţinând unei minorităţi etnice. A fost dovada clară că suntem o democraţie care se scutură de prejudecăţi, o adevărată naţiune de cetăţeni. Le-am promis atunci oamenilor care m-au susţinut că am să mă lupt pentru o Românie care merită mai mult decât vorbe goale şi clientelism politic. Le-am promis, încrezător şi plin de convingere, că şi în România se poate. Că e loc pentru mai bine, că ţara noastră nu e o excepţie în care nimic nu se leagă. Am intrat în cursa prezidenţială cu ferma convingere că aici nu e altfel decât în statele europene. Că se poate!

Mă uitam în sală, la colegii mei, şi le spuneam, lor, jurnaliştilor şi tuturor celor care urmăreau acel moment, că şi România poate fi o naţiune prosperă şi respectată. Ştiam că nu sunt simple vorbe. Era încredinţarea de care oamenii aveau atâta nevoie, după ani întregi de derivă. Sibiul şi modelul lui erau dovada mea, proba că se poate.

Şi România ar putea fi la fel. Nu m-am îndoit nicio clipă de asta, cum nu m-am îndoit nicio clipă că aceşti oameni, ţara întreagă, au nevoie de o astfel de asigurare, după atâta timp.

Am vorbit despre o Românie cu adevărat occidentală şi senzaţia mea era că umplu, cu aceste cuvinte, nişte spaţii goale din care, de foarte mult timp, nu crescuse nimic. Nu am fost niciodată un om al cuvintelor. De data aceasta, simţeam că ele au un rost. Că oamenii aveau nevoie să audă că poate exista un model de preşedinte al României care să cultive respectul, şi nu găştile de partid, care să medieze, şi nu să dezbine, care să le redea românilor încrederea că şi aici putem avea prosperitate, că şi aici putem avea o administraţie eficientă şi stat de drept. Am vorbit despre echilibru, despre importanţa valorilor, despre încredere. Despre seriozitate şi despre lehamitea de spectacol. Cred că am vorbit, de fapt, despre dorinţele multor români.

Din capul locului am ţinut să insist asupra a două mari teme, una care ţine de politica externă, alta de cea internă, dar strâns legate între ele: apartenenţa noastră la NATO şi la UE şi independenţa justiţiei. Aceste direcţii sunt nenegociabile. În cazul parteneriatelor strategice, care păstrează direcţia noastră către Occident, se pot negocia amănunte, dar nu statutul în sine. În cel de al doilea caz, al justiţiei, este vorba de un câştig evident care trebuie apărat şi consolidat. Nu putem funcţiona ca stat, la nivelul la care ne propunem să ajungem, fără o justiţie independentă, care să nu fie pusă între paranteze de interesul personal al niciunui politician, oricât de important ar fi el. Noul model de politică pe care îl propuneam pentru instituţia prezidenţială presupunea exact valorile care mi-au garantat reuşita în munca de până acum: respect, seriozitate, competenţă şi rezultate. Nici ele nu sunt negociabile.

Eram conştient de faptul că urmează o campanie grea, în care vreau să vin cu un program pe teme concrete, şi nu dintre cele mai uşoare. Poate că mulţi nu îşi

imaginează acest lucru, dar o campanie în provincie nu este semnificativ diferită faţă de una la nivel naţional. Doar numărul celor care citesc ziarul respectiv sau care se uită la televiziunea locală este, cu siguranţă, mult mai mic. Metoda este una şi aceeaşi. Şi dacă vorbim de marele competitor pentru noi, care urma să fie PSD, metodele îmi erau, mie personal, foarte bine cunoscute. Eu sunt primar din 2000. Am fost primar în perioada anteriorului guvern PSD, am fost în campanie contra candidatului PSD. Am avut alte şi alte competiţii şi niciodată nu am crezut că ar trebui să existe atacuri murdare şi poveşti inventate. Eu nu am făcut niciodată campanie în felul acesta şi nu voi agrea o astfel de campanie, dar ceilalţi nu s-au ferit. De pregătit, bineînţeles că eram pregătit, ştiam cum funcţionează tacticile lor. Îmi displăceau profund.

Nici nu începuse campania şi adversarii mei începuseră deja să lanseze în spaţiul public fel de fel de provocări şi de zvonuri, atunci când nu erau de-a dreptul minciuni. Bătălia începuse şi mă aşteptam că se va juca murdar. Eram pregătit. Întotdeauna s-a vorbit despre o bătălie electorală, numai că eu consider că acum, în 2014, ar trebui să depăşim faza simplelor înfruntări la baionetă. Cred că de prea multe ori am avut un vot negativ, după campanii negative: s-a văzut prea puţin care este proiectul candidatului şi prea mult acuzaţiile reciproce. La final, cineva a câştigat alegerile, dar România oare a câştigat?

Eu mi-am dorit altceva de la prestaţia unui astfel de candidat. Voiam să vorbesc despre cum trebuie să acţioneze un preşedinte de stat pentru a fi exact preşedintele descris în Constituţie: un preşedinte mediator, dar şi ferm, un om care să rezolve problemele. Voiam să arăt toate aceste lucruri în campanie şi speram sincer ca, prin acest demers, să fac un lucru care până acum fusese neglijat: să vin cu un mesaj pozitiv. Îmi doream să fie o campanie la sfârşitul căreia să se spună că acest om a fost ales pentru că a prezentat o alternativă bună, nu pentru că a spus mai multe lucruri rele despre contracandidatul său. Nu mi-am dorit, nici eu şi nici

Partidul Naţional Liberal, să intrăm în polemici personale, nu am căutat niciodată să acuzăm pe nimeni, în public, de chestiuni care nu puteau fi verificate. Ne-am dorit să facem campanie cu un proiect politic: Dreapta plus candidat pentru Preşedinţie, program pentru România, program economic, un program serios, care îi convinge pe oameni. Plus metode curate de campanie: adunări populare, adunări cu simpatizanţii.

Trebuie, cu toate acestea, să fim realişti. Ne aşteptam să urmeze foarte multe alte discuţii, multe dintre ele situându-se total pe lângă proiectele politice. Ne aşteptam să apară tot felul de acuzaţii, să se inventeze atacuri şi dosare. Se pare că aşa trebuie să fie la noi în campanie electorală, dar, cu toate acestea, mi-am păstrat speranţa că, dacă noi, Dreapta, partidul Dreptei unificat din PNL şi PDL, venim cu un proiect major, cu un proiect pentru ţară, vom fi auziţi. Este cazul să vină cineva cu aşa ceva şi noi propunem acum un proiect pentru viitorul României. Nu legat de trecut, nu pentru scandal.

Din păcate, chiar din seara zilei în care îmi anunţasem candidatura, constatam, din nou, demararea unei campanii negative, bazate pe dezinformare şi pe acuzaţii false. Nu aveam să intru în acest joc. Strategia mea, aşa cum am anunţat deja la momentul desemnării mele în cursa prezidenţială, este să fac o campanie curată şi pozitivă, în ideea că oamenii merită respect, nu minciuni. Din fericire, la doar câteva zile de la acest incident al cărui scop a fost clar denigrator, aveam să citesc un alt articol, de data aceasta din presa centrală franceză, care îmi făcea un cu totul altfel de portret. În numărul din 15 august al ziarului *Le Monde*, eram prezentat ca model de reuşită administrativă – un „simbol al succesului administrativ“, în termenii lor – şi un om care poate să schimbe peisajul politic în România.

Pentru o campanie cu prestanţă: proiecte, nu scandaluri

Nu îmi este teamă de nimic! Nu am făcut nimic care să mă poată compromite. Nu am nici doi ani de când am

venit de la Sibiu şi am deja o cotă de încredere de 30% în toate sondajele. Este clar că aceste procente nu se mai duc la aceia care încearcă acum să îmi saboteze proiectul. Toţi sunt deranjaţi de faptul că am intrat în competiţie. Fiecare dintre ei are o relaţie la o televiziune, la un radio, la un ziar şi încearcă să inducă ideea că nu aş fi candidatul potrivit. Din punctul meu de vedere, nu este nicio problemă, fiindcă oamenii mă văd şi îşi dau seama ce vreau, de fapt. Cunosc de multă vreme metodele de denigrare practicate în perioade electorale, nu este niciun fel de noutate. De fiecare dată au fost şi candidaţi care au crezut că este mai profitabil să atace persoana, în loc să vină cu un proiect politic propriu. De fiecare dată s-au găsit, din păcate, şi oameni care au fabricat diverse emisiuni şi fel de fel poveşti despre mine. Eu nu am considerat pe nimeni adversar, ci competitor, şi am constatat mereu că cetăţenii sunt mult mai inteligenţi şi mult mai bine orientaţi decât bănuiesc candidaţii fără proiect. Lumea mă vede, mă cunoaşte. Nu m-a deranjat că am fost atacat cu diferite poveşti inventate, la diferite televiziuni, aşa cum nu cred că m-a ajutat nici dacă m-a lăudat cineva peste măsură la alte televiziuni.

Pe de altă parte, în România, atacul, strategia principală a adversarilor mei politici, a mers până într-acolo încât să aducă religia ca temă în campania electorală. Nu m-am simt dezavantajat, ca luteran, şi nici ameninţat. Nici nu am crezut vreodată că despre religie nu trebuie să se discute în spaţiul public. Cred, însă, că este o mare problemă că s-a discutat despre religie în campania electorală. Nu întâmplător în Constituţie au apărut articole precum acela legat de egalitatea în drepturi, indiferent de religie, indiferent de etnie. Aceste lucruri nu au apărut în Constituţie pentru că cineva a crezut că sună bine, ci au fost incluse acolo fiindcă în Europa, timp de sute de ani, s-au dus războaie din astfel de motive. Iar faptul că în toate constituţiile moderne apare egalitatea în drepturi este rezultatul unui proces lung, al unui proces dureros, rezultatul multor războaie şi al multor neînţelegeri. Cred

că e mare păcat să vină nişte tineri politicieni care n-au citit despre aceste lucruri şi să considere că putem să declarăm orice, cât timp suntem în campanie electorală.

În Europa secolului XXI, în viziunea mea şi a Partidului Naţional Liberal naţiunea se defineşte prin cetăţenii săi. Noi înţelegem naţiunea nu în sens etnic, ci în sens civic, al ataşamentului faţă de o ordine constituţională, faţă de valori şi principii democratice. Cetăţenia, şi nu etnicitatea, reprezintă sursa apartenenţei la o naţiune. Eu sunt cetăţean român, convins român, şi sunt etnic german. Etnicitatea este un factor important şi acceptat în România, spre fericirea noastră, a tuturor minoritarilor, şi trebuia să spun, în acest context, că România are un rol pozitiv şi exemplar în Europa, prin modul în care îşi tratează minorităţile etnice, atât formal, cât şi informal. România are o tradiţie foarte veche, de sute de ani, de convieţuire a majorităţii şi a minorităţilor şi experienţa noastră este, în esenţă, un pozitivă. Trebuie doar să ne gândim la etnicii germani, la saşi, la unguri, la italieni, la evreii cu care convieţuim, în foarte multe comunităţi. Acestea sunt exemple care ar trebui protejate, şi nu puse la încercare tocmai de cei desemnaţi să vegheze asupra lor.

Buna înţelegere interetnică nu exclude, ci completează ataşamentul nostru faţă de tradiţii, moşteniri culturale şi istorice, care fac parte din ceea ce suntem noi ca naţiune şi popor. Consider, cu toate acestea, că a venit momentul să depăşim graniţe culturale şi mentale. Tentaţia de a folosi, în scop electoral, sentimentele naţionale şi patriotismul firesc al acelora care aparţin unei naţiuni, ca şi încercările de a alimenta permanent sensibilităţi etnice au făcut parte din arsenalul politic al multora în aceşti ultimi 20 de ani şi sunt la fel de periculoase ca şi tentaţia populismului. Nu cred că etnicitatea cuiva este determinantă, ci modul în care abordează problemele şi în care rezolvă lucrurile, acolo unde se implică. Şi dacă cineva este un bun administrator, un bun guvernant, un bun conducător, eu sunt convins că

este meritul lui ca om şi ca educaţie, ca formare şi că profesionalismul ţine extrem de puţin, spre deloc, de etnicitate.

Un alt mit, promovat mai degrabă de analiştii politici, ar fi că anumite zone din ţară răspund în mod diferit la propunerile pe care le am eu. Am vizitat foarte multe locuri din România şi pot să spun că, peste tot pe unde am mers, oamenii reacţionează faţă de mine esenţialmente la fel cum reacţionează în Piaţa Mare a Sibiului. Discut cu ei, îmi spun ce-i preocupă. Peste tot sunt oameni interesaţi, alţii mai dezinteresaţi, dar eu nu am avut niciodată vreo experienţă negativă în comunicarea cu ei. De luni întregi merg prin toată ţara şi mă întâlnesc zilnic cu foarte, foarte mulţi români. Şi toţi vor acelaşi lucru: un trai decent, un loc de muncă sigur şi relativ bine plătit, şcoli pentru copiii lor. Vor să nu le mai plece copiii afară la lucru, vor să aibă o conducere onorabilă. Sunt lucruri simple, cu toţii ne dorim lucruri simple, doar că mulţi politicieni, în loc să vină cu soluţii, ne prezintă tot felul de baloane de săpun şi foarte multă vorbă, care, din păcate, nu se concretizează în proiecte. Niciodată nu mi s-a părut că oamenii sunt reticenţi faţă de mine fiindcă sunt etnic german sau că sunt reticenţi pentru că vorbesc mai rar sau mai puţin. Nu am avut chiar niciodată o astfel de experienţă negativă.

La fel, s-a mai spus că mă adresez mai degrabă oamenilor de la oraş, că mesajul meu nu poate avea priză în mediul rural, că omul simplu, de la sat, nu ar avea răbdare cu programul despre care vreau eu să-i vorbesc. Eu spun că omul de la sat are răbdare şi prinde poate chiar mai mult decât omul de la oraş, care este sub presiunea ştirilor de ultimă oră sau sub presiunea discuţiilor cu vecinii, cu prietenii. Fiecare vrea să fie mai informat. Ştiu foarte bine că oamenii de la ţară nu sunt oameni care pricep mai puţin. Ei au interesele altfel ierarhizate, dar de multe ori „citesc“ mai repede un politician decât cineva care trăieşte o viaţă foarte agitată. Chiar dacă nu-şi iau timpul să aprofundeze programul pe care îl prezintă unul sau altul, ei îl evaluează de fiecare dată. Omul de acolo îl

vede la televizor, îi aude vocea la radio, vorbeşte cu vecinul. Se întreabă unul pe altul dacă au auzit despre sasul, despre neamţul de la Sibiu! Oamenii discută şi, chiar dacă, uneori, avem impresia că viaţa la ţară nu-i încurajează să ştie foarte multă politică, de fapt ei intuiesc foarte mult. Au un simţ foarte bine exersat pentru astfel de lucruri. Poate că ar fi momentul să abandonăm aceste prejudecăţi sau măcar să nu le cultivăm.

Nu putem să declarăm orice. N-a existat nicio clipă, pentru mine, ipoteza unei strategii electorale bazate pe defăimarea adversarului. Ceea ce mi-am propus să aduc este un program politic, o viziune. Eu n-am făcut niciodată aprecieri asupra persoanelor, ci numai asupra proiectelor politice, aşa că, în ceea ce mă priveşte, programul candidatului pentru Preşedinţia României a fost piatra de rezistenţă a ofertei mele. Improvizaţia şi diletantismul proliferează în absenţa unei viziuni. Cred că au avut suficient spaţiu, inclusiv pe scena politică. A venit timpul pentru altceva. Ceea ce le propun eu astăzi românilor este exact opusul politicii dâmboviţene cu care s-au obişnuit. Accentul trebuie schimbat de la circ şi promisiuni electorale la stabilitate, coerenţă şi măsuri reale pentru România. Aşa cum am mai declarat, nu mă voi lăsa atras niciodată în jocul declaraţiilor negative şi defăimătoare, ci mă voi axa pe ce e de făcut, concret.

Omul de bază, alături de care mi-am propus să desfăşor acest tip de ofertă politică în faţa alegătorilor, a fost domnul Vasile Blaga, care a acceptat să fie şeful acestei campanii electorale. Fără legătură cu faptul că Vasile Blaga s-a ocupat şi de campania electorală a lui Traian Băsescu, am fost întrebat chiar înainte de fuziune, de foarte multe ori, cum e actualul PNL: dacă este un partid pro-Băsescu sau anti-Băsescu. Având proaspătă în minte înscenarea pe care un post de televiziune a vrut s-o vândă ca ştire, cum că m-aş fi întâlnit cu preşedintele în funcţie, repet şi insist: PNL este un partid fără Băsescu. În 2014, PNL a vrut să construiască pentru viitor, nu pentru trecut. Acest partid, noul PNL, este pur şi simplu fără

Traian Băsescu. Nu putem să venim în 2014 şi să ne agăţăm de o construcţie politică creată în 2004. Asta a fost acum un deceniu. Trăim în altă perioadă, oamenii au alte aşteptări, iar faptul că venim acum cu acest nou proiect cred că le dă speranţă multor oameni care au crezut că politicienii din România au uitat ce înseamnă un mare proiect politic.

Pentru politicieni, se aplică, în linii mari, aceleaşi reguli ca pentru orice carieră. Dacă ai dovedit într-un loc că ai fost capabil şi că ai făcut ceva, poţi să urci pe următoarea treaptă sau pe următoarele. Iar dacă acolo unde ai fost nu ai performat, se pun mari semne de întrebare dacă este bine să te duci mai departe. Or, ceea am făcut eu în politică, în administraţie, nu numai că se poate povesti, ci se poate vizita. Oricine poate să meargă în Sibiu şi să se convingă de aceste lucruri. A fost Capitală Culturală Europeană şi eforturile de a ajunge la un asemenea statut au fost apreciate. Nu vorbim doar de câteva pieţe pavate şi străzi reabilitate, cu toate că şi acestea sunt foarte importante, mai ales pentru sibieni. Însă întregul oraş funcţionează foarte bine, iar aceste lucruri, după cum putem să observăm foarte uşor, depind de modul în care se administrează şi se promovează oraşul. Pentru că am fost primar al Sibiului o perioadă atât de lungă, mulţi îşi imaginează că sunt un administrator eficient şi longeviv, dar că nu aş avea neapărat şi experienţă politică de calibru. Un primar este, cel puţin în viziunea celor mai mulţi, mai degrabă un administrator.

Cred, acum, că e la fel de necesar să vedem şi partea politică. Oricât de priceput ar fi cineva la administraţie, ca să facă administraţie în plan local trebuie mai întâi să ajungă în poziţia din care poate să decidă ce face administraţia. Aceasta e partea, de multe ori nediscutată, la un primar sau la un preşedinte de Consiliu Judeţean. Ca să administrezi oraşul bine, mai întâi trebuie să ajungi în poziţia din care administrezi, or, ca să ajungi acolo, trebuie să fii politician, ba chiar un politician bun. În acest punct, latura politică a acestei funcţii devine evidentă. Cineva

care a reuşit, fără un partid în spate, să ajungă într-o poziţie de decizie foarte importantă, cineva care a reuşit, prin exemplul propriu, să atragă voturi dintr-o întreagă zonă – pentru că ceea ce s-a întâmplat în Sibiu s-a propagat mult mai departe, s-a propagat în judeţul Sibiu, s-a propagat dincolo de judeţul Sibiu –, acel cineva, cu toată modestia, denotă ceva fler politic, mai degrabă decât doar ceva talent administrativ. Dar faptul că sunt, în acest moment, un profesionist în administraţie are implicaţii inclusiv politice: nu mai există pericolul să mă îngroape cineva în hârtii. Cunosc prea multă administraţie ca să mi se întâmple aşa ceva!

Un proiect de anvergură: prosperitate şi respect pentru lege

Viziunea politică pe care mi-o asum, împreună cu această formaţiune înnoită care mă susţine, se întinde pe durata unui deceniu: zece ani în care preşedintele va avea un rol decisiv. Zece ani în care PNL guvernează în două mandate consecutive şi reuşeşte să pună în practică viziunea liberală asupra guvernării, asupra modului în care se poate dezvolta sustenabil şi rapid economia românească. Eu propun o Românie fără înjurături în spaţiul public, o Românie corectă, care-şi cunoaşte bine interesele naţionale, fără migraţie politică, fără baroni, fără un guvern care lucrează pentru aceşti baroni. O Românie prosperă, o Românie puternică. Sunt, suntem hotărâţi să ne batem cu întregul sistem, pentru că noi credem că întreaga construcţie a partidului-stat PSD şi a sateliţilor lui nu i se potriveşte României.

Acum vedem tendinţele unui partid-stat care vrea să acapareze foarte mult, care împarte daruri. Este important să reformăm statul, dar nu pentru a face alt stat. Trebuie să facem jocul transparent, corect. În aceasta constă reformarea statului: să scăpăm de baroni, să garantăm statul de drept şi independenţa justiţiei, nu doar să vorbim despre ele. Trebuie să avem un stat care garantează reguli puţine şi bune, pe termen lung. Nu aşa cum avem acum, un guvern care schimbă regulile la două luni. Există

lucruri mai bune pentru societatea românească. Românii au nevoie să li se redea speranţa. În anul 2000, am fost ales primar al Sibiului spre surprinderea tuturor. În 2004, foarte mulţi jurnalişti care au considerat că este ciudat ca un etnic german să fie primar al unui oraş românesc m-au întrebat care a fost cea mai mare realizare a mea în primul mandat. Cea mai importantă realizare a mea în primul mandat a fost că le-am redat sibienilor speranţa. Şi le voi reda şi românilor speranţa.

Cred că e nevoie de un preşedinte mediator şi integrator, pentru că în România ultimilor zece ani a fost prea multă disensiune, au apărut prea multe falii şi acest lucru trebuie să se schimbe. Eu vreau să facem altă politică în România. Pentru a schimba starea lucrurilor, vreau să lucrăm cu toţii împreună, nu unii împotriva celorlalţi. Vreau să fiu un Preşedinte al României care nu vorbeşte despre statul de drept, ci care garantează statul de drept. Eu nu vreau să povestesc despre independenţa Justiţiei, eu voi fi un preşedinte care garantează independenţa Justiţiei. Cred că viitorul mandat de preşedinte trebuie să reasigure electoratul că rolul instituţiei prezidenţiale va fi dublat de o viziune care să facă statul funcţional. România are o Constituţie, dar, uitându-mă la modul în care funcţia prezidenţială a fost exercitată în ultimii zece ani, constat că i-a lipsit cu desăvârşire un preşedinte vizionar, care să mişte lucrurile. Orice echipă funcţionează cel mai bine dacă participă efectiv la rezolvarea problemelor: aceasta a fost mereu abordarea mea. În orice zonă, în orice mediu pe care îl abordez, adun echipa şi îmi doresc şi aştept de la fiecare membru să se implice activ şi să vină cu soluţii. Şi atunci rezultatele sunt cele mai bune. Cred că şi pentru un preşedinte de ţară acesta este singurul model în care instituţia sa poate să funcţioneze. El nu lucrează nici prin directive, nici prin trasare de sarcini.

Preşedintele autentic fie îi convinge pe oameni de viziunea sa, fie adună specialişti, activişti, oameni dornici de implicare şi îi pune să găsească împreună soluţii pentru

diferite probleme sau să elaboreze politici publice pentru rezolvarea unor probleme. Nu cred că există abordări alternative.

Relaţia cu Familia Regală. Despre rostul protocolului

Pentru că am tot fost întrebat în ultimul timp despre relaţia mea cu Familia Regală, aş vrea să mă refer pe scurt şi la acest subiect. În ceea ce priveşte relaţia cu Casa Regală, cred că ea trebuie să fie una instituţională şi protocolară, nu de tip executiv sau de colaborare. Este evident că aici există un mare potenţial de imagine şi că este posibil să fie fructificat, mai ales în relaţie cu partenerii noştri externi. Cu toţii ne amintim contribuţia remarcabilă, din ultimii ani, a Majestăţii Sale Regele Mihai şi a Familiei Regale la imaginea României în lume, pentru intrarea în NATO, de exemplu, şi astfel de iniţiative trebuie sprijinite şi încurajate. Şi aceasta nu doar pentru a demonstra că ne respectăm istoria, ci pentru că se cuvine şi avem datoria, cred eu, să folosim capitalul de imagine al Familiei Regale pentru promovarea imaginii României în lume. Evenimentele publice din ultimii ani în care a fost implicată Casa Regală arată că rostul ei nu s-a încheiat: dimpotrivă, românii îşi arată admiraţia şi recunoştinţa pentru eforturile ei.

Majestatea Sa Regele Mihai este legat de istoria noastră, de momente-cheie din trecut, cum este momentul 23 august 1944, care rămâne unul dintre cele mai importante evenimente din istoria noastră recentă, un act salvator pentru noi. Probabil că cei de vârsta mea sau chiar mai tineri îşi amintesc cum a venit Regele Mihai să viziteze România, după 1989, cum a aterizat şi a fost întors în aeronovă, şi asta nu o dată. Ion Iliescu conducea acea Românie, dacă bine îmi amintesc. Ca şi alţii, am simţit atunci un sentiment de revoltă, mi-a fost pur şi simplu ruşine de cum a putut reacţiona puterea de atunci faţă de Rege. E ca şi cum ai detona un muzeu plin de colecţii inestimabile sau ţi-ai bate joc de simbolurile unei naţiuni. Apropo, despre polemica indecentă care s-a stârnit acum

câţiva ani, am o opinie foarte fermă: nu cred că Regele Mihai i-a trădat pe români, nici n-a trădat România, ci a făcut ceea ce a fost constrâns să facă în vremuri extrem de tulburi. Îmi exprim convingerea că, odată cu trecerea timpului, aceste intoxicări şi acuzaţii vor înceta.

Atenţia la momentele decisive din istoria noastră recentă şi grija faţă de toate instituţiile statului sunt sarcini de primă urgenţă, pe care preşedintele trebuie să şi le asume. Prima obligaţie a Preşedintelui României, în viziunea mea, este aceea de a asigura funcţionarea eficientă a instituţiilor. Cel mai important atribut al lui, în spiritul Constituţiei, este acela de a arăta direcţia, desigur, în colaborare cu celelalte instituţii ale statului, lucru pe care îl face în spiritul valorilor constituţionale ale democraţiei, ale statului de drept şi ale pluralismului. Un preşedinte trebuie să fie mediator şi echidistant în raport cu jocul politic al partidelor. Şeful statului are obligaţia constituţională şi morală de a trata toate forţele politice cu aceeaşi măsură, conform aceloraşi reguli, fără standarde duble. Un astfel de preşedinte trebuie să ştie când să ia o poziţie puternică, fermă, în numele încrederii şi legitimităţii cu care l-au învestit cetăţenii, dar şi când să lase liber jocul politic.

Un preşedinte mediator şi echilibrat. Un nou model de conduită publică

S-a spus că preşedintele rămâne partizanul partidului din care provine, că niciodată nu se va putea distanţa şi că asta ar fi una dintre marile probleme ale sistemului politic românesc. Afirmaţia este fundamental falsă. Preşedintele provine dintr-un partid şi este politician, dar asta nu înseamnă că trebuie să acţioneze politicianist. Preşedintele trebuie să acţioneze politic, dar corect politic: înţelegând problemele şi căutând, împreună cu cei care sunt responsabili de domeniu, soluţii pentru România, soluţii pe termen lung. Pentru a găsi o soluţie corectă din punct de vedere politic nu trebuie să fii apolitic. Trebuie să fii politic, dar să înţelegi problema şi nevoia soluţiei.

După Constituţie, preşedintele este o putere în stat,

dar are, în acelaşi timp, atribuţii executive. Preşedintele nu trebuie să conducă efectiv, managerial, în problemele ce ţin de execuţie. Preşedintele este mult mai mult şi trebuie să facă mult mai mult. El trebuie să aibă capacitatea de a mobiliza voinţa publică prin intervenţia publică. Acesta este un lucru care, în termeni simpli, pare complicat de descris, dar preşedintele trebuie să vină cu solicitări şi cu viziuni, să inducă şi să conducă dezbaterea în sensul cel mai larg şi să se preocupe de găsirea unor soluţii. Nu trebuie nici să dea soluţia, nici să impună soluţia.

Trebuie să fie acela care induce rezolvarea, fără să vină el însuşi cu rezolvarea. Pare complicat, la prima vedere, dar asta înseamnă că preşedintele îşi exercită mandatul în mare măsură prin mesaje publice. Acest tip de mesaje sunt acelea aşteptate, iar dacă situaţia o cere, şeful statului trebuie să reia mesajul până când problema se rezolvă. Deşi el nu are atribuţii executive în reformarea unor domenii precum educaţia, sănătatea, sistemul de pensii, eu cred că este de neapărată nevoie ca acesta să propună o dezbatere în spaţiul public, pentru a valorifica toate resursele existente în aceste domenii. Nu trebuie să existe nicio problemă de interes pentru societate în legătură cu care preşedintele ar trebui să se abţină. Însă preşedintele ar trebui să se abţină de la intervenţii inutile. Dacă intervine inutil pe nişte chestiuni foarte punctuale, care, de fapt, sunt în sarcina altcuiva, atunci poate să devină ceea ce s-ar numi un „preşedinte-jucător“, ceea ce nu este neapărat un concept performant pentru România.

Cea mai mare problemă din ultimii ani a fost că toate guvernele au avut abordări pe termen scurt şi problemele nu numai că nu au fost rezolvate, ba chiar au fost agravate. De aceea, preşedintele trebuie să fie cu adevărat garantul unui stat eficient, cu instituţii funcţionale. În viziunea mea, rolul lui nu este acela de a se pricepe la orice, ci de a-i pune la lucru pe aceia care au competenţele necesare în fiecare domeniu şi de a le respecta aceste competenţe. Este un obiectiv dintre cele mai dificile, unul

care cere timp pentru a fi dus la capăt, şi aceasta pentru că el presupune, de fapt, reformarea statului ca atare, implicit a partidelor şi a clasei politice.

Oricât de greu ar fi, un preşedinte conştient de rolul lui merită să investească toate resursele în acest deziderat. De prea mult timp, în România statul funcţionează cu blocaje şi cu decalaje, iar integrarea în UE nu pare să fi eliminat aceste disfuncţionalităţi. Instituţiile statului se pun în funcţiune lent, cu o eficienţă minimă şi parcă din ce în ce mai scump. Autoritatea statului se reîmparte perpetuu şi discreţionar între clanuri politice, migraţia politică ţine de un fel de lege nescrisă a locului, iar presiunile politice sunt la ele acasă. Nu e de mirare că statutul funcţionarului public a tot fost încălcat şi fragilizat şi că, în absenţa colaborării şi a dialogului, statul a devenit un mecanism uriaş şi inutil, care acţionează împotriva cetăţeanului şi contribuabilului care îl plăteşte.

Toate deciziile pe care le-am luat vreodată cu folos, fie că a fost vorba de administraţia locală sau de politica naţională, au presupus trei acţiuni conjugate: dialog real, comunicare permanentă şi transparentă şi consultarea cu ceilalţi. Numai în acest mod se pot lua hotărâri care să eficientizeze funcţionarea instituţiilor. A oricăror instituţii publice. Preşedintele trebuie să fie primul care îşi asumă şi manifestă o conduită publică bazată pe acest model de comunicare. Dar un preşedinte nu poate fi un adevărat garant al dialogului şi al medierii dacă nu îşi însuşeşte, la nivel de comportament public, o conduită care să-l impună drept model. Am crezut mereu că anvergura unui preşedinte, comportamentul lui, ţinuta lui morală trebuie să impună modelul de atitudine atât de necesar pentru o întreagă clasă politică şi, desigur, pentru o întreagă societate. Am mai spus-o şi o repet, pentru că este o idee în care cred foarte mult: Preşedintele României trebuie să fie un reper. Numai aşa poate avea o influenţă majoră asupra societăţii. România se va schimba în bine, va deveni cu adevărat europeană, doar dacă de la cel mai înalt nivel se va propaga o corectă ierarhie de valori. România va

deveni o ţară cu adevărat europeană când va avea un preşedinte cu profil occidental şi o clasă politică de acelaşi nivel. Cred că ceea ce le-a lipsit, până în acest moment, românilor este un preşedinte cu care să se simtă solidari, care să îi reprezinte cu adevărat. La 25 de ani de la revoluţia din 1989, este timpul unui nou început, este responsabilitatea noastră să oferim un nou model de politică şi de exercitare a funcţiei prezidenţiale.

Valorile în spiritul cărora m-am format ţin de respectul pentru diferenţă, de toleranţă faţă de diversitate, de solidaritate. Sunt valori cu care am construit valoare, în toate etapele în care am fost responsabil pentru bunul mers al unei comunităţi. Ele nu au avut nimic în comun cu dubla măsură, cu clientelismul, cu nepotismul sau cu dispreţul faţă de legi, care au fost promovate inclusiv de reprezentanţi ai clasei politice. Cred, în continuare, că nu se poate construi temeinic decât fiind consecvent, credibil şi responsabil şi că primul om din stat, ca reprezentant al tuturor românilor, trebuie să pledeze, prin fiecare gest al său, pentru o cultură a succesului bazată pe educaţie, pe muncă, pe talent şi pe valori autentice. Pentru mine, dorinţa şi satisfacţia lucrului bine făcut au fost definitorii.

Într-o Românie normală, aşa cum o văd eu, preşedintele apără, conservă şi, mai ales, cultivă valorile constitutive ale naţiunii române. El este primul care trebuie să protejeze valorile istoriei naţionale şi să încurajeze o cultură a libertăţii, a democraţiei şi a statului de drept. Avem nevoie de locuri ale memoriei care să vorbească despre tragediile noastre ca naţiune, despre ce am făcut greşit şi, mai ales, despre cum vrem să arătăm ca societate. Avem nevoie de un mare muzeu naţional care să prezinte ororile comunismului, un altul care să vorbească despre acelea ale regimului antonescian, două instituţii care să inspire proiecte educaţionale mari, să inspire teme privind diversitatea, nevoia de toleranţă, de responsabilitate civică. De prea multe ori am arătat că nu am învăţat nimic din istorie, deci nu ne mai putem permite să ignorăm lecţiile trecutului. Iar România, cu istoria ei

traumatizantă din secolul XX, are cu siguranţă teme de readus în prezent, de repus în discuţia societăţii. Dispreţul absolut la adresa legii, a statului de drept, a valorilor noastre comune europene, toate acestea au făcut posibilă existenţa unor regimuri criminale care au secerat vieţile a sute de mii de oameni nevinovaţi. Dincolo de cifre, de numerele reci, rămâne amintirea celor care au pierit ca urmare a politicilor de exterminare iniţiate şi coordonate de regimurile antonescian şi comunist. Viitorul democratic al naţiunii române depinde de modul în care ne asumăm un trecut tragic, dar şi de felul în care demonstrăm zi de zi că ştim să apărăm libertatea, drepturile omului şi valorile europene. Pentru a preveni nedreptatea, intoleranţa, abuzul de putere şi ura, trebuie să acţionăm cu convingere şi vigilenţă. Aceasta este, cred, una dintre cele mai importante lecţii ale secolului XX. Prin atitudinea cu care se raportează la trecut, Preşedintele României trebuie să protejeze memoria naţiunii române, să îndemne la descoperirea identităţii şi să asigure consensul naţional. În jurul acestui proiect – cultivarea memoriei naţionale –, modelul de preşedinte pe care mi-l asum va supune consensului naţiunii unul dintre cele mai importante proiecte ale sale: redescoperirea sentimentului de mândrie naţională.

Simbolurile contează pentru o Naţiune, pentru un Stat, iar Preşedintele trebuie să se îngrijească de ele. Pe de altă parte, nu trebuie să cădem în cealaltă extremă. Nu cred că preşedintele trebuie să aibă doar protocoale frumoase. Preşedintele trebuie să fie un agent activ al naţiunii, fără a fi preşedinte-jucător – o ecuaţie foarte complicată. Cred că aici apare nevoia unui politician de anvergură, care ştie când să spună ceva şi când să se abţină să spună ceva şi, desigur, care să înţeleagă nevoia şi dorinţa de simboluri şi de acţiuni de reprezentare. Cred, de asemenea, că este important ca preşedintele să viziteze ţara, să viziteze comunităţile. Este o metodă prin care află preocupările oamenilor şi-şi cunoaşte efectiv ţara şi alegătorii. Pe de altă parte, este important pentru oameni

să-şi vadă preşedintele, aşa că astfel de deplasări trebuie făcute regulat.

Preşedintele indică nordul în viaţa politică a unei naţiuni. Avem, de prea multă vreme, politicieni amatori, oameni neprofesionişti. Nu reprezintă întreaga clasă politică, dar nici nu sunt atât de puţini încât să nu conteze. Avem nevoie de selecţie pentru a-i găsi pe cei mai buni oameni. Pe aceia care sunt buni, dar nepregătiţi trebuie să-i pregătim. O astfel de întreprindere nu este una simplă, pe termen scurt. Ea vizează un adevărat program de reformă a clasei politice şi ţine de fiecare partid în parte. Fiecare partid, în interiorul lui, trebuie să devină mai performant şi abia atunci vom avea şi o îmbunătăţire a vieţii politice.

Împotriva migraţiei politice

M-am exprimat cu toată fermitatea împotriva migraţiei politice, un adevărat flagel care debilitează buna funcţionare a instituţiilor statului. Pentru România, îmi doresc o clasă politică responsabilă, iar parte din responsabilitatea ei ţine de voinţa de a stopa acest fenomen. Un astfel de parcurs, cum e cel realizat prin migraţia politică, este inadmisibil şi contraproductiv pentru că, în acest fel, se ajunge chiar la falsificarea rezultatului alegerilor generale. Or, prin aceste migraţii politice, aleşii îşi bat joc de votul oamenilor. Este nevoie de mai mult decât de o simplă lege, este nevoie de un consens politic pentru a stopa migraţia parlamentară. Există o singură instituţie care poate să aducă la un loc toate forţele politice, iar persoana care o reprezintă este Preşedintele României.

Pentru că s-au practicat astfel de deplasări transpartinice şi s-a recurs la trocul politic în locul negocierilor, dialogul politic şi social în România a fost, practic, întrerupt – sau poate doar mimat. Un preşedinte-mediator, aşa cum îl percep eu, este indispensabil pentru reluarea dialogului real între principalii actori sociali: guvern, opoziţie, sindicate, patronate, asociaţii profesionale, ONG-uri. Acest dialog are nevoie de un

mediator şi doar Preşedintele României poate fi un mediator eficient. Cu condiţia să respecte cu adevărat interesele diferite care acţionează în societate, diversitatea opiniilor şi identitatea specifică a fiecărui actor de pe scena publică.

Nu-mi place când nu te poţi baza pe oamenii politici, ca atunci când îşi schimbă foarte frecvent apartenenţa politică. Este unul dintre lucrurile pe care le detest. Cred că un om îşi poate schimba o dată opţiunea politică şi o dată partidul, dar există politicieni, inclusiv parlamentari, care sunt la a treia sau la a patra formaţiune politică. Mi se pare aberant, anormal. Nu cred că ei îşi schimbă gândirea. Cred că schimbă partidul după cum le dictează interesul de moment. Cum să te bazezi pe un om care nici nu ştie de ce ideologie de partid ţine?

Nu cred că se poate opri esenţa fenomenului de migraţiune politică printr-o legislaţie restrictivă. Cred că, în România, avem o democraţie foarte, foarte tânără şi un electorat care încă nu este matur. Nu vorbesc despre persoane, ci despre electorat în ansamblul său. Aceste lucruri, în orice democraţie, sunt sancţionate de electorat şi acolo ar trebui să ajungem şi noi. Sigur, putem să dăm o lege care să le impună parlamentarilor să nu-şi schimbe partidele în timpul mandatului, dar asta nu rezolvă fondul problemei. De exemplu, avem o lege care spune că, dacă un primar îşi schimbă partidul în timpul mandatului, pierde postul. Da, dar dacă e dat afară din partid? În felul acesta, ajungem la o formă mai sofisticată de migrare: nu trebuie decât să se vorbească cu cei din primul partid să-l dea afară şi cu cei din al doilea să-l primească!

Aceste lucruri cu greu pot fi oprite printr-o legislaţie. Ele trebuie oprite prin intervenţia electoratului, iar electoratul trebuie să le sancţioneze pe persoanele care fac astfel de mişcări politice. În SUA, bunăoară, cred că un singur deputat a schimbat, în istoria recentă, formaţiunea politică, iar din Germania nu cunosc niciun exemplu. Dacă ar exista, ar fi excepţii. Partidele se declară împotriva migraţiei, dar este, de multe ori, o declaraţie fără foarte

mult fond. Multe partide agreează venirea de noi membri, pentru că în Parlament, în ultimii ani, aşa s-au făcut majorităţile. În cazul migraţiei parlamentarilor, este vorba de migraţii pentru un vot.

Având în vedere cum stau lucrurile, nu e de mirare de ce au eşuat proiecte majore pentru ţară, reforme adevărate, care au nevoie de un consens politic: fie li s-a deturnat, grosolan, sensul, fie au fost transformate în sloganuri facile. La aceste alegeri aş vrea să conving un număr mare de tineri să vină la vot, un număr de tineri care nu ar fi mers la vot. Este o chestiune în care cred ferm, nu conjunctural, înainte de alegeri: cred că generaţia tânără trebuie atrasă spre problemele publice din România, spre rezolvări şi spre implicare. Cred că nu se simt bine reprezentaţi de actuala clasă politică şi de preocupările politicienilor.

Până acum, nu am reuşit să ne coalizăm decât în domenii care au implicat o raportare la exterior: aderarea la NATO şi integrarea în UE. Ar fi foarte frumos să reuşim să obţinem consens şi pentru mari proiecte de interior. Ar fi un lucru extraordinar, iar în cazul în care voi ajunge Preşedinte al României, voi încerca exact această abordare, în domenii precum educaţia, unde este nevoie de consens dacă vrem să construim un sistem educaţional performant, pentru termen mediu sau lung. Sau în domeniul sănătăţii, unde lucrurile merg foarte prost, după cum ştim cu toţii. Este nevoie de o abordare consensuală pentru a permite îmbunătăţirea sistemului pe perioadă nedeterminată.

În ceea ce priveşte marile probleme ale sistemului, ar fi de dorit să se ajungă la consens sau foarte aproape de consens. Nu ar fi o problemă dacă marile partide ar ajunge la consens şi ar rămâne un mic partid care ar fi de altă părere. Dar abordarea consensuală ar putea să dea rezultate excepţionale în problemele interne ale României. A existat, de exemplu, un „Pact pentru Educaţie“ semnat şi rămas pe hârtie, ceea ce arată că nu a fost vorba de un consens, ci de o formalitate. Fiecare ministru începe câte o

reformă, dar de fiecare dată când se schimbă guvernul, mulţi specialişti sunt schimbaţi. La fiecare schimbare de guvern, dăm afară mii de specialişti care au fost educaţi pentru serviciul pe care îl fac, care au participat la perfecţionări scumpe, care au avut nevoie de ani de zile să intre în specificul postului. Ceea ce se întâmplă în România de mulţi ani încoace, este o irosire a celei mai importate resurse pe care o are o naţiune: resursa umană. Avem o societate care nu respectă educaţia, în care fel de fel de personaje stridente sau care vorbesc excesiv de mult ajung aproape întotdeauna să fie mai bine văzute decât profesioniştii care chiar au performanţe.

O misiune urgentă: reforma sistemului de educaţie

Sunt foarte multe limite ale sistemului de educaţie. Sistemul este pur şi simplu neperformant şi nu permite o dezvoltare susţinută şi sustenabilă a României. Să luăm, de exemplu, rezultatele de la bacalaureat: o jumătate de generaţie a stat degeaba doisprezece ani la şcoală, pentru că nu a reuşit să-şi atingă obiectivul de a trece de acest examen. Înseamnă că toţi aceşti tineri, care nu au luat bacul, sau aproape toţi, au fost greşit informaţi. Sistemul este greşit construit. Probabil că ei ar fi trebuit să înveţe mai degrabă o meserie, decât să meargă la o şcoală teoretică la care probabil că n-au deprins mare lucru. O ţară nu-şi poate permite aşa ceva. O ţară trebuie să-şi construiască un sistem naţional care să integreze într-un grad foarte mare noua generaţie, în piaţa muncii. Sistemul educaţional trebuie să fie creionat şi după piaţa muncii, şi după direcţiile strategice pe care le doreşte ţara. Cu cât ies din sistemul de educaţie mai mulţi oameni calificaţi pentru piaţa muncii, existentă sau dorită, cu cât este mai bună corelaţia sistem de învăţământ – piaţa muncii, cu atât mai bine performează economia. În cazul României, trebuie să ne hotărâm care este prioritatea naţională în acest domeniu şi să construim sistemul educaţional în aşa fel încât s-o atingem. România are resurse umane foarte bune. Ele nu sunt folosite şi, atâta timp cât nu reuşim să

avem o generaţie tânără educată pentru performanţa pe piaţa muncii, nu vom progresa semnificativ. Eu cred că România are resursele umane pentru a fi extrem de performantă. Nu trebuie decât să redefinim obiectivul general al societăţii.

Noi suntem una dintre ţările cu scăderea cea mai dramatică a populaţiei şi, în astfel de condiţii, cred că e bine să ne întrebăm şi cum va fi peste cincizeci de ani, când majoritatea românilor vor fi mai degrabă în segmentul de 50+, decât în segmentul de sub 30. Propun să ne gândim dacă nu ar fi bine să restructurăm întregul sistem de educaţie în aşa fel încât să devenim încet, dar sigur, mult mai performanţi. Acest lucru nu se poate realiza nici într-un an, nici în cinci, nici în zece, nici într-o generaţie. Acest lucru se poate realiza doar atunci când reuşim să luăm o decizie pe termen lung. Au existat întotdeauna preocupări din partea politicienilor, dar de foarte multe ori aceste preocupări au fost mai degrabă de faţadă – afirmaţii făcute fiindcă dau bine – decât o preocupare constantă.

Educaţia va fi tema centrală pentru mine şi datorită faptului că sunt dascăl, am predat fizică timp de 15 ani, şi, mai ales, datorită faptului că, dacă România are o şansă mare de a deveni performantă în secolul XXI, această şansă este educaţia. Avem copii dotaţi, foarte deştepţi, iar eu sunt pregătit să propun foarte multe teme pentru a găsi soluţii, astfel încât, după 12 ani de şcoală, să nu ne mai trezim cu jumătate din ei plecaţi în afara ţării. Prin oferta mea, sper să îi conving inclusiv pe tineri să vină la vot. Ei sunt o ţintă predilectă pentru mine: sunt viitorul României. Sunt grupul pe care mă concentrez cel mai mult, din două motive: sunt oameni care vor să schimbe lucrurile – au energia să facă asta – şi sunt generaţia care, dacă vrem să schimbăm România, va face această schimbare. Generaţia mea sau a celor care au intrat mai repede în politică poate, eventual, să înceapă o nouă abordare, dar punerea ei în practică nu mai aparţine generaţiei mele, ci generaţiei tinere. Din aceste două motive cred că este foarte

important nu numai să îi atragem la vot, ci şi să-i atragem în dezvoltarea României.

Ştim cu toţii că, între toate aceste probleme, una serioasă vizează corpul profesoral. Cea mai mare problemă, după părerea mea, nu ar fi calitatea acestei categorii profesionale, fiindcă şi ea este urmarea altor factori. Este greu să aştepţi de la un profesor de liceu să aibă performanţe excepţionale dacă nu reuşeşte să întreţină o familie cu salariul pe care îl primeşte. Eventual, dacă ambii membri ai familiei sunt profesori, reuşesc să ajungă la ceva ce se numeşte „nivel de subzistenţă“, dar mai mult, probabil că nu. Profesorii nu sunt plătiţi prost de ieri, de azi, ei sunt remuneraţi total necorespunzător de multă vreme. Nici în anii comunismului nu au fost recompensaţi corespunzător pentru munca lor, însă lucrurile s-au înrăutăţit după Revoluţie. Este, de asemenea, greu de crezut că dascălii, la modul general, vor avea cu toţii dorinţa să lucreze foarte bine dacă societatea, în ansamblul său, are faţă de ei o atitudine mai degrabă de condescendenţă sau de uşor dispreţ. E suficient să ne uităm puţin în urmă şi o să vedem foşti şi actuali preşedinţi sau foşti prim-miniştri care au rostit cuvinte negative la adresa cadrelor didactice, lucru care este inadmisibil. Preşedintele sau premierul ţării noastre nu poate să iasă la televizor şi să facă afirmaţii depreciative la adresa unei întregi caste profesionale. Este pur şi simplu inadmisibil, iar acest lucru denotă că, de fapt, acei politicieni nu sunt preocupaţi de sistemul educaţional decât la nivel declarativ, politicianist.

Consider că este profund în neregulă dacă preşedintele ţării vorbeşte de rău despre dascăli, despre elevi sau despre părinţi ori dacă îi răzvrăteşte pe unii împotriva celorlalţi. Cred că rolul Preşedintelui României este acela de a introduce – sau de a reintroduce – în spaţiul public dezbateri ample pe teme cum este educaţia şi de a crea un cadru care le permite specialiştilor şi politicienilor să se reunească şi să caute soluţii care să fie viabile şi valabile pentru o perioadă mai lungă.

Pentru a ridica discuţia la un nivel de strategie socială, cred că este bine să mai ţinem cont şi de alte aspecte. Schimbarea care să garanteze calitatea învăţământului poate fi realizată. Fiecare în parte putem să lucrăm la calitatea învăţământului, putem să facem încă o reformă curriculară. Se poate schimba structura anului şcolar, cum s-a făcut de foarte multe ori în ultima vreme. Putem să discutăm dacă este mai bine să avem examene iniţiale sau evaluări finale ori un sistem mixt, putem să introducem sau să reintroducem examene de admitere sau de finalizare. Toate acestea sunt opţiuni care pot fi dezbătute. Eu îmi permit să încerc să duc discuţia la un alt nivel: nu prin prisma profesiei de dascăl, ci prin prisma prin care văd rolul Preşedintelui.

Mai cred – şi îmi asum subiectivismul – că există este o adevărată inflaţie de politicieni care nu au realizat mai nimic înainte să intre în viaţa politică. În acelaşi timp, constatăm, peste tot în lume, apariţia unei clase de politicieni de profesie. Nu cred că este în esenţă un lucru rău, dar nici nu cred că este un fenomen care ar trebui amplificat. După părerea mea, pentru un politician este important să fi realizat ceva în viaţă înainte de a se ocupa numai de politică. Lumea reală nu poate fi suplinită prin lecturi, prin citirea unor documente politice, oricât de bune ar fi, sau prin discuţii cu politicienii, oricât de pregătiţi ar fi. Cred că, pentru un om tânăr, este important să-şi găsească un loc într-o societate, într-o profesie, într-o meserie şi, după ce are o poziţie şi o experienţă câştigate, poate să-şi îndrepte întreaga atenţie spre politică. Cred că este varianta de preferat faţă de aceea care există şi pe care nici nu vreau, până la urmă, s-o critic: există politicieni care nu au făcut niciodată altceva. Au intrat în politică şi acolo au rămas.

Nu cred că profesia cuiva poate reprezenta o formă de practică politică, dar cred că fiecare om trebuie mai întâi să-şi dovedească lui şi altora că poate să aibă un loc în societate, altul decât acela de politician. Trebuie să existe o referinţă în viaţa fiecăruia. Nu este o problemă ca

un politician să treacă prin diferite posturi de execuţie. Dar cred că pentru un politician de succes este necesar ceea ce, în termeni populari, se numeşte „experienţă de viaţă“. Aşa ceva nu se capătă politician fiind; se capătă doar fiind integrat undeva, în societate, nu în viaţa politică.

Practici curate, instituţii depolitizate

Statura unui om politic şi, prin extensie, a unei întregi clase politice, nu poate să nu determine şi modul în care se realizează comunicarea dinspre clasa politică înspre alegători. La noi, lucrurile sunt destul de amestecate şi nu au peste tot accente pozitive. Unii comunică bine, alţii – într-un limbaj pe care l-aş amenda oricând. Ceea ce mă îngrijorează, însă, nu este neapărat tehnica prin care comunică sau vocabularul folosit câteodată, ci mai ales faptul că mulţi politicieni comunică, uneori, cu totul altceva decât ceea ce cred. Şi aici apare politicianismul, care nu cred că ne face bine. Consider că, la nivel oficial, ar trebui să existe o comunicare mai degrabă seacă decât colorată. Mai multă prestanţă, mai mult respect pentru cei care aşteaptă un mesaj şi mai multă demnitate, inclusiv în actul comunicării.

Un domeniu la fel de important în care consider că Preşedintele României trebuie să dea un semnal clar este cel al depolitizării instituţiilor. Faptul că nu s-au făcut anumite delimitări şi că, din diferite motive, nu se fac este o problemă generală în ţara noastră. În România trebuie să ne decidem în legătură cu ce trebuie să rămână politic şi ce trebuie să rămână apolitic, adică în sarcina specialiştilor. Atâta vreme cât nu avem curajul sau motivaţia politică să facem această deosebire, întotdeauna vom vorbi despre depolitizare şi, în practică, vom avea politizare. Este situaţia multor instituţii şi agenţii care ar trebui să fie apolitice şi, de fiecare dată când se schimbă guvernul, sunt politizate, declarat sau nedeclarat. Este cazul instituţiilor din administraţie, cum ar fi instituţia Prefectului, care, conform legii, este nepolitică, dar în fapt este clar politizată. Este şi cazul diplomaţiei. Diplomaţia a fost şi este linia întâi de apărare, dar şi de promovare a

intereselor unui popor. După marea reuşită a proiectului de integrare euroatlantică, următorul proiect de ţară va trebui să implice categoric diplomaţia. Dar, pentru aceasta, trebuie ferită de pericolul cel mai mare care planează şi asupra ei: politizarea. Conducerea diplomaţiei, în orice stat democratic, este politică. Însă corpul profesional al diplomaţilor trebuie să fie unul de elită, în care selecţia şi promovarea să fie făcute pe criterii profesionale.

În multe alte domenii, numirile în funcţiile de conducere (care sunt funcţii de administraţie, nu de politică) se fac de multe ori pe criterii politice. Este o problemă generalizată şi poate fi rezolvată doar în măsura în care o parte relevantă din mediul politic românesc înţelege să tragă o linie clară şi s-o respecte. Numai dacă există voinţa politică de a face această depolitizare, ea se poate realiza. În condiţiile din România de acum, instituţiile nu au mecanisme prin care să opună rezistenţă politizării. Chiar în condiţiile în care mediul politic doreşte acest lucru, este nevoie de mai mulţi ani pentru a construi o categorie de funcţionari publici care sunt şi dornici, şi suficient de puternici pentru a păstra această autonomie faţă de politic. Este un proces care durează, de regulă, destul de mult, dar care în ţările cu democraţii solide a fost înfăptuit – prin urmare, ştim că este realizabil. La noi, încă nu s-a avansat prea mult în această direcţie.

Parteneriatul meu este şi a fost unul cu românii şi am încercat mereu să mă raportez la exigenţele alegătorilor, mai puţin la profilul contracandidaţilor mei. Cred însă că principalul meu atu este că pot să le prezint oamenilor o carte de vizită. Iar pe ea scrie „Sibiu“. Cei 14 ani la Primăria Sibiului, continuitatea şi stabilitatea, dezvoltarea progresivă şi temeinică a oraşului sunt argumente pe care le poate judeca orice român. Alegătorii sunt singurii în măsură să cântărească ce a lăsat fiecare în urmă, după ani de zile în politică. Este adevărat că proiectul meu de prezidenţiabil conţine elemente care pot interesa mai degrabă unele categorii decât altele. Însă nu aş face o delimitare între electoratul de dreapta şi electoratul de

stânga, pentru simplul motiv că îmi doresc să fiu preşedintele tuturor, indiferent de orientările politice. Electoratul de dreapta este electoratul nostru, al PNL, plus PDL. Dar mesajul meu se îndreaptă către toţi alegătorii şi în special către cei nehotărâţi şi nedefiniţi doctrinar, către oamenii care poate altă dată nici nu s-au dus la vot. Oameni care, probabil, nu cunosc doctrina şi nici nu îi interesează, dar care pot deveni interesaţi dacă văd că au în faţă un program serios, o viziune bazată pe corectitudine şi echitate, un mesaj care încurajează performanţa şi garantează respectarea regulilor, pentru un joc curat. Sunt convins că principiile pentru care le cer votul oamenilor – onestitate, competenţă, seriozitate – sunt îmbrăţişate atât de electoratul de dreapta, cât şi de cel de stânga. La aceste alegeri prezidenţiale întrebarea nu va fi, de fapt, dacă votăm un preşedinte de stânga sau un preşedinte de dreapta. Întrebarea esenţială, la care noi, toţi românii, suntem chemaţi să răspundem, este dacă vrem, după un deceniu de conflicte, de scandal, de crize şi de disensiuni, să continuăm cu încă un deceniu de corupţie şi incompetenţă. Scrutinul din noiembrie va reprezenta o alegere între sistemul de politică de până acum – discreţionar, costisitor şi destabilizator – şi un mod de a face politică fundamentat pe respect, pe transparenţă şi pe certitudinea că fiecare poate beneficia de pe urma propriilor merite şi eforturi. Acestea nu sunt fraze lipsite de conţinut: voi face politică în favoarea românului de rând, nu în favoarea baronilor locali cu probleme penale, aşa cum fac alţi contracandidaţi.

Pentru ca toate aceste urgenţe din agenda politică a României de azi să fie abordate cu adevărat, cu implicare, expertiză şi responsabilitate, cred că este timpul ca marele Partid Naţional Liberal să guverneze şi să-şi împlinească, în acest mod, însăşi esenţa doctrinară. Un partid nu se creează niciodată pentru oameni. Aceasta este o poveste pe care, în general, politicienii le-o spun oamenilor, că au creat un partid pentru ei. Este întotdeauna o afirmaţie falsă. Un partid se creează întotdeauna pentru oamenii din

partid. Dar acesta nu este un lucru negativ. Aceasta este definiţia unui partid politic: el se compune din oameni care urmăresc ţeluri politice apropiate, care cred în aceleaşi doctrine şi care cred că, prin intrarea în partid, pot să atingă obiectivele pe care şi le-a propus acesta. Însă un partid trebuie să acţioneze pentru alegători, trebuie să acţioneze în aşa fel încât să rezolve probleme ale oamenilor, ale comunităţilor.

Esenţa existenţei unui partid este aceea de a guverna şi, de multe ori, acest lucru este desemnat chiar de politicieni sau de analiştii politici drept dorinţă prea ambiţioasă sau negativă. Nu. Raţiunea de a fi a unui partid politic este aceea de a guverna. Este un lucru pozitiv şi face ca partidele să evolueze. Un partid nu este o societate de binefacere. Un partid politic vrea puterea, aceasta este esenţa lui şi e bine să ştim aceste lucruri. Dar un partid trebuie să pună în practică politici pentru oameni, pentru comunitate, altfel nu primeşte voturile. Acesta este mecanismul care funcţionează în realitate, într-un sistem democratic: partidul vrea la putere, dar poate să ajungă acolo numai dacă este votat. Şi este votat numai atunci când face proiecte şi aplică politici care sunt bune pentru oameni şi care îi conving. Acesta este mecanismul prin care funcţionează relaţia dintre un partid politic şi societate.

Programul pe care marele Partid Naţional Liberal îl propune alegătorilor este un program pentru bunăstare, stat de drept şi apărarea justiţiei. Este un program pentru o România occidentalizată, pentru o România în care valorile sunt respectate şi în care locul fiecăruia e garantat prin meritul lui. Eu am demonstrat la Sibiu că se poate, că un oraş din România poate fi la fel de prosper ca orice alt oraş din UE. Conduc Sibiul de atâţia ani şi am arătat că se poate să avem o administraţie corectă, că se pot crea locuri de muncă şi că se pot aduce investiţii, că se poate promova educaţia, cultura, valorile şi modelul excelenţei în toate. Nu vorbesc acum numai de administraţie. Faptul că Sibiul este un model al capacităţii de schimbare, de

transformare a mentalităţilor, de înnoire a regulilor jocului politic este o realitate de necontestat. Şi în acest caz faptele vorbesc pentru mine.

Cum era de aşteptat, am fost taxat de contracandidaţii mei, pornind de la o logică total aiuritoare, şi anume că diferenţa ar însemna imediat o alternativă slabă. Eu sunt un candidat diferit şi aşa m-am poziţionat de la bun început: vreau să fac altfel de politică şi am pur şi simplu un alt tip de discurs. Dacă lumea s-a obişnuit cu un anumit fel de a vorbi, poate mai spumos, mai alert, nu înseamnă că trebuie să fim toţi la fel. Eu vin cu discursul care mă caracterizează pe mine, care se suprapune peste felul meu de a fi, peste modul în care înţeleg eu statura şi prestanţa unei persoane publice. Este un fel de a fi mai cumpănit, mai chibzuit şi, cred eu, mai responsabil şi mai implicat. Consider că avem suficient divertisment şi că politicienii sunt datori să aducă în spaţiul public altceva. Acesta este felul în care fac eu politică şi pe care vreau să îl propun românilor. Vreau să fiu ales Preşedinte al României fiindcă eu cred că această ţară merită respect, proiecte duse la capăt, şi nu doar povestite la televizor, practici oneste – pe scurt, o nouă etică.

Niciodată nu am încăput în vreun rol: nu am fost un actor ales fiindcă aş fi corespuns unei imagini create de media sau de altcineva. Şi, da, este ceva deosebit în această campanie: eu, discursul pe care îl adopt şi modelul de ţară pe care îl propun eu – o Românie a lucrului bine făcut. Misiunea mea, ca Preşedinte al României, va fi aceea de a construi, împreună cu românii, o ţară a lucrurilor făcute cum trebuie. Iar aşa ceva nu se întâmplă practicând injuria, jocul abil de culise şi prefăcătoria lozincardă. Se întâmplă doar dacă muncim împreună, ne sprijinim unii pe alţii şi avem toată încrederea că se poate. Şi se poate!

CAPITOLUL V
IDEI ÎN ACŢIUNE. DESPRE LUCRUL BINE FĂCUT
Respect pentru individ. Domnia legii

Nu am crezut niciodată că voinţele şi dorinţele unor indivizi se pot dilua într-o masă amorfă, indecisă şi lipsită de identitate. Cred că lumea în care acţionăm, lumea pe care vrem să o modificăm şi în care ne propunem să construim pentru viitor este o lume creată de şi pentru indivizi, cu tot ceea ce ne apropie sau ne desparte pe unii de ceilalţi. Fie că am acţionat la nivel local sau naţional, în centrul preocupărilor mele de politician a stat mereu binele general, binele public, dar asta pentru că am pornit mereu de la ideea că absolut fiecare membru al societăţii merită respect şi incluziune. Fiecare dintre noi venim cu profilul nostru aparte, cu problemele şi cu nevoile care ne individualizează, iar progresul unei societăţi şi mai bunul mers al unei comunităţi vin din şi odată cu îmbunătăţirile pe care le resimţim fiecare dintre noi, indivizii care o formăm.

De-a lungul istoriei sale, în centrul preocupărilor Partidului Naţional Liberal a rămas individul, cetăţeanul, cu libertăţile sale. Partidul Naţional Liberal este asociat astăzi îndeobşte cu un set de teme foarte clar definite: apărarea valorilor democratice, a drepturilor şi libertăţilor individului, garantarea proprietăţii, cota unică sau principiul relaxării fiscale. În 2014, pledoaria pentru respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţeanului implică un alt tip de raportare decât în anii ’90. Eram atunci la începutul tranziţiei, iar pluralismul opiniilor, libertatea de asociere sau de exprimare reprezentau în sine noutăţi într-un spaţiu public care abia ieşise dintr-un regim totalitar. Acum, toate acestea îmbracă forme mai complexe şi mai subtile, pentru că şi presiunile asupra libertăţilor fundamentale sunt de altă natură. Astăzi, aceste libertăţi despre care se vorbeşte atât de mult nu se mai află sub o ameninţare directă şi vizibilă. Ele sunt supuse unor alte tipuri de constrângeri, cele generate de contextul economic şi social, de pildă, dar mai există şi mulţi alţi factori. Dacă astăzi nu mai simţim că ne bucurăm de libertate nu e din cauza vreunui control direct şi intruziv, exercitat de un aparat de stat opresiv. Acele

vremuri au rămas, din fericire, într-un capitol de istorie, ce-i drept recent. Ne simţim lezaţi în demnitatea noastră de indivizi liberi pentru că experimentăm zilnic un raport strâmb între cetăţean şi stat, corupţie acutizată, injustiţie generalizată, manipulare, birocraţie şi, peste toate, lipsa egalităţii de şanse.

Valorile liberale pe care eu le propun pentru a debloca acest interval marcat de perspective din ce în ce mai înguste au forţa de a declanşa transformări de adâncime, singurele care pot aşeza ţara pe o curbă ascendentă. Sunt valori care presupun curaj: curajul de a diagnostica o stare de lucruri regresivă şi curajul de a propune şi de a duce la capăt o adevărată schimbare. PNL a fost primul partid care, după căderea comunismului, a avut curajul să vorbească despre proprietatea privată şi garantarea ei, despre rolul mediului privat în economie, despre stimularea iniţiativei şi despre prosperitate. Astăzi, chiar şi politicieni de stânga recunosc că dezvoltarea economică nu este posibilă fără un mediu privat puternic şi competitiv. Ceea ce nu poate face Stânga, însă, este să renunţe la supremaţia statului în raport cu mediul privat şi cu contribuabilul. Ca şi atunci când vorbim despre drepturi şi libertăţi, dominaţia statului nu se manifestă la fel ca în trecut. Epoca reglementărilor brutale şi a intervenţiei directe a rămas, din fericire, în urmă, dar coşmarul birocraţiei, al lipsei de predictibilitate şi al inechităţilor e în continuare o realitate care apasă greu pe umerii oricui se gândeşte să întreprindă ceva în România. Percepţia generalizată este aceea că un contribuabil – cetăţean sau firmă privată – nu poate avea niciodată întâietate în faţa statului. Uneori, statul doar ia, fără să dea nimic în schimb, însă, cel mai adesea, statul distribuie resursele clientelar. Obligaţiile statului privesc mai degrabă propria clientelă politică decât priorităţile cetăţeanului. Pe acest fond, aşa-zise „măsuri de relaxare fiscală“ sau de „încurajare a iniţiativei“ nu produc efecte reale, ci doar întreţin aparenţe. Dublul standard e o practică intens exersată, ca şi favoritismul, nepotismul şi abuzul

instituţional. Aici am considerat că trebuie să intervină Partidul Naţional Liberal, aici e rolul Dreptei. Dacă vrem să generăm prosperitate economică, va trebui mai întâi să schimbăm radical acest climat.

Apărarea statului de drept este una dintre marile teme pe care Partidul Naţional Liberal şi le-a arondat ca misiune prioritară. La prima vedere, toate partidele politice susţin această mare temă a apărării statului de drept, în special ca garanţie pentru investitorii străini. În fapt, în perioadele în care s-au aflat la putere, aceiaşi politicieni au încercat să lezeze acest principiu, inclusiv prin măsuri legislative. Au existat nenumărate momente în politica recentă a României în care mi-a devenit limpede că statul de drept devenise o noţiune golită de sens, foarte bună de inclus în declaraţii politice, dar fără acoperire concretă în practică. Atenţia şi respectul pentru justiţie, pentru principiul separaţiei puterilor în stat şi pentru domnia legii sunt puncte care nu pot fi negociate de nicio putere care îşi propune să-şi păstreze fundamentul democratic. Ca om de dreapta, am observat că, dincolo de mimarea acestor valori, stânga aflată la putere nu a făcut decât să adâncească feudalizarea ţării şi să-şi consolideze propriile interese. Cum poţi să pretinzi că respecţi principiul separaţiei puterilor în stat, câtă vreme guvernezi prin ordonanţe de urgenţă, slăbind, cu bună ştiinţă, rolul Parlamentului? Un preşedinte capabil să umple acest rol cu responsabilitate trebuie să garanteze acest principiu, fundamental pentru democraţie, şi nu să contribuie la fragilizarea lui.

Câtă vreme statul de drept e compromis, nici economia unei ţări nu poate fi impulsionată. Investitorii străini, care pot crea locuri de muncă şi o stabilitate economică, au nevoie de garanţii clare în ceea ce priveşte independenţa justiţiei şi garantarea proprietăţii private. E suficient să ne uităm la dinamica recentă din mediul de afaceri pentru a observa fără niciun dubiu că un stat corupt, a cărui funcţionare depinde de oligarhii, nu va oferi niciodată garanţii unor investitori serioşi. Când un

investitor vrea să se stabilească şi să dezvolte o afacere, pune câteva întrebări de bază. Ce oferă comunitatea? Ce sprijin acordă? Ce ajutor se poate da în elaborarea documentaţiei, a procedurilor? Care este disponibilul de forţă de muncă? Există înlesniri fiscale? Dacă nu putem răspunde convingător la nişte chestiuni elementare, degeaba facem paradă de discursuri şi promisiuni. Investitorii străini fug cel mai tare de o administraţie coruptă. Dacă investitorului care merge într-o administraţie i se cere „ceva“ înainte de discutarea proiectului, atunci să nu ne mire că respectivul investitor va pleca. Nu poţi să stabileşti contacte serioase cu un sistem discreţionar, în care nu respectarea legii primează, ci interesele de grup.

În contextul anului 2014, tema statului de drept devine una esenţială pentru configurarea scenei politice, iar viziunea şi răspunsul la această temă vor polariza sistemul politic pentru viitoarele competiţii electorale. Tema statului de drept, înţelegând prin aceasta apărarea statului de drept, este şi trebuie să fie în continuare clar asumată de Dreapta. Acesta este instrumentul prin care noi, liberalii, împreună cu partenerii noştri de dreapta, considerăm că ne putem opune „baronizării“ şi feudalizării României, pe care le reprezintă Stânga. Politic vorbind, misiunea preşedintelui va fi aceea de a oferi garanţii pentru întărirea independenţei şi pentru buna funcţionare a justiţiei şi de a susţine elaborarea sau completarea cadrului legal în acest sens, pornind de la propunerile care vin din zona sistemului judiciar şi de la oameni cu experienţă în domeniu. Fără a avea cu adevărat un stat de drept şi domnia legii, nu putem avea democraţie şi nici nu putem vorbi de separaţia puterilor în stat.

Partidul Naţional Liberal s-a luptat întotdeauna cu sinceritate şi cu fermitate pentru o justiţie independentă, iar pentru aceasta este nevoie de o acurateţe profesională, morală şi de voinţă deplină a corpului magistraţilor. În ceea ce priveşte tema separaţiei puterilor în stat, a existat multă retorică şi prea puţin angajament real. Este suficient

să privim raportarea la Parlament şi modul în care au acţionat diferite guvernări succesive, diminuând rolul acestuia prin abuzul de ordonanţe sau privindu-l ca pe o maşinărie de vot, şi nu ca pe un for de dezbatere şi decizie. Lipsa reală de angajament reiese şi dintr-o anumită abordare în ceea ce priveşte modificarea Constituţiei. În timp ce preocuparea noastră este întărirea separaţiei puterilor în stat ca principiu, miza pentru unii a fost impunerea prevederii ca partidul cel mai mare să-l desemneze pe prim-ministru. Prin ea însăşi, această idee porneşte de la premisa că voinţa unei majorităţi poate fi eludată. Viitorul preşedinte trebuie să vegheze la separarea puterilor în stat, nu să fie o sursă de denaturare a sensului ei.

În şedinţa de constituire a noului birou politic naţional, una dintre primele teme pe care le-am adus eu în discuţie a fost statul de drept şi poziţia PNL atunci când se cere încuviinţarea de urmărire penală sau de arestare preventivă pentru parlamentarii care sunt anchetaţi. Am discutat şi nu a fost nevoie de intervenţii foarte lungi: biroul politic al PNL a hotărât ca linia generală a partidului să fie aceea de a nu ne opune încuviinţării, ceea ce înseamnă că noi, de acum încolo, vom aproba explicit prin vot încuviinţarea solicitărilor venite de la Parchet. După părerea noastră, este singura poziţie rezonabilă şi responsabilă pe care o poate avea PNL de acum încolo. Prin acest lucru am vrut să dăm un semnal extrem de clar. Da, suntem pentru statul de drept. Da, suntem pentru o justiţie independentă.

Însă nu numai independenţa justiţiei şi apărarea statului de drept au fost concepte distorsionate, ca să nu spun de-a dreptul devalorizate de practica politică recentă. Dintre temele de bonton cu care foarte mulţi politicieni au încercat, în ultima vreme, să-şi ridice cota în rândul populaţie, două au fost vedete: descentralizarea şi regionalizarea. Fără a vrea să fac niciun proces de intenţie nimănui, am observat că, pentru foarte mulţi, descentralizarea ar deschide drumul către un transfer de

putere, dinspre centru către baronii din teritoriu. Aducerea deciziei cât mai aproape de comunitate înseamnă, pentru unii dintre aleşi, pur şi simplu disputarea puterii asupra resurselor unor instituţii. Bineînţeles, în momente de campanie, descentralizarea devine temă electorală. Or, procesele despre care vorbim înseamnă foarte multe lucruri, dar nu aşa ceva.

Pentru o administraţie performantă: descentralizare şi regionalizare

O foarte scurtă istorie a descentralizării, în România, este necesară. După Revoluţie, am avut un stat hipercentralizat, moştenit din regimul comunist. Toată lumea şi-a dat seama că era nevoie de schimbarea administraţiei. La început, descentralizarea a demarat greoi. Dacă ne amintim, guvernul CDR a fost primul care a descentralizat realmente nişte structuri. Au urmat alte câteva etape, dar destul de modeste, şi iată că am ajuns la concluzia că trebuie să continuăm procesul de descentralizare. Dacă unii preşedinţi de consilii judeţene sau primari se aşteaptă ca în urma descentralizării să primească mai multe atribuţii şi, în consecinţă, mai mult de lucru, au intuit bine natura procesului. Asta înseamnă descentralizarea: luarea unei instituţii din subordinea unui minister sau a unei atribuţii de la un minister şi transferul către administraţia locală. Administraţiile locale vor primi un pic mai multă putere în detrimentul ministerelor: se va lua de la centru şi se va duce în administraţia locală, transfer benefic şi pentru omul de rând, şi pentru eficienţa administraţiei. Descentralizarea nu înseamnă şi nu trebuie să însemne mai multă putere pentru baronii locali şi mai multe pârghii prin care aceştia să poată controla voturile. Dimpotrivă, este un proces complex, care porneşte de la nevoile şi priorităţile comunităţilor locale. Mai cu seamă administraţiile locale sunt apropiate de comunitatea în care funcţionează, prin urmare cunosc realităţile şi nevoile respectivei comunităţi. De aceea, cred că ideal ar fi ca deciziile cu impact local să fie descentralizate. Însă, pentru ca descentralizarea să fie completă, ar fi nevoie şi de o

descentralizare a alocărilor de fonduri. Abia atunci comunitatea va şti să se gospodărească foarte bine.

O lege mai generală nu acoperă specificul fiecărei comunităţi şi de aici apar problemele şi sincopele. Principiul pe care se bazează o descentralizare eficientă acoperă o realitate pentru care pot să depun mărturie, şi anume că o comunitate este mai îndreptăţită să decidă cum se administrează, participând, dând dovadă de responsabilitate şi de eficienţă. Responsabilizarea celor implicaţi se realizează prin vot. Primarul este ales direct. Dacă-şi face treaba – şi este interesul lui să şi-o facă –, va fi reales; dacă nu şi-o face, nu va fi reales. Este foarte simplu şi mai multă responsabilizare decât atât nu e necesară. De aceea, sunt de părere că descentralizarea va duce la rezolvarea multor probleme, şi nu la complicarea lor. Există un principiu în administraţie care spune că descentralizare înseamnă ca o instituţie sau o atribuţie să fie transferată de la o entitate centrală către una locală, împreună cu bugetul aferent sau cu sursa de finanţare aferentă. Din păcate, în anii care au trecut, li s-au dat administraţiilor locale anumite atribuţii sau chiar anumite instituţii, de multe ori neglijând aspectul financiar şi lăsându-l în sarcina administraţiei locale. Această greşeală trebuie evitată: dacă se descentralizează o instituţie, atunci bucăţica de buget aferentă acestei instituţii va trebui să treacă automat de la bugetul central, de la ministerul respectiv, prin transfer la consiliul local sau la consiliul judeţean.

Administraţia publică, aşa cum văd eu lucrurile, trebuie să fie eficientă, să fie echilibrată din punctul de vedere al cheltuielilor şi al veniturilor şi să fie îndreptată exclusiv către nevoile comunităţii locale. Orice acţiune a administraţiei publice, de la investiţii în străzi şi până la stabilirea nivelului taxelor şi impozitelor, provoacă un efect puternic în viaţa comunităţii. Toate partidele politice şi-au legat programul, într-un fel sau altul, de reforma administraţiei publice, această mare promisiune reluată la fiecare ciclu electoral. De fapt, transformarea ei în

realitate a fost pur şi simplu ignorată. Dacă ne uităm la modul în care s-a purtat discuţia despre acest subiect, în spaţiul public, observăm că ideea fundamentală nu a vizat modul concret în care poate să funcţioneze mai eficient administraţia, ci portiţele prin care s-ar putea tăia felii din ea pentru a le distribui clientelei politice.

Am crezut cu tărie şi am susţinut mereu că o veritabilă reformă a administraţiei publice ar însemna tocmai opusul a ceea ce a încercat PSD să facă de-a lungul anilor. Ar însemna „deparazitarea“ ei de clientelismul politic şi stoparea unui model de finanţare dubios pentru formaţiunile politice. Reforma administraţiei publice, aşa cum o văd eu, fiind în asentimentul colegilor din Partidul Naţional Liberal, presupune, dincolo de orice, o reaşezare a relaţiilor dintre guvernarea centrală şi administraţiile locale pe criterii corecte. Ele ţin de eficienţă şi de performanţă, şi nu de alocarea arbitrară şi preferenţială de fonduri. Discrepanţa uriaşă dintre ceea ce ar trebui să fie reforma administrativă şi ceea ce au vrut să pună în practică diverşi politicieni aflaţi la guvernare explică destul de simplu de ce ea este în acest punct un eşec.

Dacă vorbim despre administraţia publică locală, cred că principala problemă cu care se confruntă acum este legată de faptul că descentralizarea nu s-a realizat până la capăt şi că mai sunt paşi de făcut în această direcţie. Încă mai e cale lungă până la o gestionare transparentă a banului colectat local şi direcţionat de Ministerul de Finanţe, pentru a spune că lucrurile au intrat pe un făgaş promiţător. O parte însemnată din fondurile care se generează local sunt virate direct la entităţile Ministerului Finanţelor, în speţă acum, prin ANAF. Se redirecţionează către comunităţi fără a avea o transparenţă în întregul proces, iar aceasta este o problemă pe care o au toate primăriile. Alocarea banilor din partea statului către comunităţile locale mai are nevoie de foarte multe îmbunătăţiri şi se impune transparentizarea întregului proces pentru a scăpa de o alocare partinică, aşa cum se-ntâmplă adeseori acum.

Descentralizarea este, la ora actuală, modelul de administraţie care se foloseşte practic peste tot în UE. Varianta cea mai bună de administraţie ar garanta că problema de care se ocupă o entitate administrativă este rezolvată cât mai aproape de locul în care apare. De aici rezultă un raport simplu: cât mai multe sarcini ar trebui să-i fie date administraţiei locale şi cât mai puţine sarcini concrete, de administrare, ar trebui să rămână în ministerele centrale. Acesta este principiul subsidiarităţii, care se aplică peste tot în UE; dacă vrem să ajungem şi noi să avem o administraţie performantă, atunci ar trebui să acceptăm şi ideea că modul în care se face administraţia publică acolo este poate mai bun decât modelul hipercentralizat pe care l-am moştenit noi.

Descentralizarea şi regionalizarea ar fi fost două procese intim legate, dar cred că ele pot fi realizate foarte bine şi separat. Dacă în cazul descentralizării este vorba de a duce atribuţii şi instituţii de la minister către administraţia locală, în cazul regionalizării este vorba de cu totul altceva, şi anume de a forma entităţi administrative noi, mai mari decât actualele entităţi administrative – aşadar, mai mari decât judeţele –, pentru a avea mai multă forţă economică şi pentru a putea rezolva tot în plan local, dar într-o zonă de influenţă mai mare, probleme specifice. Am condus un grup de lucru, din cadrul PNL, cu scopul de a elabora un set de principii care ar garanta un proces eficient, reuşit, de regionalizare. La început, scopul nostru a fost să elaborăm un punct de vedere politic, şi nu să stabilim câte regiuni trebuie să existe sau care să fie capitalele acestora. Pentru un astfel de demers, este foarte important să se facă studii care să arate care e varianta optimă. În momentul de faţă, avem opt regiuni de dezvoltare. Din experienţa mea, am constatat că, dacă se pleacă de la o situaţie existentă, care nu e foarte proastă, este mai bine decât dacă s-ar pleca de la o situaţie nou creată. Sigur, se poate discuta mult despre cum ar trebui să arate pe hartă regiunile României. Există multe variante. Sunt regiunile de dezvoltare pe care

le avem acum, care au fost conturate la sfârşitul anilor ’90 şi au funcţionat. Trebuie să fim realişti şi să vedem că, în practică, programul operaţional regional, cu aceste regiuni, are cel mai mare grad de absorbţie din fonduri europene. Cel puţin până acum, a funcţionat cel mai bine dintre toate programele operaţionale. Trebuie să ţinem cont de faptul că lumea s-a obişnuit cu aceste regiuni de dezvoltare, ceea ce nu înseamnă că nu pot fi imaginate alte regiuni, regiuni administrative care eventual ar funcţiona mai bine. Există, apoi, un grup mare de oameni care susţin că trebuie să ţinem cont şi de regiunile istorice ale României. Părerea mea este că nu ar trebui să vrem să stabilim regiunile nici din motive istorice, nici din motivul că deja există, ci pentru a îmbunătăţi net performanţa economică a României. Dacă aceste regiuni primesc suficientă putere şi autonomie pentru a impulsiona creşterea economică din zona lor de influenţă, dacă se creează locuri de muncă, dacă oamenii câştigă mai bine, atunci înseamnă că am reuşit. În toată perioada în care am dezbătut chestiunea, ne-a interesat să vedem de ce vrem regionalizarea, cum trebuie finanţată o astfel de regionalizare, de unde vin banii, de ce domenii ar trebui să se ocupe şi aşa mai departe.

Dacă regionalizarea reuşeşte, ea va însemna o mai bună calitate a vieţii pentru cetăţean. Dacă facem regionalizarea prost, atunci discuţiile nu se vor termina niciodată. Un exemplu de regionalizare cu probleme avem în Spania. Această ţară a acceptat anumite graniţe etnice; acolo s-a făcut un fel de regionalizare cu ţintă clară pe fonduri europene. Atâta vreme cât au curs banii, totul a mers ca pe roate. Când banii s-au împuţinat, a intervenit discuţia politică despre autonomia regiunilor, lucru care nu s-a dorit iniţial. În mod interesant, consecinţele acestea distorsionate nu au apărut chiar de la început, dar au dus la manifestări de tip autonomie efectivă, cum stau lucrurile de ceva vreme în Catalonia. Acesta e un exemplu despre cum nu trebuie făcută regionalizarea. Dacă ajung să afecteze zona integrităţii statale, asemenea decizii trebuie

gândite extrem de bine. Există în Europa mai mulţi teoreticieni recunoscuţi ai administraţiei locale care spun că regionalizarea nu trebuie făcută pe graniţele etnice, acolo unde există mai multe etnii, fiindcă atunci problema administrativă se transformă prea uşor într-o problemă etnică, şi nu asta se urmăreşte prin regionalizare. Adevărata miză este să obţinem o eficientizare a administraţiei.

Este limpede că acest proces de regionalizare este inutil dacă nu duce implicit la o modernizare a administraţiei locale în România. Pentru a-şi arăta rezultatele, regionalizarea trebuie să meargă mult mai adânc, iar dacă ne-am hotărât să mergem pe acest principiu al descentralizării, al subsidiarităţii, atunci trebuie să-l urmăm până la capăt. Acolo unde au rămas prea multe unităţi legate de guvernarea de la centru, ele ar trebui desfiinţate. Nu spun că toate trebuie desfiinţate şi nici nu sunt adeptul unei autonomii totale a regiunilor. Cred, în schimb, că ele trebuie să aibă doar o autonomie administrativă rezonabilă, aceasta însemnând că, acolo unde problema ţine de regiune, ea să fie hotărâtă total în regiune, şi nu printr-un aviz de la un minister sau printr-o părere de la guvern.

Am fost de multe ori întrebat de ce să vrem regionalizare. Răspunsul este foarte simplu: pentru a face administraţie într-un mod mai eficient. Pentru a promova o descentralizare autentică a cărei finalitate este de a aduce decizia cât mai aproape de cetăţean. Pentru a asigura o dezvoltare mai bună a unei regiuni întregi. Nu mi se pare normal ca un cetăţean să aibă un anumit nivel de trai într-o anumită regiune şi un cu totul alt nivel de trai în alta. Trebuie să avem grijă să ridicăm nivelul de trai al persoanelor care o duc foarte rău, iar cei care o duc bine s-o ducă şi mai bine. Dacă regionalizarea e un succes, omul simplu trebuie s-o ducă mai bine. Dacă asta urmărim, este clar că o capitală de regiune trebuie să fie un oraş care a avut succes în dezvoltarea economică, un oraş în care există o logistică administrativă, unul cu o logistică bună.

Cetăţeanul simplu nu va avea de-a face cu administraţia regională la ordinea zilei, dar pentru momentele când va fi totuşi nevoie de acest lucru, va trebui să poată ajunge uşor în capitală. O capitală de regiune nu poate fi un oraş mic, dintr-un motiv simplu: pentru că nu are resurse.

Regionalizarea nu este o procedură pe care România o inventează, este o direcţie urmată de statele Europei, verificată şi cerută de evoluţia administraţiei actuale. Faptul că România îşi asumă acest proiect este urmarea unor necesităţi interne, care vizează, în primul rând, o mai bună administraţie, dar reflectă şi o tendinţă pe care o observăm la nivelul tuturor statelor membre UE. Îndeosebi după aderare, România a dovedit o deschidere către modelele europene chiar mai mare decât multe alte state nou intrate în Uniune. În ceea ce priveşte orientarea în politica externă, unul dintre puţinele lucruri care se pot spune cu certitudine despre ţara noastră este că în ultimii douăzeci de ani s-a apropiat de valorile, de practicile occidentale, inclusiv de modelele de administraţie occidentale.

Orientarea în politica externă: axele de referinţă

Parteneriatul strategic cu Statele Unite, apartenenţa la NATO şi UE par acum realităţi de la sine înţelese. Uităm destul de uşor că ele sunt, de fapt, rezultatele unui drum complicat, la care ţara noastră s-a angajat într-un moment-cheie pentru identitatea ei. Aceste lucruri au fost construite de România, nu de un guvern sau de un preşedinte anume. De aceea consider că aceste axe de orientare în politica externă trebuie întărite, preţuite şi valorificate. În acest sector nu trebuie să inventăm absolut nimic. Avem toate poziţiile foarte clar delimitate, poziţii extrem de importante pentru ţara noastră. Aceste poziţionări îi garantează României securitatea în lume şi siguranţă pentru multe decenii: parteneriatul strategic cu SUA, apartenenţa la NATO şi rolul şi locul nostru în UE. Aceştia sunt cei trei piloni pe care se sprijină politica externă a României şi nu văd niciun motiv pentru care ar trebui schimbaţi. Ceea ce trebuie să facem în continuare

este să dovedim că suntem parteneri serioşi, credibili.

Consider că, în viitorul apropiat, rolul României ar trebui să fie unul tot mai important şi în NATO, şi în UE şi că, după toţi aceşti ani de apropiere de cele două mari structuri politice, firesc ar fi să intrăm de facto în etapa în care ne afirmăm prezenţa prin acţiuni şi intervenţii vizibile. Este un lucru evident pentru mine că felul în care ne văd partenerii noştri externi întăreşte şi imaginea ţării, şi imaginea pe care o avem noi despre noi. Acesta e unul dintre motivele pentru care consider că este de datoria noastră şi în avantajul nostru să ne consolidăm poziţia de partener de încredere, pe care se poate bune o bază solidă, mai ales într-un context geopolitic frământat, cum este acum cel din estul Europei.

Această zonă nu a mai cunoscut din timpul Războiului Rece o criză cum e aceea generată acum de Ucraina. România, ca de altfel tot restul Europei, are nevoie mai mult decât oricând de asigurări din partea SUA care să reafirme parteneriatele strategice şi menţinerea graniţelor de securitate din zonă. Este un moment delicat, în care se impune să contrabalansăm ferm orice fel de tendinţe expansioniste, bazate pe politica de influenţă sau pe practica redesenării graniţelor.

În acest context, politica de securitate naţională se impune ca o prioritate. Parteneriatul nostru strategic cu SUA are, după cum se ştie, o latură militară şi politică bine consolidată. Ceea ce ar trebui să urmeze, firesc, ar fi o dimensiune economică a acestei apropieri, iar pentru ca acest lucru să fie posibil, trebuie să întărim statul de drept, trebuie să garantăm domnia legii şi să scăpăm de corupţie. E suficient să deschidem televizorul ca să vedem la ce colaps duce un context ca acela din Ucraina, unde mecanismele statului de drept nu au fost suficient de trainice pentru a rezista la şocuri de tot felul. Am urmărit cu mare atenţie evoluţia situaţiei din Ucraina şi, în special, din estul Ucrainei încă de la primele semne. Împărtăşesc pe deplin îngrijorarea manifestată de aliaţii noştri americani şi europeni, mai ales după evenimentele

petrecute în vara lui 2014. Consider că acţiunile prin care Rusia încearcă să destabilizeze Ucraina trebuie să înceteze.

Trebuie doar să ne uităm la marile transformări geopolitice din Europa de Est petrecute din secolul XX ca să înţelegem că transformarea estului Ucrainei într-o nouă Transnistrie ar afecta pe termen lung securitatea în regiune. Ca să nu ajungem în acest punct, trebuie ca Moscova să oprească transferul de echipament militar şi de consilieri, nemaivorbind de faptul că un conflict care se prelungeşte şi care se agravează înseamnă un număr tot mai mare de victime civile, un număr tot mai mare de tragedii. Oamenii prinşi în mijlocul unei astfel de încrucişări armate, dirijate peste capetele lor, au dreptul la respect şi la o poziţie fermă din partea noastră.

Sunt de părere că, oricât de necesar ar fi, orice transport de asistenţă umanitară trebuie să se realizeze cu respectarea legislaţiei internaţionale şi numai cu acordul autorităţilor ucrainene. Am urmărit, bineînţeles, raportarea diplomatică a Uniunii Europene la această situaţie şi împărtăşesc concluziile reuniunii miniştrilor de Externe ai UE, care s-au întrunit, presaţi de împrejurări, pe 15 august 2014. Nu pot să nu sprijin consensul prin care s-au angajat să continue politica de sancţiuni aplicate Rusiei, în cazul în care nu acţionează concret pentru a detensiona conflictul. În astfel de momente, în care stabilitatea în imediata vecinătate a ţării noastre este pusă la grea încercare, România ar trebui să susţină ferm demersurile partenerilor din NATO şi UE. Am încredere în persoanele care servesc statul român la nivel diplomatic sau în cadrul instituţiilor cu atribuţii în domeniul securităţii naţionale, în capacitatea acestora de a evalua şi gestiona această situaţie deloc uşoară, în interesul ţării noastre şi al angajamentelor asumate de România. Am declarat public, imediat după întrunirea miniştrilor UE, că ţara noastră este direct interesată ca acest focar de instabilitate regională să dispară, ca normele dreptului internaţional să fie respectate de toate statele din zonă. La

Consiliul European din 30 august 2014 s-a decis adoptarea de noi sancţiuni împotriva Federaţiei Ruse. Statele membre UE, alături de partenerii NATO, trebuie să demonstreze unitatea de acţiune în faţa unei strategii clare de violare a suveranităţii şi integrităţii Ucrainei. Sunt momente în care toţi liderii europeni trebuie să înţeleagă rolul lor de a apăra interese cu mult mai importante decât unele avantaje economice pe care anumite state le au din relaţia cu Rusia. În lipsa unei hotărâri ferme şi unitare de a descuraja alimentarea conflictului, credibilitatea construcţiei europene poate fi ameninţată.

Rusia reprezintă astăzi o ameninţare la adresa stabilităţii globale şi consider că România trebuie să reacţioneze în perfectă concordanţă cu partenerii din NATO şi din UE. Intenţiile preşedintelui rus de a rezolva conflictul din Ucraina prin crearea unui stat constituit din regiunile unde se confruntă forţele ucrainene şi rebelii proruşi trebuie descurajate printr-o atitudine fermă a statelor UE şi a membrilor NATO. Este necesară o poziţie clară şi constantă care să susţină inviolabilitatea integrităţii şi suveranităţii teritoriale a Ucrainei. Agravarea conflictului, confirmată prin poziţiile publice ale liderilor ONU, NATO şi UE, impune demonstrarea capabilităţilor alianţei şi înţelepciunea de a avea o atitudine comună.

Contextul politic extern din estul Europei este unul frământat. Să iei act conştient de gravitatea lui înseamnă, din punctul meu de vedere, şi să strângi rândurile cu parteneri puternici, care pot garanta respectarea legilor internaţionale în vremuri de conflict armat. Consider, aşadar, că, în ceea ce priveşte NATO, este necesară o creştere a prezenţei militare în România şi în Bulgaria. Pe plan intern, convingerea mea este că majorarea bugetului pentru Apărare ar trebui să fie o prioritate, încă din 2014. Criza din Ucraina trebuie să determine o schimbare de optică inclusiv în ceea ce priveşte creşterea bugetului alocat Apărării.

Armata României are multe nevoi, care în ultimii ani nu au putut fi acoperite din finanţările alocate. O finanţare

constantă, anuală, de 2% din PIB ar trebui să fie scopul la care să subscrie întreaga clasă politică, în contextul în care bugetul MApN reprezintă la ora actuală doar 1,42% din PIB. Este nevoie, însă, de mai mult decât de o simplă constatare. În mai 2014, partidul pe care îl conduc le-a propus liderilor partidelor parlamentare de la putere şi din opoziţie să încheie un acord care să precizeze sprijinul din partea tuturor forţelor politice pentru atingerea unui nivel de 2% din PIB pentru cheltuielile de apărare. Sumele suplimentare direcţionate de la buget către MApN vor trebui folosite mai ales pentru programele majore de înzestrare a Armatei României. PNL propunea şi o garanţie a acestui acord, şi anume o prevedere explicită a faptului că, în următorii cinci ani, până la finele lui 2019, partidele semnatare se angajează să nu diminueze bugetul destinat Apărării în timpul exercitării guvernării.

Unul dintre avantajele colaterale ale măsurii era acela că majorarea bugetului pentru Apărare ar fi putut reprezenta şi o oportunitate de parteneriat tehnologic între firmele româneşti din industria de apărare şi companiile europene şi americane. Se încheia, în acest fel, un cerc incluzând, pe lângă implicaţii militare şi politice, şi sectorul economic. Ceea ce ar rezulta direct din această strategie ar fi fost noi locuri de muncă şi o consolidare a relaţiei economice dintre România şi SUA, pe lângă legăturile militare şi politice.

În afară de întărirea relaţiei cu NATO, consider de importanţă majoră implicarea României în politica europeană, ca membru activ al UE. După un prim ciclu în calitate de membru al Uniunii Europene, bilanţul de activitate al ţării noastre în cadrul Uniunii e unul slab, cu prea puţine plusuri. România nu a reuşit nici să-şi câştige o poziţie din care să poate influenţa politica europeană, nici să atragă fonduri, atât de importante pentru modernizarea ţării. Aceste două mari eşecuri sunt cauzate, cred, de un start căruia i-a lipsit viziunea. România nu a avut, după momentul integrării, un proiect de ţară în interiorul Uniunii Europene.

În momentul în care am conceput, împreună cu colegii din PNL, proiectul de ţară pentru România, am făcut-o gândindu-mă inclusiv la rolul pe care mi-l imaginam pentru ţara noastră între statele membre UE. Nu puteam, desigur, să nu mă raportez şi la rolul pe care ea l-a jucat până acum. Discrepanţa era şi este foarte mare, aşa că o schimbare de poziţionare presupune, din capul locului, o strategie coerentă şi un plan bine gândit. Pentru a căpăta o voce distinctă şi pentru a conta mai mult decât până acum în procesul decizional de la Bruxelles, consider că trebuie să pornim de la nişte măsuri foarte concrete: trebuie să ne listăm priorităţile în ceea ce priveşte finanţările, trebuie să atragem mai multe fonduri şi să ne concentrăm mai mult pe relaţiile intracomunitare.

România trebuie să devină un membru al Uniunii Europene care are personalitate, care joacă un rol activ şi care decide inclusiv în privinţa temelor de pe agenda UE. Trebuie să ieşim dintr-un soi de mimetism care a caracterizat abordarea noastră în legătură cu multe dintre temele dezbaterilor şi să devenim un partener care inspiră respect, un partener capabil să-şi onoreze angajamentele, dar care ştie la fel de bine să-şi negocieze condiţiile. E nevoie ca ţara noastră să capete această nouă statură la nivel european cu atât mai mult cu cât însăşi Uniunea Europeană traversează un interval de reaşezare.

Momentul în care ne aflăm este unul propice pentru intrarea într-o zonă de consolidare. N-ar trebui să discutăm în această etapă despre evoluţia UE, ci să consolidăm proiectul european. Nu pentru că nu vrem să avem noi membri, ci pentru că nu trebuie să permitem o repetare a crizei euro. În criza din Ucraina s-a văzut că a lipsit un discurs unitar, pe o singură voce. Poate că a fost nevoie de această criză pentru ca UE să înţeleagă faptul că trebuie să urmeze faza de consolidare. La momentul actual, proiectul european este unul clar în avantajul nostru, cu beneficii foarte mari pentru procesul de modernizare. O Europă solidară, cu instituţii puternice, care continuă procesele începute în faza integrării este un

model la care mă raportez cu încredere. Cred că ideea unei Europe cu două viteze este una complet nefuncţională, pe care nu are sens să o luăm în calcul. În ceea ce priveşte criza identitară pe care UE o traversează, ea poate fi depăşită tocmai prin aceste procese cu accent tot mai mare pe integrare şi pe coordonarea politicilor în toate domeniile de activitate.

Securitatea energetică: pentru implicarea comunităţilor locale

La nivel de securitate naţională, o componentă extrem de importantă este securitatea energetică. Poziţia mea în legătură cu această chestiune este că trebuie să finalizăm procesul de evaluare a potenţialului unor noi resurse în România, cele neconvenţionale, pentru a vedea clar ce perspective avem. Însă înainte de a se pune problema începerii exploatării, trebuie să vedem care sunt cele mai sigure metode din punct de vedere tehnic, care pot îndeplini atât criteriul eficienţei producţiei, cât şi pe acela al siguranţei mediului. Cred că este necesar să implicăm mai mult comunităţile locale în acest proces de creştere a independenţei energetice a ţării. Din acest motiv, este necesară modificarea legislaţiei pentru ca o parte dintre redevenţele către bugetul central să fie reorientate către comunităţile locale şi chiar către proprietarii terenurilor, aşa cum se întâmplă, de exemplu, în SUA. În acest fel, cetăţenii, comunităţile locale vor beneficia de prosperitate şi vor simţi că sunt parteneri ai statului în acest proces.

Problemele de la Roşia Montana şi acelea care ţin de exploatarea gazelor de şist seamănă între ele doar aparent şi sunt, într-adevăr, două probleme dificile cu care ne confruntăm în momentul de faţă. De la bun început fac precizarea că nu mă pricep nici la minerit, nici la extracţia de gaze naturale. Urmărind, însă, toate vocile care şi-au revendicat puncte de vedere ferme în această chestiune, observ un conflict care necesită multă atenţie la fiecare dintre părţi. Părerea mea este că la Roşia Montana constatăm, pe de-o parte, că se doreşte punerea în

practică a unui proiect de minerit care are multe riscuri, inclusiv pentru mediu. Pe bună dreptate, foarte mulţi oameni doresc să fie eliminate aceste riscuri. Exact din acest motiv au existat atâtea demonstraţii şi discuţii în spaţiul public. Este un lucru bun ca societatea civilă să-şi dorească soluţii care nu distrug mediul. Pe de altă parte, nu trebuie să ignorăm faptul că oamenii de acolo îşi doresc locuri de muncă. Zona respectivă se confruntă cu un şomaj uriaş. Orice loc de muncă în plus este o gură de oxigen pentru localnici. Nu putem să ignorăm aceste lucruri. Cred că trebuie să căutăm o soluţie care să răspundă în mod rezonabil la toate problemele. Locurile de muncă sunt, fără îndoială, necesare. Dacă nu se realizează proiectul Roşia Montană, trebuie găsit altceva. Nu putem să-i lăsăm pe oamenii de acolo să stea pur şi simplu fără să facă nimic. Nu putem, însă, nici să acceptăm cu conştiinţa împăcată soluţiile tehnice care se propun acum şi care, indiferent de asigurările care ni se dau, afectează mediul. Ca urmare, cred că este nevoie să căutăm soluţii tehnice sau tehnologii mai puţin poluante. Este nevoie de o reglementare mult mai consistentă din partea statului, dar, după părerea mea, este la fel de necesar să se continue proiectul în condiţii mult îmbunătăţite pentru a putea crea şi locuri de muncă.

În problema gazelor de şist, lucrurile stau diferit. Tehnologia extragerii lor nu este foarte nouă. Ea se cunoaşte de mai multă vreme, dar nu a fost aplicată din simplul motiv că, până acum, a fost prea scumpă. Prin creşterea preţului petrolului şi al gazelor, creştere aproape constantă în ultimele decenii, iată că s-a ajuns la un paradox: o tehnologie care până de curând a fost considerată nefezabilă, fiind prea scumpă, devine mai accesibilă, moment în care apar firme care doresc să câştige bani de pe urma ei, vânzând un gaz suficient de scump pentru a plăti această tehnologie. După părerea mea, este bine să se facă prospecţiuni, să ştim ce avem. Să ştim dacă avem sau nu gaze de şist şi dacă ar putea fi exploatate sau nu. Însă, în ceea ce priveşte exploatarea, eu

personal sunt de părere că nu este cazul să ne grăbim. Cred că e bine să ştim cum stăm, dar, în acelaşi timp, ar fi înţelept să amânăm, să mai analizăm impactul asupra mediului şi să vedem dacă avem într-adevăr nevoie de aceste gaze care s-ar obţine cu costuri destul de mari. Securitatea energetică nu este, în fond, o chestiune cu care să se confrunte doar România, ea interesează fiecare stat în parte din Europa, iar cel mai important pas, în acest moment, consider că este acela prudent, către explorare, şi nu către o exploatare pripită.

Am adus în discuţie parteneriate strategice şi opţiuni privind securitatea energetică, două mari teme privitoare la poziţionarea noastră între vecini, la securitatea naţională, dar şi la alianţele externe. Ele trebuie tratate cu toată responsabilitatea, într-o manieră care să aibă în permanenţă în vizor viitorul României şi, implicit, viitorul relaţiilor pe care le avem cu partenerii din exterior. Între aceştia, un statut aparte îl are relaţia noastră cu Republica Moldova. Prin urmare, în afara parteneriatelor strategice despre care am vorbit, o prioritate a politicii externe ţine de relaţia noastră cu Republica Moldova, mai exact de solidaritatea pe care suntem datori să i-o arătăm în procesul prin care încearcă să se apropie de Uniunea Europeană. Moştenirea comună a celor două ţări este imposibil de negat: avem în comun o istorie, o limbă şi un bagaj cultural imens. Toate acestea nu ne pot lăsa indiferenţi la ceea ce se întâmplă peste Prut. Odată cu semnarea acordurilor de asociere şi de liber schimb cu UE, Republica Moldova intră într-o fază foarte importantă, dar şi extrem de dificilă, pentru parcursul ei către statutul de membru UE. România, care are experienţa procesului aderării, trebuie să sprijine şi să ghideze acest traseu prin toate căile care-i stau la îndemână şi prin instituţiile guvernamentale.

România poate şi trebuie să-i acorde asistenţă Republicii Moldova, îi poate pune la dispoziţie expertiza pe care a dobândit-o ca membru deplin al Uniunii Europene şi poate încuraja o cooperare în mai multe direcţii. În acest

proces, relaţiile instituţionale sunt la fel de importante ca acelea economice şi culturale. Foarte important ar fi să sprijinim acele proiecte care contribuie la creşterea independenţei energetice a Republicii Moldova. Este un pas uriaş, care îi permite ţării vecine să-şi decidă singură viitorul. În această relaţie consider că preşedintele României poate juca un rol integrator, care nu trebuie subestimat.

O altă relaţie pe care preşedintele ţării are obligaţia să o întărească este aceea cu cetăţenii români care lucrează şi trăiesc temporar pe teritoriul altor ţări. Sprijinirea acestora este o obligaţie constituţională, care trebuie materializată prin acţiuni concrete. România trebuie să aibă o politică mai bine articulată cu statele pe teritoriul cărora trăiesc români, să încurajeze reprezentarea politică a minorităţilor româneşti şi să încurajeze afirmarea identităţii lor lingvistice şi culturale. Mai ales în contextul în care migraţia pune din ce în ce mai multe probleme în Europa, România trebuie să pledeze puternic pentru aplicarea principiului liberei circulaţii a forţei de muncă. Există câteva asociaţii ale românilor din diaspora, iar rolul lor este acela de a reprezenta interesele propriilor membri în raport cu statele în care trăiesc. Cred că ele trebuie sprijinite, finanţate, dar şi depolitizate.

Cetăţenii României, atât aceia din interiorul graniţelor, cât şi aceia care trăiesc în străinătate, sunt, în viziunea mea, adevăraţii parteneri ai unui bun preşedinte al României. Migraţia din raţiuni economice este o mare problemă la nivel naţional. Ea va trebui abordată de fiecare guvern şi de fiecare preşedinte până când se întrevăd soluţii. Există două aspecte foarte importante, după părerea mea: unul este negativ, fiindcă pleacă din România forţă de muncă activă, şi asta este o pierdere netă pentru ţară. O pierdere netă nu doar a forţei de muncă, ci a întregii investiţii care s-a făcut în forţa de muncă respectivă, deci întreaga şcolarizare. Pleacă mai mulţi oameni calificaţi decât oameni necalificaţi şi, din acest motiv, este o mişcare de-a dreptul dureroasă pentru

România, în care oricum nu există un exces de oameni calificaţi, ci, dimpotrivă, o nevoie mare de profesionişti. Aceasta ar fi partea negativă.

Eu cred că procesul poate fi inversat sau stopat doar în măsura în care vom avea o creştere sustenabilă a economiei româneşti, în aşa fel încât oamenii să simtă că au o şansă reală în carieră şi perspective de câştig în propria ţară. Pe de altă parte, trebuie ţinut cont de un aspect care e adus în discuţie de multe ori de oponenţii mei politici, care spun că migraţia nu e o problemă chiar atât de mare, pentru că oamenii se duc, muncesc în afară şi trimit bani înapoi în ţară. Şi, într-adevăr, în fiecare an sume însemnate intră în ţară, fiind bani trimişi de aceşti oameni familiilor. Sau vin ei cu banii şi îşi construiesc o casă ori îşi cumpără un teren. Este, cu siguranţă, ceva pozitiv, dar, după părerea mea, aspectul îngrijorător, care se referă la plecarea forţei de muncă, ar trebui să ne preocupe într-o măsură mai mare decât ne bucură banii care se întorc în ţară. Rolul preşedintelui este de a lansa discuţia publică pentru a îmbunătăţi întreaga situaţie economică în România. Oricare guvern trebuie să gândească, indiferent de această problematică, măsuri de creştere economică. Faptul că românii sunt rău văzuţi în alte părţi este adevărat doar în parte. Am întâlnit foarte mulţi români în multe ţări, nu numai din Europa, ci din întreaga lume, şi majoritatea sunt priviţi foarte bine: sunt văzuţi ca oameni muncitori, harnici; nu există acea percepţie negativă despre români, pe care ne-o imaginăm uneori. Există o percepţie foarte negativă asupra unei părţi din cei care pleacă, de exemplu la cerşit. Acolo lucrurile ţin de domeniul evidenţei şi situaţia nu poate fi ascunsă sub preş. Dar, în ansamblu, românii nu sunt priviţi nici cu reticenţă, nici negativ. Este un lucru important de ştiut. Ce se poate face? Aici e nevoie de o abordare europeană. Nu este posibil să gestionezi aceste fenomene doar din perspectiva politicii naţionale. Şi solicitările unor parteneri din UE către România, de a-şi rezolva problema cu migraţia sărăciei, este o solicitare falsă. România singură

nu poate să gestioneze problema, ci doar UE în ansamblu.

Românii din diaspora sunt ambasadorii noştri peste tot în lume, iar opinia lor asupra bunului mers al ţării este foarte importantă. Noi, liberalii, promovăm valori europene, occidentale. PNL este partidul care a apărat şi apără drepturile tuturor cetăţenilor, indiferent de locul în care trăiesc. Unul dintre drepturile fundamentale ale românilor din diaspora este acela de a-şi exercita votul, fără îngrădiri şi limitări, în condiţii decente, fără să stea la cozi interminabile în faţa consulatelor. Din punctul meu de vedere, consider că ar trebui să existe o lege a votului prin corespondenţă, care să asigure, pe de o parte, securitatea absolută a opţiunilor politice, iar, pe de altă parte, să garanteze respectarea dreptului fundamental de exprimare democratică prin vot. La fiecare ciclu electoral constatăm că românii de peste graniţă nu-şi pot exercita dreptul constituţional de vot. Acest lucru nu se întâmplă din cauza lipsei de interes a cetăţenilor din diaspora pentru bunul mers al ţării, ci pentru că niciodată nu au fost asigurate condiţii normale de exprimare a acestui drept. Deşi s-a vorbit foarte mult pe această temă, iar ea este evidentă, nu a existat niciodată o dezbatere publică reală din care să reiasă o soluţie clară. Prin cuvinte precum „fraudă“, „costuri ridicate“, „nesiguranţă“, problema a fost aruncată într-o zonă gri, undeva în expectativă, fără a se lua nicio măsură concretă. Soluţia există şi, prin practica altor ţări, şi-a dovedit eficienţa. Soluţia o reprezintă, într-adevăr, votul prin corespondenţă. PNL a susţinut şi în trecut introducerea votului prin corespondenţă, inclusiv atunci când a venit vorba de modificarea Constituţiei, dar, din păcate, discuţiile publice pe acest subiect au fost excesiv politizate, astfel că tema nu a fost discutată niciodată în mod temeinic în Parlamentul României. Românii de peste hotare cunosc din propria experienţă ce înseamnă democraţia autentică şi viaţa prosperă. Ei ştiu că, în ţările în care locuiesc, nimeni nu este mai presus de lege, iar votul cetăţenilor este respectat. Sunt convins că românii de peste hotare iubesc România şi vor ca democraţia,

prosperitatea şi domnia legii să devină realităţi şi la noi în ţară.

Economia liberală, garant al prosperităţii

Pentru o guvernare de dreapta, economia este punctul de start cel mai concret şi cu cel mai mare impact asupra societăţii şi asupra individului. Nu putem construi cu adevărat un proiect de ţară fără a răspunde la câteva întrebări simple: cum vrem să arate economia românească peste 10 ani? Care este viitorul fiecărui cetăţean? Cum vrem să arate viaţa lui de zi cu zi şi cum facem ca nivelul său de trai să fie cât mai aproape de cel occidental? Am pornit în elaborarea proiectului pentru România de la definirea unor direcţii economice pe care noi, liberalii, le considerăm benefice pentru ţară. Timp de peste 20 de ani, politica economică a României a fost dominată de teama de schimbare. Cu excepţia adoptării cotei unice în anul 2004, guvernele care s-au succedat nu au avut curajul de a implementa nişte măsuri care să genereze reacţii profunde în economie, preferând soluţii paliative şi ajustări graduale. Efectele pozitive generate de cota unică au fost, în timp, atenuate de alte politici, iar multe dintre măsurile care s-au luat de-a lungul timpului au păstrat doar aparenţa schimbării, fără să aibă cu adevărat un impact pozitiv în economie.

Politica paşilor mărunţi nu poate conduce la o creştere economică astfel încât românii să ajungă mai aproape şi mai repede la standardul de bunăstare din ţările dezvoltate ale UE. În 2014, România se află în faţa unei opţiuni decisive: fie continuă politicile graduale, minimale, care o vor ţine pe linia de plutire, dar o condamnă să rămână la periferia Europei, fie îşi asumă o viziune curajoasă şi are un cuvânt de spus în politica europeană. De aceea, împreună cu PNL, îi propun societăţii româneşti proiectul unei economii liberale: o economie centrată pe individ, pe încurajarea iniţiativei, a zonei dinamice a societăţii, a mediului de afaceri capabil să producă locuri de muncă şi să genereze investiţii, o economie care, în acelaşi timp, recunoaşte necesitatea

unor sisteme publice solide şi performante în interesul cetăţenilor.

Deşi au trecut aproape 25 de ani de tranziţie, România prezintă încă deficite majore de competitivitate în raport cu economiile dezvoltate din UE. Parcă dintotdeauna, economia românească aproape că este construită prin şi în jurul bugetului statului. Totodată, în ciuda aderării europene, România nu pare să fi făcut încă saltul definitiv la principiile unei economii de piaţă moderne, care să le aducă românilor prosperitatea şi viaţa demnă pe care le-au aşteptat îndelung. România se află, în prezent, în faţa unei opţiuni fundamentale pentru şansele sale de dezvoltare. Contextul este încă marcat de crizele economice şi sociale, de incertitudini şi dezechilibre. Cu atât mai mult modernizarea României necesită nu doar paşi imediaţi, de politică economică şi reformă instituţională, ci construirea unui nou model de dezvoltare economică: unul circumscris prezentului, gândit prin prisma propriilor atuuri şi oportunităţi.

Pentru ca România să renască, trebuie să renască ierarhia bazată pe valoare şi munca productivă. Trebuie să răsplătim munca şi eficienţa acesteia şi să stopăm risipa banilor publici pe proiecte şi măsuri populiste. În economia de piaţă, să trăieşti bine înseamnă, înainte de toate, să munceşti bine. Trebuie să înţelegem această idee simplă, căci numai astfel vom reface şansele dezvoltării economice ale României. Proiectul pe care l-am pus la punct în Sibiu şi care a reflectat multe dintre aceste convingeri este unul specific, local, dar cred că multe lucruri care au fost şi sunt valabile pentru Sibiu sunt valabile şi pentru economia românească în ansamblu. Degeaba vrem să realizăm lucruri mari dacă n-avem banii noştri. Ca să avem banii noştri, trebuie să avem o economie puternică. Este o ecuaţie extrem de simplă. Economie puternică ai dacă deţii o clasă de oameni de afaceri care sunt suficient de puternici. Pe ei nu poţi să-i importi! Poţi să importi investitori sau filiale ale unor firme, dar trebuie să fim conştienţi că România va fi o ţară puternică şi va avea o

economie puternică doar în măsura în care apar afaceriştii români puternici. Or, câteodată, când stau şi văd cum în unele emisiuni TV invitaţii încearcă să ne convingă că toţi oamenii de afaceri sunt nişte hoţi şi că aceia care nu sunt hoţi au avut noroc, sunt tot mai convins că nu ne găsim deloc pe direcţia corectă. Nu trebuie să încercăm să-i demonizăm, mediatic, pe oamenii de afaceri. Dimpotrivă, cred că trebuie să-i încurajăm, pentru că nu avem altă şansă. O Românie puternică va apărea exact în momentul în care vom avea oameni de afaceri puternici. Şi nu doi, trei sau câteva zeci, ci mii de oameni de afaceri puternici. Or, ca acest lucru să devină realitate, trebuie să-i sprijinim activ, noi, politicienii şi guvernul.

Experienţa ultimilor 25 de ani ne arată că modernizarea României nu mai poate să se bazeze pe moştenirea socialismului şi că este necesară o nouă viziune. Aceasta este viziunea economică liberală, singura care poate să asigure prosperitate. Economia liberală presupune însă garantarea unor dimensiuni-cheie, pe care se bazează, iar prima este garantarea proprietăţii. Dreptul de proprietate este o componentă vitală a libertăţii individuale şi a economiei de piaţă, atunci când proprietatea este obţinută legitim şi prin respectarea legii. A doua este libertatea economică, un principiu care presupune iniţiativă privată şi competiţie corectă, cele mai eficiente căi prin care se poate ajunge la un statut stabil de prosperitate, prin antreprenoriat şi muncă productivă, şi nu prin captivitatea statului asistenţial. În această ecuaţie, industria competitivă şi agricultura modernă trebuie să joace un rol capital pentru a putea să creeze valoare adăugată şi să deschidă noi oportunităţi de afaceri. Pentru români, toate acestea înseamnă locuri de muncă productive, stabile şi bine plătite. Economia liberală presupune, în acelaşi timp, protejarea avuţiei naţionale prin valorificarea inteligentă a potenţialului de resurse naturale al României. Politicile şi sistemele publice sustenabile, pentru acces liber şi egal la educaţie şi la sănătate, sunt, în egală măsură, esenţiale în procesul prin

care dorim să le oferim românilor bunăstare şi o viaţă demnă.

Stimulentele contează! Asta ne spune experienţa, realitatea, şi la asta se poate reduce şi principiul esenţial al viziunii economice liberale. Din punct de vedere fiscal, în România trebuie stimulate munca, productivitatea şi investiţiile competitive. România nu-şi mai poate permite să întreţină – financiar şi instituţional – ineficienţa. De aceea, stimularea performanţei economice trebuie să fie prioritatea modelului liberal de dezvoltare: fie că este vorba de business sau activitate salarială, fie că este vorba de industrie sau agricultură. Ştim sigur, de ani buni, că românii şi economia aşteaptă de la stat un semnal pozitiv, unul în favoarea performanţei economice, iniţiativei private, dezvoltării competitive şi durabile.

Modelul de construcţie economică pe care îl propun presupune o transformare majoră, cu efecte vizibile în stratificarea socială. Această transformare poate fi făcută pornind de la dezvoltarea clasei de mijloc, care e de dorit să reprezinte peste 50% din populaţia României. Dezvoltarea acestui segment va declanşa automat un lanţ de schimbări cu rol pozitiv pentru ţară: creşterea generală a nivelul de trai, mai multe locuri de muncă, mai multe investiţii, mai multe întreprinderi private, dar şi reducerea inechităţilor sociale. Restrângerea clasei de mijloc până aproape de dispariţie a fost unul dintre cele mai devastatoare efecte ale crizei. În timp ce, în economiile occidentale, clasa de mijloc are o pondere importantă (de exemplu, peste 50% în Germania), doar în jur de 10% dintre români o constituie, în România. Pe de altă parte, noile economii emergente se remarcă astăzi tocmai prin creşterea semnificativă a clasei de mijloc. Clasa de mijloc nu înseamnă doar mediul privat, ci şi profesori, medici, avocaţi, oameni care lucrează în administraţie, adică oameni care pot şi vor să îşi câştige un nivel de viaţă decent prin munca proprie. Dar, pentru acest lucru, este nevoie ca statul să creeze un cadrul fiscal şi de competitivitate care să le permită valorificarea muncii şi

iniţiativei lor.

Pentru a construi o clasă de mijloc puternică, statul trebuie să sprijine şi să încurajeze antreprenoriatul şi munca productivă, care, la rândul lor, implică încurajarea predilectă a întreprinderilor mici şi mijlocii. Aceasta este cea mai fertilă zonă a economiei care poate şi trebuie să genereze locuri de muncă, dacă vrem ca România să iasă din zona instabilităţii economice în care pare că s-a blocat în ultimii anii. O clasă de mijloc puternică este reflecţia unei viziuni liberale asupra societăţii, iar unul dintre efectele pe care le are, la nivel macro, este că reduce dezechilibrelor sociale. Cu cât este mai puternică şi mai extinsă clasa de mijloc, cu atât inechităţile şi diferenţele sociale sunt mai mici şi cu atât şansa ieşirii din sărăcie a categoriilor vulnerabile este mai mare.

Consider că statul trebuie subordonat cetăţenilor, iar nu cetăţenii subordonaţi statului, şi de aceea cred că statul trebuie să guverneze prin politici pentru bunăstarea tuturor: nu selectiv sau cu precădere pentru birocraţia statală ori pentru diverse grupuri de interese, care îl „căpuşează“ pentru a acapara decizia publică. Din punctul meu de vedere, a practica o guvernare liberală înseamnă a nu face discriminare: prin politici care dau avantaje unora şi dezavantaje altora, prin taxe pentru anumite grupuri de persoane şi subvenţii pentru altele.

În România, politica de stânga s-a dovedit a fi o politică a privilegiilor şi a discriminării: într-un fel îi tratează pe salariaţi, altfel pe patroni, într-un fel pe oamenii de afaceri autohtoni, altfel pe cei străini, într-un fel pe cei mai nevoiaşi şi altfel pe cei mai puţin nevoiaşi. Prin politici selective şi redistribuirea avuţiei, Stânga susţine, de fapt, egalitarismul, şi nu egalitatea (de şanse). Urmând o simetrie evidentă, cred că, după cum întreprinzătorii sunt în slujba celor care le consumă produsele într-o economie de piaţă, tot aşa, într-o democraţie respectabilă, politicienii şi organismele statului trebuie să lucreze în slujba cetăţenilor, pentru binele acestora. În acest cadru, statul liberal se aşază pe sine la

dispoziţia oamenilor, şi nu guvernează pentru ca oamenii să fie la dispoziţia sa. În economie, viziunea liberală asupra rolului pe care statul trebuie să-l joace prevede o regândire a acestuia. „Statul jucător“ trebuie să devină „statul arbitru“ al economiei de piaţă. Rolul statului, care trebuie însă întărit, este acela de garant al drepturilor constituţionale, al echităţii şi al bunei funcţionări a economiei de piaţă.

În privinţa capitalului de stat, trebuie să fim realişti. Statul este cel mai prost administrator posibil şi acest lucru nu este valabil numai în cazul nostru. Nu vreau să înţeleagă cineva că statul român ar fi cel mai prost administrator din lume. În general, statul este un prost administrator când vine vorba de firme. Nici nu este treaba statului să fie director de firmă sau să administreze firme. Treaba statului este să creeze un cadru, să păstreze ordinea, să aibă grijă să existe o competiţie sănătoasă. Nu cred că este treaba statului să fie acţionar unic sau aproape unic la o serie de firme care pot funcţiona cu siguranţă mai bine fiind în mână privată.

Modelul liberal de dezvoltare economică pe care îl susţin are ca obiectiv transformarea României într-un mediu economic performant şi mult mai atractiv în UE din punct de vedere fiscal. Consider că aceasta este singura cale prin care putem accelera acumularea de capital, creşterea investiţiilor, crearea de noi locuri de muncă şi ridicarea nivelului de trai al românilor. Pentru a încuraja mediul de afaceri, singurul care poate susţine creşterea economică, trebuie să stimulăm investiţiile şi munca. Criza economică a împovărat mediul de afaceri şi, în ciuda unei creşteri economice record în 2013, investiţiile au fost mult sub aşteptări. Lucrurile arată astfel şi din cauza incertitudinilor resimţite de investitori, dar şi pentru că investiţiilor publice nu au crescut. Prin cota unică de impozitare de 16%, România beneficiază de competitivitate fiscală în raport cu multe dintre ţările UE. În schimb, aşa cum arată studiile de specialitate şi evaluările venite chiar din sfera mediului de afaceri, impozitarea muncii este în

continuare cea mai împovărătoare măsură pe care o reclamă întreprinzătorii, iar TVA este cel mai serios obstacol în calea stimulării consumului.

În România, salariile sunt mici, în timp ce costurile cu forţa de muncă sunt mari. Acesta este paradoxul unei poveri fiscale sufocante asupra muncii. De aici şi apetenţa anemică a întreprinzătorilor de a crea locuri de muncă, de a angaja forţă de muncă „la vedere“, fără a face apel la debuşeul muncii la negru. În prezent, în Romania, povara fiscală este uriaşă, o vedem, o ştim, o simţim cu toţii. Statisticile spun că este de aproape 45%, un procent foarte, foarte mare. Comparativ, tratamentul fiscal al muncii este mult mai prietenos în majoritatea ţărilor UE, România se află pe locul şapte în UE în ceea ce priveşte impozitarea asupra muncii. Chiar şi în ţările nordice din UE, recunoscute pentru un profil fiscal expansionist, impozitarea muncii este mai favorabilă. Acestea fiind spuse, este limpede că, pentru o economie emergentă precum cea a României, o impozitare a muncii atât de ridicată este un grav dezavantaj competitiv.

De asemenea, în acelaşi context fiscal-bugetar, ar fi imperios necesar ca politica fiscală să conducă politica bugetară, şi nu invers. Responsabilitatea guvernului ar fi aceea de a adapta cadrul bugetar la nevoile economiei şi ale cetăţenilor. Politica fiscală din perspectiva maximizării încasărilor la bugetul de stat şi-a arătat limitele. Este nevoie de o „agendă liberală“ în plan fiscal, care să vizeze tocmai susţinerea capitalizării economiei româneşti. Acest obiectiv cred că poate fi atins numai printr-o impozitare prietenoasă şi prin măsuri curajoase de simplificare fiscală şi administrativă.

Pentru ca România să fie cu adevărat o ţară prielnică investiţiilor străine, este nevoie de predictibilitate şi disciplină financiară: reguli bune, pe termen lung. Cred că avem nevoie de mai multă transparenţă în luarea deciziilor, de mai puţine ordonanţe de urgenţă şi de mai multe consultări cu mediul de afaceri atunci când se iau măsuri care interesează companiile române şi străine. Chiar dacă

acum tabloul macroeconomic arată bine, economia reală încă suferă. Activitatea investiţională a regresat, predictibilitatea în cadrul mediului de afaceri e în continuare în stadiul de utopie – dacă ne uităm la modificările fiscale din ultima perioadă, inclusiv la reducerea C.A.S., cu date incerte şi reveniri de termene –, reformele structurale încă nu au realizări notabile, iar în sectorul întreprinderilor de stat restructurările s-au tot amânat. Anii 2012 şi 2013 sunt exemple de privatizări strategice eşuate. În acest context, devine evident faptul că stabilitatea macroeconomică se va dovedi fragilă şi se va deprecia cu uşurinţă dacă nu vom promova reforme structurale, menite să instituie disciplină financiară, în principal în sectorul companiilor de stat.

Alte surse majore care explică performanţa scăzută sunt corupţia şi calitatea instituţională deficitară a mediului de afaceri. Sunt concluzii rezultate din cele mai recente clasamente internaţionale. Protejarea proprietăţii, combaterea corupţiei şi plata impozitelor sunt alte trei capitole care suportă multe îmbunătăţiri pentru a reduce din decalajul care există acum între mediul de afaceri din România şi ţările dezvoltate ale UE. După nenumărate tentative de reformă, România este în continuare o campioană europeană în ceea ce priveşte birocraţia şi costurile cu actele, cu autorizaţiile şi cu documentele administrative. Dar, în acelaşi timp, România se află la sfârşitul clasamentului mondial al reglementării economice realizat de Banca Mondială, la capitole precum înregistrarea proprietăţii, plata impozitelor şi reglementările în domeniul afacerilor.

Aşa stând lucrurile, cred că birocraţia, care în România a atins cote pandemice, ar trebui redusă pentru a demonstra, în sfârşit, ce înseamnă respect pentru cetăţean, ce înseamnă oportunităţi reale pentru dezvoltare şi un mediu cu adevărat atractiv pentru afaceri. Obiceiul nefast al statului român de a întreţine pelerinajul investitorilor şi al contribuabililor pe la ghişee trebuie să fie eliminat definitiv. Pentru susţinerea mediului de afaceri,

PNL a propus deja o serie de stimulente fiscale în plan investiţional, dublat de măsuri legislative menite să susţină competitivitatea afacerilor în România: legislaţie stimulativă şi clară, mai multă libertate economică, mai puţină birocraţie şi mai mult respect – fiscal şi administrativ – faţă de contribuabili, salariaţi şi oameni de afaceri.

România lucrului bine făcut

În ultimii 25 de ani, de când trenează într-o fază indecisă de tranziţie, România a fost expusă la mai multe politici de creştere economică, dar nu a experimentat niciodată o strategie de dezvoltare bazată pe principiile tari ale economiei liberale. Economia românească trebuie să devină, pas cu pas, o economie liberă şi competitivă, o economie inovativă, bazată pe cercetare şi pe dezvoltare. Schimbarea în bine, pe care o doresc pentru viitorul acestei ţări, nu poate avea loc dacă nu abandonăm un model de acţiune bazat pe improvizaţie, un model în care rolul intervenţionist al statului în economie e cultivat şi întărit, indiferent de guvernare. România nu îşi mai poate permite să saboteze performanţa şi să încurajeze delăsarea şi eschiva. Câtă vreme nu vom face o prioritate din sprijinirea straturilor celor mai active din societate şi din impulsionarea antreprenoriatului, nu vom reuşi niciodată să trecem de la o economie apatică la un model de economie performantă, cu adevărat dinamică. Câtă vreme nu vom trata cu respectul cuvenit elitele profesionale, creatorii de excelenţă, adevăraţii promotori ai schimbării şi vom continua să cultivăm mediocritatea, în raporturi subalterne, nu vom reuşi niciodată să construim acea ţară în care totul să meargă ceas şi în care recunoaşterea meritului şi a performanţei ţine de normalitate. Pe scurt, România lucrului bine făcut.

În România lucrului bine făcut, modelul de ţară pe care îl propun românilor, dezvoltarea economică şi socială a tuturor cetăţenilor şi a comunităţilor este o prioritate, cum priorităţi sunt proiectele duse la bun sfârşit, reformele încheiate, asigurarea unui cadru legal stabil.

România lucrului bine făcut este o ţară în care fiecare îşi ştie rostul şi lucrează, împreună cu semenii săi, în spiritul unor valori orientate către viitor, iar nu împotriva lor: pentru o educaţie performantă, pentru cultură, pentru excelenţă, cu inovaţie şi spirit întreprinzător. Este vorba de o Românie a prosperităţii, la care fiecare cetăţean contribuie, asigurat fiind că statul îi răsplăteşte echitabil implicarea. România lucrului bine făcut nu sabotează iniţiativa prin corvezi birocratice şi administrative, ci încurajează inovaţia şi proiectele care ţintesc către progres şi o mai bună calitate a muncii şi a vieţii. Este o ţară în care incertitudinea şi nesiguranţa care au măcinat atâţia ani societatea sunt, în sfârşit, înlocuite de asigurarea că munca e recompensată, că proiectele curajoase au un orizont real şi că meritul e singurul criteriu de apreciere. România pe care o propun eu are ca fundament domnia legii, predictibilitatea şi meritocraţia. Din ele rezultă firesc ceea ce românii au aşteptat mereu: prosperitate, stabilitate şi un viitor sigur. România pe care mi-o imaginez este o ţară a unor instituţii mature şi moderne, o ţară care încurajează proiectele individuale, asumarea riscurilor, inovaţia, schimbarea. Este o Românie demnă şi puternică, în care prefacerile au loc simplu şi decurg din reguli corecte, aplicate pas cu pas.

Am spus, la începutul acestei cărţi, că o viaţă se construieşte la fel ca o societate sau o ţară şi că nimic nu se întâmplă bătând din palme. Tot ce durează, tot ce e făcut să ţină mai mult decât ziua de azi cere muncă susţinută, făcută cu calm, cu răbdare, cu încredere. Istoria ne arată că cetăţenii României au putut să-şi construiască o identitate, ca naţiune, clădind lucrurile exact în acest mod şi nu mă îndoiesc că acesta este spiritul de care nu trebuie decât să-şi amintească. Eu vin să le spun că e important să ne întoarcem la acest model, că e momentul să redescoperim aceste valori. Numai aşa avem şansa unui viitor mai plin de speranţă decât acest prezent incert pe care ni-l propune actuala clasă politică. Cetăţenii acestei ţări merită mai mult decât un statut de rang secund, decât

postura stânjenitoare de rudă săracă a Vestului către care ne tot uităm cu jind de un sfert de secol. A venit timpul ca valorile performanţei să fie puse în acţiune tocmai pentru ca aspiraţiile de atâta amar de timp să se transforme, în sfârşit, în realităţi palpabile: stabilitate economică, bunăstare şi certitudinea că ne-am înscris, pas cu pas, pe drumul care trebuie.

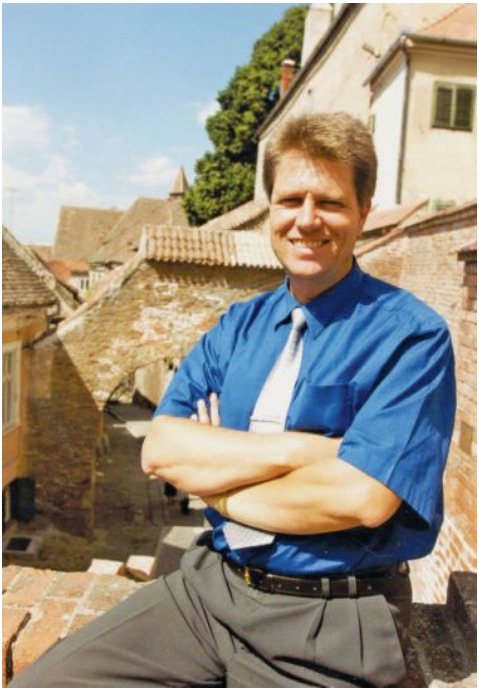

La începutul primului mandat de primar al Sibiului, în anul 2000

Cu sibienii, în Piaţa Mare, 2014

Inaugurarea Şcolii Generale nr. 18 din Sibiu după extindere şi modernizare, proiect finanţat din fonduri structurale

Festivalul de Bun Gust, Sibiu, iulie 2014

Târgul de Crăciun din Piaţa Mare, Sibiu

Interior din Biserica Romano-Catolică „Sf. Treime“, situată în Piaţa Mare

ALL Star Game organizat de Federaţia Română de Baschet, un eveniment la care au participat vedetele baschetului din România, aprilie 2011

Vizita celebrei echipe americane de baschet demonstrativ Harlem Globetrotters, martie 2008

La pas, pe un nou pod construit peste râul Cibin

Pe şantierele Sibiului, unde e mereu ceva de rezolvat

O plimbare cu bicicleta

Pe bicicletă, alături de sibieni, 2014

La inaugurarea străzii 9 Mai din Sibiu, august 2014

Celebrul zid al lui Dan Perjovschi, devenit unul dintre simbolurile recente ale Sibiului

Biroul meu luminat, de la etajul I al Primăriei Sibiu, într-o seară de iarnă

În biroul meu de la Primărie – pe fundal, tabloul care ilustrează Sibiul la 1807, pictat de Franz Neuhauser

Într-una din sutele de conferinţe de presă organizate la Primărie

Forumul de Afaceri Româno-Austriac, la care a participat Guvernatorul landului Austria Superioară, dr. Joseph Pühringer, iulie 2013

Alături de Alteţa Sa Serenisimă Alois, Principe Moştenitor de Liechtenstein, şi soţia lui, Alteţa Sa Regală Sophie, Principesă Moştenitoare de Liechtenstein, 2007

Preşedintele Republicii Federale Germania, domnul Horst Köhler, aflat în vizită la Sibiu, în iulie 2007, împreună cu soţia sa, doamna Eva Luise Köhler; lângă mine, soţia mea, Carmen

La Berlin, unde am primit, de la doamna Erika Steinbach, Placheta de Onoare (cea mai înaltă distincţie din partea Uniunii Asociaţiilor Etnicilor Germani Expatriaţi), în prezenţa Premierului landului Bavaria, domnul Horst Seehofer, septembrie 2010

Julio Iglesias la Sibiu, cu ocazia concertului pe care l-a susţinut, în iulie 2007, în cadrul programului Sibiu – Capitală Culturală Europeană; i-am înmânat cu această ocazie o medalie cu însemnele capitalei culturale

Împreună cu preşedintele Michelin pentru România şi Balcani, domnul Eric Faidy, în mai 2012; Sibiul este singurul oraş din România care a primit cotaţia maximă în Ghidul Michelin: 3 stele

Alături de Preşedintele Republicii Federale Germania, domnul Horst Köhler, şi soţia sa, doamna Eva Luise Köhler, în iulie 2007; în dreapta, soţia mea, Carmen

Doamna Octavie Modert, pe atunci Secretar de Stat pentru Cultură, ulterior Ministrul Culturii în Luxemburg, şi domnul Guy Dockendorf, coordonatorul Programului „Luxemburg şi Marea Regiune, Capitală Culturală Europeană 2007“, au primit titlul de Cetăţean de Onoare al Sibiului, decembrie 2008

O delegaţie condusă de Preşedintele Comisiei Europene, José Manuel Barroso, a vizitat Capitala Culturală Europeană în septembrie 2007 (de la dreapta la stânga: deputatul FDGR Ovidiu Gant, Martin Bottesch – Preşedintele Consiliului Judeţean Sibiu, Ambasadorul Donato Chiarini – şeful Delegaţiei Comisiei Europene la Bucureşti, Adrian Iorgulescu – Ministrul Culturii, eu, José Manuel Barroso, Jan Figel – Comisarul European pentru Educaţie şi Cultură, Bogdan Olteanu – Preşedintele Camerei Deputaţilor şi Eugen Mitea – Viceprimarul Sibiului)

Împreună cu domnul Otto Schily, Ministrul de Interne al Germaniei, care a vizitat Sibiul în 2002 şi a primit atunci titlul de Cetăţean de Onoare al oraşului; distinsul oaspete a revenit la Sibiu şi în 2004

Alteţele Lor Regale Marele Duce Henri de Luxemburg şi Marea Ducesă Maria Teresa de Luxemburg au vizitat Sibiul de trei ori în perioada 2004–2007 (aici, de la dreapta la stânga: Marea Ducesă, Marele Duce, eu şi

soţia mea, Carmen, domnul Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii la acea dată)

La Alba Iulia, alături de colegii din PNL, marele partid al Dreptei, august 2014

Ministrul de Externe al Germaniei, domnul Frank-Walter Steinmeier, şi Comisarul European pentru Extindere, domnul Olli Rehn, au vizitat Sibiul pe 31 decembrie 2006, la deschiderea programului Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007

La Congresul comun PNL–PDL, care a aprobat fuziunea dintre cele două formaţiuni politice, sub denumirea Partidul Naţional Liberal, 26 iulie 2014

Table of Contents

Cuvânt înainte
CAPITOLUL I. Anii de formare
Copilăria pe Strada Cetăţii
Adolescent în comunism
Primii ani ca dascăl
Educaţia: cea mai preţioasă şansă

Ucenicia într-ale politicii – FDGR
Faţă în faţă cu presa: respect pentru curiozitatea genuină
CAPITOLUL II. Comunitatea aleasă
Administraţie din pasiune
Primii paşi către proiecte de proporţii. Investiţia în Sibiu
Despre farmecul baroc al Sibiului
Oraşul care le răspunde oamenilor
Armonia urbană: fântâni şi spaţii deschise
Un oraş pentru biciclete
Tradiţii sibiene: plăcerea bunului gust
Sibiul şi criza economică. O excepţie fericită
Cultura ca mod (el) de viaţă
Sibiu, oraşul fără graniţe
Cum devine cunoscut un loc frumos
Despre Sibiu, în America
Alai de sărbătoare: Sibiul festiv
Ce înseamnă un oraş primitor
Cartierele: ofensiva modernizării
Priorităţile dintotdeauna: spitale şi şcoli performante
CAPITOLUL III. Cea mai frumoasă capitală
Capitala Culturală Europeană: triumful schimbării
Cum s-a construit o Capitală
O relaţie de sute de ani: Sibiu-Luxemburg
O primărie care calmează
Sibiul renăscut
Un concept pentru ca totul să meargă ceas
Cultura: demonstraţie de excelenţă
CAPITOLUL IV. Decizii pentru viitor
Primii paşi în politica mare
Alături de PNL, în opoziţie
Dreapta solidară: consolidarea marelui Partid Naţional Liberal
Drumul către prima funcţie în stat
Pentru o campanie cu prestanţă: proiecte, nu scandaluri
Un proiect de anvergură: prosperitate şi respect

pentru lege
Relaţia cu Familia Regală. Despre rostul protocolului
Un preşedinte mediator şi echilibrat. Un nou model de conduită publică
Împotriva migraţiei politice
O misiune urgentă: reforma sistemului de educaţie
Practici curate, instituţii depolitizate
CAPITOLUL V. Idei în acţiune. Despre lucrul bine făcut
Respect pentru individ. Domnia legii
Pentru o administraţie performantă: descentralizare şi regionalizare
Orientarea în politica externă: axele de referinţă
Securitatea energetică: pentru implicarea comunităţilor locale
Economia liberală, garant al prosperităţii
România lucrului bine făcut

Table of Contents

Cuvânt înainte
CAPITOLUL I. Anii de formare
Copilăria pe Strada Cetăţii
Adolescent în comunism
Primii ani ca dascăl
Educaţia: cea mai preţioasă şansă
Ucenicia într-ale politicii – FDGR
Faţă în faţă cu presa: respect pentru curiozitatea genuină
CAPITOLUL II. Comunitatea aleasă
Administraţie din pasiune
Primii paşi către proiecte de proporţii. Investiţia în Sibiu
Despre farmecul baroc al Sibiului
Oraşul care le răspunde oamenilor
Armonia urbană: fântâni şi spaţii deschise
Un oraş pentru biciclete
Tradiţii sibiene: plăcerea bunului gust
Sibiul şi criza economică. O excepţie fericită

Cultura ca mod (el) de viaţă
Sibiu, oraşul fără graniţe
Cum devine cunoscut un loc frumos
Despre Sibiu, în America
Alai de sărbătoare: Sibiul festiv
Ce înseamnă un oraş primitor
Cartierele: ofensiva modernizării
Prioritătile dintotdeauna: spitale şi şcoli performante
CAPITOLUL III. Cea mai frumoasă capitală
Capitala Culturală Europeană: triumful schimbării
Cum s-a construit o Capitală
O relaţie de sute de ani: Sibiu-Luxemburg
O primărie care calmează
Sibiul renăscut
Un concept pentru ca totul să meargă ceas
Cultura: demonstraţie de excelenţă
CAPITOLUL IV. Decizii pentru viitor
Primii paşi în politica mare
Alături de PNL, în opoziţie
Dreapta solidară: consolidarea marelui Partid Naţional Liberal
Drumul către prima funcţie în stat
Pentru o campanie cu prestanţă: proiecte, nu scandaluri
Un proiect de anvergură: prosperitate şi respect pentru lege
Relaţia cu Familia Regală. Despre rostul protocolului
Un preşedinte mediator şi echilibrat. Un nou model de conduită publică
Împotriva migraţiei politice
O misiune urgentă: reforma sistemului de educaţie
Practici curate, instituţii depolitizate
CAPITOLUL V. Idei în acţiune. Despre lucrul bine făcut
Respect pentru individ. Domnia legii
Pentru o administraţie performantă: descentralizare şi regionalizare
Orientarea în politica externă: axele de referinţă

Securitatea energetică: pentru implicarea comunităţilor locale

Economia liberală, garant al prosperităţii

România lucrului bine făcut